

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her:

<https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

EILER I. BAASTRUP

REVERSEN -

Med Lov skal man Land bygge, men . . .

DEN NATIONALE AKTION

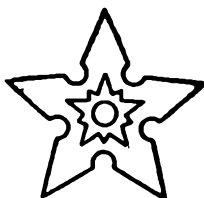
GYLDENSTEDS FORLAG

1941

EILER I. BAASTRUP

REVERSEN -

Med Lov skal man Land bygge - men ...

GYLDENSTEDS FORLAG

KØBENHAVN

1941

Copyright by
EILER I. BAASTRUP
KØBENHAVN
1941

.

INDHOLDSFORTEGNELSE

	Side
Motto	9
Forord	13
INDLEDNING	19
En fhv. Borgmester	23
Hospitalsforhold, Læger, Sundhedsvæsen m. m.	29
Lex Rechnitzer	47
En Skattedirektør som Finansminister	50
Og Ukyndigheden raser videre — i Danmark	63
Faamandsvældet — Plutokratiet	69
FØRSTE KAPITEL	
Statsbanken	77
Statskreditanstalten	80
Ny Specialbank for Norden	83
Smaalaansbanken	87
Strømpeskafspengene — igen	90
Landsretssagfører Hans Kirkeskov om Planøkonomim.m.	92
Omlægning af Landbrugserhvervet i Danmark	103
ANDET KAPITEL	
Det kgl. Assistenshus og Københavns Kreditbank A/S	115
Afbetalingshandelen	135
En Mand stod op — og talte	138
En Jurist	144
En Nationalbankdirektør	149
En Tale, som ikke blev holdt	156
En Formand for Bestyrelsen	173
Banktilsynet	176
Breve til daværende Justitsminister Steincke, men — besvaret af Trediemand	183
Arbejdsgivermentalitet contra Personalementalitet	205
Rente- og Aagerlovgivningen	212
Banklovens § 12, Stk. 5.....	220
Om Sagførernes Stilling	222
Danmarks økonomiske Stilling	228
Tanker om Danmarks Fremtid	235
EPILOG	244

MOTTO

Professor L. V. Birck i 1908:

Jeg er nu færdig med min Kritik, og naar jeg har tilladt mig at optage Tingets Tid saa længe, har det været af to Grunde. Jeg har ikke ønsket, at Bankskandalen skal dække over Albertiskandalen, som man ønsker fra en Side, saa lidt som at Albertiskandalen skal glemmes for Bankskandalen, som man ønsker fra anden Side.

Jeg tror, mine Herrer, at vi skulde hænge vore Slyngler, og De skulde hænge Deres, saa behøver vi ikke at gaa og pege hinanden ud.

Jeg har anset det for klogt og rigtigt at vise, hvor Landet ligger. Det kan være noget haardt og ubehageligt at staa her i Rigsdagen og sige: den Mand og den Mand og den Mand.

Først og fremmest er det imidlertid svært i Almindelighed at tale om Principper, men det er endnu sværere i et Land som Danmark, hvor Principperne ikke staa saa højt, men Personlighederne des højere.

Der bliver man meget nemt tilbøjelig til at virke ikke ved akademiske Foredrag, men ved grelle Eksempler, og disse maa helst hentes fra Livet.

Jeg tror selvfølgelig, at Genoprejsningens Tid er inde, men jeg tror, at vort første Maal maa være at faa de Folk bort, der ikke have været paa deres Plads, og som have Medskyld, selv om denne Medskyld saare langt fra er af kriminel Natur. Der er nemlig ogsaa en moralsk Medskyld, og Letsindighed er i sine Virkninger undertiden lige saa slem som en Forbrydelse.

Vi maa have det syge bort og skære bort med en haard Haand. Man vil maaske sige: Forholdene ere de samme i Udlandet som i Danmark. Ja, mine Herrer, de ere ligesom her. Der er ikke stor Forskel, men der er dog en Forskel, og det er den samme som mellem en Kloak, der løber ud i Vesterhavet, og som ikke forpester Vesterhavet med dets store og friske Strøm, og en Kloak, som løber ud til Peblingesøen, og dér forpester alt.

Hvad man kan bære af Korruption i et stort Land, kan man ikke bære i et lille, navnlig i et lille Land som Danmark, hvor den ene kender den anden, hvor alle hænger sammen, spiser Middag sammen og ere gode Venner, hvor næsten en-

hver Mand, der gaar med Flip, staar i Venskabsforhold til de andre flipbærende. — —

NOT MEASURES, BUT MEN.

Der er et engelsk Ord, der hedder »not measures, but men«, det er ikke nok at forbedre Forholdsreglerne.

Jeg vil nu slutte med de Sætninger, jeg begyndte med:

- 1) *at en Bank ikke er et privat Erhvervsselskab uden Kontrol, men en Leder af vort Erhvervsliv og som saadan under fuldt Ansvar og fuld Kontrol for Offentligheden,*
- 2) *at Tillid er ikke et Ben og en Hæder, men et Ansvar og et Arbejde,*
- 3) *at et Regnskab — saa latterligt det end lyder — skal være rigtigt,*
- 4) *at fordi flere er fælles om en Ting, skulle de ikke mene sig dækkede bag hverandre og uansvarlige, thi saa meget stærkere er deres Ansvar, fordi det — som gamle Hr. Dreyer hævder — nærmest bliver et Komplot, og endelig*
- 5) *at det økonomiske Maal samfundsmæssigt set ikke er at hæve Værdierne i Vejret saaledes, at der bliver et Misforhold mellem Kapitalværdi og virkelig Udbytteevne. —*

Ja, det er den *Lære*, der skal indprentes, den *Tillidsmoral*, Dr. Ussing talte om, der skal indprentes i sin Renhed. Hvis vi ikke kunne indprente den i Befolkningen, ere alle mulige Love omsonst.

Endvidere maa vi lære den Ting at være lidt mindre elskværdige, overbærende i vor Bedømmelse af ringe Karakterer, saaledes at Folk, der er absolutte Hædersmænd, nægte at omgaas Folk, der egentlig have en tarvelig Karakter.

Det er en af de Ting, som maaske ere mest nødvendige. Jeg erindrer, at jeg engang hørte Metodistpræsten Dr. Parker tale i London. Han sagde: Det, der er det slemme, er ikke, at der findes Forbrydere imellem os, for dem er der mange af i ethvert Samfund, *men at vi betro dem store, fine Stillinger og respektere dem og omgaas dem i vort Hjem!*

Deri ligger der, synes jeg, ikke saa lidt. — —

L. V. Birck.

(Brudstykker af Dr. (Professor) L. V. Brincks Finanstale i Folketinget den 16. og 17. Okt. 1908. - Fremhævelserne er foretaget af Forfatteren af nærværende Bog)

FORORD

Ingen tænksom Dansker vil vel benægte, at saa godt som alle Personligheder indenfor de ansvarlige Kredse her i Danmark mere eller mindre aabenlyst lader skinne igennem, at alle Ulykkerne, som har ramt vort Land siden Nationens Skæbnedag — den niende April Nittenhundredeogfyrre — skyldes Tyskernes Besættelse af Danmark. Og desværre — Hovedparten af den danske Befolkning tror endnu dette.

For mig er den 9. April 1940 ikke en særlig Dato i den Forstand, thi den 9. April eller en hvilken som helst anden Dato har jeg gennem adskillige Aar ventet vilde oprinde. — Hermed mener jeg, at den 9. April maatte komme som en logisk Følge af 30 Aars Misregime paa saa at sige alle Felter, idet Udygtighed, Usaglighed, partipolitisk Indstilling etc. har været Ledetraadene for Magthaverne ved Besættelse af de samfundsvigtigste Poster.

Naar man tænker paa, hvad der i den Retning har staaet i Pressen, staar jeg ikke ene, naar jeg siger, at den 9. April sikkert blev en bekvem Afleder for Magthavernes mange Dumheder, men nærværende Bog er da ogsaa skrevet for at ruske op i den danske Befolkning, for at denne kan finde Fejlen hos sig selv og blive seende og maaske derved i den tolvte Time faa en Chance for at raade Bod paa den Ulykke, den ved Sløvsind og Ligegyldighed selv har forvoldt, kort sagt — sætte Tingene paa Plads ved at kræve en Udrensning samt indsigtfulde og dygtige Mænd paa alle ansvarlige Poster.

Under Udarbejdelsen af denne Bog har Materialet været aldeles overvældende. Det svære for mig har ikke været at finde paa, idet der, som sagt, var Emner nok; nej — Vanskelighederne, som taarnede sig op, bestod deri at vælge saadanne Skoleeksempler, som kort fremstillet gav et tilstrækkeligt og overbevisende Indtryk af de forfærdelige Tilstande,

der hersker i de ledende Kredse. Den virkelige Vanskelighed har saaledes været at begrænse Materialet.

Naar man som jeg i nogle og tredive Aar har handlet med Penge, saa kender man sine Lus paa Gangen, — jeg har haft den Chance, som kun times forholdsvis faa, at jeg takket være min Position har kunnet lodde »Dybden« i den »store Mand«, som sad overfor mig — og jeg har ikke kunnet undgaa at bemærke Medailens Revers.

Og hvor er der faa af de »store Mænd«, som kan taale, at man kommer dem paa nært Hold, saa man kan se, hvor hule de er i Ryggen. Oftest Mænd baaret frem af enten Fødsel, Penge, Kliker, Partipolitik, eller Mænd som er villige til at sælge deres Sjæl gennem den laveste Vasalgerning, og som er brugelige Brikker i det store Spil om Magt og Mammon, just fordi deres manglende Begavelse, Personlighed og Indsigt gør dem i højeste Grad uskadelige for deres Herrer og Mestre.

Eller hvad mener De om den begavede Type, som foruden sin medfødte Begavelse er i Besiddelse af en fantastisk Smartness — dem findes der jo ogsaa adskillige af.

Død Mand skal have Fred i sin Grav. Jeg har derfor ikke her i Bogen villet nævne et Navn, som egentlig talt havde fortjent at blive omtalt. Manden, som jeg tænker paa, var Købmand. Han blev senere kaldet til Storbankdirektør, og da jeg i sin Tid havde haft min første Samtale med ham paa hans Kontor i Banken, stod min — dengang — bedste Ven, der var Kontorchef i Banken, udenfor og ventede paa mig. Spændt spurgte han mig: »Eiler, hvad synes du om vor ny Direktør?« Jeg svarede: »Jo, der er Stof i ham til at blive lige saa »stor« som hans Forgænger, kun mangler han dennes Hjerne. Det vil gaa Banken ilde under hans Ledelse.«

Manden er som sagt forlængst død. Hans legale Arvinger nægtede at vedgaa Arv og Gæld, og for Skams Skyld maatte da Banken træde i de legale Arvingers Sted og tage et Tab paa flere Hundrede Tusinde Kroner.

Min dengang bedste Ven er nu selv en »meget stor« Bankdirektør i en anden Bank, hvor han ikke har et Ord at sige.

Det er en daarlig Købmand, som ikke har Fantasi, og dette gælder ikke mindst en Bankdirektør. Hvor havde Danmark i sin Tid været henne, hvis en Mand som Etatsraad C. F. Tiet-

gen ikke havde været i Besiddelse af en frodig Fantasi, et mægtigt Initiativ og en ukuelig Skaberevne.

Men denne Bog nævner jo da ogsaa enkelte Eksempler paa store Virksomheder, hvis dygtige, ansvarsbevidste og initiativrige ledende Mænd blot burde have frie Hænder til at vælge nye Medarbejdere og Medkæmpere, hvilket vilde indebære en Garanti for lysere og smukkere Tider for vort Fædreland.

Bogen her er ikke skrevet i personlig Vrede, Skuffelse eller Had, thi jeg selv har forlængst gennem mine offentlige Publikationer faaet Udløsning for mine Tanker og Idéer, som jeg haaber, at den kommende Slægt vil forstaa at tilegne sig og udnytte.

Nu ved jeg meget vel, at denne Bog i visse Kredse vil rejse en Storm af Vrede og Harme, ja maaske ogsaa vil blive betegnet som et Smædeskrift, og nogle vil sige, at det er en daarlig Fugl, der besudler sin Rede, men det afgørende maa da være, om Bogen taler Sandheden og kun Sandheden, og er det ikke paa højeste Tid — ja en Nødvendighed —, at denne kommer frem.

Vil man Genrejsning her i Danmark, maa man først ville Udrensning!

Skulde det lykkes dem, der føler sig ramt af denne Bog, at faa mig dømt qua Forfatter af nærværende Bog, forandrer det ingenlunde Sandheden om Tingenes virkelige Tilstand, en Tilstand vi ikke kan skylde vor Nabo for, men kun os selv, og jeg vil med oprejst Pande tage min »Straf«.

I Danmark skal man intet forsværge. Vi lever i Tider, hvor det umulige paa visse Omraader er muligt. Jeg behøver blot at tænke paa, hvorledes Myndighederne i sin Tid for frem imod mig, da jeg som sønderknust Fader kæmpede for at beholde mine Børn, ligesom min Sagfører og jeg — trods Lovens klare Ord herom — til Dato endnu ikke har kunnet faa Lov til at se min Modparts Indlæg i Sager, der har veraseret mod mig.

Ingen vil derfor kunne fortænke mig i, at jeg, da jeg skrev Bogen »Danmarks Politik — Nye Signaler«, i Kapitlet om Retsvæsen skrev følgende:

»Professor, Dr. jur. Poul Andersen skriver i »Ugeskrift for Retsvæsen« for 15. Oktbr. 1938:

»Medens der kun indenfor meget snævre Befolkningskredse, som delvis udgøres af Kværlanter, kan spores Mistillid til Domstolene, findes der beklageligvis store Kredse af normalt tænkende Medborgere, som ikke nærer fuld Tillid til Forvaltningens Afgørelser.«

Forholdet er utvivlsomt ogsaa, at Forvaltningsmyndighederne (Justitsminister, Anklagemyndighed, Politi m. m.) svinger og svajer paa en Maade, der bærer tydeligt Præg af det herskende Styre. Ikke mindst i disse Henseender tiltrænges en ny Stat med en ny Aand.

For Domstolenes Vedkommende gør det sig utvivlsomt ogsaa gældende, at disse i en Del Tilfælde har vist sig ikke at være upaavirkelige, dersom en af Parterne har været tilstrækkelig højt paa Straa og tilhørt den herskende Klike. Jeg finder saaledes, at det f. Eks. over for Samfundet er uklogt at sætte en jødisk Dommer til at dømme en Nationalsocialist, og som Borger kan jeg i mangt og meget give Justitsminister Steincke Ret i hans Appelretsforslag.«

Maatte enhver Læser nu blot forstaa, at denne Bog er en dybt alvorlig ment Bog, skrevet af den inderligste Trang til i al Beskedenhed at være med til at bære Sten til Danmarks Nybygning paa Sandhedens, Ærens og Retfærdighedens Grund.

I Januar 1941.

Eiler I. Baastrup.

INDLEDNING

Der gaar i Dag et Raab over Landet om Salighed, Dygtighed, teknisk Kunnen og Uddannelse, hvad alt sammen er meget forstaaeligt. Den tænksomme Dansker spørger forbausset, om disse Krav da ikke altid er blevet gjort gældende, naar man skulde besætte en eller anden vigtig Post i Samfundets Tjeneste, men her tordner Historien et rungende NEJ til hans Spørgsmaal.

»I Danmark kan man gøre alt, hvad man vil, naar man bare gør det,« som en af Samfundets utro Tjenere kynisk formulerede det. Ja, Alberti kendte sine Pappenheimere. Han blev ganske vist omsider indhentet af Skæbnen og maatte udstaa sin Straf, men hans Dogmes Rigtighed er Gang paa Gang siden bevist. —

Tænk dog, Landsmænd, paa, hvad De og jeg har været med til at tolerere af Overgreb fra Politikere, Fagforeninger og Storkapitalen. De er vel klar over, at selv om ogsaa de aktive, som har gennemtrumpet usaglige Afgørelser ved Besættelser af Stillinger i Stat, Kommune, Aktieselskaber o.s.v., maa ifalde Hovedansvar No. 1, saa maa ogsaa alle vi passive, som enten var for søvnige eller sløve til at udrede Traadene i det skamløse Rænkespil eller for fejge til at protestere, bære vor Andel af Ansvaret, og den er ikke lille.

Danmark drukner i Ukyndighed! Dette er ikke noget Postulat, det er Logik, thi hvis der ikke var noget om Snakken, vilde det da være utænkeligt nu at raabe op om Indførelse af skærpede Krav ved Udvælgelsen af Nationens store og ansvarlige Mænd.

Nu erindrings De godt, at De af og til har læst Kritik af Ud nævnelser, men De husker ikke Enkeltheder, thi en Avisartikel er som en Rille i Sandet, der forsvinder, naar Havet stiger, og de »store, usaarlige«, som kommer ud for et Angreb i et af Smaabladene, som alene tør og vil bringe et Angreb,

om det saa nok saa mange Gange er i Samfundets Interesse at klarlægge Forholdet, dukker blot Hovedet i den sikre Overbevisning, at der vil gro Mos paa Sagen. Og de har Ret, desværre.

Hør nogle af de Raab, som har lydt og lyder over Landet! De har sikkert glemt dem.

Citat fra »Berlingske Aftenavis« 5.12.40. »Kvalitetsmennesket«.

»Der findes intet Folk, medmindre det er dømt til Undergang gennem Vanslægtning og Korrupsion og saaledes ikke fortjener at bestaa, som ikke *vil* bestaa, hvor dyb Nød det end møder, hvis det overlader sin Skæbne til sine ypperste Mænd, til Blomsten af sit eget Menneskemateriale. Dette er ikke en flot Paastand, som jeg blot slynger ud paa Papiret. Det er en nordisk Tankegang, dybt forankret i vor fælles Stammes ældste Traditioner.

Længe før vi satte en Gaasefjer til et Kalveskind, har vi i Norden Overleveringer om farefulde Timer, om nationalttruende Episoder, hvor vore Folk mandigt valgte den Adfærd, ikke at bortparlamentere deres Beslutsomhed, men beslutsomt afgøre, at her skulde handles »efter de bedste Mænds Skøn«.

Disse Ord er det, der staa som et Lys over skjulte Skatte, som et flammende Vættetegn over de nordiske Folks nationale Samvittighed. Smaa Nationer, som vi er, udvidede vi Grækernes Gentlemanbegreb — Skønhed og Godhed — og skabte os et nordisk Ideal af en Mennesketype, hvor vi potenserede Kvaliteten, i Bevidstheden om, at intet mindre end Rekordydelsen vilde bære os frelst gennem Farerne. Paa Toppen af vor Ydeevne vilde vi staa eller falde. Vi vilde staa.

Denne Mentalitet, som først var specielt nordisk og senere helgermansk, har først i vor egen Levetid gjort sig gældende blandt Nationer uden for denne fælles Racegruppe. Saa langt forud var vore Forfædre for en Bevægelse inden for moderne Videnskab, som paa alle Omraader søger at placere Kvalitetsmennesket paa en førende Plads.» (Professor Gudmundur Kamban).

Citat fra »Berlingske Tidende«, 6.12.40. »Den dygtigste skal foran«.

»Aarhus Stiftstidende (Kons.) skriver:

»Vi kender altfor godt de mange og store Forsyndelser, der er sket mod det saglige, mod den faglige Dygtighed, den personlige Udvælgelse efter Evne og Indsigt, Forsyndelser, der er stærkt synlige, f. Eks. i Sogneraad, Byraad, Menighedsraad, Amtsraad, ja, vi kan vel tage Rigsdagen med. Mange Repræsentanter synes valgt efter Parolen: Han er Partifælle, altsaa er han god nok! Vi behøver ikke at nævne Navne fra vigtige Raad og Udvalg for at vise, at der er sket Brud paa den saglige Fordring om, at de dygtigste ubetinget skal foran, og at de bedste aldeles ikke er for gode til at handle for og have afgørende Indflydelse paa andres Velfærd.

Det er værd at overveje til den givne Lejlighed, som kommer for enhver Vælger, om man ikke ogsaa i andre Forhold, navnlig de offentlige, bør give Afkald paa Partifællen, naar og hvor han staar i Vejen for den dygtigste, og lade enhver Mand maales efter sit eget Værd paa den Plads, hvor han skal sættes.«

De anførte Citater er neutrale og nævner ikke Navne, thi de store Aviser er ikke saa interesseret i Ret og Uret, at de paatager sig at retlede Abonnenterne, hvis de derved kan komme til at krænke en eller anden politisk eller økonomisk Storhed. Enhver kan selvfølgelig mellem Linierne læse og forstaa, at »there is something rotten in the State of Denmark«, men man viger tilbage fra at fordre og fremtvinge den nødvendige Udrensning.

Ikke engang et stærkt personligt Angreb i de Smaablade, som tør trykke sligt, bærer Frugt. Den angrebne dukker sig som Haren og lader Uvejret trække bort. End ikke de værste Beskyldninger kan lokke ham frem.«

»Ja-men,« siger den besindige og taalsomme Dansker, »det er vel blevet anderledes siden 9. April,« for det tror han nemlig, men Systemet Stauning har selv leveret et afgørende Bevis for, at ikke saglig Dygtighed, men politisk Retroenhed stadig er det eneste saliggørende, og dette paa Trods af den Kendsgerning, at Blad efter Blad advarede.

»EN FORHENVÆRENDE BORGMESTER«.

De har gættet, at der tænkes paa Fænomenet fhv. Borgmester, fhv. Minister, nuværende Direktør i Kongeriget Danmarks Hypotekbank, Axel Sørensen. Historien er saa god og saa sørgelig, at det vilde være Synd og Skam, om Eftertidens Forskere skulde søge mange Kilder for at faa opklaret, hvorledes denne Aladdin-Type fik den fuldmodne Appelsin i sin partirøde Turban. Og derfor samles nogle af Kilderne her — til vore Efterkommeres Oplysning om, at vort lille Samfund, der praler med sin høje Oplysning og Kultur, virkelig var saa tolerant, og dette endda i en Periode, da det gamle, hæderkronede Danmark gennemgik en Forsmædelsens Epoke, som skyldtes Magthavernes Mangel paa Indsigt i Realpolitik og himmelraabende Udygtighed paa alle de Omraader, som et troskyldigt Folk havde sat dem til at beherske.

Eventyret begyndte med, at der i Pressen lanceredes forsigtige Rygter om, at Axel Sørensen skulde være Direktør i Hypotekbanken. Det er jo altid rart at prøve, om Isen nu ogsaa kan bære.

Reaktionen kom omgaaende. En Mand som Direktør F. C. Boldsen skrev den 23.8.40 i »Børsen« følgende Artikel:

»Direktørvalg i Kongeriget Danmarks Hypotekbank«.

»Da man i 1906 oprettede Kongeriget Danmarks Hypotekbank, havde man hermed bl. a. den Tanke at formidle finansielt Samkvem med Udlandet. At dette forudsætter, at den administrerende Direktør er paa Højde med og helst paa Sprog og Hat med de Finansfolk i Ind- og Udland, som han skal øve Indflydelse paa, turde være en Selvfølge.

Banken har spillet skiftende Roller i Aarenes Løb, og det er nok tænkeligt, at den i kommende Tider kunde faa inter-

nationale Opgaver, saafremt den egnede sig dertil. *Hertil hører bl. a. en sagkyndig Ledelse.*

Nu falder det i Øjnene, at de 3 sidste administrerende Direktører har været: *en Gaardejer og tidligere Minister, en Lærer og Folketingsmand samt senere Minister, samt en Redaktør og Folketingsmand.* De har sikkert alle været udmærkede Politikere med en vis Erfaring i Økonomi og i lidt Finansvæsen, som vel gerne hænger ved. *Men man gaar næppe de udmærkede Mænd for nær ved at sige, at den politiske Side af Sagen har spillet den overvejende Rolle ved Udnævnelserne.*

Embedet har nu staaet ledigt siden den sidste Direktørs dødelige Afgang. *Venter det paa at skulle optage en falden Politiker?*

Den nye Indstilling i Landet, som skulde betyde en større og sikkert højst nødvendig Respekt for Sagkundskaben, bør ikke tillade, at Hypotekbanken bliver *Forsørgelsesanstalt* for værdige og trængende Politikere. Dette er *uforsvarligt* i Forhold til Bankens Fremtid og Opgaver. At man maa give en fremtidig Direktør en Løn, der gør ham til jævnbyrdig mellem Ligemænd, burde være et Udslag af en forbedret administrativ Tankegang.

Hvad Glæde har vel Finansverdenens unge og dygtige Mennesker af at tjene sig op gennem Graderne i vort hjemlige Finanssystem, skaffe sig Specialuddannelse paa forskellige Maader, herunder Ophold i Udlandet, naar de til syvende og sidst *overflyves paa usaglig Vis?*

Dagens Politik har saa sandelig faaet sit, naar Bankens Bestyrelse, foruden af en Departementschef, *bestaar af en Redaktør, en Parcellist, en Gaardejer og en fhv. Folketingsmand.*« (Fremhævelserne delvis af Forfatteren).

Ingen kan dog med Rette bestride, at Direktør Boldsens Indlæg er strengt sagligt og selvindlysende rigtigt, og saa viser det en Respekt for Dygtighed og Saglighed og Uddannelse, som man kun finder hos de Mennesker, som selv gennem Arbejde og atter Arbejde og personlig Forsagelse paa mangfoldige Omraader har erfaret, hvor vanskeligt det nu engang er at opnaa Kyndighed.

Men hjalp det, at en kyndig Finansmand sagde sin Mening? Stak Magthaverne Fingeren i Jorden? Nej, det »Perregaard-

ske System« — »Er du Socialdemokrat, ja eller nej« — blev atter anvendt som Modenheds- og Kyndighedsprøve, til Beskæmmelse for os alle.

Allerede den 24. August 1940 var Ulykken sket, Axel Sørensen blev udnævnt til administrerende Direktør for Kongeriget Danmarks Hypotekbank.

I den Anledning skrev »Fædrelandet« samme Dag:

»Ganske skamløst! Nu foreligger Hr. Axel Sørensens Udnævnelse til Hypotekbankdirektør!

»Det Embede, der nu i nogen Tid har staaet ledigt som Direktør for Kongeriget Danmarks Hypotekbank, er nu officielt blevet besat med den tidligere Horsens-Borgmester og Trafikminister Axel Sørensen, M. L., hvilket er udlagt: Medlem af Landstinget.

Idet vi henviser til vor Artikel andet Steds i Bladet om dette Embede, vil vi lige gøre opmærksom paa her, at Systemet altsaa ikke veg tilbage for, staaende paa Gravens Tærskel, at lade den typiske Ben-Udnævnelse blive Virkelighed!

De Herrer er sig selv lig til det sidste! Skamløshed er ikke noget ukendt Begreb indenfor Folkefronten.«

Og andet Steds i Bladet stod følgende Artikel:

»Hr. Sørensens Ben«.

»De radikale og moderate Venstremænd er kommet udi Skænderi og Slagsmaal, og Aarsagen til Gemytternes Uoverensstemmelse er intet mindre end fhv. Trafikminister Axel Sørensens Udnævnelse til Direktør for Kongeriget Danmarks Hypotekbank.

Det er ganske pudsigt for den frigjorte Tilskuere, der er kommet til Klarhed over, at alle de parlamentariske Personager er nøjagtig lige gode, at se radikale Blade som Roskilde Tidende optræde som Ridder for Axel Sørensen. Piner Samvittigheden? »Roskilde Tidende« har nu fundet ud af, at det er den naturligste Ting af Verden, at Axel Sørensen bliver udstyret med det foreliggende Pragteksemplar af et Ben, thi Hr. Sørensen maatte ved sin Indtræden i Ministeriet opgive et lækkert Borgmesterben i Horsens, som en anden i Mellemtiden har sat sig paa.

Her har vi Systemet i Renkultur! Den, der opgiver et politisk Ben for at overtage et andet og federe politisk Ben, har Krav paa, at »Staten«, d.v.s. vi alle, forsørger ham for Livstid.

Det foreliggende Tilfælde virker saa meget grellere paa Baggrund af Pamperen Axel Sørensens Generalieblad. Fra Redaktørstolen blev han kaldet til som Borgmester at lede Horsens By.

Og hvorledes udførte han sit Hverv, hvilke Resultater havde han at opvise som Borgmester?

Det turde ikke være ubekendt, at det sørensenske Styre bragte Horsens Kommune til Fallittens Rand og medførte en Administration af Kommunens Finanser. Skatteborgerne i Horsens, der gennem mange Aar kommer til at trælle for det sørensenske Misregime, vil have al mulig Grund til at mindes denne Epoke af Byens Historie.

Det er særdeles betryggende for den betalende Del af den danske Befolkning nu at se en Person med denne økonomiske Fortid anbragt paa Direktørstolen i Kongeriget Danmarks Hypotekbank, — og man vil med rædselsblandet Interesse følge dette Pengeinstituts videre Udvikling. Hvor længe vil det vare, inden der skal postes nye Statsmidler i dette Sugerør? Eller tør det haabes, at Hr. Sørensen vil følge den billigere Fremgangsmaade kun at give Møde i Hypotekbanken paa Gageudbetalingsdagene?

Hvorom alting er, saa staar vi overfor et af de kyniske Udslag af Systemets Bengnaveripraxis, og Forholdet bliver ikke kønnere, naar »Roskilde Tidende« til de moderate Kritikere af Udnævnelsen vrænger, at Venstre jo selv har angivet Tonen ved i deres egen Magtperiode at anvende Stillingen som Hypotekbankdirektør som Ben til deres egne Kreaturer, in casu dalevende, fhv. Trafikminister Jensen-Sønderup.

Der er som sagt ikke en Milimeters Forskel paa Systemets Bengnavere. De følger nøjagtig samme Fremgangsmaade og har gjort det lige saa længe, det parlamentariske System har eksisteret her i Landet.

Socialdemokraten Steincke blev Kryolitdirektør, den konservative Dumpekandidat H. F. Ulrichsen fik udleveret Udvandringsbenet, og saaledes kunde man blive ved i en Uen-

delighed.

Systemet er dyrt for det danske Samfund, men der er dog det gode ved den aabenlyse og skamløse Maade, hvorpaa det efterhaanden drives, at flere og flere faar Øjnene op!

Opgørets Time er indenfor Synsvidde!«

Sv. Tr.

Og den 26.8.40 skrev samme Blad:

»I Anledning af den officielle Meddelelse om fhv. Borgmester og Trafikminister Axel Sørensens Udnævnelse til Hypotekbankdirektør, skriver »Politiken« følgende Præsentationslinier:

»Den nye Hypotekbank-Direktør havde — før han i Fjor blev Trafikminister efter Hr. Fisker — været Borgmester i Horsens i godt en Snes Aar. Han har taget meget livlig Del i Købstadforeningens Arbejde og har været Formand for Købstadskommunernes Laaneforening.«

Paa en saadan snild Maade fortælles, at Hr. Sørensens Ledelse af Horsens Kommune medførte — Administration!

Samtidig med »Ben«-Udnævnelsen er den gamle radikale Folketingsmand, Overretssagfører Alfred Christensen efter Ansøgning blevet fritaget for Hvervet som Medlem af Direktionen, og Redaktør Carl Thalbitzer er blevet udnævnt til at indtræde i Direktionen paa den ledigblevne Plads.

»Ja, hvorfor ikke! Det var Hr. Thalbitzer, som i sit Blad »Finanstidende« slog til Lyd for »en rask, lille Krig« til at hjælpe paa Danmarks Finanser og Erhvervsliv!

Gullaschperioden om igen! System! Folkefront!«

Det er uoverkommeligt at bringe Citater af alle de Blade, som med mere eller mindre haarde Ord har fordømt Axel Sørensens Udnævnelse til Direktør for Kongeriget Danmarks Hypotekbank. Bladet »Skatteborgeren« af 1. Septbr. 1940 siger for saa vidt, hvad alle tænkende her i Landet maa have tænkt, da Ulykken var sket, i en ganske kort Artikel, kaldet

Blindhed.

»Med Udnævnelsen af fhv. Trafikminister Axel Sørensen til Direktør i Kongeriget Danmarks Hypotekbank bør nu

Folketingsparlamentarismens Tilbøjelighed til at lade haant om Sagkundskaben omsider have gjort sig selv umulig.

Navnlig efter at denne Bank har faaet den Betydning i vort Forhold til Udlandets Finansverden, som den har, er det ganske og aldeles uforsvarligt at bruge en saadan Stilling til Ben for en partipolitisk Døgnflue-Minister.

Man maa ogsaa i denne Forbindelse om det hidtidige Regime i Sandhed sige, at den, Guderne vil ødelægge, slaar han med Biindhed.« (Fremhævelserne ved Forfatteren.)

Man maa vel efter det foran anførte have Lov at hævde, at Magthaverne ikke engang efter 9. April 1940 har skiftet Indstilling overfor Begrebet Kyndighed, Saglighed, Uddannelse, Egnethed.

Det er ubegribeligt, at en Mand efter en landsomfattende Kassationsdom alligevel kan gaa til sit Arbejde med Arbejdsglæde og en Følelse af en vis Anstændighed, men det kan Hr. Axel Sørensen maaske heller ikke, blandt andet, fordi der jo ogsaa maa være en eller flere, som han paa den mest uanstændige Maade har fortrængt, og hvis eneste Fejl var den Kyndighed, Hr. Axel Sørensen maa mangle, samt selvfølgelig den katastrofale Mangel, at han ikke hørte til Koryfæerne indenfor Socialdemokratiet. Maaske fortrænges Begrebet Skamløshed af den røde Farve!

»HOSPITALSFORHOLD, LÆGER, SUNDHEDSVÆSEN m. m.«.

At Raabet Uddannelse og Saglighed ogsaa opløftes af Lægerne, viser følgende

Citat fra Nationaltidende af 1.12.40:

»De unge Lægers Kvalifikationer«

Forlangende om, at Uddannelseskravene ogsaa respekteres i de underordnede Hospitalsstillinger.

Læge Knud Herman har i Ugeskrift for Læger skrevet et Indlæg om Hospitalsansættelser og Kvalifikationer. Dr. Herman beklager sig her over, at de Krav af uddannelsesmæssig og videnskabelig Art, der naturligt stilles til Læger, der søger Hospitalsstillinger, i adskillige Tilfælde er blevet skudt til Side, naar det har drejet sig om Reserve- og Assistentstillinger.

Dr. Herman nævner fire Eksempler, hvor de paagældende Institutioners Chefer har foretrukket en yngre og mindre kvalificeret Mand fremfor hans bedre uddannede Medansøgere —

Det maa anses for saa meget mere uheldigt, at saadanne Forbigaaelser af bedre kvalificerede finder Sted, som Lægestanden selv, naar en offentlig, ikke lægelig Institution træffer eller er ved at træffe et Valg, der ikke ses at være sagligt begrundet, er den første til at træde op mod slige Misgreb.

I en redaktionel Efterskrift giver Rubrikens Redaktør, Dr. Johan Kuhn, sin fulde Tilslutning til Kravet om, at ogsaa de underordnede Hospitalsstillinger udelukkende bør besættes efter faglige Kvalifikationer.« (R-g.).

Det Lægeløfte, som de unge Læger, naar de har taget Em-

bedseksamen, maa aflægge, lyder i al sin smukke og menneskelige Form saaledes:

»Efter at have i den ved kongelig Plakat af 30. Januar 1838 allernaadigst befalede forenede Læge-Embedseksamen aflagt offentlig Prøve paa mine i de medicinsk-kirurgiske Fag erhvervede Kundskaber, aflægger jeg herved det Løfte, til hvis Opfyldelse jeg ved ydermere ved Haandsrækning har forpligtet mig, at jeg ved mine Forretninger som praktiserende Læge stedse skal lade det være mig magtpaaliggende efter bedste Skønnende at anvende mine Kundskaber med Flid og Omhu til Samfundets og mine Medmenneskers Gavn, at jeg vil bære lige samvittighedsfuld Omsorg for den Fatige som for den Rige uden Persons Anseelse, at jeg ikke ubeføjet vil aabenbare, hvad jeg i min Egenskab af Læge har erfaret, at jeg vil søge mine Kundskaber fremdeles udvidede og i øvrigt gøre mig bekendt med og nøje efterleve de mig og mit Fag vedkommende Anordninger og Bestemmelser.«

»At jeg vil søge mine Kundskaber fremdeles udvidede...« — ja vel, men har alle Lægerne nu ogsaa holdt dette Løfte? Mer end andre har Lægerne Pligt til at følge med i Udviklingen. Og indenfor Sygdommenes forfærdelige Hærskare rager Tuberkulosen op. — Har Huslægen, der oftest er den første, der skal tage Stilling til Spørgsmaalet: hvad fejler den syge — har han, eller rettere sagt, er han paa dette Punkt fulgt med i Udviklingen?

At være Læge, er at have Ansvar, og det, at faa Lov til at praktisere som Læge, er at modtage et Privilegium. — Med dette Privilegium følger ogsaa Pligt. —

I »Ugeskrift for Læger«, Nr. 27, den 6. Juli 1939 skrev jeg følgende »Hjertesuk«:

»I Anledning af Overlæge Knud Winge's Foredrag paa »Nationalforeningen til Tuberkulosens Bekæmpelse«s Aarsmøde den 31. Maj d. A., beder Undertegnede venligst om Plads for følgende *Hjertesuk*:

Overlægen udtalte ifølge Dagspressen bl. a. paa dette Møde, hvor han beklager, at kun en Tredjedel af Patienterne, der indfinder sig paa Tuberkulasestationen, er i første Stadium:

»Det kan have to Aarsager. Den ene ligger hos Patienten selv, de unge, der ikke tror, at en Smule Hoste kan betyde

noget slemt, og de ældre, der gaar med kronisk Bronchitis eller en stadig tilbagevendende Influenza, som ofte i Virkeligheden er aabne og smittefarlige Tuberkuloser... »Havde vi bare vidst Besked«, er Omkvædet, og derfor maa vi have en effektiv Kampagne, der med Anvendelse af alle Midler kan ruske op i Befolkningen.

Den anden Aarsag ligger hos Lægerne, som ikke »næner« at sende os de Patienter, der ikke giver Anledning til særlig Mistanke. Men vi foretager hellere 30 forgæves Undersøgelser end at risikere, at Nr. 31, som virkelig er syg, slipper gennem Nettet!« —

Da flere Tuberkulosepatienter har følt, at denne første Udtalelse ikke helt dækker de faktiske Forhold, har jeg faaet Anmodning om, paa deres Vegne at protestere herimod. — Det er ikke Patienternes Skyld, at disse i saa ulykkelig mange Tilfælde kommer for sent under kyndig Lægebehandling, men desværre i mange Tilfælde Lægernes. Den, der skriver disse Linier, har i flere Aar haft en af sine kæreste lidende af denne frygtelige Sygdom og ser til Stadighed, med hvilken Tapperhed og Taalmodighed hun kæmper, og da denne Sygdom er en Svøbe for Folket i dobbelt Forstand, der foruden selve Lidelsen ogsaa nationaløkonomisk set betyder et kolossalt Minus, har jeg med største Interesse grebet Penen for i al Beskedenhed at pege paa et Punkt, der, naar det rettes, sikkert vil forstørre Resultatet af den Indsats, dansk Lægevidenskab saa smukt og dygtigt har opnaaet paa dette Omraade.

Jeg kender mangan en trist Sygehistorie, men lad mig her kun berette om Tilfældet i mit Hjem, hvor Patienten kort Tid efter et Ophold i Udlandet, under hvilket hun havde paadraget sig en stærk Kighoste (hun var den Gang 25 Aar gammel), pludselig blev syg 2 Aar efter Kighostens Ophør. Hun havde stærke Sting i højre Side af Ryg og Bryst i Lunge-regionerne og Temperaturen steg lynsnart til 40 Gr. og derover.

Jeg kaldte øjeblikkelig *min rare gamle Huslæge*. Han forklarede mig, efter at have undersøgt Patienten, at det var Muskelgigt, og da jeg fra tidligere Tid vidste, at han var meget begejstret for Teslastrømme, spekulerede jeg paa, om han nu ogsaa vilde ordinere disse i dette Tilfælde. Hvad skete

— — — Ganske rigtig — — — naar Patienten atter var oven Senge, skulde hun møde hos Lægen til Behandling; iøvrigt skulde hun blot holde Sengen, idet Ro og Varme nok skulde faa Feberen jaget paa Flugt.

Desværre gik dette ikke. Feberen holdt sig stadig paa omkring 40 Gr. — Smerterne tog til — — jeg blev alvorlig bange. —

Læge Nr. 2 blev tilkaldt. Hvem skildrer min Forbavselse, da han erklærer, at Patienten lider af »*Bornholmsk Syge*« —, naa ja, hvorfor i Grunden forbavset, denne Sygdom var jo netop, om jeg saa maa sige, paa Mode i de Dage, der her er Tale om. — — — Lidt feberstillende Medicin, der foraarsagede mægtige Temperatursvingninger med deraf følgende Kuldegysninger. Kræfterne tog af.

Da Feberen var borte, efter i 6 Uger at have holdt Stand omkring de 40 Gr., stod Patienten op. Hun havde tabt 14 Pund, følte sig uden Kræfter, ja nærmest, som var hun »slaaet ud«. — Dog takket være hendes Fornuft og Energi opnaaede hun i Løbet af ca. 1 Aar ved Hjælp af Fløde, sund Kost o.s.v. nogenlunde at genvinde sine tabte Kræfter.

Den paafølgende Vinter blev Patienten atter daarlig. Hun led uhyre af Træthed og Kræfterne svandt atter. I Mellemtiden havde jeg faaet Forbindelse med *Læge Nr. 3*, der ordinerede Jern og andre styrkende Præparater, for »saa gaar Trætheden og Depressionen nok over«. — — — Jeg forklarede ham, at Trætheden var overvældende stærk og spurgte, »om det ikke kunde være noget med Lungerne«, og pudsigt nok, var det denne Læge, der i samme Periode undersøgte Patientens Lunger, da hun skulde meldes til Sygekasse, hvad den ny Sygekasselov jo paa dette Tidspunkt krævede.

Nu livede Patienten tilsyneladende nogenlunde op, og paa denne Maade gik der en Vinter; men i Marts Maaned forkølede hun sig og begyndte straks at hoste og spytte stærkt.

Ved et Tilfælde fik jeg Forbindelse med *Læge Nr. 4*, og Gud ske Lov — — viste det sig — — — med den helt igennem rette Læge. Denne praktiserende unge Læge havde til al Lykke fungeret som Reservelæge paa et Tuberkulosesanatorium, og det er rigtigt, naar jeg her siger, at det ikke varede mere end 5 Minutter fra det Øjeblik, han for første

Gang saa Patienten og til han, efter at have hørt paa Patientens Lunger, sagde:

»De har Tuberkulose«.

Saa gik der Aar efter Aar med Hospitaler, Sanatorier, Operationer, vi flyttede fra den Kommune, hvor vi den Gang boede, her til Rungsted, for at Patienten kunde faa Luftforandring og bedre Boligforhold o.s.v. — — — Paa det første Sanatorium, hvor man uden Held forsøgte at »puste« Patienten, udtalte Overlægen, at hun maatte have haft en svær Lungehindebetændelse, idet man ikke var i Stand til at faa »saa meget som een Kubikcentimeter Luft ind«. — Hun beægtede først at have haft Lungehindebetændelse, men under Samtaler med Overlægen, fortalte hun ham om: »Muskelgigt«, »Bornholmsk Syge«, »Depression« o.s.v., og saa forstod Overlægen det hele. Han erklærede, at dersom hun blot den Gang, der var Tale om »Muskelgigt«, af Lægen var sendt til Røntgenfotografering, var det hele blevet opdaget, idet hun den Gang led af Lungehindebetændelse. — —

Nu spørger jeg derfor: Var det i dette Tilfælde Patientens Skyld? — Var der her Brug for »med Anvendelse af alle Midler at ruske op i Patienterne«? — Eller — — —!

3 praktiserende Lægers Undersøgelser gav til Resultat:

1. For sent til kyndig Læge.
2. Lungehindebetændelsen gik over til Lungetuberkulose.
3. 3 Kaverner,
4. 2 Plastikoperationer (Fjernelse af 150 cm Ribben),
5. Lungehindebetændelse og Vædske i den anden Side,
6. Ulidelige baade sjælelige og legemlige Smerter,

et for Patienten og mig yderst magert Resultat. Hertil kommer saa den Situation, jeg som *ydende* Medlem af Sygekassen efterhaanden økonomisk er bragt i — — — ak ja, er det da saa underligt, at jeg som kender mange af de Stakler og deres lige saa triste Sygehistorier synes, at den *praktiserende Læge* i Fremtiden bør indskærpes at have Opmærksomheden i langt højere Grad henvendt paa denne Sygdom, der netop ved sin Lumskhed og lunefulde Optræden med Rette har Krav paa en saadan Opmærksomhed? — — —

Maatte denne min Beretning hos Lægestanden vække de

slumrende Medlemmer. Maaske bør en Forandring i Uddannelsen først og fremmest foretages, navnlig under Hensyn til Sygdommens folkelige Farlighed, saaledes at Patienterne, ogsaa naar det drejer sig om denne Sygdom, kan møde Lægen med fuld Tillid og Tryghed.

Kan mit Indlæg bidrage hertil, vil Patienten i mit Hjem, og mange andre Patienter med hende, være lykkelige og finde, at de ikke har lidt helt forgæves.

Man ser det Særsyn, at Lovgivningsmagten har fuld Forstaaelse af, at det er nødvendigt for at bevare den danske Kvægbestand sund, at lade denne underkaste regelmæssigt Tilsyn, hvorimod man aarlig kaster Millioner ud til Sindssygehospitaler, Tuberkulosesanatorier og Kræftbehandling i Stedet for logisk at forlange samme Hygiejneforhold indført for Mennesker, som dog samfundsmæssigt set maa have mere Værdi end Kvæget. Min Konklusion er derfor: danske Læger bør, som deres vigtigste Opgave, søge gennemført, at Lovgivningsmagten paabyder enhver Samfundsborger at lade sig lægeundersøge mindst een à to Gange aarlig. Enhver Læge vil sikkert give mig Ret i, at en saadan Foranstaltning ikke alene vil frelse et stort Antal Menneskeliv aarlig, men nationaløkonomisk set vil være af allerstørste Betydning for Samfundet.«

Paa dette »Hjertesuk« svarede Læge Hilmar J. Fridericia i samme Blad den 20. Juli 1939 følgende:

»*Et Hjertesuk*«. Af Læge Hilmar J. Fridericia.

»Direktør *Eiler Baastrup's* »Hjertesuk« i U.f.L. Nr. 27/1939 rammer os praktiserende Læger haardt, og vi forstaar saa inderlig vel den Trang, han har følt, til at udstøde det og lette sit Hjerte. Vi bør være ham taknemmelige, fordi han saa uforbeholdent gennem »sin« Sygehistorie holder os vort store Ansvar for Øje.

Han har handlet ret; vi har alle Erindringer om Fejl, vi i et langt Lægeliv har begaaet. Naar jeg har ønsket paa denne givne Anledning at fremkomme med en Udtalelse, er det, fordi Direktør *Baastrup's* Artikel er — og efter hele Sagens Natur *maa* være — ensidig.

Vel begaar vi Læger Fejl, men — og det bør efter min

Mening siges til den store Offentlighed — saaledes som Forholdene nu engang ligger, kan Fejl ikke helt undgaas; vi kan ikke naa videre end anstrenge os for, at det bliver saa faa Fejl som muligt.

Baade Overlæge *Winge* og Direktør *Baastrup* ser ensidigt paa Sagen — hver fra sin Side.

Der er i Tuberkulosebekæmpelsen tre Faktorer, der maa arbejde sammen: Lægen, Patienten og Samfundet. Uden det nøjeste Samarbejde mellem alle disse tre Faktorer vil Kampen mod Tuberkulosen aldrig lykkes.

Lægerne maa samvittighedsfuldt gaa ind i Arbejdet for at opdage den tidlige Lungetuberkulose med alle til Raadighed staaende Midler og ikke glemme, at uden Røntgenundersøgelse og omhyggelig klinisk Undersøgelse og Vurdering af dens Undersøgelse er vore Muligheder for Erkendelse ikke udtømt, og dernæst maa vi sætte alt ind paa at holde vore Patienter fast, saa de ikke slipper ud af Kontrol, før der er absolut — menneskelig mulig — Sikkerhed for, at det kan gøres uden Fare.

Patienternes Ansvar er dobbelt. Dels skal de melde sig, naar der er noget i Vejen. Hvor ofte der endnu syndes her, aner Direktør B. næppe. Dels — og det er ikke mindre vigtigt — maa de selv forstaa Vigtigheden af at fortsætte med Kontrollen. Det er et paafaldende stort Antal Meddelelser, vi i Aarhus faar fra Tuberkulosestationen, om, at Patienter er »udeblevet fra Kontrol«. Jeg anmoder Overlæge *Otto Lassen* om at opgøre det procentvise Antal af disse Tilfælde i Aarhus, hvor Forholdene endda p. Gr. af det udmærkede Samarbejde mellem de prakt. Læger og Tuberkulosestationen, som Overlæge *Otto Lassen* har Æren af, sandsynligvis er særlig gode i denne Henseende. Men Folk har nu engang den Opfattelse, at, naar de ikke mærker noget, er det urimeligt at spilde Tiden med at gaa til Kontrol.

Samfundet har i denne Henseende ikke til Fulde forstaaet sit Ansvar. Vi har et stort Antal Pladser til Raadighed baade paa Tuberkulosesanatorier og Tuberkulosesanatorier — er der tilstrækkeligt? Det ved jeg ikke. Men vi har ingen Mulighed for tvangsmæssigt at hindre de aabne Tuberkuloser i at udbrede Smitte, hvis de ikke selv har Forstaaelsen af, at de bør holdes isolerede. Vi har endnu ikke Tuberkulosestatio-

ner over hele Landet. Ubegribeligt, hvis det er økonomiske Hensyn, der her spiller ind. Det er dog tydeligt nok vist, hvilken samfundsøkonomisk Betydning det har paa saa tidligt et Tidspunkt som overhovedet muligt at erkende Lungetuberkulosen.

Den praktiserende Læge kan ikke paa egen Haand klare dette Problem — det maa han erkende — men Samfundet maa give ham Mulighed for at faa den Støtte til Kampen, som Tuberkulosestationerne er. Er der først Stationer overalt, maa Lægerne bringes til at forstaa, at de har en samfundsmæssig Forpligtelse til at benytte dem — at ogsaa deres Ansvar overfor Patienterne tvinger dem dertil, fordi de ikke selv har de fornødne Midler til Erkendelse.

I den nyeste Tid har det vist sig, at ogsaa i Kampen mod Kvægtuberkulosen er det nødvendigt at benytte Tuberkulosestationer for Mennesker, idet rene Besætninger gentagne Gange er smittede af syge Fodermestre.

Samfundet kan ikke lade denne Opgave ligge længere. Vi maa have Tuberkulosestationer i saa stort Antal, at de fuldstændigt dækker Landet. Det er en af mine lykkeligste Erindringer, at jeg i sin Tid fik Lejlighed til at yde mit lille Bidrag til Oprettelsen af Tuberkulosestationen i Aarhus, der har gjort et forbilledligt Arbejde under Overlæge *Otto Lassens* Ledelse.

Samfundet maa følge Tuberkuloselægernes Krav om lov-mæssig Mulighed for Tvangsisolation af uforstaaende og modvillige Smittebærere.

Lægerne maa naa til Erkendelse af, at de ikke selv magter Erkendelsen af den tidlige Lungetuberkulose, men maa recurrere til Tuberkulosestationer.

Publikum maa bringes til Forstaaelse af, at de i Tide bør søge Læge, og at de maa vedblive med at gaa til Kontrol, saa længe det fra Lægernes Side kræves, af Hensyn baade til sig selv og deres Omgivelser.

Saa har Direktør *Baastrup's* Henvendelse til Lægerne ikke været forgæves; men han skal vide, at en Differentialdiagnose ikke er saa let, som det ofte for Publikum ser ud. Fejl *kan* ikke undgaas, men Fejlmulighederne skal indskrænkes mest muligt, og dertil bør alle de 3 nævnte Faktorer bidrage hver indenfor sit Felt.

»Sundhedsvæsen«.

Min Bedømmelse af de for Samfundet saa livsvigtige Faktorer, Sundhedsvæsen, Lægevæsen og Hospitalsforhold, kan kun blive en Bedømmelse som Tilskuer. Det ligger derfor i Sagens Natur, at min Omtale kun kommer til at omfatte periferer og faa Forhold. Jeg ønsker at opstille de elementære Regler, som Samfundet maa kræve overholdt indenfor disse Omraader, og derefter spørge, hvorledes er disse Regler blevet røgtet.

De mest elementære Krav, Samfundet maa stille til de Mænd, der staar i Spidsen for Sundhedsvæsenet, maa være usvigelig Retlinethed og absolut Uafhængighed til alle Sider — altsaa i Spidsen for Sundhedsvæsenet maa staa en retlinet, uafhængig »Diktator« med den højeste Viden indenfor sit Felt. Lad mig undersøge, hvorledes dette Forhold er blevet røgtet under Danmarks stærkeste Fagforenings — Den almindelige danske Lægeforenings — Ledelse.

Jeg vil holde mig til en enkelt Side af Sagen: Ernæringen. I dette Spørgsmaal — Samfundets Grundpille — kan ingen Afvigelse fra Retlinethed og Ubestikkelighed taales. En Fejlnæring betyder Ulykke, Sygdom, Vanskabthed for det enkelte Individ — uhyre Bekostninger til Reparation af de forvoldte Skader for Samfundet. Er der sket Afvigelser fra de opstillede Grundregler her, vil det stemple ikke blot den, der har afvejet fra disse Regler for egen Fortjenestes Skyld som Forbryder, men ogsaa Regering og Lægeforening er forbryderiske, fordi disse havde Myndighed til at gribe ind, og alle Parter maa den Dag, en ny Regering kommer til, tage Straffen fuldt ud.

Et Udslag af Fejlnæring er den engelske Syge. Læs Dr. med. Johanne Christiansen: »Retten paa Vrangene«, fra hvil-

ken de følgende Citater stammer. Den »engelske Syge« fremkommer, naar ikke voksne Individider og gravide Kvinder faar tilstrækkelig D-Vitamin og Kalk. Disse Stoffer findes i Mælk, Smør og Æg. Disse Næringsmidler findes ikke i noget Land i saa store Mængder som i Danmark. »Engelsk Syge« findes da følgelig ikke her i Landet, vil De sige. Jo, hør blot: Den »engelske Syge«s Tegn er daarlig Holdning, misdannede Rygge, Brystkasse og Ben og daarlige Tænder. I 1935 paaviste Skolelæge Gundtofte, at 62 pCt. af Skolebørnene i Aalborg var undervægtige og havde Holdningsfejl, 98 pCt. havde daarlige Tænder. 1894 havde $\frac{1}{13}$ af de københavnske Skolebørn sunde Tænder, i 1920 kun $\frac{1}{57}$.

Professor C. E. Bloch paaviste Sammenhængen mellem Øjentørsot og Mangel paa dyrisk Fedtstof — altsaa Mælk, Smør og Fisk.

»Dr. Oluf Blegvad samlede i 1909—1920 mange Hundrede Tilfælde af Øjentørsot — de fleste blinde dengang var blinde som Følge af Fejlernæring. Denne uhyggelige Sygdom forsvandt, da Margarinen i 1918 ersattedes af Smør.«

15. April 1934 skriver Stabslæge Rørdam om sine Erfaringer fra Sessionen: »Det er mig en virkelig Sorg at se, at det næsten er en Sjældenhed at finde en fuldstændig velskabt ung Mand paa Sessionen. Vanskabthed efter Engelsk Syge er uhyre udbredt. Der ses et Utal af Skævryggethed, Hofteskævhed, Brystdeformiteter, Kalveknæ, Hjulben, Platfødder. Man maatte vente, at de ansvarlige Myndigheder, Sundhedsstyrelsen og Regeringen, efter disse — og mange flere Varselsraab — maatte tage Affære og med haard Haand gribe ind, og man maatte vente, at Den danske Lægeforening, hvis den havde nogen Form for Ansvarsfølelse overfor Befolkningen, vilde føle det som sin første og elementæreste Pligt at gribe ind. Men ingen af disse høje Instanser foretog sig noget. Naa, maaske sov de kun for trygt og haardt, og dog, hør blot:

Dr. med. Johanne Christiansen holder i Maj 1934 et Radioforedrag om disse Forhold. Der sker Henvendelse til Ministeriet om Sagen — men den mødes kun med en kold Skulder. Dr. Johanne Christiansen henvender sig til Direktør Dessau med Forespørgsel, om Tuborgfondet vil bekoste den af Sessionslægerne saa varmt ønskede Ernæringsundersøgelse,

men bliver af Dessau underrettet om, »at der i Tuborgfondet var Samarbejde mellem Margarine- og Ølkapitalen,« hvorefter Hjælp herfra er haabløs at opnaa. »Heller ikke i Kaffe-Kapitalen (Carl S. Pedersens Fond, Formand Professor Fridericia) var der Chancer dengang.«

Der indkaldtes nu til et Møde den 30.5.35. »Et mindeværdigt, et uforglemmeligt Møde i Domus medica, hvor følgende Personer var til Stede: Den nu afdøde Dr. Louis Fraenckel, endvidere Direktør, Dr. med Thorvald Madsen (Formand for Folkeforbundets hygiejniske Komité), Professor Monrad, Professor Fridericia, Professor Warburg, Stabslæge Rørdam, Professor C. E. Bloch, Dr. med. Erik Begtrup, Dr. med. Scheuermann, Dr. med. Poul Freudenthal, Dr. Ehlers og jeg (Dr. med. Johanne Christiansen). Som det hedder i det Brev om dette Møde, der senere (5.6.1934) sendtes Sundhedsstyrelsen: »Desværre maatte Professorerne Fridericia og Monrad trække sig tilbage inden nogen Beslutning var fattet. Efter forskellige Drøftelser paa Mødet blev det klart, at der var Enighed om, at Sessionslægerens Oplysninger var tilstrækkelige til at belyse selve Sagen. — — — Man ansaa det for udelukket paa nuværende Tidspunkt at fremskaffe Penge til en virkelig grundig Undersøgelse af Spørgsmaalet, man enedes om det betimelige i foreløbig at udsende et »Opraab til det danske Folk«. Man opfordrede Dr. med. J. Christiansen (i Samarbejde med Dr. med. E. Begtrup) til at affatte et saadant Opraab for ved et senere Møde at diskutere dettes Ordlyd.«

Op man skred til Handling.

»Uden at tænke nærmere over, at de to, der havde Magt, Professorerne Monrad og Fridericia, Næstformanden og den hygiejniske Konsulent i Sundhedsstyrelsen, havde forladt Mødet, bestemtes det, at Landets Befolkning gennem en Radio-Udsendelse skulde vejledes autoritativt om Ernæringen.

Dr. Begtrup og jeg (Johanne Christiansen) arbejdede flere Aftener begejstret sammen paa denne Opgave og forfattede et »Opraab til det danske Folk,« som paa et senere Møde skulde kritisere og omformes af de samme, der havde været til Stede før, og desuden af 6 andre, deriblandt Amtslæge Struckmann, der var stærkt interesserede og havde lovet at komme.

Vi skrev derefter det ovenfor citerede Brev til Sundhedsstyrelsen og mente dermed at have gjort et godt forberedende Arbejde.

Der kom intetsomhelst ud af dette Arbejde. Aktionen blev kvalt i Tavshed, og af hvem? Ja, saa utroligt det lyder, denne ærlige og gode, kraftige Handling til Folkegavn, som talrige sagkyndige Videnskabsmænd havde planlagt, blev kvalt af Sundhedsstyrelsen selv.

Intet nyt Møde blev berammet trods vor Opfordring dertil! Ingen Radio-Udsendelse! Ingen Bevilling til Sessions-Under søgelser! Intet! Intet!«

Den Dag maa komme, hvor de Personer og Institutioner, som har handlet saaledes, maa staa til Regnskab — hvad enten der saa er handlet saaledes, fordi Sundhedsstyrelsens Prestige skulde reddes, eller paa Grund af ophøjet Ligegyldighed for Ungdommens saa vel konstaterede Invaliditet — grundet paa Fejler næring.

Eller mon vi ikke snarere har Svaret i følgende Citat fra Dr. Johanne Christiansens Bog: »I Øjeblikket er enhver Institution, der har med Ernæring at gøre, praktisk talt i de samme Hænder, nemlig i deres, der har haft et langvarigt og intimt Samarbejde med Otto Mønstedts Fabriker. Kan man saa raabe ud til Folket: »I er blevet skæve og halte og blinde af at spise slet Kost. Spis fra i Dag flere Mælkeprodukter, mere naturlig Kost, mindre Fabrikskost!«

»Nej, det kunde vel kun naive Idealister tænke sig. Sæt, hele Sundhedsstyrelsens Margarinelinie kom til at ligge i Dagens klare Lys? Fridericias tidligere Dobbeltstilling som Konsulent baade ved Sundhedsstyrelsen og Otto Mønstedts Fabriker og nu Chef ved det af Margarinens skænkede Vitamin-Laboratorium foruden for sit eget! (Det er utroligt, hvad der er forenet i denne Mands Person!) Eller var det Monrads Teori om dyrisk Fedtstofs Farlighed og hans Advarsler mod Levertran, der gik stik imod C. E. Blochs Lærdomme og hele den moderne Ernæringsvidenskab«, og fra Ugeskrift for Læger Nr. 16 og 18, 1937, Dr. med Poul Freudenthal: »De faktiske Forhold er jo disse, at Otto Mønstedts Fabriker siden 1924 havde knyttet Professor i Hygiejne, Konsulent i Sundhedsstyrelsen, Konsulent for Anlægget af Kostplaner ved offentlige og en Del private Institutioner, Dr. med. L. S. Fri-

dericia til sig som Leder af Fabrikernes biologiske Laboratorium for et betydeligt Honorar.« »Med disse Fakta ønsker jeg at advare meget stærkt mod Konflikten mellem offentlig Konsulentvirksomhed og kamoufleret privat Konsulent-Virksomhed, idet det som oftest vil være den sidst nævnte, der sejrer, til Skade for Samfundet og til Skade for Videnskaben.«

»I Nr. 18 skriver Dr. F.: »Der er i det væsentlige 2 Concerner herhjemme: Aarhus Oliefabrik + Mønstedes Fabriker og Soyakagefabriken + Ferrosan, hver med sin Lægekonsulent og hver for sig stærkt interesserede i Fremstillingen af vitaminiseret Margarine«, og »Saavel Prof. Fridericia som Prof. Møllgaard er de mest indflydelsesrige og mest benyttede Consulenter angaaende Folkeernæring og Vitaminspørgsmaal«; og endelig Dr. Johanne Christiansen: »Da en af Højskolens gode Mænd blev Minister i Danmark, kom først een og tilbød ham Margarineaktier, saa kom en anden og tilbød Friaktier i et Forsikringsselskab. Han fik nej, man kom frækt igen nogle Aar efter: »Jeg tegnede Dem dog, og Udbyttet er 40,000.« Han fik atter et tordnende »nej«, men det hindrede ikke, at en anden af de daværende Samfundsstøtter tilbød Ministeren at blive Bestyrelsesmedlem med en Gage paa 6000 Kr. »Hvad skal jeg udrette for denne Sum?« spurgte Aristides blandt danske Politikere. »De skal kun møde een Gang aarligt!«

»En anden af Sundhedsstyrelsens Tillidsmand, Prof. Møllgaard, optraadte nylig i Dagspressen, reklamerede for et kalkholdigt Havregrynspræparat. Man skulde synes, at man i et Land, der er fuldt af sund, kalkrig Føde (Mælk og Ost) ikke behøvede, som i Kina, at putte kunstig Kalk i Kosten. Og Havre er en Rachitis-frembringende Kornsort. Samme Professor anede ikke — da han i mange Aar ikke har været praktiserende Læge — at Danmark er hærget af Rachitis (engelsk Syge), men blev ikke destomindre valgt til Førstekraft, da Margarinen omsider vitaminiseredes — saa godt som uden D-Vitamin! Det er D-Vitamin, der beskytter mod Rachitis. Kalk uden D-Vitamin nytter intet.«

Saaledes var det altsaa fat med disse Mænds og Institutioners Retlinethed, Uafhængighed og Viden. — Disse Mænd, der var sat til at vogte Landets dyreste Eje: Folkesundheden. Disse Mænd taaes stadig af Lægeforeningen — sad inde

med de højeste Tillidsposter indenfor denne. En Dag vil man spørge Retten: Hvorledes takseres dette — — Fridericia, Monrad, Møllgaard, Otto Mønstedts Fabriker, Ferrosan, Lægeforeningen, Sundhedsstyrelsen, de ansvarlige Ministre, de forskellige Fonds fra Industrien o.s.v.

Det var altsaa ikke blot for rolig og dyb en Søvn. — Det var Kapitalen, der stod bag — bag et korrumperet System, som for Penge villigt lod sig bruge til det gemeneste — Forbrydelse mod Folkesundheden!

Naar nu det er saaledes indenfor de højeste Sundheds- og Lægeautoriteter, hvorledes da med de menige Læger og med Hospitalsvæsenet. Ja, der er ingen Tvivl om, at Kærnen af de menige Læger er god. Der sidder rundt om i Landet mange Læger som er dygtige og som udfører deres Gerning uselvisk, med uhyre Opofrelser, altid parate og rede, fordi de er fyldte af det, der kendetegner den rigtige Læge: Kærligheden til Mennesker. Fra dem spørges der aldrig, naar et ængsteligt Menneske sender Bud om Hjælp: »Kan De betale? — Hvorfor sendte De ikke Bud inden Kl. 8.« De ved, at der i et Hjem sidder ængstelige Mennesker og venter paa Hjælp til en af deres Kære —. De kommer derfor, naar der kaldes, ligegyldigt hvad de skal ofre personligt. De er Huslægen i bedste Forstand! Læge, Ven og Hjælper i alle Forhold. Hvorfor mon denne Type saa sjældent findes indenfor Hospitalsvæsenets store Stillinger? Er det, fordi de ikke vilde være med i Striden om disse høje Stillinger? Mon det ikke er derfor, der findes saa langt flere af denne Lægetype ude ved de mindre Provinssygehuse — ogsaa de blev trætte af Kampen — fandt sig for gode til at bruge de »rigtige« Midler for at naa Maalet. Man maatte jo vente, at de Læger, som ansættes som Chefer for de store Hospitalsafdelinger blev udvalgt saaledes, at de, der forenede den største Viden og Dygtighed med Menneskelighed og social Forstaaelse, blev valgt. Hvis ikke dette er Tilfældet, maa der være noget galt med de Instanser, gennem hvilke Ansættelsen finder Sted. Men lad os se nogle Eksempler. Det vil huskes, at Dr. med. Reidar Schroeder for nogen Tid siden blev nægtet Genansættelse som Chef for Blegdamshospitalets Øre-, Næse- og Halsafdeling. Var der da noget i Vejen med hans Dygtighed? Nej, han er, som »Ekstrabladet« skriver, en af Danmarks, maaske Nordens,

betydeligste Specialister indenfor dette Speciale. Han er netop i Besiddelse af Menneskelighed og social Forstaaelse. Hvorfor maatte han da gaa?

Gennem Generationer har Blegdamshospitalet været frygtet af Patienterne. Mange kan endnu huske den gæve Peter Sabroes kamp mod den daværende Overlæge, Professor Sørensen, en Kamp, der — men den Gang var »Socialen« jo ogsaa i Opposition — trods Modstand fra de borgerlige Partier, førte til Professorens Fald. At Forholdene ikke siden den Gang, trods Millionudvidelser, har bedret sig synderligt, eller kan siges at være betryggende for Patienterne, der i meget væsentlig Grad rekruteres fra den fattigste Del af Befolkningen, under alle Omstændigheder den Del af Befolkningen, der har ført Pamperne op paa Taburetterne, viser den Afgørelse, Borgmester Julius Hansen traf i Sagen med Dr. med. Reidar Schroeder. Og hvad var saa denne Mands Forbrydelse? Han søgte kun til det yderste at skaffe betryggende Forhold for de Patienter, der var ham betroet. Han paatalte Gang paa Gang den ligefrem forbryderiske Slendrian, med hvilken Medicinerne under Overlæge Bies Ledelse paatog sig at foretage Operationer paa Patienter med alvorlige Komplikationer.

Jeg er i Besiddelse af Dokumenter, der viser de Herrer medicinske Lægers Samvittighedsløshed ved Behandlingen af de oftest farlige Komplikationer, der i saa mange Tilfælde optræder i Forbindelse med de epidemiske Sygdomme. Afdøde Overlæge, Professor Bies og nuværende Overlæge Lassens Ansvar i denne Sag er saa stort, at jeg ikke forstaaer, de har kunnet eller kan bære det. Man kan vanskeligt forstaa, at det for Hr. Lassens Vedkommende udelukkende har drejet sig om taabeligt Overlægehovmod og Magtbrynde, selv om det er en ofte forekommende Skavank. Er det ikke langt snarere saaledes, at Hr. Lassen har set sin Stilling, sit Enehæderdømme, truet af Dr. Schroeder, hvis kirurgiske Talent maaske kunde faa Hr. Lassens Evner som Leder af netop dette Hospital til at blegne. Men da Hr. Lassen saa sin Stilling og sit Enevoldsherredømme truet, gik han til den kun altfor villige Hr. Julius Hansen, hvor han fik gennemtrumfet Dr. Schroeders Afgang. Man kan kun vanskeligt tænke sig, at dette er gaaet ærligt til. Dette være ment som en Undskyldning for Hr. Julius Hansen. Til Benefice for Hr. Lassen kan endnu

den Dag i Dag københavnske Borgeres Børn blive opereret for Halslidelser af Læger, der ingen kirurgisk Uddannelse har, medens samtidig en af vore betydeligste Eksperter paa dette Omraade mister Muligheden for at kunne virke til Gavn for de mange fattige Patienter.

Hvorfor blev Tage Kjær Lungespecialist paa Øresundshospitalet, medens vor betydeligste Lungespecialist, Dr. Erik Husfeldt blev forbigaaet. Er Hemmeligheden den, at Tage Kjær er gift med Cementkongen Poul Larsens Datter (F. L. Schmidt) — og saaledes Svoger til Trafikministeren og Storkapitalen. Ja, det er kun et Spørgsmaal til den Kreds af Demokrater, hvis fornemste Opgave det har været at blive accepteret af en Klike af Finansfyrster, fra Dessau og Ballin til Poul Larsen og Konsorter.

Lægernes saa berømte Kollegialitetsfølelse giver sig mange mærkelige Udslag. Et af de »smukkeste« er vel nok Eksemplet med Dr. med. Paul Mørch, der i 1938 søgte Stillingen som Leder af den Afdeling, Dr. Skovmand havde oprettet og selv ledet i henved 10 Aar. Sagen forholder sig saaledes, at Ørelægen, Dr. Chr. Skovmand, nedsatte sig i Roskilde, hvor det efterhaanden lykkedes ham ved enestaaende Dygtighed og energisk Arbejde at skabe sig saa godt et Navn som Ørespecialist, at Amdsraadet og Byraadet lod ham indrette og lede en Afdeling paa Sygehuset i Roskilde. Ved Sygehusets Ombygning blev Stillingen normeret som en Overlægestilling. Hvad havde nu ligget nærmere end at lade Dr. Skovmand fortsætte det af ham paabegyndte og gennem mange Aar paa tilfredsstillende Maade ledede Arbejde? Han var dog den, der havde skabt Afdelingen. Men nej. Det blev Hr. Mørch. Uden saa meget som at konferere med Dr. Skovgaard om Sagen, søgte og fik han Stillingen, — et straalende Eksempel paa den usømmelige Form for »Kollegialitet«, der trives i visse Lægekredse. Hvad ligger bag denne Ansættelse, hvem er i det hele taget de Myndigheder, der *faktisk* bestemmer Ansættelserne?

Jeg kunde ogsaa ønske at faa opklaret, hvorfor Dr. Otto Jul. Nielsen ikke blev Overlæge ved Frederiksberg Hospital — hvorfor Dr. Cenner blev vraget til Fordel for en ringere kvalificeret ved Besættelsen af Overlægeembedet paa Mar-seillisborg Hospital?

Hvorledes det er med Sygekasserne og Sygekasselægernes meget omtalte Virksomhed kender jeg ikke af Selvsyn, men et Par Eksempler har fanget min Opmærksomhed.

Øjenlægen, Dr. med. Chr. Heerfordt træffes iflg. Lægeforeningens Aarvog for 1940, pag. 801, daglig her i København mellem 3 og 4½, om Lørdagen dog kun fra 2—3, men samtidig hver Mandag, Onsdag og Fredag fra 2½—4½ paa Byvolden i Roskilde. Og Manden er hverken Taskenspiller eller Fakir. Nej, han er Øjenlæge, og præsterer virkelig det Kunststykke at være i København og Roskilde paa samme Tid, hvis man da ellers kan tro en saa alvorlig og værdig Aarvog som Lægeforeningens. Det er godt gjort, naar man paa en og samme Aften, men dog ikke paa samme Tid, kan se en Tryllekunstner optræde i baade Zigeunerhallen, hos Lorry og i National-Scala, men Trylle-Heerfordt slaar enhver Rekord. Dog, det er slet ikke saa ubegribeligt, som det synes. Det er almindelig bekendt, at talrige Sygekassepatienter, der henvises til Behandling hos Specialisten Hr. Heerfordt, aldrig naar at se denne, men kun en Assistent, der eventuelt ikke er færdiguddannet som Øjenlæge. En højst mærkelig Disposition fra de københavnske Sygekasser Side, men unægtelig lige saa mærkelig for Hr. Heerfordts Vedkommende.

Men ikke mindre mærkeligt er det at se travlt beskæftigede Specialister, Overlæger ved de store Hospitaler, ja, endog samtidig Professorer ved Universitetet, varetage Gerningen som Sygekassespecialister i Kasser med mere end 20,000 Medlemmer. Det er kun beundringsværdigt, at Sygekasserne stiller saa fremragende Eksperter som f. Eks. Professor Thornval til Disposition for Medlemmerne, men er der mon nogensinde een eneste af disse Patienter, der har set Professorens? Hr. Professoren er nemlig fastansat ved Rigshospitalets Øreafdeling, har endvidere sin Gerning som Universitetslærer m. m., og saa er der jo endelig de private Patienter, der næppe lader sig nøje med en Assistentbehandling. Men Tilfældet er paa ingen Maade enestaaende. Det er næppe mange af Overlæge Blegvads Sygekassepatienter, der har set Overlægen mere end een Gang. Resten foregaar vel pr. Transportbaand hos Assistent Petersen.

Og hvordan med Overlæge O. M. Henriques? — Jeg minde, at han var Bestyrelsesmedlem i et Selskab, der afkøbte

Statens Seruminstitut dettes Sera og Vacciner, d.v.s. et privat Selskab opkøbte Statens Præparater, der var bestemte til Export, solgte disse videre til Exportpriser, som man selv bestemte. — Mon af Godgørenhed? Hr. Henriques blev i hvert Fald Overlæge ved Finseninstitutet. Altsaa hverken Staten eller Lægeforeningen fandt nogen Indvending fornøden.

Men lad det være Slut. Dagen kommer, da disse Forhold vil blive bedømte og belønnede paa rette Maade. Mon ikke der er Læger, der til den Tid vil paatage sig at rydde op til Bunds. Man maa haabe det — ellers vil der sikkert indenfor den kommende Regering være Mænd med tilstrækkelig Myn- dighed og Vilje til ogsaa her at skaffe ren Luft.

»LEX RECHNITZER«.

At det ogsaa er galt indenfor Hær og Flaade ved vi jo alle, Blot er det sørgeligt, at det ikke har staaet Befolkningen klart, hvor galt det var. — Under de forsvarsfjendtlige Regeringer var Forsvarets Formaal i Konflikt med Regeringerne.

De højere Officerer, der førte Kampen mod Forsvarets Ødelæggelse, førte i Virkeligheden en haabløs Kamp, da de kun søgte at overbevise Magthaverne om Nødvendigheden af et Forsvar, men ikke gik ind i en politisk Kamp.

Systemet skaffede sig hurtigt af med de besværlige Herrer og satte i Stedet Personer, der var villige til at være Systemets Tjenere uden at tage Hensyn til andre Kvalifikationer end den, at de var villige.

Saaledes fratog man den som Flaadefører højt kvalificerede Viceadmiral Konow Magten som Viceadmiral i 1923 og fjernede Viceadmiral Wenck i 1932.

Begge disse Mænd forudsaa den Udvikling, der endte med den 9. April, og opfordrede forgæves Magthaverne til at lytte til deres Ord.

Kort Tid efter gik Admiral Wenck i sin Grav nedbrudt af Sorg over, at det danske Folk var slaaet ind paa denne Selvudslettelsens Vej.

Da Marinens øverste Ledelse var gjort politisk identisk med Systemet, gik det rask nedad Bakke. Gennemførelsen af Loven 1932 betød Marinens totale Ødelæggelse.

Skibene solgtes til Ophugning, selv om deres Vedligeholdelse kun var forbundet med en relativt ringe Udgift. (Norge og Sverige bevarede Materiellet og vedligeholdte det). Tonnagen gik ned fra ca. 25,000 ts. under sidste Krig, til ca. 12,000 ts.

Kystdefensionen blev overtaget med et Budget paa ca. 700,000 Kr., hvilket naturligvis var ganske utilstrækkeligt til Opretholdelse af et Kystforsvar.

Man forsøgte at sælge en Del af Materiellet.

Man afskedigede de veluddannede Underbefalingsmænd.

Man gav den Systemtjener, der havde overtaget Ledelsen, en Magt, som ingen Viceadmiral før havde haft, og Lex Rechnitzer gav ham Mulighed for at blive siddende i Stillingen, til han var 70 Aar, saa derved Ødelæggelsesværket blev gennemført til Bunds. (Tidligere gik Viceadmiraler af med det fyldte 65 Aar.)

De Tilstande, der derefter kom til at raade i den danske Flaade, blev det sorteste Kapitel i den danske Marines Historie.

Bedømmelsesraadene afskaffedes, saaledes at Hr. Rechnitzer fik Hals og Haandsret over alt Personel. En upaakrævet Udvidelse af Rammerne for de højere Stillinger (trods Afskaffelse af Skibene), gav ham rigt Spillerum for Ansættelse og Forfremmelse — Ansættelser, der indenfor Flaaden blev stærkt kritiseret.

Magt og Muligheder blev ogsaa fuldt udnyttet, og Nepotisme og Korrupsion (Træaffæren) blomstrede, som aldrig før i vor Marine.

For at skaffe Plads til hans egne sloges dygtige Officerer skaanselsløst ned.

Disse Tilstande førte vort Søværn til den for dette saa nedværdigende 9. April.

*

Selv om Forholdene i Hæren, paa Grund af Afrustningspolitiken, var mindre gode, var Hæren dog i Stand til den 9. April at kæmpe for sin Ære, indtil Ordren om Kampens Ophør, efter Kongens Bestemmelse, blev udgivet, men vort Søværn var ikke i Stand til at gøre den Indsats, som Traditionerne krævede; Aanden her vil aldrig blive bedre, før den Aand, der indførtes af Systemets Tjenere, bliver fjernet fuldt og helt!

Ve, den Officer, der i sin Sorg over denne Mishandling af

det danske Folks hellige Værdier, forsøgte en Protest, og søgte Veje frem til Undgaaelse af den Ulykke, dette vilde føre til.

En Ven af mig, en anerkendt og meget dygtig Officer, der klart saa, at den eneste Vej frem var et nyt politisk System, hvis første Maal var Bevarelsen af Danmarks Selvstændighed, gik det paa følgende Maade:

I 1937 blev han kaldt op i Marineministeriet og af Kontre-admiral Topsøe-Jensen underrettet om, at det var kommet Viceadmiralen for Øre, at han var National-Socialist. Paa Forespørgsel, om dette forholdt sig rigtigt, svarede Officeren, at enhver Officer maatte søge de Veje, der var mulige for Redning af vort Søværn fra de Tilstande, der nu herskede, og at dette var hans Pligt overfor det danske Folk.

Den næste Dag blev Officeren atter kaldt op, og det blev meddelt ham, at det var Ministeren, der ønskede Oplysningerne om hans politiske Anskuelser, og at han, da han havde national-socialistiske *Anskuelser*, ikke kunde forvente at avancere, ligesom det blev betydet ham, at han, hvis han betalte Kontingent til et national-socialistisk Parti, kunde forvente at blive afskediget.

Enhver anstændig Officer — jeg er selv gammel Reserve-officer i Infanteriet, vil sikkert give mig Ret, naar jeg hævder, at der maa være noget forkert ved de Officerer, der under det nuværende Regime er avanceret frem til de største Poster og Aarene igennem blevet paa dem, thi havde det ikke været deres Pligt overfor Land og Folk netop at sætte deres Stilling ind paa at faa ændret Forholdene eller ogsaa in pleno at have taget Konsekvenserne af deres Overbevisning og være gaaet af.

Ved en saadan, for en Officer naturlig, Handling havde de maaske vakt Folket i Tide.

EN SKATTEDIREKTØR SOM FINANSMINISTER

Den 2. Decbr. 1940 skrev Nationaltidende følgende:

Kravene skærpes.

»Et svensk Blad skriver, at det slet ikke er let for Finnerne at finde en Efterfølger for Præsident Kallio, som har trukket sig tilbage. »For i den Epoke, som vi oplever, er Kravene til Mænd i det offentlige Liv steget og skærpet i en ganske usædvanlig Grad.«

Betragtningen er rigtig! Ingen Stat og intet Samfund — det være sig stort eller lille — kan i denne Tid nøjes med anden Klasses Folk paa de fremtrædende Poster. I fredelige Tider med konstant Medvind kan et Samfund taale meget i Retning af maadelig Repræsentation i Stat og Kommuner, — det hele gaar jo næsten af sig selv, det er nok, at Repræsentanterne fungerer efter de eengang skrevne Noder og vedtagne Ritualer. I Modgangstider stilles der straks større Krav. Men naar Stormen stiger til en Styrke, som den, vi nu oplever over Europa, gælder det om kun at have stærke og dygtige Mænd, Folk af Kvalitet, paa Broen. Letvægterne blæser enten væk — hvad der er den mindste Ulykke — eller de bliver staaende klamret til Gelænderet, hvad der kan være en endnu større Ulykke, fordi de derved hindrer dygtigere og mere handlekraftige Mænd i at komme til.

En Mand som Præsident Kyösti Kallio har givet et smukt Eksempel. Stor Gerning har han øvet, med uudslettelig Skrift staar hans Navn i Finlands Historie. Men den Dag, han føler sig for svag til at fylde sin Pligt helt og fuldt, beder han om at blive fritaget for Ansvaret. Og med samme Grundighed som i andre Anliggender spørger Finnerne kun om eet: hvem vil være den bedste Mand til at efterfølge ham paa den ansvarsfulde Post?

Naar eet Navn nævnes, siger de, at vedkommende er saa

dygtig en Bankmand, at han næppe kan undværes som Bankdirektør, om et andet, at han er saa dygtig en Soldat, at Hæren ikke kan undvære ham. Gennem hele Diskussionen gaar en Følelse af, at det gælder om at have den dygtigste Mand paa enhver Post. Thi *det* har Finland bl. a. lært under det sidste Aars Prøvelser: at kun Mænd af den højeste Kvalitet kan løse de Opgaver, som stilles til en Stats Ledere, naar den store Storm er brudt løs.» (Abs.)

Denne Artikel handler jo officielt om det tapre Finland, men mon ikke Hr. Abs. har tænkt meget paa Danmark, da han skrev den, formentlig især »modsætningsvis«, thi her er endnu ingen Strømkæntring sket. Det vilde volde betydelige Vanskeligheder — bortset fra Videnskaberne og en enkelt Bankdirektør, som ikke er Politiker, — her i Landet at finde Samfundsspidser, som er saa dygtige, at de ikke kunde undværes indenfor deres respektive Domæner.

Vort ulykkelige Broderland, Aarhundredernes gamle, stolte Norge, som maa gennem ganske anderledes Prøvelser end vi, er ved at rydde op. Det fremgaar klart af følgende

Citat fra »Nationaltidende« af 23.11.40:

»Det norske Indenrigsministerium har foretaget en Udrensning blandt de højere Funktionærer i Oslo Kommune. Bl. a. er den tidligere Finansminister og Formand for Oslo Kommunalbestyrelse Adolf Indrebø blevet afskediget fra sin Stilling som Generaldirektør ved Oslo Belysningsvæsen. Endvidere er Formanden for Oslo Kommunalbestyrelse Trygve Nielsen blevet frataget Stillingen som Boligraadmand, og den kendte Arbejderpartimand Sverre Gann Sivertsen er blevet afskediget fra Posten som Torvedirektør.

I Begrundelsen til denne Udrensning fremhæver Indenrigsministeriet, at ingen af de nævnte Personer vilde være kommet i Betragtning ved Besættelsen af de vigtige Stillinger, de beklædte, hvis de ikke havde været fremtrædende Medlemmer af det tidligere Regeringsparti, som længe sad inde med Fler-tallet i Oslo Bystyre. Det paavises endvidere, hvorledes de har udnyttet deres Stillinger til at skaffe sig en Række, indtil 50, Tillidshverv ved Siden af deres Hovedstilling, og flere af disse Hverv var lønnede. Endelig giver Ministeriet Beviser

for, at baade Indrebø og Gann Sivertsen har optraadt uansvarligt i økonomiske Sager og paaført Kommunen store, unødvendige Udgifter.

Baade Gann Sivertsen og Trygve Nielsen vil faa andre Stillingen i Kommunen, medens Indrebøs Skæbne først vil blive endelig afgjort, efter at Kommunerevisionen har undersøgt hans Forhold nærmere.«

Mon ikke adskillige af vort Samfunds Koryfæer begynder at svede Angstens Sved?

Men Ukyndigheden raader endnu i Danmark! Ustraffet og urokket! Et Indlæg i Dagens Strid af Professor, Dr. polit. Jørgen Pedersen gør ikke engang Indtryk paa den sløve Dansker.

Professoren skrev den 2.10.40 i »Berlingske Tidende« en Artikel: »Genindførelsen af Pristalsreguleringen«, hvoraf citeres:

»Arbejdsministeren paastod under Forhandlingerne i Rigsdagen, at Løntillægget ikke vilde komme igen som højere Priser og derfor heller ikke kunde give Anledning til nye Krav om højere Lønninger. *Det er i sig selv deprimerende, at vi overhovedet kan have en Arbejdsminister, der er saa ukyndig, at han kan mene noget saadant.* (Frømhævelserne ved Forfatteren). Jeg kan sende ham Regninger, jeg har faaet, over de Tillæg i Lønningerne, som er sket i Løbet af den Periode, det paagældende Arbejde blev udført, og han kan være aldeles sikker paa, at alt Arbejde, der herefter udføres, ogsaa vil blive belastet med de stedfundne Lønforhøjelser. Hvem andre skulde vel kunne betale Lønforhøjelserne end netop den, der køber Arbejdets Resultat?«

Kan der tænkes noget bedre Bevis paa Ukyndighed, thi Professorens Argumenter lader sig jo ikke gendrive. Men Hr. Kjærhøl klæber fortsat og har fortsat Folkets Bemyndigelse, eller i hvert Tilfælde Regeringens, til at optræde paa slap Line som Ekspert.

Men den sidste Herostrat var ikke født endnu. Finansminister Buhl gav det danske Pengemarked et Chok af Format, et Chok, hvis Følger den Dag i Dag spores. Spørg blot Sparekasserne. Disses Indlaansmidler beløb sig ultimo Oktober 1939 til 2.249,6 Millioner. Ultimo Oktober 1940 var disse Midler — trods en Rentetilskrivning, som maa anslaaes til

at ligge omkring 120 Millioner, faldet til 2.109,2 Millioner Kroner, altsaa en Tilbagegang paa ca. 300 Millioner, hvoraf man regner med, at de to Trediedele forsvandt temmelig sporløst i Strømpeskafterne, da Hr. Buhl undfangede sin Kongstanke, hvis man da ellers kan bruge dette Ord i Forbindelse med en Socialdemokrat, om Kontrol med Formuerne.

Men ikke alene Sparekasserne, men ogsaa Bankerne og ikke mindst Obligationsmarkedet mærkede de velsignelsesrige Følger af Kyndighedens Indgriben.

»B.T.« skrev den 25.11.39: »Den største Obligationshandel siden Krigens Udbrud. Der er de sidste tre Dage solgt Obligationer for over 7 Millioner. — Det største Salg af Obligationer siden Krigens Udbrud har fundet Sted i de sidste 2-3 Dage, og der er til stærkt vigende Kurser i Løbet af disse Dage smidt mere end 7 Millioner Kroners Paalydende af ordinært noterede Obligationer ind paa Børs-Markedet. Omsætningen kulminerede i Gaar, og dette stod vel nok i Forbindelse med, at det var sidste Dag i Ugen, der var Børs.

Aarsagen til de store Obligations-Salg er selvfølgelig Rygterne om det nye Skatte-System, efter hvilket enhver skulde opgive, hvilke Obligationer og Aktier, Vedkommende var Ejer af, med Numre paa Kuponerne o.s.v. Nu, da Obligationerne er sendt ned i meget lave Kurser, meddeles det, at det alligevel ikke bliver til noget med den omtalte Plan, i hvert Tilfælde ikke foreløbig.

Det siges paa Børsen, at det i første Række er smaa Spærere, der er blevet forskrækkede og har solgt til Panik-Priser. Det er mere end beklageligt, hvis dette er Tilfældet.«

I Politiken den 26. November 1939 skrev Professor, Dr. polit. Axel Nielsen en Artikel, som heller ikke er smigrende for Finansminister Buhl.

»Stigningen i Seddelomløbet.«

Nogle Bemærkninger om den Bevægelse, de nye Skatteplaner har vakt.

Professor, Dr. polit. Axel Nielsen peger paa uheldige økonomiske Virkninger af den Uro, der paa sine Steder er opstaaet som Følge af Skatteplanerne.

25 Millioner Kroner er Stigningen i Nationalbankens Seddelmængde efter sidste Ugebalance. Sammenligner man Tallet med den tilsvarende Uge i Fjor, er Stigningen endog ca. 75 Millioner Kr., men Seddelmassen i Aar ligger ca. 50 Mill. Kr. over 1938, saa Springet denne Gang kun er 25 Mill. Kr. — hvad der iøvrigt turde være stort nok. Hvad er Aarsagen til denne pludselige Stigning? Ja, der kan kun være ét Svar: Skattemyndighedernes Trusler om kraftige Indgreb over for »Skattesnydere«. Indlaansbøgernes Numre skal opgives i Selvangivelsen o.s.fr. — alt dette har skræmt mange Folk, saa at de har hævet, hvad de havde indestaaende i Pengeinstitutterne, og gemt deres Penge i Strømpeskafterne, selv om de ingen Rente faar derved.

Uden Tvivl er det særlig Smaafolk, dette gælder; at mange, der intet ondt har begaaet, ogsaa har brugt denne Fremgangsmaade, tvivler jeg ikke om — Skattelove er nu engang ikke saadan at forstaa for Menigmand. Smaafolk er blevet skræmt saavel som store Kapitalister, men medens disse sikkert har købt Obligationer eller andre Anlægspapirer, saa kender Smaamanden i saadanne Tilfælde kun Kommodeskuffen. Fordi større Kapitalister søger over i andre Anlæg, øges Seddelmængden kun rent forbigaaende, og derfor har man sikkert Lov at betragte de nævnte 25 Mill. Kr. som det Beløb, der — forhaabentlig kun midlertidigt — er gemt hen. — At Sparelysten i den brede Befolkning er nedsat ved det Chok, Folk ved denne Lejlighed har faaet, er der vel desværre ingen Tvivl om, og det bliver ikke nemt at faa den til at gaa frem igen.

Hvad bliver nu Følgen af det skete? Naturligvis at Pengeinstitutternes Balancer maa gaa ned, og det ogsaa for Udlaanenes Vedkommende. Krediten maa indskrænkes. Der er

ingen Vej udenom. Det er næppe den Virkning, der var til-
sigtet fra Finansministerens Side.

Jeg skal ikke forsvare »Skattesnydere« — saaledes maa disse Bemærkninger ikke opfattes — men enhver vil sikkert give mig Ret i det uheldige i netop paa nærværende Tidspunkt under stort Bulder at proklamere, at den store Klapjagt nu skulde gaa ind. Finansministeren synes altfor meget vedblivende at føle sig som Skattedirektør. En Finansminister har imidlertid ogsaa andre Opgaver, bl. a. den at skulle laane Penge. Naar Pengene jages over i Strømperne i Kommodeskuffen, turde det hænde næste Gang, Staten vil laane, at Laanevilkaarene bliver endnu ugunstigere end sidste Gang. Hvad Staten maatte faa ind ved sin Jagt paa Smaasparere og ved at skræmme disse fra Vid og Samling, ja, det bliver maaske mindre, end Staten kommer af med i øgede Renter.

Det er blevet sagt, at Borgerne maa paalægge sig visse Baand i den nuværende Situation og ikke vække unødigt Uro.

Mange føler Rigtigheden af denne Betragtning, men man maa da ogsaa forlange, at der ikke af Autoriteterne selv vækkes Uro, som sket er i dette Tilfælde.*

Til Orientering anføres Seddelomløbet paa forskellige Tidspunkter:

1937 gennemsnitlig	Kr. 388,3 Mill.
1938 gennemsnitlig	Kr. 411,5 Mill.
1939 September	Kr. 479,9 Mill.
Oktober	Kr. 488,0 Mill.
November	Kr. 519,0 Mill.
December	Kr. 599,8 Mill.
1940 Januar	Kr. 586,0 Mill.
Februar	Kr. 592,9 Mill.
Marts	Kr. 609,1 Mill.

og indtil Marts 1940 inclusive maa Regeringen vel hæfte for den Udvikling, Tallene viser. Efter — ja, der ved vi jo alle, hvem der faar Skylden for ethvert Uheld. Det er bekvemt, for der er ingen Tvivl om, at endog meget store Dele af Befolkningen lader sig bluffe. Danskeren gider nemlig ikke sætte sig ind i en Sag, medmindre det er aldeles uundgaeligt, og dette vel at mærke gaar op for ham. Tunge og vægtige

Argumenter henvejres og afvises med et dumt Grin og dydsiret Henvisning til »Borgersind«, som skal medføre, at Nationens »udvalgte« endelig ikke maa kritiseres, for »Tiden er ikke kommet«, hvor Ansvarret kan paalignes »i Frihed«. Kommer den »passende« Tid da nogensinde? Ikke, hvis de nuværende Magthavere beholder Magt, som de har Agt.

Men hvorledes har Seddelømløbets Udvikling været siden hin 9. April, da Magthaverne gav Taburetterne en ekstra Gang Peters Kraftlim og — mirabile dictu — samtidig ad samtlige tænkelige Kanaler ledte det ellers saa dyrebare »Ansvar« over paa andre?

De officielle Tal er som følger:

1940 April	Kr. 706,5 Mill.
Maj	Kr. 703,0 Mill.
Juni	Kr. 696,6 Mill.
Juli	Kr. 673,5 Mill.
August	Kr. 693,8 Mill.
September	Kr. 695,5 Mill.
Oktober	Kr. 715,3 Mill.
November	Kr. 718,5 Mill.
December	Kr. 741,0 Mill.

Udtrykt i Gennemsnit:

1937	Kr. 388,3 Mill.
1938	Kr. 411,5 Mill.
1939 Januar—Oktober	Kr. 433,4 Mill.
1940 Januar—Oktober	Kr. 667,2 Mill.

Og det betænkelige er, at Danskeren synes at fæste Lid selv til de mest haardkogte Udlægninger fra de parlamentariske »Eventyreres Klub«.

Finansminister Buhl kunde selvfølgelig ikke forstaa, at hans Kongstanke vilde virke saaledes, og erklærede i et Interview, gengivet i »Politiken« den 30.11.39 blandt andet:

»Jeg har læst den paagældende Artikel (af Professor, Dr. polit. Axel Nielsen), og jeg maa sige, at jeg er noget forbløffet over de deri fremsatte Betragtninger. Man faar jo nær-

mest Indtrykket af, at det efter Professor Axel Nielsens Opfattelse nationaløkonomisk set er forkasteligt at gennemføre en effektiv Skatteligning. ...De nærer ingen Frygt for, at en skærpet Kontrol skal gaa ud over Opsparingen? At Sparelysten hos den brede Befolkning skulde tage Skade, fordi Skateloavgivningens Bestemmelser maa overholdes, er sikkert en overdreven Bekymring. Formuer indtil 10,000 Kr. er skattefri, og Skatten af den Rente, Smaaformuerne afkaster, er ikke af større Betydning. —

Men et vist Røre synes der dog at være blandt de smaa Skatteydere? I hvilket Omfang Frygten for nye Kontrolforanstaltninger har indvirket paa sidste Uges Seddelomløb skal jeg ikke kunne sige. Det er meddelt mig, at ogsaa en Del Smaasparere har trukket deres Penge ud, men de vender nok tilbage, naar de paagældende har tænkt sig om, og de bliver klar over, hvor lidt det i det hele taget for deres Vedkommende drejer sig om. Ogsaa de større Formueejere vil sikkert hurtigt forvinde Choket. Folk, der er saa glade for Penge, at de ikke undser sig for at opgive deres Indkomst og Formue for lavt, og derigennem søger at vælte en Del af deres Skattebyrde over paa andre, vil sikkert ikke ret længe undvære Renten af deres Formue, men anbringe den paa ny paa den ene eller den anden Maade.

— Er det ikke saadan, at Spørgsmaalet om nye Lovregler angaaende Kontrollen med Selvangivelserne er udskudt indtil videre?

— Jo, der vil ikke i indeværende Rigsdagssamling blive forelagt Lovforslag i saa Henseende, men der arbejdes med Spørgsmaalet, og jeg tænker, at der vil komme et Lovforslag frem til næste Efteraar. I Mellemtiden vil der være Lejlighed for dem, der har alvorlige Ting paa Hjertet, til at søge en mindelig Ordning. Jeg har lovet, at de, der nu selv melder sig, skal kunne faa en lempelig Afgørelse, lempeligere end sidenhen. Det er ikke faa, der allerede har fulgt den heri liggende Opfordring til at faa en gammel Skade bragt ud af Verden og dermed den Fred i Sindet, som en god Samvitighed giver.◀

Man lægger Mærke til, at Finansministeren indrømmer, at han er noget forbløffet over Professor Axel Nielsens Betragtninger, og at han — trods Varslerne — er saa optimistisk, at

han tror, at Smaasparernes Penge vender tilbage igen. Udviklingen har givet Professor Axel Nielsen Ret, saaledes som det fremgaar af de anførte Tal, og man kan ikke med bedste Vilje give Finansministeren nogen høj Karakter i finansiell Kyndighed og Psykologi.

Samme Dag, 30.11.39, skrev »Danmarks Handels- og Søfartstidende:

»Det voldsomme Salgspress paa Obligationsmarkedet er stillet noget af, men Omsætningerne er stadig ret betydelige. Finansministerens Meddelelse om Oplysningspligten paa Selvangivelsesblanketten til Skattevæsenet har sikkert faaet mange til at realisere deres Obligationer, — og saa kommer bag efter Beskeden om, at Forslaget alligevel er trukket tilbage. Der er nu Forskel paa at være Finansminister og Skattedirektør, og en af Finansministerens fornemste Pligter er ikke at skabe Uro og Usikkerhed paa Obligationsmarkedet, hvis Stilling kan være af gennemgribende Betydning, — f. Eks. ikke mindst, naar Finansministeren er nødsaget til at appellere til Obligationsmarkedet, i det Tilfælde at Staten skal have nye Laan.

Forsigtighed er ikke alene en Borgmesterdyd, men ogsaa en Nødvendighed for en Finansminister. Husk det, Hr. Buhl! Det er saa nemt at foraarsage store Skader og Tab, men det er ulige sværere at reparere dem igen.» (Frømhævelserne ved Forfatteren.)

Og en saadan Omgang »Skoleret« kan en »Finansminister« altsaa overleve i det gode og taalsomme Land Danmark, og der er ikke den ringeste Tvivl om, at kun et Faatal erindrer »Episoden med den buhlske Kongstanke«, som fik Pengene til at myldre ud af Sparekasserne og over i Strømpeskafterne, hvor de synes at befinde sig endnu, eftersom Sparekassernes Indlaansmidler stadig daler, og Seddelomløbet stadig stiger. Man kan selvfølgelig ikke lægge al Skyld paa Finansministeren for den uheldige Tendens for Sparekassernes Indlaansmidler og Seddelomløbet, idet der siden April 1940 er kommet andre Momenter til, men det maa være tilladt at understrege og genopfriske, at Finansminister Buhl ikke var heldig — dette være sagt i Mildhed —, og snarere teede sig som Skattefoged end som Finansminister, og Sagen er derfor

et godt Eksempel paa Ukyndighed paa det Omraade, som han er sat til at forvalte med Kyndighed.

Dette er heller ikke et Forsvar for »Skattesnyderi«, som er en Forbrydelse mod Samfundet, men *mon det egentlige Skattesnyderi, det der tæller, ikke ligger paa helt andre Omraader?* Det er tilstrækkeligt at nævne Ordet »Varekonto«. Alle, som arbejder med Pengeforhold, Rentabilitet, Kreditværdighed etc., ved saa Besked.

Aaret 1940 vil sandsynligvis bringe skattetekniske Besværligheder for mange, som ser Varebeholdningerne stærkt reduceret, og selv om ogsaa Begrebet »hemmelige Reserver« maa betragtes som nødvendigt og fuldt legitimt og for saa vidt ganske uadskilleligt fra Lovens Krav om almindelig Hensyntagen til tilstedeværende Værdier og Forpligtelser og Afskrivninger, saaledes som ordentlig og forsigtig Forretningsbrug tilsigter, er der vist mellem finanskyndige rørende Enighed om, at der som Regel raader for stor »Pessimisme« netop med Hensyn til Varekonto.

Om »Hemmelige eller skjulte Reserver« skrev »Fædrelandet den 24.12.40 følgende:

»Bør Erhvervene sikre sig »Skjulte Reserver«?«

Bankdirektør Poul Ingholt fremsætter en bemærkelsesværdig Udtalelse om Skattemyndighedernes Syn paa den konjunkturbestemte Avance.

Indenfor Erhvervslivet er det stadigt brændende Spørgsmaal i Øjeblikket dette: Hvorledes klarer vore Virksomheder sig, naar Krigen er endt, og Erhvervslivet igen skal til at arbejde sig op ved egne Kræfter? Vil Virksomhederne kunne klare Nedskrivningerne i det Omfang, disse bliver nødvendige, og findes der Reserver, som kan sættes ind i en kommende Erhvervs-Krise?

Blandt de Finansmænd, som i særlig Grad har beskæftiget sig med det Problem, er Bankdirektør *Poul Ingholt*, København, som fremsætter følgende Udtalelse, der paa flere Maader er bemærkelsesværdig. Direktør Ingholt siger:

»Naar Krigen er afsluttet, maa vi være forberedt paa, at Danmark vil blive stillet overfor store, økonomiske Vanskeligheder, og findes der ikke skjulte Reserver, opsparet ved

Konjunktur-Avance, vil Nedskrivningerne i adskillige Tilfælde blive saa store, at de kan bringe Virksomhedernes Solvens i Fare.

Her i Landet anerkender Skattemyndighederne ingen Afskrivning af konjunkturbestemt Avance til skjulte Reserver, *medens man gør det i Udlandet*, og jeg tror ogsaa, at Skattemyndighederne i Danmark vil staa sig ved at gøre det, fordi man derved vilde opnaa at faa et langt bedre Skatte-Objekt ud af de Virksomheder, end Tilfældet vilde være, hvis de samme Virksomheder paa Grund af manglende Reserver blev insolvente.

Og man kan godt være sikker paa, at de skjulte Reserver ved en saadan Afskrivning nok skulde vise sig senere. Men hvad enten Skattemyndighederne anerkender denne Afskrivning til Konjunktur-Sikringsfond eller ikke, saa burde enhver Virksomhed sikre sig den skjulte Reserve, fordi det naturligvis altid vil vise sig, at den Virksomhed, som har »lagt op« i gode Tider, vil klare sig bedre gennem vanskelige Tider, end den, der ikke har lagt noget op.

Direktør Ingholt slutter:

— Iøvrigt er dette Spørgsmaal slet ikke nogen ny Sag for Skattemyndighederne, og Spørgsmaalet er derfor kun, om Myndighederne vil forstaa Erhvervslivet og dets Kaar. Skattemyndighederne maa forstaa, at der her er et Hensyn at tage til vort Erhvervsliv. (Gocar)«.

Her talte altsaa en Mand fra en af Danmarks største Virksomheder om Begrebet »Skjulte Reserver«, og hvad han siger er indlysende rigtigt. Hans Bemærkninger afkræfter ingenlunde, hvad der i denne Bog forøvrigt er skrevet om »Hemmelige eller skjulte Reserver« i Forbindelse med »Pessimisme« i Forbindelse med Skatteopgørelsen, thi Direktør Ingholt taler om »Hemmelige eller skjulte Reserver«, som skyldes en ganske ekstraordinær eller konjunkturbestemt Avance, medens den omtalte »Pessimisme« i Forbindelse med »Varekonto« har Relation til nogenlunde normale Forhold.

Og for denne »Pessimisme« maa alle, som ikke er saa heldige at have en »Varekonto« at operere med, bøde gennem højere Skatter.

»Betal din Skat med Glæde«, som Hr. Buhl jublende udbrød. Herom skriver Harald Tandrup og Eiler I. Baastrup

i Bogen »Dagens brændende Spørgsmaal besvarede«: — »Moralen hos Skatteyderen kan selvfølgelig aldrig blive bedre end Moralen hos dem, der kræver Skatten. Hvorledes er det muligt at betale sin Skat med Glæde, naar man har det Indtryk, at den skal bruges til under Skin af en Tilskuds- og Understøttelsespolitik at hverve Stemmer til et System, man ikke kan respektere?

Der vil naturligvis altid findes gerrige og lavtsindede Mennesker, der unddrager sig deres Skattepligt, men det gør ikke Moralen bedre i et Land, at Alverden tror, at Alverden snyder, og i Grunden godt kan forstaa, at de i hvert Tilfælde ikke giver Skattevæsenet en Øre mere, end de er nødt til. Det er vel en Kendsgerning, at de allerfleste Angivelser er stillet saa meget paa Skruer, som det i det hele taget er muligt, naar man ikke ligefrem skal have en daarlig Samvittighed.

Skattesnyderiet begyndte at tage Fart fra det Øjeblik, man følte, at Skatten var ubillig. Det er selvfølgelig ikke Skattevæsenet, man retter sin Gnavenhed imod, det er hele Systemet, der fører til den høje Beskatning og Mistanken om, at Pengene anvendes til Folks Skade i Stedet for til Gavn.«

Strømpeskaftpengene har man kendt før, især i et Land som Frankrig, og her i Landet blev det højaktuelt, da Finansminister Buhl bekendtgjorde, at nu gik den store Jagt ind. Jagten blev ganske vist afblæst i den Omgang, da det viste sig, at Pengene strømmede ud af Sparekasserne, og Seddelømløbet steg enormt, og de er altsaa, som allerede nævnt, ikke vendt tilbage.

Men hvorfor tvinger man dem ikke frem? Det er dog saa nemt, og i nævnte Bog »Dagens brændende Spørgsmaal besvarede« anvises Vejen. Staten skal nemlig blot lade trykke nye Pengesedler! Det skal ske i al Stilhed.

Naar Sedlerne er trykt, meddeler man i Pressen, at Befolkningen i Løbet af de nærmeste to Maaneder skal ombytte de nuværende Pengesedler med de nye, og derefter erklæres de gamle Sedler for ugyldige. Nu maa Strømpeskaftpengene frem, og da Ombytningen af de store Sedler, som man maa gaa ud fra, det i Hovedsagen drejer sig om, kun sker paa Navn, har Ejeren kun tre Muligheder. Enten maa de lade Pengene forsvinde ved at lade dem ligge og tage et Tab paa 100 Procent, eller de maa arrangere sig med Skattevæsenet

og tage en Bøde, eller de maa købe for Pengene! i alle tre Tilfælde er det til Fordel for Samfundet.

Hvorfor har dette Forslag faaet Lov at dø i Ubemærket-hed? Det kan vel ikke være Grunden, at man ved, at det vil ramme Folk, som har det blaa (eller røde) Partistempel?

Det er under alle Omstændigheder besynderligt, at et saa godt og retfærdigt Forslag ikke engang bliver gennemdrøftet offentligt.

Ifølge Ligningsdirektør H. C. Henningsens Udtalelser til de lokale Ligningsmyndigheder i Odense den 7. Januar 1941 har 23,165 Skatteydere benyttet sig af Skattevæsenets »frie Lejde« til at tilstaa, at de besad 134 Millioner Kr. i skjulte Formuer. Der er ca. 5,900 Kr. gennemsnitlig. Om det er nogle af de mange Millioner, der forsvandt fra Sparekassernes Indlaanskapital, kan man ikke vide, men Udviklingen synes ikke at tyde derpaa, eftersom den stadig har været faldende, jævnfør de tidligere anførte officielle Tal.

»OG UKYNDIGHEDEN RASER VIDERE — I DANMARK«.

Et klart og desværre altfor tydeligt Billede af Ukyndighedens Rasen i Danmark afmaler den kendte Skribent og Redaktør Kurt Koch i »Aabent Brev til Kongen« i »Kritisk Ugerevue« af 3.1.41:

»... Ved en uafhængig, nøgtern Betragtning af Landets Forhold som Helhed fremtræder følgende uafviselige Kendsgerninger ganske klart og danner et truende Billede:

I Løbet af to Aar er Seddelmængden fordoblet, saaledes at den nu er ca. 700 Mill. Kr., og den danske Krone er sunket til ca. en Trediedel af sin Købeevne, uanset offentlig Notering. En Udredning af Aarsagen til Prisstigningen vil blive for dybtgaaende at behandle, men den er en Kendsgerning, der rammer alle, særlig de fattigste af vore Landsmænd.

Danmarks samlede Stats- og Kommunegæld er ca. 2½ Milliard Kr. — Vort Tilgodehavende i Udlandet er ca. 500 Mill. Kr. — Antallet af Aldersrentenydere nærmer sig 200,000 og koster Staten, alt iberegnet, over 150 Millioner Kr. om Aaret.

Antallet af Arbejdsløse er i Virkeligheden op mod 200,000, naar alle uden Undtagelse medregnes, og Udgiften til Arbejdsløshedsunderstøttelser og andre sociale Formaal er mindst 150 Mill. Kr. om Aaret. Dertil kommer den overordentlig store Rentebyrde af Landets samlede Gæld. Statens og Kommunernes samlede Indtægter er ca. 620 Mill. Kr., der staar i en frygtelig alvorlig Modsætning til ovennævnte Tal.

Enhver Borger i Landet kan se, at denne Udvikling ikke kan fortsætte uden at føre til et almindeligt Sammenbrud.«

Klarere og tydeligere kan det ikke siges, men mon ikke Redaktør Kurt Koch overvurderer sine Landsmænds Intelligens, naar han tror, at enhver Borger kan se, at Udviklingen

tenderer mod Sammenbruddet? Der har jo alle Tider været kloge og kyndige Mænd, som advarede; men blev Sagskunds-kaben og Dygtigheden adspurgt, endsige efterfulgt? Nej, den Mand, som advarede ud fra sine rige Kundskaber og sag- lige Dygtighed, blev ugleset og maaske endda gjort til Grin.

Redaktør Kurt Koch skriver videre:

»Ingen kan nægte, at den indrepolitiske Udvikling har ført til, at man ikke i tilstrækkelig Grad har taget Hensyn til *Fagkunds-kaben* i Landets Ledelse, og dette maa føre til skæb- nesvangre Resultater paa en Tid, der kræver den højeste Ind- sats af Viden og Dygtighed. —«

Men Ukyndigheden og Ansvarsløsheden raser videre i Dan- mark. Derom vidner følgende Artikel af »Virtus« i »Fædre- landet« af 31.12.40:

»Brændslet«.

»Det er en artig Lussing, Handelsminister Halfdan Hend- riksen har hentet sig med sin Udtalelse om den danske Brun- kulsproduktion, som vi omtaler inde i Bladet. Ministeren si- ger: Køb ind, gør jeres Bestillinger, og Produktionen vil kun- ne udvides yderligere. Men i samme Øjeblik Ministeren luk- ker Munden, er der en anden, som lukker den op og slaar fast, at det er umuligt at præstere en større Produktion end den, der afvikles i Dag, fordi man ikke — hold dem nu fast — kan komme af med Kullene, ikke fordi der mangler Kø- bere, men alene paa Grund af manglende Materiel til Trans- port af Brændslet. Og den Mand, der taler, staar paa Virke- lighedens Grund. Det er Direktøren for Brunkulsejernens Salgskontor i Viborg, Axel Schou, der siger Ministeren, *at han farer med Snak*.

Saadan tales der i dette Land af Mænd, der skulde være ansvarlige mere end nogen anden, og saadan handler de sam- me med Værdierne og Befolkningen. Flot fremsætter Han- delsministeren Udtalelser med Fingerpeg til den danske In- dustri om, at klemmer I bare paa og bruger vore indenland- ske Kul, saa skal det nok glide, og han tilføjer, vi kan pro- ducere 50,000—60,000 Tons Brunkul om Maanedens. Bare hæng i!

Men saa slet er Handelsministeren underrettet om vort

Samfunds livsvigtige Fornødenheder, at han end ikke aner, at det er galt, og hele Tiden har været galt med Transporten af den hjemlige Brændselsproduktion. Fænomenet er ikke nyt, og er ikke noget, der gælder Brunkullene. Allerede under Tørveproduktionen sidste Sommer blev der klaget. Men det har, som vi nu hører, ikke hjulpet. Brunkulsfolkene skal nok sætte Produktionen op, men hvad kan det nytte, naar Produktet ikke kan spredes til Forbrugerne? Det ved Handelsministeren altsaa ikke. Han ved intet om, hvorledes det hænger sammen i dette Land og særligt i den Afdeling, han har Ansvar for. Men saa burde han tage Konsekvensen af sine Udtalelser og give Plads for en Mand, der var sig det Ansvar bevidst, som følger med at beklæde et højt Embedde ogsaa i Danmark. Det skal ikke fortsat være saaledes, at en Minister kan sige omtrent, hvad der falder ham ind, og viser det sig ikke at passe, naaja, saa passede det altsaa ikke.

Saadan kan det ikke blive ved med at gaa. De Mænd, der sidder i Regeringen, maa være Ansvarets Mænd og tage Ansvar for Ord og Handling uden Bortforklaringer og uden Undskyldninger. ... Hvorlænge kan man mon endnu være Minister uden Ansvar i Danmark?« — — —

I »Dansk Arbejde«s Medlemsblad af 17.1.41 udtaler Direktøren for »Atlas«, cand. polyt. Svend Mansted, blandt andet:

»— Jeg tror virkelig, vi (Erhvervslivet) har gode Muligheder for at klare os igennem, hvis vi blot er kloge og realitetsindstillede nok til *ikke* at klamre os til denne ulykkelige Teori om, *at det er det daarligst orienterede store Flertal*, som skal bestemme den erhvervsmæssige Kurs.

Til Gengæld bør Landets Erhvervsliv ledes af virkelige Dygtigheder, ansvarsbevidste Ledere, for hvem det til enhver Tid er vigtigere at skaffe forøget Arbejde for deres Landsmænd end selv at opnaa store Fortjenester.

Vi kan ikke opretholde en Tilstand af konstant Arbejdsløshed som i den sidste Menneskealder — og *hvis* der er delvis politiske Aarsager dertil, saa maa vi være saa kloge, at vi ændrer vore Forhold paa *dansk* Grundlag.

Ellers vil Danmark ikke kunne opretholde eller udvikle sin livsvigtige Eksport-Industri — ogsaa for Danmark gælder

det nemlig, endda i særlig Grad, at »vi maa eksportere eller dø«. — — —

Ja, saaledes taler altsaa en Leder af en stor Institution, som har mange Mennesker i sit Brød. Det tragiske er blot, at der ikke handles efter, hvad kloge og forudseende Mænd paa ansvarlige Poster siger og skriver, og at det jo netop er det daarligst orienterede store Flertal, som hersker.

Der er endnu et Omraade, hvor Udygtighed og manglende Uddannelse slaar mange Menneskeskæbner itu.

Jeg tænker her paa de næsten utallige Underslæb og Bedragerier i Arbejderklassens mange forskellige Institutioner.

Mon det ikke vilde være uretfærdigt at paastaa, at alle de Kasserere og Tillidsmænd, som kommer galt af Sted med de forskellige Kasser, er bevidste Forbrydere? Efter min Mening, saa absolut jo.

Men hvorfor tolererer Arbejderklassen dog uden større Vrøvl, at der stadig sker Underslæb og Bedragerier? Ja, det maa vel være, fordi Udvælgelsen til de ansvarlige og krævende Poster ikke sker efter saglige Linier, og saglige Linier i denne Forbindelse maa være et bestemt Krav om, at en Mand, hvor god en Partifælde han end maatte være, ogsaa har lidt Kendskab til de Omraader, han skal passe, og saa god Forstand, at han hurtigt kan supplere det, han nu engang mangler i Uddannelse. Man kan selvfølgelig ikke paa een Gang springe ind i et stort Regnskab, hvis man ikke har Forstand paa Bogholderi og den rette Opfattelse af, hvad Orden til den mindste Detaille betyder.

Det er min Opfattelse, som jeg i det store og hele har fra Referater af denne Slags sørgelige Affærer, at Katastrofen, naar den kommer, først og fremmest skyldes, at de Personer, som af Partifællerne vælges til de ansvarlige Poster, tager imod Job'et uden Tanke for, om de nu ogsaa er værdige dertil og i Besiddelse af de nødvendige Evner. Der er nu engang stor Forskel paa at kunne indlægge sig Ære paa en Talerstol og derved henlede Opmærksomheden paa Personen og paa at kunne holde Orden i en Kasse og i et Bogholderi, og skal der være Tale om Forbrydelse i denne Forbindelse, altsaa moralsk Forbrydelse, thi den strafferetlige kan jo ikke bortforklares, er »Kassebedrøveren« ikke ene om Skylden.

Den maa de, som har udvalgt ham til den ansvarsfulde

Post, dele med ham. — Men maaske gælder det ogsaa i Arbejderklassen, at den virkelig dygtige og indsigtfulde netop ikke faar de Jobs, hvormed følger Ansvar, Penge og Magt, thi der raader her i Landet en Rædsel for Konduite, Begavelse og Konkurrence.

Det er mig ganske og aldeles umuligt at tro paa, at Hovedparten af de mange Underslæb og Bedragerier skyldes en forbryderisk Indstilling, thi da vilde det først se galt ud. Nej, det maa være den manglende Uddannelse, som i de allerfleste Tilfælde er den egentlige Aarsag. Og ligeledes faar man det Indtryk, at Revisorerne som Regel heller ikke er meget bevendt. Og det indebærer en meget stor Risiko — og tillige en Fristelse for de svage Sjæle, for der skal nu engang ikke megen Begavelse til at bemærke, om Revisorerne tager sig Hvervet let eller gaar i Detailler.

I de fleste andre Samfundsklasser kræves der Eksamen selv til ganske inferiøre Stillinger.

Det er og bliver ubegribeligt, at Arbejderklassen ikke forlanger, at der oprettes Kursus og Skoler, hvor deres vordende Kasserere, Bogholdere, Revisorer etc. gennem en streng og alvorlig Prøve kan dokumentere, at de er i Besiddelse af de nødvendige Kundskaber, *inden de overtager de krævende Stillinger.*

Et saadant blaat Stempel fra en Skole eller et Kursus kan selvfølgelig ikke afskaffe Bedragerier og Underslæb, men mon det ikke vilde reducere Affærerne betydeligt?

Referaterne fra disse Affærer ligner i den Grad hinanden, at det maa forbavse. Der er vist ingen Tvivl om, at Manden næsten altid begynder med de redeligste Hensigter, men altfor ofte gaar det i Fisk for ham. Han begynder at blande »Kassens« og sine egne Penge sammen, og inden han ved deraf, er han ude paa den gyngende Grund, hvorfra kun faa vender tørskoet tilbage. At det ofte løber op til endog meget store Bedragerier, ja, det er ikke til Ros for de Herrer Revisorer. Parolen her maa være: Ingen ansvarlig, krævende Stilling uden Uddannelse og Hovede til at bestride Tillidshvervet!

Der er ogsaa noget galt i at opnaa et fedt Embede uden at have bestræbt sig for at tilegne sig Kundskaber og Dyg-

tighed, og omvendt *skal* Arbejde, bevidst og stræbsomt Arbejde, hvis Maal er Dygtighed og Indsigt, belønnes.

Bladet »Akademisk Aktion« skriver i sit Januar-Nummer (Nr. 4) for 1941 følgende lille Opsats til sine Medlemmer, hvilken i al Korthed giver Udtryk for Dagens brændende Spørgsmaal:

»Aaret 1940 vil til alle Tider staa som Ydmygelsens Aar. 1941 kan og bør derimod blive Genrejsningens Aar.

Vor Frihed gik tabt, fordi vi ikke vilde gøre den fornødne Indsats for at bevare den; og det er derfor forkasteligt at tro, at vi nu blot kan sætte os hen og vente paa, at ydre Forhold skal give os den tilbage. Kun ved egen Kraft kan vi genopnaa et frit Danmark.

Det skorter heller ikke paa Vilje og Evne hos det danske Folk til at løse den store Opgave, men Ledelsen svigter desværre totalt.

Trætte Mænd med forældede Ideer tror fremdeles, at de gør deres Fædreland en uvurderlig Tjeneste ved at blive siddende paa de Poster, hvor vi saa haardt trænger til friske initiativrige Folk, der ansvarsbevidst tør prøve noget nyt fuldt ud, i Stedet for at traske ad de gammelkendte og udtraadte Stier.

Vort Ønske for 1941 er derfor, at dette Aar endelig vil bringe os en *Regering*.

»FAAMANDSVÆLDET — PLUTOKRATIET«.

Det kan ikke være nogen Hemmelighed, at Danmark dirigeres af et Faamandsvælde, som nøje ser til, at ingen udenforstaaende, og slet ingen, som repræsenterer Dygtighed, Saglighed etc., slipper ind i »Inderkredsen«, medmindre det drejer sig om Sønner og Svigersønner, fra hvis Side der vel ikke kan ventes nærgaaende Konkurrence. De Familier, der nu engang har tilsjakret sig Magten — ofte ved Midler, som nu er glemt, klamrer sig til deres Privilegier. Men det kan ikke være i Samfundets Interesse, at de samme Familiedynastier indtager alle Nøglestillinger, og megen Uret er begaaet mod begavede Mænd, som forgæves har rendt Panden mod Muren.

Professor L. V. Birch, den altfor tidlig afdøde, skrev i en Kronik i Politiken:

»Ledelsen af vort Erhvervsliv er kommet i en Klikes Hænder, hvis Magt, saa sandt som Magt i Erhvervslivet er den afgørende i Samfundet, er stærkere end nogen anden Samfundsmagt inclusive Statsmagten.

Den udøver denne Magt i egen, og det i den snævreste, Interesse, og med det korteste Sigt for Øje, et lille Land som Danmark har haft den Ulykke at være i en saadan Klikes Hænder, *en Klike, der til personlig Uansvarlighedsfølelse følger Uduelighed.*«

Ingen kan bedre end jeg underskrive disse Ords Rigtighed. Saaledes husker jeg, hvorledes min daværende Svigerfader kunde udbryde: »Du med dine rige Evner og din Dygtighed kunde naa uanede Højder, hvis du blot forstod at tude med de Ulve, du er iblandt, eller bare stikke Fingeren i Jorden og lugte, hvor du var«. — — — Javel, men jeg forstod tydeligt,

at Prisen for at naa de »uanede Højder« var den, at saa skulde jeg sælge min Sjel.

Det er nu engang saaledes, at med Penge følger Magt — og med Magt Penge. Der er vist kun faa, der rigtigt ved, hvor uretfærdigt Goderne er fordelt i Danmark.

Men den efterstaaende Tabel fra »Statistisk Aarvog 1940«, viser det.

Formueansættelser, Skatteaaret 1939—40:

Antal Skatteydere ejede Formue:

1.188.761	ingen Formue	65,78%
279,660	under 4.000,00	15,47%
1.468.421	under 4.000,00	81,25%
145.317	fra 4.000 til 9.999	8,04%
53.320	fra 10.000 til 14.999	2,95%
30.777	fra 15.000 til 19.999	1,70%
21.179	fra 20.000 til 24.999	1,17%
15.631	fra 25.000 til 29.999	0,86%
11.421	fra 30.000 til 34.999	0,63%
8.833	fra 35.000 til 39.999	0,49%
7.172	fra 40.000 til 44.999	0,40%
5.793	fra 45.000 til 49.999	0,32%
8.205	fra 50.000 til 59.999	0,46%
5.763	fra 60.000 til 69.999	0,32%
4.185	fra 70.000 til 79.999	0,23%
3.173	fra 80.000 til 89.999	0,18%
2.650	fra 90.000 til 99.999	0,15%
9.379	fra 100.000 til 199.999	0,52%
4.593	fra 200.000 til 499.999	0,25%
1.020	fra 500.000 til 1.000.000	0,06%
356	fra 1.000.000 til 2.000.000	0,02%
162	fra 2.000.000 til 5.000.000	0,008%
14	fra 5.000.000 og derover	0,0007%

1.807.364 Skatteydere ejer tilsammen:

Kr. 10.790.680.000,00.

Med andre Ord, af Landets Rigdomme ejer:

1.188.761 Skatteydere, eller 65,78%, absolut intet,	
1.468.421 Skatteydere, eller 81,25%, kun Formuer indtil	4.000,00
1.791.840 Skatteydere, eller 99,15%, under 100.000,00.	
medens 15.524 Skatteydere, eller 0,85%, har mere end	100.000,00 i Formue.

Med Hensyn til Indkomst er Forholdet som følger:

1.807.364 er ansat til Indkomst:

Kr. 3.937.875.000,00.

Ifølge Statistisk Aarvog har:

1.605.250 under 4.000 Kr. Indkomst, ...eller.....	88,82%
176.740 fra 4.000 til 10.000, eller	9,78%
24.140 fra 10.000 til 50.000, eller	1,33%
1.234 har over 50.000, eller	0,07%

1.807,364

Disse Tal viser tydeligt, i hvor høj Grad Pengene og med dem — Magten er koncentreret i Danmark, og har der nogen-sinde været Anledning til at tale om privilegerede Stænder, er det nu.

En Gennemgang af Bestyrelserne i Aktieselskaberne viser ogsaa, at det i mange, ja altfor mange Tilfælde, er de samme Samfundsspidsere, der gaar igen som Tordenskjolds Soldater. Uanset disse privilegeredes Evner og Arbejdskraft var det sikkert ingen Skade til — set med Samfundets Øjne —, hvis der blev lovgivet lidt paa det Omraade, saaledes at der kom visse Indskrænkninger i Retten til at beklæde Bestyrelsesposter.

For Øjeblikket er der egentlig kun Indskrænkninger i Banklovens § 9, Stk. 4, som siger:

»En Direktør eller Filialbestyrer i en Bank maa ej heller som Indehaver, Bestyrelsesmedlem, Funktionær eller paa anden Maade selv drive eller deltage i Ledelsen eller Driften af anden Erhvervsvirksomhed end Banken.«

og Stk. 5:

»Dog kan Direktører i Banker med en Aktiekapital af 500,000 Kr. og derunder og Filialbestyrere i Filialer med

en Balance under 5 Mill. Kr., naar to Trediedele af Bankens Bestyrelsesmedlemmer af Hensyn til Bankens Tarv samtykker deri, saavel selv drive som deltage i anden Erhvervsvirksomhed end Banken, ligesom det samme Flertal af Bestyrelsens Medlemmer kan tillade, at Direktører og Filialbestyrere i Banker og Filialer over nævnte Størrelse kan være Medlemmer af erhvervsdrivende Selskabers Bestyrelse eller Repræsentantskab, hvor dette skønnes særlig paakrævet.«,

og sidste Sætning i Stk. 5 gør jo unægtelig Stk. 4's Betydning noget illusorisk.

Det skal dog siges, at vore nuværende Hovedbankdirektører saa godt som ikke er repræsenteret som Bestyrelsesmedlemmer i andre Aktieselskaber, men at det har været anderledes, fremgaar af Rigsdags Tidende 1923—24, Tillæg A., Spalte 4747 f., som siger:

»Der synes imidlertid at være Anledning til at overveje at gaa endnu videre i Retning af at knytte Direktørers og Filialbestyreres Interesse til Banken, idet det synes, som om den Praksis, at Bankernes Direktør har haft Sæde i Bestyrelsen for Foretagender, der stod i Forretningsforbindelse med vedkommende Bank, i visse Tilfælde har givet uheldige Resultater, dels derved at Bankdirektørernes Arbejdskraft delvis er blevet draget bort fra Banken, dels derved at deres Syn paa den Sikkerhed og de Udsigter, som de paagældende Foretagender frembød, er blevet mindre uhildet end heldigt. Disse Betæneligheder gør sig selvfølgelig i stadig højere Grad gældende, jo flere Bestyrelseshverv der samles paa samme Haand.«

I selve Aktieselskabsloven er der ikke andre Indskrænkninger end de i § 49 anførte Habilitetsregler:

»Bestyrelsesmedlemmer og Direktører skal være myndige Personer, der ikke er ude af Raadighed over deres Bo og ikke ved Dom er fundet skyldige i en i den offentlige Mening vanærende Handling uden derfor at have opnaaet Æresoprejsning.«

samt nogle Regler om Indfødsret og Bopæl.

Af den Kendsgerning, at Hovedbankdirektørerne kun er svagt repræsenteret som Bestyrelsesmedlemmer i andre Selskaber, skal man dog ikke lade sig forlede til at tro, at deres

Indflydelse er ringe. Den er tværtimod dominerende — gennem forbundne Bestyrelser og indsatte Tillidsmænd. —

Kun de færreste her i Landet ved, at ikke alle Aktieselskabers Regnskaber er tilgængelige for Offentligheden.

Aktieloven § 45 siger herom:

»Senest en Maaned efter Afholdelsen af den Generalforsamling, paa hvilken Aarsregnskabet er godkendt, skal et af Bestyrelsen og, hvis der findes en Direktion, tillige af denne underskrevet Eksemplar af det godkendte Regnskab indsendes til Aktieselskabs-Registret. Saafremt Selskabets Aktier alle lyder paa Navn, og Antallet af Aktionærer ikke overstiger ti, maa Regnskabet ikke gøres offentligt tilgængeligt, saafremt Selskabet har taget Forbehold herimod.«

Man kan vist roligt gaa ud fra, at Selskabet altid husker at tage Forbehold mod Offentliggørelse.

Denne Lovbestemmelse medfører blandt andet, at man ikke kan trænge til Bunds i nogen Undersøgelse af Landets Aktieselskaber, og heller ikke kan faa Klarhed over de udenlandske Selskabers herværende Datterselskaber, idet disse saa godt som altid har under ti Aktionærer.

Det vilde i mere end een Henseende være uhyre gavnligt for Samfundet, om der paa dette Punkt kom en Lovændring, som afskaffede den dybe Hemmelighedsfuldhed, og jeg har da ogsaa i tidligere Publikationer slaaet til Lyd for, at der i det mindste oprettes et Statskontrollkontor, der faar alle uoterede Aktieselskabers Aarsregnskaber tilsendt og paa Basis af disse fastsætter en offentlig Kurs.

Et Kontor af denne Art vilde ogsaa være i Stand til — i de fleste Tilfælde — at konstatere, om der via Datterselskaber og disses Datterselskaber eventuelt føres Værdier ud af Landet, til Gavn for et eller andet udenlandsk Moderselskab.

FØRSTE KAPITEL

»STATSBANKEN«.

Det er klart, at de almindelige Banker maa være private Institutioner, til Styrkelse af det private Initiativs Virkeomraade til Samfundets Gavn og Trivsel.

Statsbanken derimod, her tænker jeg paa Danmarks Nationalbank, bør udelukkende være Bankers og Sparekassers Bank og saaledes ikke under nogen Omstændighed drive privat Bankvirksomhed.

Naar jeg siger, at jeg her tænker paa Danmarks Nationalbank, er det simpelthen, fordi den danske Stat i Realiteten ejer to Banker, nemlig denne og Den Danske Landmandsbank.

Navnlig gennem sidstnævnte Bank udfører Banken til stor Skade for de private Hovedbanker Forretninger, som en Statsbank absolut ikke bør befatte sig med. Men ogsaa selve Danmarks Nationalbank og da navnlig denne bør overlade — helt og fuldt — Initiativet paa dette Omraade til de eksisterende Hovedbanker, idet Statsbankens virkelige Funktioner udelukkende bør ligge paa andre Omraader, hvad vi om lidt skal se.

Men tilbage til Landmandsbanken. — Denne blev stiftet den 5. Oktober 1871 og begyndte sin Virksomhed den 2. Januar 1872. Jeg skal ikke her komme ind paa Rekonstruktionen af Banken, men kun nævne, at Aktiekapitalen andrager 50 Mill. Kr., som i Henhold til Lov No. 140 af 19. April 1928 tilvejebragtes af Staten. Indtil September 1936 ejede Staten hele Aktiekapitalen, men afhændede paa dette Tidspunkt 12½ Mill. Kr. Aktier, der udbødes offentlig til en Kurs af 120.

Reservefonden er paa 34 Mill. Kroner og bestaar dels af en af Staten indskudt Reservefondsforskrivning, som efterhaanden ved de aarlige Reservefondshenlæggelser er nedskrevet til

15,2 Mill. Kr., og dels af de af Banken indtjente Reserver paa 18,8 Mill. Kr.

Saa længe Statens Reservefondsforskrivning ikke fuldt ud er erstattet af en af Banken selv oparbejdet Reservefond, skal Valg til Bankraadet godkendes af Handelsministeren.

Selv om vi ikke her skal tale nærmere om Landmandsbankens Rekonstruktion, vil jeg finde det meget gavnligt at henlede Opmærksomheden paa den ovenfor nævnte Lov Nr. 140 af 19. April 1928.

Saaledes lyder:

§ 3 »Ministeren for Industri, Handel og Søfart bemyndiges til efter Samraad med Finansministeren at indskyde en Aktiekapital paa 50 Mill. Kroner i Den Danske Landmandsbank, Hypotek- og Vekselbank. De paagældende Aktiebrevne er stempelfri. Det af Staten tegnede Aktiebeløb vil paa nærmere af Ministeren fastsatte Vilkaar underhaanden eller ved offentlig Emission være at udbyde til Salg til Pari eller en saadan højere Kurs, som Forholdene muliggør. Forinden de sidste 20 Millioner Kroner af Aktiekapitalen udbydes, vil Ministeren have at forhandle med Rigsdagens Finansudvalg om Vilkaarene for Afhændelsen af disse Aktier.«

§ 9 »Det paahviler Bankraadet for Den Danske Landmandsbank, Hypotek- og Vekselbank i Tiden indtil Statsgarantiens Bortfald, den 1. April 1932, at hidføre den størst mulige Begrænsning af Statsgarantien, f. Eks. gennem Oprettelse af Indskudsafdelinger, i første Række for Indskud af forretningsmæssig Karakter, for hvilke Indskyderne fraskriver sig Statsgarantien. Med Hensik paa Statsgarantiens Bortfald i 1932 vil Bankens Midler være at anbringe saa likvidt som muligt.

Videre Forskrifter til Begrænsning af Statsgarantien, derunder Fastsættelse af det Tidspunkt, fra hvilket Banken ikke længere modtager nye Indskud mod Statsgaranti, vil inden 1. April 1930 være at udfærdige af Ministeren for Industri, Handel og Søfart efter Samraad med Bankraadet.«

Det i 1936 stedfundne Salg af 12½ Mill. Landmandsbankaktier skyldtes de borgerlige Oppositionspartiets stillede Krav, idet disse Partier som Betingelse for Ordningen af Na-

tionalbankens Overgang til selvejende Institution under Navnet Danmarks Nationalbank forlangte, at denne Ordnings Gennemførelse blev ledsaget af et Salg af Statens Aktier i Landmandsbanken, og paa dette Punkt blev der altsaa opnaaet et Kompromis, saaledes at kun 121½ Mill. Kr. eller en Fjerdedel af Landmandsbankens Aktiekapital indtil i Dag er gaaet over paa private Hænder.

Men hvad saa med Resten, de 371½ Mill. Kr. — — jo, her har man ganske roligt til Dato siddet Loven om Landmandsbanken overhørig. Igen et Bevis paa, at i Danmark kan man gøre alt, bare man gør det. —

Vi vil nu gaa over til at se lidt paa en Statsbanks Opgaver. Her gaar mit Forslag i Korthed ud paa følgende:

Danmarks Nationalbank bør foruden at være seddeludstedende Bank og alle Bankers og Sparekassers Bank tillige kun være Bank for Staten, Amterne, Kommunerne og Sognene, saaledes at disse kun kan staa som Skyldnere i denne Bank, hvad der dog ikke skal forhindre, at Stat og Kommuner optager Laan hos Borgerne efter forudgaaende Aftale med Statsbanken. Det er givet, at saavel Amterne, Kommunerne som Sognene kan føre Indskudskonti i lokale Banker.

Det er klart, at naar Amter, Kommuner og Sogne kun kan stifte Gæld hos Statsbanken og kun dør, har man derved skabt et Kontrolapparat, saa man i Fremtiden bliver forskaanet for at opleve kommunale Bankerotter som f. Eks. i Nakskov og Horsens.

I Statsbanken kan man i enhver Tid let konstatere, hvornaar Faregrænsen for de forskellige Kommuner f. Eks. nærmer sig, idet man kender en Kommunes Folketal og Status og saaledes med fuld Føje kan udtale, hvorvidt et eventuelt Laan er nødvendigt og forsvarligt, og om Formaalet med dette maa anses for at være tilstrækkelig produktivt, hvilket alt sammen er en Betingelse for at berettige Kommunen til at optage Laanet.

Det bliver saaledes Statsbanken, der afgør, om f. Eks. et Elektricitetsværk, Gasværk eller Vandværk kan opføres eller ej, eller Kommunen maa vente til bedre Tider.

»STATSKREDITANSTALTEN«.

Enhver Ejendomsbesidder tynges i disse trange Tider foruden af Skatter ogsaa af Afdrags- og Rentebyrden paa Prioriteterne. Hos dem alle næres et brændende Ønske om billigere Administration, lavere Afdrag og mindre Rente. Og da det jo som bekendt koster lige meget at administrere 10 Millioner som 100 Millioner, gaar mit Forslag med Hensyn til Oprettelsen af en Statskreditanstalt ud paa følgende:

Samtlige Kredit- og Hypotekforeninger afløses af henholdsvis Statskreditanstalten og Statshypotekanstalten. Eventuelt oprettes der ogsaa en Statshypotekanstalt for Tredieprioriteter, hvorhos det formentlig vil være nødvendigt at oprette et Statskontrollkontor med den Opgave: at holde Prioriteringen indenfor holdbare og fornuftige Grænser, saaledes at dette Kontor har det fulde Ansvar derfor.

Imidlertid har jeg i mine tidligere Publikationer skrevet udførligt herom og skal derfor ikke her komme nærmere ind paa dette.

Medens vi er ved Prioritering af fast Ejendom, kan det maaske være fornuftigt at omtale i Korthed mit tidligere Forslag om Kreditorernes Deltagelse i Ejendomsbeskatningen, et Forslag, jeg Gang paa Gang har slaaet til Lyd for i Dagspressen.

Landet ligger jo saadan, at Ejendomsskatterne paa Landbrugsejendomme er væsentlig højere end paa Byejeendomme. Landbruget ønsker naturligvis Ejendomsskatterne nedsat, og dette bør ogsaa ske, dog uden at Statens Indtægter derved gaar ned. Og samtidig maa der gives Kreditor Sikkerhed for, at hans Renteindtægter ikke mister deres Købeevne paa Grund af Forandringer i Pengenes Værdi.

Det er to vigtige Problemer, som det gælder om at samarbejde. — Deltager Kreditor forholdsvis i Ejendomsbeskat-

ningen, i Forhold til Prioriteternes Størrelse, opnaar Ejendomsbesidderen for sit Vedkommende den ønskede Nedsættelse, medens Staten intet mister derved.

Med andre Ord, min grundlæggende Tanke er da den, at Ejendomsskatterne, i Stedet for at hvile udelukkende paa Ejeren, bør fordeles paa hele Ejendommens Kapital. Prioritetshaveren bør med andre Ord betale Skat i Forhold til, hvor stor en Procentdel af den samlede i Ejendommen investerede Kapital, som tilhører ham.

Det Beløb, som hvert Aar skal svares i Skat af en Ejendom, vil da blive fordelt paa Kreditforening, Hypotekforening, private Midler paa fremmed Haand og paa Ejeren selv.

Jo mindre Egenkapitalen i Ejendommen er, jo mindre skal Ejeren udrede i Ejendomsskat. Paa den Maade lettes Ejendomsskatternes Byrde for dem, der mærker den haardest, hvilket som sagt ikke mindst vil være af Betydning for Landbruget.

Nu er der selvfølgelig dem, som vil spørge, om dette ikke vil betyde, at Kreditorerne forlanger en desto højere Rente for at anbringe deres Kapital i Ejendomme. Hertil er imidlertid at svare, at man naturligvis maa give Kreditorerne Garanti for Værdifasthed til Gengæld, og det kan ske paa den Maade, at man giver dem en Slags Medejendomsret i Forhold til deres Prioritets Størrelse.

Det vilde føre for vidt her at gaa i Detailler om disse Problemer, hvorfor jeg skal nøjes med at henvise til mine tidligere Publikationer herom.

Om denne Sag kun een Ting endnu: Det er givet, at faar Prioritetshaverne en Del af Skattebyrden paalagt og samtidig Medejerret, vil samtlige Landets Ejendomme blive vedligeholdt betydelig bedre, end Tilfældet er nu, hvilket vil betyde en enorm Beskæftigelse og tilmed Bevarelsen af Samfundsværdierne.

Som De vil have forstaaet, er den Tanke, som ligger til Grund for mit Forslag, følgende: at de interesserede Parter i gode og daarlige Tider kommer til at staa Last og Brast med hinanden, med andre Ord, »Kuponklipperne« kommer saaledes ogsaa til at mærke Krisetiderne.

Det kan i denne Forbindelse nævnes, at man i England

længe har haft et System, hvorefter Skatteopkrævningen finder Sted hos Forpagteren, der imidlertid har Ret til at vælte en Del af Skatten videre til Ejeren, som igen lader en Andel gaa videre til sine Kreditorer, for hvem Skatten altsaa bliver et Fradrag i deres Renteindtægter. Dette Skattesystem har i England fungeret tilfredsstillende i snart et Aarhundrede, og det er vel kun rimeligt, om den paatænkte Revision af Ejendomsbeskatningen tog Hensyn til disse Synspunkter.

»NY SPECIALBANK FOR NORDEN«.

I Erkendelse af den Ændring i Vilkaarene for Danmarks Udenrigshandel, som ikke alene maa forudses som en formentlig sikker Følge af Verdenskrigen, men som gennem de sidste 20 Aar har vist sig som en klar Tendens i Udviklingen, rejser det Spørgsmaal sig, om de fire nordiske Lande: Danmark, Norge, Sverig og Finland ikke snarest bør søge oprettet en Fællesbank, der paa Grundlag af nye, tidssvarende Metoder som Specialbank kan formidle disse Landes Import og Eksport, fremme Erhvervslivets Tilpasning efter de foreliggende Muligheder samt lede det samlede Nordens Transithandel over Danmark til Tyskland og dette Lands tilsluttede Markeder.

Danmarks Produktion og Handel er, som Forholdene er i Dag, i sin Afhængighed af Import og Eksport prisgivet uholdbare Tilstande, hvilke ikke alene virker stærkt hæmmende for den daglige Handel, men umuliggør en sund Tilrettelæggelse af Kalkule og Produktion, og dette skyldes i første Række, at man savner en Specialbank, der i hele sin Struktur og Arbejdsmaade er indstillet paa at virke lempende, formidlende og fremmende paa Erhvervslivets Forbindelse med de fremmede Markeder.

Til Gavn for Importen fra Tyskland kan en saadan Bank yde betydelig større Støtte end et Handelskammer, idet et Handelskammer ikke i den Grad som en Bank er i Stand til at følge Forretningerne (deres Effektivitet og Ekspansions-evne). En Bank kan ogsaa med større Sikkerhed fastslaa, hvem der er værdige til at nyde Støtte af financierel og handelsmæssig Art.

Udover almindelige Bankforretninger bør en saadan Bank varetage specielle Opgaver, saasom raadgivende Virksomhed og Etablering af rationel Markedsanalyse til Vejledning for

kunderne i Norden og i Udlandet. Der er ikke Tvivl om, at Trangen til Oprettelse af en saadan Bank i det store og hele er til Stede i samtlige nordiske Lande, og det vil være naturligt at lade denne fremtræde som en »Nordens Handels- og Landbrugsbank« med Afdelinger i Nordens største og vigtigste Byer, men med Hovedsæde i Danmark som den naturlige Transitplads. Banken bør startes af alle de til en saadan Virksomhed knyttede Interesser, hvorfor da ogsaa Aktiekapitalen ikke alene placeres i Norden, men ogsaa i Tyskland, der tør forudsættes at have en lige saa stor Interesse i Planens Virkeliggørelse, som det samlede Norden har.

Som Formidler af ovenfor nævnte Landes Import og Eksport har Banken imidlertid sin største og mest fornemme Opgave: Støtte kan ydes gennem Kreditter, hvor disse ikke kan opnaas direkte hos Leverandørerne. Oprettelse af Kon-signationslagre kan støttes af Banken, hvad der ogsaa gælder for Transitforretningerne; København—Skandinavien. En vigtig Opgave har Banken ved at støtte Oprettelse af særligt formaalstjenlige Lagerrum, Transportindretninger, Losningsindretninger, som kan være til Gavn for Varernes Opbevaring, Behandling og Videretransport og dermed indeholde Fordele som: formindsket Svind, forøget Omsætningshurtighed, o. s. v. Banken kan medvirke i trekantede Vareudvekslinger, f. Eks. Import fra Tyskland, dansk Salt til f. Eks. Norge i Forbindelse med tysk Køb i Norge.

Kreditoplysninger vil en saadan Bank kunne give tyske Eksportører med langt større Sikkerhed, end Oplysningsbureauerne vil være i Stand til.

*

Nu, hvor Europas Skæbnetime ret snart er afgjort, er det formentlig klart for enhver Dansker, at Danmark ikke kan ligge som et Rudiment fra Fortiden, men maa, skal og vil blive nødt til at følge med i Udviklingen. Lad os et Øjeblik se lidt paa vore egne Forhold, idet vi maa indrømme, at Londons Rolle som Verdenscentrum for oversøisk Handel og den store Formidler af Rembourser og andre Pengetransaktioner, som i tidligere Tider har gjort England rigt, nu for stedse er udspillet og vil blive overtaget af Tyskland.

Gaar Tyskland med til Oprettelsen af en Bank, som her

foreslaaet, vil det gøre dette som en ærlig ment Haandsrækning fra det tyske Rige til Norden, og en saadan nordisk-tysk Bank vil komme som en Støtte, ikke mindst for de nordiske Lande, der under de mægtige Opgaver, der vil blive stillet til de allerede eksisterende Banker (hvilke vil faa ondt ved at skulle financiere det vældige Opsving i Udenrigshandelen, da utallige andre, indre Opgaver venter dem), vil høste baade økonomiske Fordele deraf, men ogsaa opleve at se, hvorledes Samarbejdets Baand indenfor Skandinavien derigennem vil blive knyttet stærkere og stærkere.

Lad os se lidt paa Forholdene her i Danmark, som de tegner sig i Dag.

Ganske vist ligger Bankerne med ekstra store Kassebeholdninger, men dette skyldes først og fremmest, at Varelagrene realiseres, medens Krigen umuliggør disses Komplettering paa normal Maade gennem Import, ligesom Landbruget er tvunget til at reducere Besætningerne paa Grund af manglende Muligheder for Foderstofimport.

Den formentlig uundgaaelige Sanering af Landbrugets Gæld vil kræve uhyre Samfundsofre, og man kan ikke vente, at Pengeinstitutterne vil kunne gaa skadesløst ud af den nødvendige Amputation, og Erfaringerne viser tilstrækkelig tydeligt, at det altid i sidste Ende er Bankerne, som bliver ramt.

Handelsministeriet har da ogsaa ved Cirkulærer til Banker, Sparekasser, Forsikringsselskaber, Kredit- og Hypotekforeningerne i August 1940 advaret mod Investering af de ledige Penge, men Pengeinstitutterne skal og maa sørge for Forrentning af de dem betroede Midler og kan ikke i Længden undlade at foretage Investeringer, medmindre Indlaansrenten nedsættes betydeligt.

Endvidere maa det betragtes som givet, at de vældige Skattebyrder og det stærkt stigende Prisniveau allerede har bragt mange i Vanskeligheder, direkte gennem faldende Indtægter eller indirekte gennem Befolkningens faldende Købeevne, og dette vil ogsaa erfaringsmæssigt ramme Bankerne med stor Kraft.

Intet Menneske er i Stand til i dette Øjeblik at sige, hvorledes Udviklingen vil være for Bankernes Tilgodehavender i Udlandet, men at disse skulde kunne afvikles uden Tab, ja det maa betragtes som utænkeligt.

Lov af 30. Maj 1940 om Begrænsning af Adgangen til Udbetaling af Udbytte og Tantiømer i Aktieselskaber vil pumpe Penge fra Bankerne til Staten.

Ligeledes vil Regeringens endnu ikke vedtagne Forslag til Afhjælpningen af Arbejdsløsheden medføre et vist Træk fra Bankerne, omend en forbedret Købeevne i Befolkningen vil dirigere nogle af Pengene tilbage til Bankerne.

En »Nordens Handels- og Landbrugsbank« vil medføre, at Import og Eksport kan koncentreres i denne.

Den udelukker saaledes al usund Konkurrence Bankerne imellem, for Eksempel Slækning af Sikkerhedskravet for at kapre en Forretning, hvilken Risiko Samfundet ikke bør taale.

Den sikrer en absolut ensartet Behandling af Sagerne, som maa underlægges en Stab af praktiske, glimrende uddannede Ekspertes paa de forskellige finansielle Omraader.

Da Konkurrencemomentet er bortelimineret, kan Generalomkostningerne bringes ned til et Minimum, hvilket vil komme hele Samfundet tilgode.

Den vil i Løbet af faa Aar tilvejebringe et fremragende, statistisk Materiale, som vil blive helt ægte, og som kan benyttes ved Samfundets Budgettering, eventuel Rationering af Varer, skønsommæssig Vurdering af tilstedeværende Lagre, saaledes at man ikke behøver at ty til Grossister og Detaillister for at konstatere de i Landet beroende Varepartier.

Den vil give et betydeligt Overblik over Importens og Eksportens Art, saaledes at en usund, samfundsmæssig skadelig Import kan bremses eller standses i Tide, og saaledes at der findes et brugbart Materiale ved Forhandling om Handelsaftaler.

»SMAALAANSBANKEN«.

I K.U.s Kampblad No. 8 af Juni 1937 fandtes følgende Artikel:

Forslag til en Smaalaansbank.

En Nyordning af Smaalaandsvirksomheden.

Vi bragte i sidste Nr. cand. polit. Jack Westergaards Afsløringer af »Københavns Kreditbank«. Denne Gang bringer vi Sekretær Westergaards positive Forslag til Afhjælpning af de Misbrug, der finder Sted.

En Nyordning kan finde Sted dels ved, at Staten fastsætter bestemte Regler derfor, dels ved, at den selv tager Initiativet til en Smaalaansbank.

Direktør Baastrup og jeg har foreslaaet Handelsministeriet dette sidste. *Vor Tid og Beskæftigelse med paatrængende Opgaver tillader os ikke at beskæftige os yderligere med denne Sag — men vi haaber ved at have givet Bolden op, at saavel Ministeriet som de politiske Partier vil have faaet Oje paa dette Omraade og det offentlige Initiativ, der her er nødvendigt, og ikke mindst synes jeg naturligvis, at det vilde være en Opgave for K.U. at føre Sagen frem til fælles Løsning af alle Partier.*

Som Forretningsomraade for en Smaalandsbank, baseret paa Ydelsen af smaa, korte Laan paa tildels ikke-bankmæssig Sikkerhed, nævner jeg først og fremmest:

- 1) *Policelaan*, som Forsikringsselskaberne, specielt *Dansk Folkeforsikring*, ikke vil yde (med expedit Behandling af Laanebegæringerne.)
- 2) *Alle andre Laan paa Smaabeløb* (Idet man kan gaa ud fra, at Bankerne ønsker sig fritaget for at befatte sig med Laan paa under 200,00.)
- 3) *Større Laan mod Sikkerhed af ikke-bankmæssig Karakter.*

De Kategorier af Laan under Grupperne 2 og 3, som Smaalanskontoet vil blive stillet overfor, er følgende:

- a) Laan mod Underpart i Løsøre, Automobiler, Motorcykler og i fast Ejendom.
- b) Laan imod Selvskyldnerkaution.
- c) Laan imod haandfast Pant i Aktier, Kasseobligationer, Gældsbreve, Partialpantebreve, Boligandelsbeviser, Pantebreve etc.
- d) Laan mod Transport paa Arv, Rente, Leje, Legater og Pension fra Kommuner, Institutioner og større Firmaer.
- e) Laan imod kombineret Sikkerhed.

Da Smaalaanskontoret naturligvis maa dække sig paa bedst mulig Maade imod al tænkelig Risiko, vil det ofte vise sig uundgaeligt at sikre Laanene under Grupperne 2 og 3, f. Eks. ved Policer til Dækning af Dødsrisiko, Gagefuldmagter og andet lignende, idet man ellers altfor ofte vil se Smaalaanskontorets Rettigheder anfægtede af Begreber som »Undtagelsesret«, Skattekrav, privilegerede Krav etc. —

For saa vidt særlig angaar *Laan mod Underpant i fast Ejendom, navnlig Smaahuse i Byens Periferi*, vil det erfaringsmæssigt vise sig paakrævet — naar da Omstændighederne ikke afgjort taler derimod — at kunne yde saadanne Laan op til en vis Del (10—15 pCt.) af den reelle Kapital, Ejeren i Form af Penge og/eller eget Arbejde har nedlagt i Ejendommen, uanset den Pantestilling, der kan opnaas.

Man maa altsaa i nogen Grad se bort fra tilvante Forestillinger og jævnlige godkende en Pantesikkerhed, der umiddelbart vil forekomme ret yderlig, ellers har Smaalaanskontoret ingen Mission paa dette Omraade, hvor det dog er haardt tiltrængt at sætte ind til Fordel for Smaafolk, som ved indtrædende Uheld udsættes for at miste nøjsommeligt opsparede Værdier.

Smaalaanskontoret maa i det hele taget som Ledetraad for sit Arbejde have at værne naturlige personlige Interesser for saadanne Mennesker, som — uden anden Støtte end den, de kan opnaa hos ligestillede — vil sætte det, de ejer, ind paa at redde sig ud af de Situationer, som Sygdom, Arbejdsløshed eller anden forbigaaende Modgang medfører. Kontoret maa i væsentlig Grad baseres paa *Lederens psykologiske Vurdering af det Menneskemateriale, han skal arbejde med, og Kontorets fornemste Pligt maa det være i hvert enkelt Tilfælde at søge ført Debitor varigt og paa kortest mulig Tid*

gennem de Vanskeligheder, der nødvendiggjorde Laanet — ja, maaske bør Kontoret paatage sig et egentligt Interessekontors Opgaver for Laanerne, Tilrettelægning af deres Økonomi, Forvaltning af visse af deres Indtægter og Udgifter etc. —

Kontoret bør altsaa, i absolut Modsætning til, hvad »Københavns Kreditbank« har levet højt paa, snarest muligt skille sig af med Debitorer, der laaner af Vane. Kontoret maa netop se det som en af sine Opgaver at *oplære sine Klienter til at have Orden i deres Økonomi.*

Paa denne Maade vilde en betydningsfuld social Foranstaltning kunne indføres i vort økonomiske Liv.

Jack Westergaard.

— Det var altsaa i 1937, og der er siden gaaet over tre Aar uden noget Initiativ fra Statens Side til Oprettelse af en Smaalaansbank, saa man har vel Lov at sige, at heller ikke denne saa samfundsnyttige Opgave kan have interesseret Regeringen noget videre. *Konduite og Initiativ af enhver Art frabedes, thi vi alene vide...*

Havde vi i Dag haft Smaalaandsbanken, var maaske færre kommet galt af Sted med Køb paa Rate, og nu er Tidspunktet paa visse Omraader forpasset, idet man ikke mere kan lade tinglyse, saa meget som man lyster paa en fast Ejendom, efter at Loven af 2.8.40 fastsætter en Laanegrænse, hvorover der ikke kan lyses Pantebreve med Pant i fast Ejendom.

Til Belysning af Myndighedernes Sendrægtighed skal jeg oplyse, at min daværende Sekretær, cand. polit. Jack Westergaard, og jeg Torsdag den 14. Januar 1937 havde en Samtale med daværende Handelsminister Johs. Kjærbøl. Samtalen blev ført i Handelsministeriet og resulterede i en klar Aftale om, at Handelsministeren skulde sørge for, at der kom et Møde i Stand mellem den daværende Finansminister, Handelsministeren, Hr. Westergaard og mig. Altsaa vort fuldstændige Forslag til Oprettelse af en ny Institution, Smaalaansbanken, til Gavn for den lille Mand i Samfundet er endnu ikke »færdigekspederet«, idet hverken Sekretær Westergaard eller jeg nogensinde hørte fra den daværende Finansminister. Maaske der er nedsat en Kommission — —, og saa kommer det maaske ad Aare.

»STRØMPESKAFTEPENGENE — IGEN«.

Andet Steds i Bogen har jeg omtalt Begrebet »Strømpeskaftepenge«. Under Verdenskrigen 1914—18 fremsatte jeg første Gang offentligt mine Tanker vedrørende denne uproductive og skjulte Kapital, der er født af tyngende Skatter og stigende Priser.

Selv mener jeg, at det er betydelige Kapitaler, der ligger hengemt i Strømpeskafterne, og da Handlingen i sig selv er baade umoralsk og usocial, bør efter min Mening Staten snarest gribe ind her.

Mit Forslag er ganske simpelt, og det gaar i Korthed ud paa, at Staten lader trykke nye Pengesedler — i al Hemmelighed — for derefter gennem Dagspressen at bekendtgøre, at de gangbare Sedler i Løbet af f. Eks. 1 Maaned skal ombyttes over Bank- eller Sparekassekonto, idet den Borger, der efter den fastsatte Dag ikke har ombyttet sine Sedler, mister den i disse Sedler anbragte Kapital.

Hvad opnaas der nu ved dette? Naar Ombytningen skal ske over Bank- eller Sparekassekonto, vil dette sige, at Ind- og Udbetalingen registreres, idet Banken samtidig sikrer sig Kundens Navn og Adresse. Saafremt Kunden ikke er Banken bekendt, maa vedkommende legitimere sig. Herved faar man samtidig konstateret, hvor og med hvor store Beløb, Landets Pengesedler er placeret.

Det er givet, at enhver Skattesnyders Sind vil geraade i Uro. Han vil straks forsøge, om der ikke ogsaa denne Gang kan findes Udveje til at knibe udenom.

Men nej, Strømpeskaftepengenes Millioner og med dem Skattesnyderne er spiddet, — de er fanget i en Fælde, og Staten vil tjene enormt paa alle Strømpeskafte-skattesnydere.

Skattesnyderne vil bestaa af:

- 1) Folk, som ikke tør melde sig til Ombytningen, hvad der giver 100 pCt. Fortjeneste til Staten.
- 2) Folk, der straks sætter de skjulte Penge i Omløb. Her faar Staten sin Fortjeneste af den forøgede Omsætning,
- 3) og endelig er der den Kategori af Medborgere, der nok mener at kunne forhandle sig til Rette med Staten, der i dette Tilfælde jo selv bestemmer, hvor stor en Procent, den skal tage i Fortjeneste.

Samtidig kan Staten ved denne Lejlighed føre alle skjulte, kontante Formuer i Kartotek.

For mig staar det som ufatteligt, at man ikke forlængst har gennemført mit Forslag. Mon ikke de Herrer i Regeringen glemmer, at det for den øvrige og ærlige Del af Befolkningen, der i disse Tider med Hensyn til Skatter er haardt nok spændt for i Forvejen, vil betyde en virkelig følelig Skattelettelse.

Det er nemlig slet ikke saa smaa Kapitaler, der Aarene igennem til Stadighed skjuler sig.

LANDSRETSSAGFØRER HANS KIRKESKOV OM PLANØKONOMI *m. m.*

(Af et Foredrag i »Dansk-nordisk Samfund«, 1941).

Gennem Økonomien naar man ind til det inderste Væsen af den Genrejsning, vi ønsker. Tænker man efter, i hvilken Grad Samfundets Økonomi virker fuldkommen bestemmende ind paa dets sociale og aandelige Habitus, vil man forbavses og erkende, at de enkelte Spørgsmaal hver især peger tilbage paa dette ene: Samfundets Økonomi.

Man taler saaledes om at ville løse Beskæftigelsesspørgsmaalet, man vil modarbejde den folkelige Splittelse ved Indførelse af Fagstaten, man vil økonomisk Sanering, lette Rentebyrderne, modarbejde Kapitalens Udbytning, Pressens Monopol, bekæmpe Korruptionen etc., etc.

Men hvorledes løse Beskæftigelsesspørgsmaalet? *Har* vi den store Arbejdsløshed som Følge af, at der simpelt hen er for lidt at bestille for os alle — eller fordi vi ikke har nok Materiale at arbejde med? Eller skyldes det, at vore Beskæftigelsesmuligheder ikke bliver fuldt udnyttet — og hvis *det* er Grunden, spørger vi, hvem eller hvad har da Ansvaret for, at vore Beskæftigelsesmuligheder ikke udnyttes til yderste Grænse, indtil alle har Arbejde.

Hvorledes gennemføre Fagstaten, saa længe de økonomiske Tilstande spalter Folket i tre Grupper: dem, der har Kapital, — dem, der kun har Arbejde — og dem, der hverken har Kapital eller Arbejde? Hvorledes bringe disse Interesser paa Linie, saa de økonomiske Forskelle bliver mindre skarpe, mindre smertefulde og splittende?

Hvorledes gennemføre en Sanering af Gældsbyrderne, saa længe de økonomiske Misforhold stadig rummer en Trusel om, at Gældsbyrderne automatisk stiger, saa vi skal til at sanere forfra igen om et Par Aar?

Hvorledes lette Rentebyrderne? — Det er skønne Ord, som vi har hørt før ogsaa fra de gamle Partier. Men er det andet end skønne Ord? Hidtil er der gjort flere Forsøg paa at mindske Renterne — vi fik endog i 1931 en Paragraf i Straffeloven om, at Aager straffes — bare ogsaa denne Lovbestemmelse hjalp, men Aagerkarlene udøver deres Haandværk i Dag som før, ganske uanfægtet af ny bombastiske Lovregler. Vi fik en Lov i 1933 om, at Laan, for hvilke der gives Sikkerhed i fast Ejendom, ikke under nogen Omstændighed maa forrentes med mere end 5 pCt. p.a. og vel at mærke uden Kurstab. Er der blandt Tilhørerne een eneste, der nogensinde har set en Bank overholde denne klare Regel — jeg har det ikke!

Hvorledes kan vi overhovedet forhindre Kapitalen i at udbytte og plyndre Produktion og Handel og Borgerskab? Kapitalen er og bliver et Rovdyr — og det tæmmes ikke af pæne Ord og Regler, men kun af Tremmer! Kapitalen skal nok sætte sin egen Pris, viser det sig — og ellers har den Raad til at sige Nej til Samarbejde!

Hvorledes kan vi endelig bekæmpe Korruptionen? Der er uhyggelig megen Korrupktion i Verden — desværre er der det ogsaa i vort eget lille Land, og det i en saadan forfærdende Grad, at den truer med at undergrave Samfundslivet til Bunden. Gør Dem klart, at al Korrupktion kan føres tilbage til Kampen for økonomiske Fordele — hvem kender ikke »Hersk- og Del-Princippet« — vi har ogsaa hørt om den juridiske Korrupktion, de store Blades ubrydelige Ensretning omkring Bureaukratisme og andet Magtbegær o. s. v. Korruptionen er et Onde af rent økonomisk Natur, og efter min Overbevisning vilde det være ren Overtro at søge den bekæmpet ved juridiske, retlige Midler — den skal bekæmpes med økonomiske Vaaben. Men saa længe Magthaverne sidder paa Pengekassen, behersker de Samfundets Organer — vel at mærke, saa længe der er noget i Kassen — men skal vi virkelig vente, til der ikke er een Øre tilbage?

*

Her vil jeg gerne fremhæve et Hovedpunkt i Tankerækken, og det er dette, at alle disse Mangler ved de nuværende Tilstande ikke alene medfører den selvfølgeligelige økonomiske Ska-

de for Samfundet, men ogsaa betyder en forfærdende Svækkelse af Samfundets sociale og aandelige Kræfter.

Vi behøver kun nævne den moralske Ødelæggelse, der følger i Arbejdsløshedens Spor — ikke alene for de stakkels arbejdsløse og hjemløse, men ogsaa og maaske mest uopretteligt for Børnene, der vokser op i denne Udørken af Mismod og Misrøgt.

Tænk paa al den Ufred og Splittelse, der spirer af Klassekampen mellem Arbejdsgivere og Arbejdere, hvor Arbejdsglæden paa begge Sider druknes i bekostelige Kampe og i indbyrdes Nag.

Eller tænk paa Arbejdsglæden hos dem, hvis Bondegaard eller Virksomhed knuges af haabløs Gæld og uoverkommelige Byrder af Renter og Kurstab — al den Bitterhed, dette avler — Bitterhed, der ætser Livsglæden ud af disse Tusinders Arbejde og Tilværelse.

Og sidst, men ikke mindst: Hvilken Skade forvoldes ikke ved Korruptionens Hærværk? Korruptionen er en Kræftskade, der fra Samfundets øvre Lag breder sig ned gennem Samfundslegemet. Man ser visse Folk blive straffet med Fængsel og Vanære for forholdsvis smaa, menneskeligt forstaaelige Forseelser, begaaet i Fattigdom og under daarlige Vilkaar, medens andre, der ved bedre, ofte slipper forbavsende billigt fra større Forseelser — eller slipper helt for Tiltale og Straf — mange trøstes endog med Ridderkors efter vel udførte »Numre«. Og videre breder Sygdommen sig — gennemsyrer Produktion og Handel, saa Returkommission og Bestikkelse er nødvendigt Værktøj, hvis man overhovedet vil søge at lege med. Socialhjælp og Arbejdsløshedsunderstøttelse misbruges, saaledes at Straffen ofte paavirkes af, hvor nær Forbindelse Misbrugene har med de ledende Cirkler. Stigende Uro og Utryghed bliver Følgen, og Samfundet lider derunder.

I gamle Dage lærte Folk deres Børn: Min Søn, vil du i Verden frem, saa buk! Og af god Opdragelse og Vane bukker Folk sig for de grønne Grene med alt, hvad der dør holder til.

Det skal være en stiv Nakke, der ikke bøjer sig under den store Magt — den skal holde sig saa stiv, at den ikke bøjes, før den knækker! Men tænk paa, hvad alle disse Forhold øde-

lægger af Arbejdsglæde, Stolthed, Sundhed og Renhed for Hundre tusinder af Borgere i vort lille Land.

*

Disse Betragtninger belyser, hvilken utrolig vidtrækkende og dybtgaaende Betydning de økonomiske Forhold har for hele Samfundets aandelige og timelige Velfærd. Det gælder slet ikke om din eller min private Økonomi — den maa vi hver især tage Vare paa efter Evne og Vilkaar — nej, det gælder hele Samfundet, alle de Forhold, hvorunder vi skal leve vort Liv og varetage vor egen Økonomi, det gælder Fremtiden for dig og mig og vor kommende Slægt, det gælder vor Tryghed og Samvittighed!

*

Og naar vi saa skal vende tilbage til alle de store Opgaver, som trænger sig paa, for at se, hvorledes vi skal gribe dem an, saa de virkelig bliver løst — saa har vi nu fundet Nøglen, der lukker op for Mulighederne: Vi skal genrejse Samfundets Økonomi.

Ikke saadan, at vi skal søge at gøre vort Samfund mere rigt, end det er i Dag. Det er ikke Opgaven, for vi har jo netop set, at det ikke skyldes Samfundets Fattigdom, at vi har Arbejdsløshed, Udbytning, Pressemonopol og Korruption etc.

Nej! Den afgørende Opgave er at genrejse Samfundets økonomiske Struktur. Naar først det er sket, skal Samfundet nok blive rigt igen — det vil komme af sig selv, som en ganske naturlig Følge af sunde Funktioner.

*

Og jeg skal da forsøge at pege paa, hvor Tampen brænder. Kapitalen skal indordnes under Samfundets Interesser og ikke alene tjene dem, der ejer den!

Naar det økonomiske Liv er af saa afgørende Betydning for hele Samfundets Sundhed, saa er det dermed logisk givet, at det maa underlægges Samfundets Kontrol, saa den størst mulige Sundhed opnaas — saa det økonomiske Liv fungerer til Helhedens Vel.

Selve Princippet er saa lige til — og forøvrigt langt mere

tilvant, end de fleste gør sig klart. Det er vanskeligt at gennemføre, men Hovedsagen er, at det lader sig gøre.

Se, naar vi ejer en Ting, har vi ikke den fulde Raadighed derover. Vi maa finde os i, at Samfundet griber bestemmende ind paa flere Punkter: Vi maa saaledes ikke bruge Tingen til at ødelægge andre med — vi maa i det fornødne Omfang indordne os under Hensyntagen til Samfundets Interesser. Tænk f. Eks. paa et Automobil, hvorledes Samfundet — i Krig og Fred — regulerer Benyttelsen af det. Og ejer vi en Byggegrund maa vi bøje os for Byggevedtægten, Politivedtægten etc., etc.

Vi kender alle dette Princip saa godt — og det er ganske det samme, der nu maa overføres paa Kapitalen. Hidtil var det saadan, at en Mand, der ejer f. Eks. 100,000 Kr., kunde bruge dem efter Forgodtbefindende. Den pæne ældre Dame kunde klippe sine Kuponer to Gange om Aaret — den mere begærlige kunde sætte Pengene i Virksomhed til den rene Udbytning og Plyndring af andre, uden at man kunde forhindre ham deri.

Nuvel, Forskel har der altid været paa Folks Maade at disponere paa, og saadan vil det blive ved at være i Fremtiden. Men — Samfundet maa tiltage sig Ret til at regulere Finanslivet og Produktionen i det Omfang, det er nødvendigt, og det sker paa to Maader:

- 1) Gennemførelse af Planøkonomi og
- 2) Statens Kreditgivning gennem en Statskreditanstalt.

*

Planøkonomien hviler paa den Hovedbetragtning, at Samfundets Næringsliv er en organisk Helhed — som et eneste stort Værksted, hvor de enkelte Afdelinger skal samarbejde indbyrdes og supplere hinanden saadan, at Produktionen giver det bedst muligt og mest egnede Resultat.

I det danske Værksted er der mange, der gaar rundt og kikker paa det hele uden at yde mindste Haandsrækning til Arbejdet, og det er naturligvis galt. Alle, der kan hjælpe, skal sættes i Gang — enten med det ene eller det andet — alle skal arbejde og have fuld Del i Udbyttet deraf.

For at naa dette Resultat, maa man først og fremmest fast-

lægge alle Priserne — lave et gennemført Prisstop, som det hedder — saaledes, at Priserne nøje svarer til Fremstillingsomkostningerne med Tillæg af Afskrivninger, rimelige Hælgelser, retfærdig Løn og Avance.

En saadan alt omfattende Fastlæggelse af Priserne er meget vanskelig at gennemføre, men gennem godt fire Aars Praksis i Tyskland har det bekræftet sig, at den geniale Finansmand, Dr. Schacht, har set rigtigt. Det ikke blot kan gøres — det skal gøres, om Samfundet skal klare Stormen paa det økonomiske Verdenshav — og i Særdeleshed, hvor det, som her, skal undvære Guldets Ballast.

Jeg skal give et Eksempel, som illustrerer, hvor stor Betydning en saadan Økonomi vilde faa. I Amerika steg Produktionen i Aarene 1920—1928 fra 100 til 153. Hele Folkets Levestandard kunde saaledes i Løbet af disse otte Aar være hævet med 50 pCt., men det skete ikke. Lønningerne steg kun fra 100 til 127, medens de resterende 26 pCt. af Produktionsoverskudet gik Arbejdernes og Produktionens Næse forbi. Og Resultatet maatte da ogsaa blive, at Produktionsstigningen hørte op, og Wall Street rystede af Krak.

Det er logisk givet, at en øget Produktion giver øget Udbytte, og dette maa gives tilbage til Erhvervslivet paa en saadan Maade, at det nærer en fortsat Produktion.

Jeg skal ikke her gaa nærmere ind paa de tekniske Vanskeligheder af indviklet Natur, der melder sig i denne Forbindelse. Hvis man slet og ret hævede Lønningerne, vilde dette medføre en saa øget Efterspørgsel, at Prisstigning blev Følgen, om der ikke gennem den økonomiske Politik skete en nøje Regulering baade af Forbrug og Priser. Men udover en Bedring af Reallønnen maa det være Opgaven at lade Produktionsoverskudet anbringe i ny Produktionsmidler til Forøgelse af Samfundets Velstand. Og det er kun en Selvfølge, at Samfundet maa gribe ind overfor Næringslivets Udvikling, saaledes at det tjener Helhedens, Landets, Gavn.

Samfundet maa — for nu at vende tilbage til Danmark — ligefrem samle Kræfterne om at sætte de 100,000 Arbejdsløse i Gang — ikke med offentlige Arbejder: Cementveje, Cementveje og flere Cementveje — — Ting, der ikke tilnærmelsesvis kan forrente sig i Form af Næringslivets Fremme, men henligger som kreditkøbt, gold Luksus. Nej, med en virkelig

Produktion af *Ting, der kan sælges*, uden at konkurrere alt for haardt med det private Erhverv.

Det kan ske ved at lade dem bygge — lade dem bygge smaa billige Arbejderboliger, hvor Staten støtter Finansieringen efter ganske de samme sunde Metoder, som anvendes i privat Økonomi.

Det kan ske ved at opdyrke ledige Arealer, ved stadige Grundforbedringer, Inddæmninger o.s.v., altsammen Arbejder, der betyder ikke blot Beskæftigelse, men en fortsat Forøgelse af Beskæftigelsesmulighederne og Produktionen.

Der kan bygges Siloanlæg til Landbrugets Tørfoder. Ajlebeholdere, nye og atter nye Forsøg paa Produktion af Erstatningsvarer til Hjemmeforbruget og Udnyttelse af Affaldsprodukter, Ophjælpning af Fiskeriet, Bygning af Baade og Skibe, Binding af Garn for ikke at tale om Henkogning af Næringsproduktionen til øget Eksport.

Det er selvindlysende, at Statsmagten paa en langt mere grundig og effektiv Maade end hidtil maa tage disse Opgaver i sin Haand saadan, at den i alle Maader støtter og fremmer det private Initiativ uden Hensyn til, om Forsøg er forbundet med en vis Risiko. Der maa og skal arbejdes for enhver Pris — og det, der skal arbejdes med, er Produktion og atter Produktion, saa der skabes Varer, Værdier, til Dækning af Befolkningens Behov. Hvorledes forsvare, at Vareknapheden truer vort Land, saa længe ikke alle Beskæftigelsesmuligheder er udnyttet i videste Omfang? Lediggang er en haabløs Ødselhed — foruden de andre Ulykker den bringer med sig.

Og Finansieringen — vil den være uoverkommelig? Aldeles ikke. Naar Midlerne anvendes til Fremme af Produktion af den angivne Karakter, saa svarer de vist bedre Regning, end om de anvendtes til Socialhjælp og anden Understøttelse. Vanskelighederne vil være uoverkommelige uden Planøkonomi — saa vilde Priserne stige, fordi de investerede Midler løb ad forkerte Kanaler.

Statsmagten finansierer ved Udstedelse af Statsgældsbeviser, der paalignes Kapitalen gennem Bankerne. Og gennem en haandfast Prispolitik og Kontrol med Import og Eksport vil Staten have Midler til at sikre sig, at samtlige de investerede Kapitaler automatisk vender tilbage i Statskassen

efter at have opfyldt deres Mission. Det vil altsammen blive tilsvaret og mere til — netop fordi Midlerne er anvendt til at producere Værdier. Desuden sparer Staten en Hovedpart af de tyngende Socialudgifter og indvinder tillige gennem de Arbejdsløses Beskæftigelse en forøget Skatteindtægt.

Der er saa megen og saa fremragende faglig Dygtighed her i Landet, at det er en stor Synd, om den ikke sættes ind paa disse Opgavers Løsning.

*

Og saa er der den økonomiske Udbytning og Statens Kreditgivning.

Det er klart, at en Gennemførelse af Prisstop — effektiv Priskontrol — fører til Kontrol ogsaa med Kapitaludbyttet — en Kontrol, der ikke skal virke med mindre Nøjagtighed og Streghed end med alle andre Priser.

Jeg skal her nævne Afbetalingsloven, fordi jeg ved, at den i Dag rider vort Samfund som en frygtelig Mare. Folk kan købe Møbler, Fyldepenne, Barnevogne, Bornholmerure, Smykker, Radio, Tøj, Bogværker, ja alt — paa Afbetaling — altsaa etablere et rent Luksusforbrug som en Forud-Diskontering af deres Løn frem i Tiden. Det er et fint, fristende og indbringende Instrument for Kapitalen. Dels opnaar man at faa de daarligst stillede som Købere, saa de kan blive af med deres Varer til dem uden at behøve at forhøje Lønnen. Dels benytter den Lejligheden til at skære en bred Rem i Tilgift, store Renter, der forøvrigt tillige blodtapper Handelsstanden, som ofte maa betale en effektiv Rente til Storbankskerne af en Størrelse, der hører hjemme i Sidegaderne, for Belaaning af disse forbistrede Købekontrakter.

Det er ikke alene sindssvagt — det er Synd, uforsvarligt og uholdbart!

Naturligvis maa Staten fuldstændig ophæve Afbetalingsloven og i Stedet gennem en Statskreditanstalt yde Laan til Ubemidlede — smaa Laan til 4 pCt. Rente og med samme Sikkerhed som for Skatter — saa fattige kan etablere et passende Hjem for kontant Betaling og paa rimelige Afbetalingsvilkaar.

*

Gennem Prisstop og Statsfinansiering, hvor den private Kapital holder sig tilbage, opnaar Samfundet at lægge Kapitalen saa meget i Tømme, at Erhvervslivet skaanes for udsugende Byrder.

Dette er ikke Socialisme — thi vi vil, at Ejendomsretten til Kapitalen skal bestaa og værnes — forøvrigt endnu bedre, end det sker for Tiden.

Det er alene Raadighedsretten, der indskrænkes af Hensyn til Almenvellet.

Saa vil Muligheden være til Stede for, at alle kan faa Arbejde — saa kan vi sanere Gældsbyrderne paa fast og tryk Basis — saa lettes Rentebyrderne — saa falder det ganske naturligt som et nødvendigt Led i Planøkonomien at danne Fagstaten som omfattende alle arbejdsduelige Borgere — og saa har man samtidig taget Grundlaget bort under Kapitalens Udbytning og Korruption.

Saa vil den Aand trænge igennem, at Kapitalen tjener Samfundets Tarv og ikke misbruges til Plyndring til egen Fordel paa andres Bekostning, og saa vil den samme Følelse trænge dybt ind i den enkelte Borgers Bevidsthed som en Pligt til selv at være med i Samfundets Genrejsning, og saa vil Dommen være sikker for den Kapital, der vovede at iscenesætte Korruption paany.

*

Til syvende og sidst: Hele det danske Folks Misère i Dag er et Resultat af Korruption i alle dens Afskygninger — be-gaaet Uret, Løftebrud, Uvederhæftighed, Stemmekøbspolitik o.s.v., kort sagt: Hersk-og-del-Princippet!

Og Aarsagen til Korruptionen er: Kapitalens Kamp for at bevare sit fri Herredømme over Samfundets Funktioner.

Kapitalen optræder i Dag som sit eget Samfunds Modstander — med den daarlige Samvittighed, som et afkræftet og mishandlet Samfundslegeme maa give.

Det er ikke Verdenskrigen — det passer jo heller ikke, at det er »9. April«, der er Skyld i Misèren. Vi ved jo godt alle, at vort Land gennem de sidste 30 Aar er gledet ned ad Bakke — med stigende Fart — til sidst nær ved det store Styrt i Inflation og Ruin! Var det ikke kommet dertil, at selv Bla-

dene, disse rørende Sandhedsvidner, skrev op og ned om Muligheden for en Statsbankerot?

Og det er derfor, vi med fuld Ret kan rejse Kravet om en national Genrejsning — en Opretning af vor Ulykke, Afmagt og Skam.

Den virkelige, den største Modstander, vi har i denne Kamp, vil være den danske Kapitalmagt. Den maa og skal bøjes ind under Samfundets Kontrol.

Timen er inde, hvor det gælder dette Maal — det gælder vor Vilje til Fremtiden!

*

Det er klart, at en Række Enkeltreformer venter paa deres Gennemførelse, saa snart Vejen er beredt.

Der maa saaledes gennemføres en rationel Folkeforsikring, omfattende alle Borgere, rig og fattig.

Der maa indføres socialt indstillet Arbejdstjeneste for Ungdommen og en national Opdragelse i Forbindelse med en Genrejsning af Rigets Forsvar.

Kapitalen maa stabiliseres — *gøres værdifast* ved, at dens Værdi knyttes til Møntens Købekraft — saaledes at Kapitalerne ikke hæves og sænkes paa Konjunkturernes Bølger.

Skattebyrderne maa omlægges, saa de i større Grad gøres indirekte — naturligvis efter forskellig Takst for Nødvendigheds- og andre Varegrupper. Trykket maa først og fremmest lægges paa Forbruget, saa det ikke virker som en Straf for de dygtige og flittige i Samfundets Værksted.

Men alle disse Enkeltheder vil forme sig som Selvfølgeligheder den Dag, da Danmarks Styre er frigjort for Presset fra den politiske og økonomiske Korrupcion.

*

Det er i højeste Grad besynderligt, at de herskende politiske Partier, denne Pærevælling af Halv- og Helsocialisme paa Rigsdagen, ikke forlængst har forstaaet deres Ansvar overfor Land og Folk, men lader sig bruge som Dæmning imod det Fremskridt, vi trænger til. At Politikere, der kalder sig Repræsentanter for Arbejdere, ikke umiddelbart føler, at de staar disses Interesser i Vejen, — at de er Brikker i et Spil, der gælder Kapitalens Kamp for Bevarelse af Magten — som

en Stat i Staten, ukontrolleret, uhæmmet og dyr! — Nuvel, en Dag vil Folket instinktivt fremme sine vitale Interesser. Det er ikke Meningen, at vort gamle Land skal ødelægges af Tvedragt — i det danske Folk er i Dag en fuldt bevidst Følelse af, at noget nyt maa komme — skal komme — vil komme — og lad os kende vort Ansvar som gode Danske og hver Dag, hvor vi færdes, støtte de Mænd, der kæmper for vort Lands og Folks nationale Genrejsning!

*

Forinden jeg slutter, føler jeg Trang til at give min hjertelige Tilslutning til sidste Mødes Talere i deres Ønske om at se de positive Kræfter i vort Land samlet i en Enhed. Den politiske Opposition er svag og værdiløs, saadan som den i Dag er opdelt i Blokke og Fronter og Grupper og Foreninger!

Opgaverne er meget store — Byrderne kan ikke løftes af Een! Alle maa løfte i Fællesskab, Skulder ved Skulder, saa vi kan rejse vort Land — saa vi uden at slaa Øjnene ned kan synge Valdemar Rørdams dejlige Linier om, at

»Staa skal vort Fædreland
som fri Mænds Arv.«

»OMLÆGNING AF LANDBRUGSERHVERVET I DANMARK«.

Skønt det maa erkendes, at det givne Emne i sig selv er særdeles omfangsrigt og dybtgaaende, vil det dog vise sig vanskeligt at behandle Spørgsmaalet helt isoleret. Thi selv om Landbrugets Misère for en Del er foraarsaget af Forhold, der er særlige for dette Erhverv, er det dog tillige ramt af de samme Vanskeligheder som det øvrige Erhvervsliv, og det er ingenlunde givet, at de første Vanskeligheder har skadet mere end de sidste.

I Bogen »Realfinans« af Hans Kirkeskov, Side 112 ff. er redegjort for Landbrugets knugende Gældsforøgelse gennem de senere Aar, saaledes at Landbrugets Gældsbyrde overstiger 80 pCt. af samtlige Landbrugsejendommers Panteværdi, og 40 pCt. af Landbrugene er behæftede med mere end Panteværdien.

Krisens Aarsager er af forskellig Karakter. Mest iøjnefaldende er Landbrugets svigtende Import til stigende Priser i Forbindelse med dets stadigt vanskeligere Afsætningsmuligheder til faldende Priser. Men et tungt Ansvar maa formentlig paahvile Staten for dens svigtende Kraft overfor de Op-gaver, der flød af Vanskelighederne ude fra den store Verden. Landbruget formaaede ikke selv at etablere den fornødne Driftsomlægning eller at bane sig Vej til nye Markeder, og Staten støttede intet Initiativ i saa Henseende, men gennemførte en maalbevidst Vælgerpolitik, der til sidst gav Bagslag til hele Folkets Økonomi og sikkert imod Hensigten drev Samfundets Beskæftigelse stedse dybere ned i Afhængighed af Kapitalens asociale Almagt.

Ud fra Fortidens Kølvand finder man Fremtidens Kurs, der altsaa maa styre imod en Omlægning af Landbrugser-

hvervets Produktion og Salg samt en saneret og nationalt ansvarsbevidst Erhvervsøkonomi.

I. *Selvforsyning.*

Produktionens Omlægning maa ske under Hensyntagen til:

- 1) størst mulig Selvforsyning,
- 2) ny Markeders Behov og ikke mindst
- 3) forhaandenværende Importmuligheder og -vilkaar.

En forøget *Selvforsyning* opnaas ved i videst muligt Omfang at *producere*, hvad Danmark hidtil har importeret, eller Erstatningsvarer herfor. Som nævnt i Jack Westergaards og min Bog: »Landbrugsgælden — i Relation til det Baastrupske System for Værdifasthed«, Side 63, vil det være muligt at forøge Hjemmeavlen af en lang Række betydningsfulde vegetabiliske Produkter, saasom Foder, Korn, Frugt, Grøntsager og Spindestoffer (Uld, Hør og Hamp); den store Import af Kunstgødning vil kunne formindskes ved Dyrkning af flere kvælstofholdige Bælgplanter (Lucerne, Lupiner og gul Sneglebælg), der samtidig er æggehviderigt Foder. Muligheden for Oliefrøavl bør undersøges rationelt, Kartoffelproduktionen maa øges saavel til Foderbrug som til Industri, hvilket ogsaa gælder Grøntgødning, Pil, Humle, Tobak og Apothekerplanter, Champignons, Asparges, Blomster- og Spiseløg, Kløverfrø og Cikorie. En øget Frugtavl vil kunne udnyttes til sunde Drikkevarer, Konservering etc. Adskillige Egne har Muligheder for en væsentligt forøget Faareavl. Indenfor de enkelte Landbrug vil en større Rationalisering kunne opnaas ved Etablering af Apparater til Kogning af Kartofler til Svinefoder, af Siloer til Ensilering af Grøntfoder, hvorved Kartoffel- og Roetoppe o. lign. bliver udnyttet. Besparselser kan opnaas ved Forbedring af Ajlekummer og Mødesteder.

Men det er jo ikke gjort med blot at paapege og give gode Raad i Flæng. Der maa gøres en Indsats, der efter alle Kunstens Regler opreklamerer de uudnyttede Chancer og vækker det praktiske Initiativ, og ikke mindst maa Initiativet derefter finde Vilkaar for Arbejdets Gennemførelse og Frugtbargørelse. Der kræves altsaa *Organisation* saavel af Oplysningsarbejdet som af selve Produktionen.

Det private Initiativ synes hidtil at være kommet tilkort, maaske fordi de gamle Landbrugsorganisationers Ledelse har savnet Forstaaelse af deres store Opgaver og særlig af deres Ansvar overfor de unge Landmænd, maaske navnlig fordi der ikke har været Midler til Raadighed for Arbejdets Udførelse. Under alle Omstændigheder maa det i Dag være en *Statsopgave*, fordi det skal gøres straks og gøres grundigt.

Vi har landskendte Ekspertes, vi har en gennemført Statistik over de enkelte Ejendommers Besætnings-, Beplantnings- og Driftsforhold, og vi har Danmarkskort med afmærket Bonitet, og hvor fede og lette, jævne og bakkede, tørre og fugtige Jorder tegner Billedet af Egnenes Brugbarhed for denne og hin Produktion.

Ude over Landet har vi stedkendte Mænd, hvis Uddannelse og praktiske Erfaring borger for sikre Raad til Gavn for deres Egn.

Vi har en mere tæt udbredt Presse end noget andet Land, hvor en rigtigt tilrettelagt *Propaganda* vil finde ivrige Læsere i hver en Gaard og hvert et Sted.

Vi har Forsamlingshuse, hvor vore unge Landsmænd vil kunne faa Adgang til at lytte og spørge.

Radioen vilde næppe forringe sine Programmer ved at indføje en Kæde af Foredrag som Del af den store Kampagne.

Staten maa forstaa Opgavens vældige Dimensioner og betænke, hvor hurtigt den vil høste Frugterne af Arbejdet.

Det bør være Landbrugsministeriets Sag at nedsætte en Kommission af Fagmænd — udenfor de aktive Politikeres Kreds — der fik til Opgave i Løbet af en forud fastsat meget kort Frist at bearbejde det store Materiale, der allerede foreligger, og at fremkomme med Forslag til Oplysningsarbejdets øjeblikkelige Igangsættelse, og i hvert Amt en lignende Kommission, der virker efter samme Linie under Hensyntagen til lokale Forhold og i nær Kontakt med Landskommissionen. Disse Kommissioner skulde derefter have til Opgave at udarbejde Forslag til og Overslag over de nye Produktioners og øvrige Forbedrings Gennemførelse og Finansiering og deres anslaaede Rentabilitet.

Endnu meget Jord ligger unyttet hen i vort lille Land. Det bør forhindres, eventuelt ved Ekspropriation, ligesom det bør

overvejes at ekspropriere Landbrugsejendomme, hvis Ejere lader Driften misrøgte.

Danmark har en Landbostand, *der evner mere end andre Landes Bønder*, og i Dag staar den rede med hele den Kraft, der spirer af Kærligheden til Hjemmets Jord. Det er hele Samfundets vitale Interesse, at al vor gode Kraft og frodige Natur holdes i Virksomhed.

II. Eksport og Import.

Produktionen skal først og fremmest tilpasses efter Hjemmemarkedets Behov af Hensyn til Hævdelsen af Landets Betalingsbalance overfor Udlandet.

Men en yderligere dybtgaaende Omlægning af Produktionen blev paatrængende nødvendig, efter at Markedet paa England efterhaanden visnede og til sidst blev lukket. *Danmark blev henvist til enten at finde nye Markeder eller at dø!*

Som Forholdene udviklede sig, aabnede der sig imidlertid nye og rige Markeder for os i *Tyskland* og gennem *Tyskland* hos andre store Forbrugere, og hermed vil vor Opgave være givet: *Danmark maa tilpasse Produktionen efter disse nye Køberes Ønske og samtidig tage selvfølgelig Hensyn ikke alene til den danske Bondes, men til det danske Samfunds hele Behov fra disse Lande.*

Danmarks Import fordelte sig hidtil paa de forskellige Varegrupper som følger:

Foderstoffer	ca.	7,5 %
Korn, Mel	»	8,5 »
Frø til Oliepresning	»	6,0 »
Kunstgødning	»	4,5 »
Frugter, Havesager.....	»	0,5 »
Drikkevarer	»	0,5 »
Spindestoffer, Tekstil	»	19,0 »
Træ, Papir, Trævarer	»	8,5 »
Kolonial	»	4,5 »
Kul, Koks	»	12,5 »
Mineraler	»	4,0 »
Olier	»	5,0 »
Metaller	»	13,0 »
Huder, Skind, Salpeter, Kryderier...	»	1,5 »
Diverse	»	4,5 »

Det er indlysende, at vi ikke i vor Iver efter at finde Afsætning for egne Produkter maa glemme at iagttage, at vor Import fortsat kan blive dækket, fordi hele Landets Erhvervsliv — ogsaa Landbrugserhvervet — er afhængig deraf.

Arbejdet maa altsaa begynde med en Undersøgelse af, i hvilket Omfang vort Importbehov kan reguleres ved Forøgelse af Hjemmeproduktionen. Saadant er paa Forhaand praktisk talt udelukket — i alt Fald foreløbig — med Hensyn til Mineraler, Kolonial, Metaller, Kul, Koks og Brændselsolier, ligesom vort Skovbrug næppe heller kan forventes foreløbig at præstere større Produktion. De her nævnte Varegrupper andrager Halvdelen af vor samlede Normalimport.

Den anden Halvdel udgøres altsaa af Foderstoffer, Korn, Mel, Kunstgødning, Oliefrø, Frugter, Havesager, Drikkevarer, Spindestoffer og Tekstil, og det bliver da Opgaven for den i første Afsnit foreslaaede Undersøgelse at fastslaa, hvor stor en Del af denne Import man vil forvente dækket ved øget Hjemmeproduktion af disse Varer eller andre, der kan erstatte dem. Den fornødne Import af disse Varegrupper maa da tillige med de ovennævnte nødvendige Raastoffer sikres vort Land under alle forestaaende Handelsforhandlinger.

Paa denne Baggrund bør man bedømme Danmarks Muligheder baade som Køber og som Sælger overfor Tyskland.

Det vil næppe volde Vanskeligheder at finde Afsætning for det danske Landbrugs Overskuds-Produktion i Tyskland, naar den indpasses efter dette Lands Behov, og Tysklands Interesse samler sig i første Række om Æg, Kød, Smør, Flæsk, Fedt, Mælk og Grøntsager. En udvidet Eksport til Tyskland vil tilmed nyde mærkbar Fordel af de lettere Transportforhold, billigere Fragt, Emballage og Forsikring og Muligheden for Udvidelse af Eksporten til raa Mælk og Grøntsager o. a. i Modsætning til vor hidtidige Eksport, og det maa forventes, at Tyskland frem i Tiden vil se sig i Stand til at aftage eller anbringe en næsten ubegrænset Produktion fra Danmark, saaledes at Kvota- og Kortsystemer helt kan bortfalde til Gavn for vort Landbrugs Trivsel og indbyrdes Sammenhold.

Men den *animalske Eksport* er logisk betinget af en *vegetabilsk Import*, da der altid vil være Grænser for vor egen Jords Ydeevne. Tyskland maa derfor i egen Interesse skaffe

vort Landbrug Adgang til den fornødne Import af Raastoffer, og jo mere Tyskland formaar at lette denne vor Import — saavel i Henseende til Kvantitet som Kvalitet og Betalingsvilkaar — des større og bedre Produktion vil vort Landbrug kunne præstere.

Naar det i første Afsnit er anført, at Danmark maa tilstræbe en forøget Hjemmeavl af Foderstoffer og rationalisere Driften bl. a. ved bedre Udnyttelse af hidtil spildte Værdier ved Ensilering af Grøntfoder og ved Dyrkelse af alle egnede Arealer, er det altsaa med Henblik paa den herved muliggjorte Merproduktion af animalske Varer til Eksport.

Til Gengæld for vor betydelige Eksport er det nødvendigt, at Tyskland sikrer os den fornødne Import ikke alene af Landbrugets, men ogsaa af Samfundets øvrige Behov af Varer og Raastoffer, først og fremmest Metaller, Kul og Olier.

Imidlertid maa her indskydes en alvorlig Opfordring til, at der med alle Midler søges tilvejebragt Muligheder for en Formindskelse af vor Import paa disse sidste Felter, dels ved en effektiv Undersøgelse og mulig Udnyttelse af Danmarks Undergrund, dels ved Benyttelse af Erstatning for Brændsel- og Brændselsolier, f. Eks. ved forøget Brug af Dieselmotorer og ved Anvendelse af Generatorer til Forbrænding af Tørv (de sidste af tysk Konstruktion).

Som ovenfor fastslaaet, vil Danmarks Landbrug være leveringsdygtigt med Varer, som Tyskland kan aftage eller placere. Spørgsmaalet bliver herefter dels, om Tyskland vil være i Stand til i fornødent Omfang at dække vort Behov, dels om Samhandelen vil foraarsage Hindringer for Danmarks Industri og Haandværk.

Det maa urokkeligt fastholdes, at Tyskland ikke kan aftage vor Eksport, hvis den skal betales med Færdigfabrikata, thi Danmark sælger til Tyskland, hvad dette Land har haardt Brug for, og har til Gengæld Krav paa at modtage, hvad det selv har Behov af Raastoffer, for at dets Industri og dermed hele dets Erhverv kan undgaa Ødelæggelse.

Danmark vil behøve en ubegrænset Adgang til i Tyskland eller gennem Tyskland at indkøbe Raastoffer til saavel Landbrug som Industri, og dette vil være en *conditio sine qua non*, uden hvilken ingen af de to Lande vil faa hverken Glæde eller Udbytte af Samhandelen.

En lignende Betydning maa det tillægges, at der ved Handelsforhandlingerne opnaas Enighed om en harmonisk Toldpolitik mellem de to Lande.

Naar det tages i Betragtning, at Danmarks Haandværk og Industri er saa liden i Forhold til Tysklands, skulde det paa Forhaand synes sikkert, at det for Tyskland er en ikke blot overkommelig, men ogsaa forholdsvis let Sag at forsyne os med fornødne Raastoffer. I alt Fald gælder dette ubetinget de meget vigtige, nemlig: Jern, Kul, Træ, Maskiner, Gødningsstoffer og Kemikalier. Vanskeligere vil det stille sig med Hensyn til Foderstoffer. Spindestoffer, Tekstil, Kolonialvarer, Mineralolier o.s.v. Men dels vil Muligheden af Import fra Rusland, Italien, Rumænien og andre Steder kunne udnyttes med fornøden Støtte, dels vil det som anført kun dreje sig om Leverancer af et efter tyske Forhold saa uanseligt Omfang, at Vanskelighederne ikke skulde byde uoverstigelige Hindringer paa et eneste Punkt. Her viser det sig, at Danmark kan stole paa Tysklands gode Vilje til at imødekomme os!

Danmark staar i Dag med Blikket vendt imod Syd. Vi skal bestræbe os for fra vor Side at gøre vort bedste til, at vi i Tyskland kan vinde en mere fair og forstaaende Medkontrahent end den, vi nylig mistede. Bag os ligger vort Landbrugs mangeaarige Lidelser under en stadigt strammere Spændetrøje. Vi skal møde Tyskland med det samme Sind, som vi ved, det viser os!

*

Det danske Landbrug har sin største Egenskyld deri, at det stadig har forsømt sine merkantile Interesser. Under visse Politikeres Førerskab har Landbruget paa dette Punkt vendt Byerne og Borgerne Ryggen, har villet »klare sig selv«. Det gælder for Landbruget at erkende, at det netop i egen Interesse maa opretholde det nærmeste Samarbejde med Landets Handel, der alene kan hjælpe det til den stabile Afsætning og de forsvarlige Priser, som er en Livsbetingelse for det. Lad Landbrugets seneste Lidelseshistorie fortælle, hvad slet Handelsorganisation og manglende Repræsentation i Udlandet foraarsagede af Skuffelser og Tab.

*

Det skal i samme Forbindelse kun nævnes, at Statsmagten bør undlade at drive valutamæssigt Rov overfor Landbruget, saaledes som det blev praktiseret under Samhandelen med England. Det bør være en Selvfølge, at Landbruget erholder samme Betaling for hjemført Valuta, som Importen erlægges for samme Valuta, alene bortset fra sædvanlig Bankavance.

*

Som Følge af Opgavens Begrænsning til særlig at omhandle en Omlægning af Landbrugets Produktion med Hensikts paa Samhandel med Tyskland, skal der til Slut kun kort skitseres nogle af de øvrige betydelige Opgaver, hvis heldige Løsning vil være en Betingelse for Erhvervets Bæreevne i Fremtiden.

Landbrugskrisen er blevet en knugende Gældskrise, og denne maa og skal ophæves ved en Nedskæring af Prioritetsgælden.

Til Gengæld for denne Nedskæring af Forpligtelserne og til gensidig Betyggelse for Kreditor og Debitor bør gennemføres en generel Værdifæstelse af al Pantegæld og andre tilsvarende Kapitaler.

Endelig vil Landbrugserhvervets Omlægning og Genrejsning nødvendig gøre en omfattende Nyfinansiering, der i et ikke ubetydeligt Omfang vil kunne naas ved Paalæg til Banker og Sparekasser om at vise større Forstaaelse af deres Mission indenfor Samfundets Økonomi. Iøvrigt vil Staten faa til Opgave at gennemtvinge og tildels forvalte en smidigere Formidling mellem Kapital og Arbejde, bl. a. opnaaet gennem mit Forslag, som i Bogen »Realfinans« Side 30—31 fremsat, at oprette en Statskreditforening og en Statshypothekforening og iøvrigt gennemført ved Midler, der tilvejebringes i Forbindelse med en *generel Sanering* af Samfundets Økonomi, herunder saavel den løse og faste Kredit som Skattesystemet og den offentlige Husholdning.

Til Lettelse af Opsparingen og til Fremme af en sund Privatøkonomi kræves en Omlægning af Indkomstbeskatningen, saaledes at den efter rimelige Proportioner lægges paa Forbruget som en indirekte Skat.

Danmarks Nationalbank bør afholde sig fra alle Bankforretninger af privatøkonomisk Karakter og bør foruden at

være Seddelbank alene være obligatorisk Bankforbindelse for Staten og samtlige Landets Amtskommuner, Købstæder og Landkommuner, hvorved den vilde komme til at virke som en central økonomisk Faktor til direkte Kontrol med hele Landets offentlige Finansliv.

I ovenstaaende har jeg antydnet nogle faa af de Grundtan-ker, som efter min Overbevisning viser Vejen fremover for vort Land og Folk, hvorfor jeg da ogsaa med Glæde paa Op-fordring giver dem videre.

ANDEN KAPITEL

»DET KONGELIGE ASSISTENSHUS OG KØBENHAVNS KREDITBANK A/S«.

Alle, der arbejder med Penge, ved, hvor uhyre vanskeligt det er for ubemidlede og Folk uden indflydelsesrige Forbindelser at opnaa selv et i Forhold til Aarsindtægten beskedent Laan.

Det er en stor Fejl, samfundsmæssigt set, thi enhver kan komme ud for Hændelser, der forudsætter Tilstedeværelsen af en kontant Reserve, hvis Hændelsen ikke skal udarte til Ulykke. Det yderst beskedne Budget, som den almindelige Dansker maa regne med, jævnfør i denne Forbindelse, at af Landets ca. 1.250.000 Forsørgere har ca. 1,160.000 under 5.000 Kr. aarlig Indtægt, umuliggør nogen større Opsparing selv under normale Forhold, og hvor skal da det ulykkelige Menneske henvende sig? Mulighederne er ikke mange, hvis han ikke kender Folk, som vil kautionere for ham, og som Banken vil og kan godkende.

Og Bankerne er strenge i deres Krav og kan under normale Forhold udlåne tilstrækkeligt mod rigelig, saakaldt bankteknisk Sikkerhed, og det er da forstaaeligt, at de ikke er særlig ivrige efter at finansiere de saakaldte Smaalaan, hvor Sikkerhedsmomentet egentlig først og fremmest er Menneskekundskab og psykologisk Sans. Bankfolk vil erkende, at de Gang paa Gang staar overfor Tilfælde, hvor deres Instinkt siger dem, at der ikke vil være den ringeste Risiko ved at yde et Laan og hjælpe et lidende Menneske, og dog maa de afslaa Anmodningen, fordi de skal staa til Regnskab overfor andre, som ikke har set eller talt med Laansøgeren, ja, som maaske aldrig har faaet den »Uddannelse«, som følger med personlig Kontakt med Bankens Kunder. Det er en stor Fejl og en *mangelfuld Uddannelse*, thi intet udvikler mere end

netop de mange Forhandlinger om Laan, hvorved Bankmandens Evne til at gennemskue Kreditværdigheden trænes op.

Men det er jo ingen Hemmelighed, at der ofte sidder »Skrivebordsdirektører«, som frabeder sig al og enhver Form for Konduite og kun bedømmer en Sag ud fra det kolde Papir. Og kan de samtidig faa Lejlighed til at give en energisk og dygtig underordnet, som maaske en Dag kan blive farlig, en tjenstlig »Næse«, ja, saa blæser de paa Menneskeligheden.

Det er altsaa forstaaeligt, at Bankerne ikke gerne giver Laan, som ikke er dækket gennem fuld, bankteknisk Sikkerhed. Men hvor skal den arme Mand da henvende sig? Ja, der er jo »Det kgl. Assistenshus«, hvor han kan laane mod 18 pCt. p. a., skriver atten Procent, og den Udvej forudsætter, at han ejer et eller andet, som denne kongelige Institution vil tage i Pant til en yderst lav Vurdering.

»Om »Det kgl. Assistenshus« skriver Harald Tandrup og Eiler I. Baastrup i »Dagens brændende Spørgsmaal besvarede«, Side 117:

»Kan Staten være bekendt at drive Aager?«

»Naar den lille Mand under det demokratiske Styre kommer i Forlegenhed og ønsker at gøre et Forsøg paa at klare sig selv, før han vender sig til Socialkontoret, staar Staten rede til at hjælpe ham med et Laan mod Pant og *atten Procent Rente*. Saa meget koster det at faa et Laan paa Assistenshuset.

Naar man nu tænker paa, hvor forsigtigt Assistenshuset belaaner Panterne, synes man, at der ikke er nogen Risiko, og at det er et modbydeligt Optrækkeri. Hvis ikke Staten vil flotte sig og give de smaa Laanere et rentefrit Laan, burde den da i det mindste holde sig til almindelig Bankrente. Tilmed har Staten taget sig det Privilegium, at den ikke tilbageleverer stjaalne Sager. Er det ikke en mærkelig Moral?«

Med Hensyn til Det kgl. Assistenshus udtalte jeg i et Interview til »B.T.« 11.1.40 følgende:

»Jeg er ærlig talt saa vred paa Assistenshuset. — Nu har jeg virket som Bank-, Finans- og Udlaansmand i 34 Aar, og jeg har altid haft Interesse for de smaa i Samfundet — baade

de virkelig fattige og den vanskeligt stillede Mellemstand, og under ens Virksomhed med disse Problemer kan man ikke undgaa Gang paa Gang at støde paa den fuldkommen skandaløse Rentesats, der beregnes paa Statens eget Laanekontor.

18 Procents Rente uden Risiko.

Forholdene er jo i Øjeblikket fortvivlede for Masser af Mennesker. Alting stiger, uden at Lønningerne følger med, og vi hudflettes af Staten med nye Skatter. Jeg har set de sørgeligste Eksempler paa, hvordan Hjem klædes af for alt af Værdi. Saa gaar de hen paa Assistenshuset og laaner paa deres Smaagods, men vel at mærke til en ganske ublu Rente — 18 Procent!! — Og enhver, der kender Forholdene, ved, at Laanene er saa smaa i Forhold til Realværdien, at der overhovedet ikke kan være nogen som helst Risiko for Laan-giverne.

Assistenshuset skal ikke være Bank.

Jeg har engang stillet det Krav til Assistenshuset, at det i det mindste skelnede mellem Laanene paa Pretiosa, altsaa Guld-, Sølv- og Ædelstenspanter og andre Laan — saasom Tøjpanter. Det er da ganske meningsløst, at Rentesatsen er den samme, naar Panternes Værdifasthed er saa forskellig.

I enhver Bank vil man dog tage Hensyn til Pantets Art. Men nu — som Forholdene ligger i Dag — synes jeg, man maa have Lov til at gaa meget videre i sine Krav til en Institution, der burde være socialt betonet.

Den maa ses under en helt anden Synsvinkel end almindelig Forretning. Snarere som et filantropisk Foretagende, af hvilket man i det mindste ikke maa forlange mere, end at det lige render rundt.

Assistenshuset skal jo ikke laane paa Varepartier og lignende. Det har vi Bankerne til, og de Folk, der søger saadanne forretningsmæssige Laan, er, hvad jeg vil kalde »levende« Mennesker, som staar midt i deres Virke. Dog slipper de med 6 pCt. Rente, medens de andre ... de, der er slaet ud, og som trænger til en Haandsrækning, maa af med 18 pCt.

Direktør Baastrup hos Onkel.

— De kan tro, jeg ved, hvad jeg snakker om, for jeg har selv studeret Forholdene dernede i det gamle Hus ved Stranden. Jeg har prøvet at pantsætte Ejendele lige fra Jakkesæt til Guldur med Kæde, for at konstatere, hvor lavt Værdiansættelsen ligger. Og jeg har set, hvad det er for Folk, der kommer der.

Det er ikke Velhavere eller Fidusmagere eller Døgenigter, som skal ud at solde. Langt de fleste er Folk i Nød, og dem kan Staten ikke være bekendt at plukke.

Regulativet maa ændres.

Jeg ved, at Direktør Skjerne vil sige, at Renten ikke kan være billigere, fordi man har haft en dyr Ombygning af Lokalerne, og der skal et stort Personale til. Jeg svarer, at de smaa Folk, der staar og mangler Penge, er flintrende ligeglade, om de kommer ind i et mere eller mindre flot Lokale.

Det, de vil have, er det størst mulige Laan til den billigst mulige Rente, færdig, Kære. Og det flinke Personale — og flinke Folk, det er de spilleme — maatte sagtens kunne gages, uden at det var paa Bekostning af nødstedte og skibbrudne Mennesker.

Direktør Baastrup slutter:

Engang har Direktør Skjerne i en Avis bebudet, at han vilde udarbejde et nyt Regulativ og forelægge det for Regeringen, men det er allerede længe siden, saa nu maa man vel nok have Lov til at spørge, hvor bliver det af?

Det er Krigs- og Krisetider, Direktør Skjerne! Nu mere end nogensinde er en Ændring paakrævet! Vis os, at De ikke føler Dem som en Bankdirektør, men som Leder af en social Institution.»

Interview med Direktør Godtfred Skjerne, »B.T.«, 12. Januar 1940.

ASSISTENSHUSET KAN KUN LIGE LØBE RUNDT.

Kravet om nedsat Rente er uopfyldeligt, siger Direktør Skjerne.

Forskellig Rentesats vilde gaa ud over de fattigste.

Hver fjerde Københavner laaner hos Onkel.

»Direktør Eiler Baastrups Angreb paa Assistenshusrenten i B.T. i Gaar vakte almindelig Opmærksomhed i Byen. Adskillige Telefonopringninger og Breve viste, at Direktør Baastrup i det mindste havde et Publikum bag sig.

Vi har henvendt os til Assistenshusets Direktør, Godtfred Skjerne, for at høre den anden Part og bringe hans Udtalelser.

Situationen er vanskelig for mig, svarer Direktør Skjerne, jeg er nemlig regulativmæssigt afskaaret fra at udtale mig om noget som helst vedrørende Assistenshusets Forhold. Det er vi alle hernede, vi har Tavshedspligt... mest af Hensyn til det laanende Publikum. Det ligger jo da ogsaa i Sagens Natur, at jeg ikke har nogen Bemyndigelse til at udtale mig om Statens Foranstaltninger. Men hvis De spørger mig om min egen private Opfattelse af Problemet Assistenshusrenten, skal jeg svare saa langt min Kompetence rækker.

Renten kan ikke sænkes.

— Lad mig straks sige til Direktør Baastrup, at hvis han venter af mig, at jeg skal fremkomme med et Forslag overfor Regering og Rigsdag om en Sænkning af Rentesatsen, tager han fejl. Ikke fordi jeg ikke gerne vilde, at Folk slap billigere til deres Laan hos os, men af den simple Grund, at en Sænkning paa blot $\frac{1}{2}$ pCt. om Maaneden vilde betyde, at Assistenshuset vilde give et aarligt Driftsunderskud paa ca. 300,000 Kr., og det vil ingen med Rimelighed kunne forlange.

Forskellige Rentesatser er udemokratisk.

— Direktør Baastrups oprindelige Forslag om forskellige Rentesatser efter Pantets indre Værdi er efter min Mening ganske udemokratisk, idet de virkelig fattige, som Direktøren meget smukt forsvarede, ikke ejer Sølv og Guld og derfor altid vil komme ind under højeste Rente. I gamle Dage — indtil omkring Aarhundredskiftet — havde vi netop en saadan tredelt Renteskala, saaledes at Laan over Hundrede Kroner blev beregnet til 1 pCt., Laan over 50 Kr. til $1\frac{1}{2}$ pCt. og de smaa Laan under 50 Kr. til 2 pCt. Da imidlertid 90 pCt. af alle vore Laan ligger *under* 50 Kr., vil man nemt kunne se, at de

allerfleste, af de daarligt stillede, betalte mere i Rente dengang end nu. Noget andet er, at for os vilde det være en god Forretning at vende tilbage til dette usociale System.

— Giver Assistenshuset noget Overskud?

— I Fjor gav Driften et Aarsoverskud paa ca. 27,000 Kr. — det var alt. Men vi behøver ikke at gaa ret mange Aar tilbage for at konstatere lignende Underskud, saa naar Direktør Baastrup opstiller det Krav, at Assistenshuset ikke maa være en Forretning, men højst lige løbe rundt, kan jeg roligt svare, at det netop er saadan, Landet ligger.

— Hvorledes ligger Rentesatsen for tilsvarende Udlaan i andre Lande?

— Vi er ikke det mindste dyrere end nogen andre, og hvis De tror, De kan tjene noget ved at rejse til Malmø og pantsætte Deres Ting dèr, tager De fejl. Værsgo', dèr har De Laanesedlen fra en Pantelaaner i Malmø. Han skal have 3 pCt. om Maaneden. Her slipper De med det halve. Ganske vist er det Privatvirksomhed derovre, men der ser De altsaa et Tilfælde, hvor Statsdrift er billigere end Privatdrift.

— Direktør Baastrup siger, De har lovet et nyt Regulativ?

— Det har jeg skam ogsaa lavet og indsendt til Myndighederne, men det drejer sig ikke om Rentesatsen, det omhandler hele vor moderniserede Forretningsgang, og jeg synes jo nok, det er lidt bittert, at naar vi gennem disse Aar har lagt hele Driften om udelukkende med Henblik paa at gøre det nemmere og behageligere for Publikum at komme til os, at vi saa skal angribes for at være udemokratiske. Og lad mig slutte med at sige, i Øjeblikket er hver fjerde Københavner Kunde hos os. Hvis Direktør Baastrup kunde sørge for, at de alle kom herved, er det muligt, vi kunde faa det til at rende rundt med nedsat Rente, men det er dog vel ikke den Vej, han vil.

Haagen Hetsch.«

Og i »B.T.« af 13.1.40 fandtes følgende Svar:

»Staten kan ikke være bekendt at tage Aager-Renter af Borgerne. Direktør Eiler Baastrup svarer Direktør Godtfred Skjerne.«

Direktør Eiler Baastrup har sendt os følgende Svar til Assistenshusets Direktør Godtfred Skjerne:

— Det glæder mig, at Direktør Skjerne er kommet bort fra sine tidligere Udtalelser om, at Assistenshuset skal drives som almindelig Bankforretning — for det er netop det, det *ikke skal*.

Ligeledes kan jeg godt erklære mig enig med Direktøren i, at den tredelte Rentesats er en utilfredsstillende Løsning, men vel at mærke ud fra et noget andet Synspunkt end Direktør Skjernes.

Jeg mener nemlig, at Renten under alle Omstændigheder *maa* ned, saa her hører vor Enighed jo op.

Selv om en social Institution som Assistenshuset skulde drives med et aarligt Underskud, vilde dette næppe forekomme nogen urimeligt, da det jo drejer sig om at hjælpe nødstedte Mennesker.

Naar Direktør Skjerne udtaler, at hver fjerde Københavner er hans Kunde, viser det bedst, at det er en Kæmpeforretning, han sidder som Leder af, en Forretning med en kolossal Omsætning, og naar han med 18 pCt. Rente dog kun kan opnaa et Aarsoverskud paa ca. 27,000 Kr., maa der være noget galt et eller andet Sted.

Jeg gad nok se den Bank, der vilde arbejde med en saadan Rente som Assistenshuset, og derefter møde med et saa lille Overskud.

Hvor Fejlen end ligger, synes jeg, Direktør Skjerne skulde stige ned fra sin Embedstrone og med Piber og Trommer gaa over paa sine betrængte Medborgeres Side og gøre alt, hvad der staar i hans Magt, for at faa Rentesatsen nedbragt til et for Laantageren rimeligt Niveau — helt ned til 6-7 pCt.

Men maa nemlig stadig huske, at det er *Staten*, der staar som Pengeudlaaner — og den kan ikke være bekendt af de daarligst stillede i Samfundet at tage en Rente, som Lovgivningsmagten overfor den private Borger stempler som Aager.

I sin Kvide søger han til Dagspressens Annoncer, og der er ganske rigtigt adskillige »Menneskevenner«, der tilbyder Laan. Han forsøger et enkelt af Tilbudene, men de Betingelser er dog for stramme. Atter fat paa Avisen, og han finder en Annonce fra

»Københavns Kreditbank A/S«,

og dér faar han Laanet. Men lidt efter lidt opdager han, at denne Udvej var dyr. For det er dyrt at være fattig. Det er blevet et Ordsprog, og saa er det helt rigtigt. *Det er her i Landet altfor dyrt at være fattig.* Forresten gaar de offentlige Myndigheder og f. Eks. ogsaa Københavns Telefon Aktieselskab smukt i Spidsen med deres Ekstragebyrer for forsinket Indbetaling.

Det er formodentlig kun et Faatal her i Landet, som aner, at der er rørt endog meget kraftigt ved »Københavns Kreditbank A/S«s Betingelser og Takster, uden at dog nogen har reageret. Ogsaa Kampagnen mod »Københavns Kreditbank A/S« viser, hvad der kan skrives og dokumenteres, uden at der sker noget. Den angrebne Part ligger blot tot og lader Stormen drive over og fortsætter iøvrigt sin skandaløse Udplyndring af Fattigmand og Middelmand, som faktisk ikke har andre Steder at gaa hen.

I »K.U.«s Kampblad No. 7, Maj 1937, stod der følgende Forsideartikel:

»Asocial Kapitalisme«.

Sensationel Afsløring af mærkelige Forhold i »Københavns Kreditbank A/S«. — Jack Westergaard om Aktionen mod Udnyttelse af Smaaafolks Laanebehov.

»Som det vil være Avislæsere bekendt, rejste Direktør Baastrup og jeg for et Par Maaneder siden en Aktion mod de utiltalende Forsøg paa Udnyttelse af Smaaafolks Laanebehov, som trives frodigt i Samfundet. Vi havde sat os nærmere ind i Regnskabsaflæggelsen fra et af Smaalaanskontorerne, kaldet »Københavns Kreditbank A/S«, og fandt her saa mange Angrebepunkter, at vi offentliggjorde vor Kritik. Naar »Københavns Kreditbank« er blevet angrebet, er det ikke, fordi vi specielt ønsker at ramme dette Foretagende, det omtales kun som et oplysende Eksempel paa de herskende Forhold.

Det er imidlertid kun en kortfattet, foreløbig Kritik, der tidligere er fremsat i Pressen af Direktør Baastrup og mig, og der er al mulig Anledning til at fuldstændiggøre denne Aktion, hvilket jeg er taknemmelig for, at »Kampbladet« har

givet mig Lejlighed til, — thi *de vigtigste Oplysninger er endnu ikke kommet frem.*

Inden jeg gør nærmere Rede for Sagen, gør jeg for alle Tilfældes Skyld opmærksom paa, at vi med denne Aktion *ikke tilsigter noget som helst personligt Formaal.* Vort Angreb og vort Forslag til Staten om at oprette en Smaalannsbank er *dikteret af rent samfundsmæssige Motiver.* Det dermed forbundne Arbejde ligger ganske uden for vor Interessesfære.

Handelsministeriet undersøger og overvejer i Øjeblikket Sagen, og jeg vil formode, der bliver Tid til at tage den op paa effektiv Maade, naar Rigsdagssamlingen er forbi.

Smaalaanskontorernes Opgaver.

Smaalaansinstitutterne, der yder Laan mod Haand- og Underpant, søges f. Eks. af den smaatstillede Funktionær, der ikke kan gifte sin Datter bort uden et Laan paa et Par Hundrede Kroner, af Arbejderen, der paa Grund af uforudsete Udgifter til Medicin ikke kan betale Gas- og Elektricitetsregningen, af den enligstillede Kvinde, der venter at blive Moder, og af Studenten, der ikke har Raad til Bøger og Manuduktion. Som Sikkerhed for Laanene indlægges da f. Eks. Livsforsikringspolicer eller optages Laan i egne Huse eller i Bohave.

Til Trods for disse Smaalaans Karakter i Kraft af det Publikum, der søger dem, er de blevet Midler for en kraftig Udnyttelse af de Laansøgende til Bekræftelse af det gamle Ord, *at det er dyrt at være fattig.*

Basis for denne Undersøgelse af det Eksempel, vi har i »Københavns Kreditbank« er Virksomhedens Avertissementer, offentlig tilgængelige Regnskaber, de Erfaringer, som enhver kan gøre, der aflægger Aktieselskabet et Besøg, samt den Reklame, der gennem en Aarrække — fortrinsvis i »Aftenbladet« — er foretaget for dets Direktør V. Diderichsen paa Grund af hans Bekæmpelse af Aagerkarleuvæsenet (!!).

Det skal bemærkes, at der *intet foreligger om, at Virksomheden ligger uden for Lovens Rammer,* men alligevel er Forholdene tilstrækkelig grelle til at berettige en af Staten reguleret og kontrolleret Ordning paa dette Omraade, der ligger

mellem Bankernes egentlige Opgaver og Assistenshusets, og som i Øjeblikket »svømmer« paa en lidet tiltalende Maade.

Tre eller fire Gange højere Renter end andre Steder.

Saaledes er det notorisk, at man i »Københavns Kreditbank A/S« kun kan opnaa Laan mod Renter, der er tre eller fire Gange saa høje som i Banker og andre Pengeinstitutter samt i de Forsikringsselskaber, der belaaner Policer.

Efter Foretagendets Annoncer beregner det sig en maanedlig Rente paa $\frac{3}{4}$ pCt. til 1 pCt., altsaa fra 9 pCt. til 12 pCt. om Aaret, foruden »en lille Provision«, der dog efter Regnskabet maa være saa velvoksen, at det beløber sig til 4 pCt. à 6 pCt.

Bankens *Udlaansmasse* var pr. 1. Januar 1937 1.554.213,48 Kr. — Indtægterne paa Driftsregnskabet var 1936 247.223,34 Kr., hvoraf Rente af Udlaan og Provision udgjorde henholdsvis 154.842,61 Kr. og 72.077,21 Kr., ialt 226.919,82 Kr.

Hvis den nævnte Udlaansmasse er konstant Aaret rundt, er *Rente- og Provisionsudbyttet altsaa $14\frac{1}{2}$ pCt.* Da man imidlertid kan gaa ud fra, at Udlaansmassen paa Grund af Julen er væsentlig højere pr. Nytaar end paa andre Aars-tider, kan man uden Tøven lægge et Par Procent til de $14\frac{1}{2}$ pCt.

Hertil kommer, at de smaa Laan, som Virksomheden bryster sig af at have en særlig Forkærlighed for, betaler en højere Procent end de store, hvoraf man kan slutte, at *de smaa Laantagere kan komme af med op til 20 pCt.*

Forskellen paa den averterede og den effektive Rente — en »smart« Fremgangsmaade.

At alle Laantagere iøvrigt kan komme af med et saadant Procentbeløb, kan blandt andet ses af, at den averterede Rente- og Provisionssats ikke viser den effektive Rente og Provision.

Der anvendes nemlig den »smarte« Fremgangsmaade, at der forudbetales Rente af det fulde Laan for den kommende Renteperiode (Kvartal), selv om Laanet nedbringes i Perioden. Hvis man den 1. Januar optager et Laan paa 1.000 Kr., der den 1. Februar nedbringes til 900 Kr., den 1. Marts til 800 Kr. og den 1. April til 700 Kr., kommer man altsaa

for hele Januar Kvartal til at betale f. Eks. 15 pCt. af 1.000 Kr., medens man naturligvis rettelig kun burde betale den fastsatte Procent for 1.000 Kr. i Januar, for 900 Kr. i Februar og for 800 Kr. i Marts.

Som Baggrund for den Kritik maa man erindre, at »Københavns Kreditbank A/S er et kendt Led i Hovedstadens økonomiske Liv, som aarligt søges af 10,000 Medborgere, at den har en Balance paa $1\frac{3}{4}$ Million Kroner, at den er undergivet Statens Banktilsyn, og at den arbejder med 800.000 Kr., som indenlandske Hovedbanker har stillet til dens Raadighed som Virkemidler.

Dette Forhold er jo mere end mærkeligt. De paagældende Hovedbankers Ledelse er utvivlsomt ikke klar over, hvad deres Penge bruges til, men det bliver de altsaa hermed gjort opmærksom paa, saaledes at man kan haabe, at de vil tage denne Kreditgivning op til fornyede Overvejelser.

Iøvrigt: Hvilken Ironi, at dette Smaalaanskontor har Lov til at kalde sig »Bank« og er underlagt Banktilsynet, hvilket giver Kontoret et anerkendt Præg, der dog ikke er af stor Værdi for de, der ved, at Banktilsynet kun skal drage Omsorg for en forsvarlig Forvaltning af Indskydernes Penge, forebygge og opklare Bedragerier etc.

»Banken«s store Udbytte til Hr. Diderichsen og dennes Udlægning af Rentesatserne som »truende for Bankens Økonomi«.

M. H. t. »Banken«s Fortjeneste udtales i Beretningen for 1936, at det »ikke er muligt yderligere at moderere de Sæter, der ligger til Grund for Bankens Udlaan«, »at den med næsten 10 pCt. reducerede Fortjeneste pr. Laan — fra 6,83 Kr. til 6,24 Kr. — vilde være blevet »truende for Bankens Økonomi, hvis der ikke var indgaaet »Andre Indtægter« paa 14,500 Kr., og at Bankens Nettoindtægt er »et beskedent Vederlag« for Ekspeditionen af henvend 11,000 Laan etc., etc.

Efter disse og lignende Udtalelser skulde der nærmest være Grund til at have den største Medlidenhed med »Københavns Kreditbank«, der yder Smaalaan mod gode Sikkerheder (Forsikringspolicer, Gagetransporter, Kautitioner, Laan i Enfamiliehuse, Underpant i Løsøre etc.).

Ved en mere kritisk Gennemgang af Regnskabet end den,

Direktøren aabenbart selv har foretaget, vil man imidlertid naa til *de stik modsatte Resultater*.

For det første er det offentlig bekendt, at *Direktøren selv ejer den overvejende Del af Aktiekapitalen* paa Kr. 500.000, hvorpaa han tjener 8 pCt., ialt vel ca. 32.000 Kr. — Til Reserver og Dispositionsfond henlægges 21.500 Kr., hvorved Værdien af Direktørens Aktiebeholdning mindst forøges med 16—17.000 Kr. om Aaret. Hertil kommer Gage og Tantième. Virksomheden bruger aarligt 73,600 Kr. til Lønninger til Direktion og Personale, hvoraf man roligt kan gaa ud fra, at der mindst bliver 20—25.000 Kr. til ham selv. Hertil kommer Hr. Diderichsens Andel i Tantième til Direktion og Personale, som ialt udgør Kr. 5.500.

Man kan herefter fastslaa, at Direktør Diderichsen paa sin stærkt opreklamerede »Velgørenhed« overfor Smaaafolk, der altsaa efter hans Udsagn er af den Karakter, at den er »truede for Bankens Økonomi« og kun giver »et beskedent Vedderlag« — tjener op mod 80.000 Kr. om Aaret. Det vil derfor ikke undre, at hans bekymrede Udlægning af Regnskabet har givet Direktør Baastrup og mig en ram Smag i Munden.

Kritiken af denne Kæmpefortjeneste maa naturligvis ses paa Baggrund af den forholdsvis lette Administration, samt ikke mindst Reklameringen for Foretagendet som havende en »social« Karakter.

Med Hensyn til Administrationsomkostningerne er disse ogsaa forholdsvis dyre. Overfor en samlet Balance paa 1 $\frac{3}{4}$ Mill. Kr. løber de samlede Udgifter op til ialt næsten $\frac{1}{4}$ Mill. Kr. — *Ingen anden Bank i Kongeriget Danmark frembyder et lignende Billede paa urimelig kostbar Administration.*

Man er berettiget til at spørge, om dette i hvert Fald delvis skulde hænge sammen med, at Cementvarefabrikken »Dana«s Administration er indfildret i Bankens? I hvilket Forhold betaler Banken og Cementvarefabrikken Kontorholdsudgifterne? (Direktør Diderichsen er foruden at være Bankdirektør Bestyrelsesformand og Direktør for »Dana« uanset Banklovens § 9, 5. Stk.).

Bankens Reklamemetoder.

Paa hvilken Maade formaar nu en saadan Virksomhed at

tiltrække Kunder, naar den tager 3-4 Gange saa høje Renter som Banker af almindelig Støbning og som de Forsikrings-selskaber, der yder deres forsikrede Laan mod Policer?

Man kan næppe tænke sig, at Selskabet fortæller Kunderne, at de kommer til at betale 10 à 15 pCt. mere om Aaret, end ret og rimeligt er.

Det begynder da ogsaa med, at Kunderne jævnlig mindes om, »at Fornyetelser, evt. Forhøjelse« kan finde Sted, naar der er betalt lidt af paa Laanet, og paa den Maade holder man det gaaende gennem Aarene, indtil *Pæren er moden, Policen forfalden og en væsentlig Del af dens Paalydende forsvundet i Hr. Diderichsens Lomme i Stedet for at tjene samfundsnyttige Velfærdsformaal.*

Ydermere fremmes Foretagendets Forretningsmuligheder ved *Direktør Diderichsens opreklamerede Felttog mod Byens skrappeste Aagerkarle og deres Bagmænd.* Naturligvis tager »Københavns Kreditbank« ikke disses himmelhøje Procenter, men Berettigelsen til at foretage den Slags Kampagner stiller den her foretagne Regnskabsanalyse formentlig i rette Lys.

Paa Basis af denne Reklame er »Københavns Kreditbank A/S« da efterhaanden banket op til dens nuværende Million-omsætning, og godt en halv Snes Tusinde Mennesker bliver nu Aaret rundt »hjulpeløst« af den humant og socialt indstillede Direktør, der af Offentligheden kendes som »Aagerkarlenes Fjende No. 1«.

Man kunde herudover fremdrage det ene Forhold efter det andet (som f. Eks. »Julecirkulæret«, der opfordrer til yderligere Laan, hvor Policernes Margin ikke er fuldt udnyttet) som Kommentarer til Regnskabet, men ovenstaaende er formentlig tilstrækkeligt til at *klargøre, at der er al mulig Anledning til, at Staten griber ind og regulerer dette Omraade mellem Bankerne og Assistenthuset.*«

Jack Westergaard.

Men Direktør Diderichsen følte sig ikke foranlediget til at optræde paa Arenaen. Han havde jo ogsaa set nok Eksempler paa, at man skal bare lade som intet, bare ligge tot, saa vil den yderst saarende og generende Avisartikel blive glemt, og

saa kan Samfundsvennen og Velgøreren Direktør Diderichsen klemme paa igen med sin uegennyttige Hjælp.

I »K.U.«s Kampblad No. 8 af Juni 1937, altsaa en Maaned senere, læses:

»Tavshed fra Københavns Kreditbank«.

En Kommentar af Direktør Baastrup og Jack Westergaard.

Vi har forespurgt cand. polit. Jack Westergaard, om han eller Direktør Baastrup har hørt noget bl. a. fra »Københavns Kreditbank« i Anledning af Artiklen i sidste Nummer.

Hr. Westergaard udtaler til os:

»Vi har intet hørt fra Københavns Kreditbank, og ligegyldigt hvilken Maade »Banken« vilde tage Sagen paa, vilde den ogsaa komme til kort, da vi naturligvis ikke fører et saadant Angreb frem uden at være paa fuldstændig sikker Grund.

Derimod har vi modtaget adskillige Breve og Henvendelser i Anledning af Artiklen, og disse har overbevist os yderligere om, at vi har rørt ved en meget øm Byld. De har i den Grad suppleret vort Indblik i dette mærkelige Forretningsforetagende, at jeg ikke længere betænker mig paa at sige, at det ligefrem er *forbløffende, at en Virksomhed af en saadan Art i en halv Menneskealder har faaet Lov til — uanstøtet af Myndighederne og en ellers saa aarvaagen offentlig Mening — at lægge urimelige Byrder paa Hovedstadens fattige til Fordel, praktisk talt, kun for eet eneste Menneske: Bankens Hovedejer og smarte Direktør, Hr. Valdemar Diderichsen, hvis geniale Idé, at optræde som en Velgører, der næsten maa sulte for at kunne gennemføre sit »filantropiske Program«, i væsentlig Grad har skabt den for ham personlig saa overmaade lukrative Forretning.*

Sin overvældende Aktiebesiddelse erhvervede han for de Midler, hans velsignelsesrige Virksomhed som Agent for *Dansk Genforsikring* — sørgelig Ihukommelse — indbragte ham, og ved Hjælp af den tiltog han sig en Stilling og Indkomster, der staar i absolut Misforhold til Samfundsnytten af hans Virksomhed og til de Forudsætninger, han medbringer til Løsningen af en Opgave, der kræver Hjerte og Takt saa fuldt som nogen.

Hertil kommer de besynderlige Forretningsmetoder, som

jeg berørte i sidste Nummer. Alene det, som Direktør Baastrup og jeg har skaffet oplyst, at *Banken i Virkeligheden er et Sammensurium af Bank og Cementvarefabrik*, idet Hr. Diderichsen — uanset Bankloven — paa samme Tid og fra de samme Lokaler og med det samme Personale driver sin private Forretning (Cementvarefabrikken »Dana«, et af Landets største Foretagender i denne Branche) og den under offentlig Tilsyn staaende Kreditbank er i og for sig forbløfende nok. Det væsentlige i Sagen er dog det, at denne Sammenkobling i Forbindelse med andre ejendommelige Forhold medfører saa svimlende Omkostninger, at ingen anden Bank i Danmark kommer tilnærmelsesvis paa Højde dermed — Omkostninger, der maa betales af Bankens nødlidende Klientel.

Det vilde derfor være rimeligt at efterlyse den overfor Autoriteterne og Aktionærminoriteten i Kreditbanken ansvarlige Bestyrelse. Den bestaar i Øjeblikket (Maj 1937) af Landsretssagfører Alex Troedsson som Formand, Direktør M. Mortensen og Direktør A. Boas (et fjerde Medlem er nylig afgaaet ved Døden) — altsaa ikke af Mænd, som har skabt sig et Navn indenfor Storbyens filantropiske Arbejde, saaledes som det vilde være rimeligt at forudsætte, hvis man kunde tage Direktør Diderichsens rørende Taler om »Bankens« filantropiske Indstilling højtideligt.

Jeg maa have Lov til paa Direktør Baastrups og egne Vegne at *spørge disse Herrer, om de virkelig staar bag denne Pølsesnak og vedkender sig Ansvar for en Forretning, som langt fra at være til Hjælp og Nytte for de fattige stedse har bidraget og endnu daglig bidrager af al Evne til at øge Fattigdommen.*

Men heller ikke dette Interview bragte Direktør Diderichsen ud af hans Hule. Han slutte Fornærmelserne og tav.

I »K.U.«s Kampblad No. 9 af Juli 1937 skrev jeg følgende:

»Vel vidste Hr. Westergaard og jeg, at vor Bedømmelse af Københavns Kreditbank som et »socialt« Foretagende vilde holde Stik, fordi det er evident, at Ledelsen intet gør for at holde Virksomheden i det rette høje Plan. Men at vi havde Ret i den Grad, som Ledelsens »Svar« anskueliggør, havde vi ikke tænkt os.

»Svaret« bestod i, at man tilbagesendte de Numre af »Kampbladet«, hvori Angrebene havde været, og som vi naturligvis vilde gøre de paagældende bekendte med — med Paategnelsen: »Modtagelse nægtet«!

Vi undte selv Hr. Diderichsen Chancen for paa værdig Maade at tage til Genmæle imod vor Kritik af ham og hans Virksomhed, som er intet andet end en bjergsom Mands dygtigt camouflerede, private Udlaanskontor, men han og hans »Bestyrelse« havde altsaa intet andet Svar end en uartig Gestus. Intet Forsvar for Kreditbankens urimelige Laanevilkaar — ingen saglig Belysning af Forsvarligheden af Bankens vanvittige Omkostninger — ingen Tilbagevisning af de udbredte Formodninger om, at disse drabelige Omkostninger kun delvis berører Udlaansvirksomheden, medens de iøvrigt maa henføres til Hr. Diderichsens ganske private Cementvarefabrik, som i saa Fald altsaa delvis drives paa Bekostning af Hr. Bankdirektørens ganske vist kun faa Medaktionærer og af Kreditbankens Skyldnere.

Storbyens Fattige, som Aar efter Aar har erlagt deres tunge Offer til Hr. Diderichsen, skal dog kun have Taalmodighed en Stund endnu. Vi kan ikke i Dag give dem Anvisning paa et bedre Sted at henvende sig. Saa praktisk og socialt er det nemlig indrettet i vore *demokratiske* Tider, at der mangan Gang virkelig ikke er anden Udvej for Folk i Nød end at gaa til Hr. Diderichsen og lade sig *hjælpe*, som han ynder at sige. Forløsningsen stunder dog til. En Dag vil Kravet om Undsætning blive fulgt paa ansvarlige Steder, saaledes at de »hjulpne« kan blive bjerget ud af Hr. Diderichsens kostbare Favntag.

Men det er paa Tide, at Handelsministeriet, Banktilsynet og de politiske Partier tager sig af denne Virksomhed, der altfor længe er blevet tolereret, bl. a. paa Grund af det misvisende Bankflag, den fører.«

Eiler I. Baastrup.

Til Læserens Orientering aftrykkes »Københavns Kreditbank«s Laanedokumenter, idet det bemærkes, at de fremhævede Punkter er fremhævet af Forfatteren.

Gældsbevis og Haandpantebrev.

Underskrevne
 boende erkender her-
 ved at være blevet

KØBENHAVNS KREDITBANK A/S i København

Kr. skriver Kroner
 skyldig for et Dags Dato modtaget kontant Laan, som jeg
 forpligter mig og mine Arvinger, disse in solidum, *til at til-
 bagebetale paa Anfordring, eller, hvis Banken ikke benytter
 denne sin Ret, til at tilbagebetale med Kr. hver den
 i Maaneden, første Gang den*

*Banken er derimod ikke forpligtet til at tage imod sit
 Tilgodehavende tidligere end stipuleret.*

Til Sikkerhed for prompte og skadesløs Betaling af, hvad
 jeg ved dette Laan eller af en hvilken som helst anden Skyld-
 grund maatte være eller blive Banken skyldig, saaledes ogsaa
 Renter og Omkostninger, herunder Retsomkostninger og Sag-
 førersalær *ifg. Bankens Regning*, giver jeg herved Banken
 1ste Prioritets Haandpanteret i de nedennævnte mig tilhøren-
 de, *ubehæftede Effekter og Frugterne deraf, som Banken
 herved bemyndiges til at modtage.*

Banken er berettiget til, for min Regning og Risiko, uden
 Varsel til mig og uden forudgaaende Lovmaal og Dom samt
 uden Iagttagelse af Reglerne i D.L. 5—7—2 og 3 eller § 155 i
 Lov af 25. Marts 1872 om Konkurs (Retsplejelovens Kap. 49)
 at realisere Pantet.

Jeg vedtager samtidig, at en simpel Udskrift af Bankens
 Bøger, autoriserede eller ikke autoriserede, skal udgøre fuldt
 og uimodsigeligt Bevis for Størrelsen af min Gæld til Banken
 til enhver Tid, og at *Banken har Krav paa 1 pCt. Rente om
 Maaneden, at erlægge kvartalsvis forud beregnet efter Hoved-
 stolen ved Kvartalets Begyndelse, indtil hele Gælden er be-
 talt og med Hensyntagen kun til hele Maaneder.*

Provision betaler jeg, som aftalt, efter Bankens Sædvane.

I Søgmaalstilfælde gælder den hurtige Retsforfølgning
 efter Retsplejeloven af 11. April 1916, Kap. 41, og jeg er, hvis
 Banken maatte ønske det, forpligtet til at give Møde for Kø-
 benhavns Byret, uden Hensyn til min Bopæl.

De til Banken saaledes *haandpantsatte* Effekter er følgende:

.....

København, den.....

Paa Laanedokumentets Bagside er trykt følgende:

»Banken forhandler gerne om Laanets Fornyelse (eventuelt Forhøjelse), naar *nogle* Afdrag er betalt.
Telefon Central 1489.«

Til Debitor udleveres der en »Kontrabog«, hvori dennes Indbetalinger føres, og denne »Kontrabog« bærer følgende velmenende Paategning:

»Vil de bevare Deres Kredit i Banken og undgaa, at hele Beløbet bliver opsagt til Indbetaling, maa vi bede Dem betale Afdragene promte (senest 5 Dage fra Forfaldsdagen). *Restancepengene tilskrives ikke for at give Banken forøget Indtægt*, men for at formaa Laantageren til *bestemt* at betale forfaldne Afdrag ved Forfaldstid, *da alle Afdrag stadig gaar ud igen som Laan til nye Laantagere.*

Hvorledes Banken omgaaer Tjenestemandslovens § 34 skal vises ved et konkret Eksempel.

»Et »Gældsbevis og Haandpantebrev« som foran citeret indeholdt følgende:

..... De til Banken saaledes *haandpantsatte* Effekter er følgende:

Pensionskort fra De Danske Statsbaner No..... lydende paa mit Navn, med *Fuldmagt* for Banken til at hæve og kvittere for Pensionen, saa længe jeg er Banken noget Beløb skyldig.

Dette Laan var samtidig sikret af et Selskab, som driver Kautionsforsikring, og som havde givet Laanedokumentet saalydende Paategning:

»Selskabets Kaution er betinget af, at Laantageren til Laangiveren har afgivet Fuldmagt til Hævning af Pension.

Selskabet er indforstaaet med, at Laantageren hver Maaned mod Kvittring laaner Pensionskortet.«

Hertil er at bemærke, at Tjenestemandslovens § 34 udtrykkeligt siger følgende:

»Tjenestemænd kan efter nærmere af Finansministeren fastsatte Regler give Forskrivning paa deres Løn, men saadanne Forskrivninger har alene Retskraft, naar de gives til Laanefond eller Pengeinstitutter, som af Finansministeren er anerkendt som berettiget til at modtage dem, og de maa ikke indeholde Forpligtelser til Afdrag af mere end 25 pCt. af de Lønningsbeløb, som ved Laanets Stiftelse udbetales til Tjenestemanden.

Tilsvarende Regler gælder med Hensyn til Forskrivninger paa Efterindtægt, Ventepenge og Pension.«

Og § 35 lyder:

»Bortset fra de i § 34 nævnte Forskrivninger kan endnu ikke udbetalt Løn, Efterindtægt, Ventepenge eller Pension ikke bortgives, sælges eller pantsættes. Med Hensyn til Udlæg og Arrest i nævnte Ydelser gælder Reglerne i Lov om Rettens Pleje af 11./4. 1916, §§ 513 og 614.«

En Tjenestemand er altsaa fuldt berettiget til at borttransportere indtil 25 pCt. af sin Indtægt eller Pension og kan ligeledes godt give en anden Fuldmagt til at hæve Pensionen, men Finansministeriet er i Tvivlstilfælde berettiget til at afkræve Pensionisten en *Erklæring paa Tro og Love om, at en saadan Fuldmagt ikke skal benyttes til Afvikling af Laan eller anden Gæld.*«

I det foreliggende Tilfælde kan der være tre Grunde til, at Laanet er ordnet paa den nævnte Maade.

- 1— Tjenestemanden har allerede givet Transport paa de lovlige 25 pCt. af Pensionen, og da er Laanet en Omgaaelse.
- 2— Det stipulerede Afdrag overstiger 25 pCt. af Tjenestemandens Pension, og det er da ogsaa en Omgaaelse af Loven.
- 3— Københavns Kreditbank A/S er ikke mellem de af Handelsministeriet anerkendte Pengeinstitutter, som er berettiget til at modtage Forskrivninger, og ogsaa da foreligger der en Omgaaelse af Loven,

og endelig — med Hensyn til den i Laanedokumentet omtalte Fuldmagt til at hæve Pensionen — kan en saadan Fuldmagt absolut ikke anvendes som Sikkerhedsstillelse.

At der ogsaa er noget »uldent« ved Foretagendet synes at fremgaa af Kautionsforsikringsselskabets Paategning:

»Selskabet er indforstaaet med, at Laantageren hver Maaned mod Kvittering laaner Pensionskortet.«

Man vil altsaa ikke risikere, at Tjenestemanden bliver afkrævet nogen Erklæring paa Tro og Love til Ministeriet, hvis dette bemærker, at der hæves Pension af »Københavns Kreditbank A/S«.

Det Laan har bestemt ikke været billigt, idet jo ogsaa Kautionsforsikringsselskabet har skullet have sin Præmie betalt. Ja, det er dyrt at være fattig!

»AFBETALINGSHANDELEN«.

Afbetalingssystemet, eller Køb paa Afbetaling eller paa Rate har Amerikanerne fundet paa. En skønne Dag var nemlig Købelysten gaaet i Staa, fordi det kontante Marked var dækket. Industrien havde stadig dygtiggjort sig og indrettet sig paa stadig stigende Afsætning af sine Produkter. Gode Raad var dyre, og en smart Mand fandt paa Afbetalingssystemet, som hurtigt bredte sig til andre Lande. Det stimulerede Købelysten omgaaende, og Industrien og alle dens Udløbere var reddet i den Omgang.

Men det var den lille Mand i Samfundet ikke, tværtimod. Thi Afbetalingssvøben har ramt ham. Naar Petersen ved Siden af har en flot Radio, Motorcykle etc., saa skal han da ogsaa købe.

Ved Slutseddelsens Underskrift er der ingen Ende paa Agentens Elskværdighed og Løfter. Skulde den lille Mand blive arbejdsløs, saa ordner det sig nok i al Fordragelighed. Man kan da snakke sig til Rette o.s.v. —

Og en skønne Dag er den lille Mand desværre styrtet ud i Arbejdsløsheden og kan ikke klare sine Afdrag. Og hvor er saa den lovede Elskværdighed og Fordragelighed?

Denne lille Mand klarer nogle Afdrag, men en Dag mangler han Penge til Husleje eller Føden, og i sin Kvide «stamper» han den fine Radio, som han allerede har betalt saa mange Penge paa, at han betragter den som sin lovlige Ejendom. Men det er det ikke — efter Loven. — Loven kalder det Bedrageri.

Næste Akt: Den lille Mand modtager truende Breve, som henviser til Politi og Straffelov, hvis de skyldige Afdrag ikke erlægges. Han kan ikke skaffe Pengene, og saa kommer Føgeden for at hente Radioen, som altsaa er belaaet andetsteds.

Og saa maa Loven træde til og dømme den lille Mand, der som oftest ikke har villet snyde nogen og maaske slet ikke er klar over Betydningen af, at en Ting er solgt paa Afbetaling med sædvanligt Ejendomsforbehold.

Afbetalingshandelen skaber Tragedie paa Tragedie!

Der er imidlertid forstaaende Mennesker, der arbejder paa at faa ændret Vilkaarene for denne specielle Form for Handel. Fhv. Justitsminister Steincke nedsatte i sin Tid en Kommission under Forsæde af Højesteretsdommer Drachmann-Bentzon, som skulde forberede en Revision af Loven, og denne Kommissions Betænkning kommer vel en Dag.

Kontorchef hos Rigsadvokaten, K. Kirchheiner, har endvidere i »Nordisk Tidsskrift for Strafferet«, 1. Hæfte, Januar 1941, skrevet en Afhandling: »Nogle Bemærkninger om Bedrageri og Underslæb«, hvoraf jeg tillader mig at citere følgende:

»Bør det Offentlige forfølge Underslæbssager vedrørende ulovlig Disposition over Ting købt paa Afbetaling med sædvanlig Ejendomsforbehold?«

»De mange Forsøg, der gøres paa at faa Politiet til at fungere som Adresseopsøger og Inkassator vedrørende Afbetalings­sager, giver Anledning til nogle supplerende Bemærkninger.

Efter Erfaringerne i Københavns Politi vedrører ca. 10 Procent af samtlige Anmeldelser for Bedrageri og Underslæb ulovlige Dispositioner over Ting, købt paa Afbetaling. Som det vil ses, afvises straks et stort Antal af disse Anmeldelser, nemlig dels alle de Tilfælde, hvor der ikke er anden Oplysning om noget ulovligt, end at Kreditor ikke kan finde Afbetalingskøberens Adresse, dels alle de Tilfælde, hvor der kun fremsættes en Formodning om ulovlige Dispositioner over den solgte Ting uden nogen objektiv Sandsynliggørelse i saa Henseende.

Af den Del af disse Anmeldelser, der imidlertid forfølges videre, sluttet yderligere et betydeligt Antal senere, uden at der rejses Tiltale, idet Anmeldelserne trækkes tilbage, efter at Afbetalingskøberen under Trykket af Politiundersøgelsen har fremskaffet nogle Penge og betalt Anmelderen helt eller delvis.

Selv om Anmelderen ikke er raadig over Sagens videre

Forfølgning, naar den først er kommet til Politiets Kendskab, har den Omstændighed, at Anmelderen i disse Sager frafalder Anmeldelsen og ikke ønsker videre foretaget, faktisk i det alt overvejende Antal Tilfælde den Virkning, at Sagen sluttet uden Tiltale. Dette Forhold illustrerer ogsaa disse Sagers Karakter af civilretlig Inkasso.

Det vil ses, at Politiet paa dette Omraade er bebyrdet med en urimelig Virksomhed med at varetage en speciel Gruppe af Handlendes Inkasso. Det drejer sig oven i Købet om en Forbrydelse, der i alt Fald ikke kan vurderes saa alvorlig som almindelige Underslæbsforhold vedrørende Penge.

Den paagældende Afbetalingskøber vil ofte have betalt en betydelig Del af Købesummen, naar den ulovlige Disposition finder Sted, og han har derfor ikke den samme Følelse af at disponere over en Ting, der tilhører andre Personer, som den der f. Eks. tager Penge fra den ham betroede Kasse. Der kan ikke være Tvivl om, at der ikke er Trang til at straffe den Person, der afhænder eller pantsætter en Ting, som han — vel oven i Købet til Overpris — har købt paa Afbetaling med sædvanligt Ejendomsforbehold, og som han har betalt det meste af Købesummen for, lige saa strengt som den Person, der begaar et almindeligt Pengeunderslæb.

Det vil sikkert for mange Borgere stille sig som uforstaaeligt, at disse Forhold skal forfølges af det Offentlige. Noget andet er, at der paa den anden Side ikke kan være Tvivl om, at saadanne Dispositioner ikke bør kunne passere straffrit i al Fald i det Omfang, hvor der er Tale om en sund Afbetalingshandel.

Praktiske Grunde taler derfor for at indføre den Regel, at Underslæb med Hensyn til Ting, solgt paa Afbetaling, undergives privat Paatale.« —

I det hele maa det være indlysende, at Afbetalingskøbene helt maa ophæves. I det Omfang, hvor Ubemidlede bør hjælpes til nødvendige Anskaffelser af Indbo, Maskiner og andre Nyttegenstande, bør dette ikke ske paa en Maade, der medfører højst mulige Priser paa Varerne og tilmed en uhyre stor Rentebyrde saavel for Købere som for Detail-Sælgerne. Dette Spørgsmaal bør ordnes paa rationel Maade ved offentlig Finansiering efter Principper, svarende til de andre Steder her i Bogen fremsatte.

»EN MAND STOD OP — OG TALTE —«

»*En Mand stod op — og talte — om »En Riddervagt om
uselvviske Idealer«.*«

(Referat fra »Berlingske Tidende« af 21.9.40).

»Professor Vinding Kruse hyldet af Studenterne«.

*Festforelæsning om Jura og Mennesker — og om Samfundets
»Hajer« og »Stræbere«.*

»Universitetets Disputats-Auditorium i Studiegaarden kan normalt rumme 350—400 Mennesker, naar der er fuldt. I Gaar var der ca. 600 Studenter, der siddende og staaende hørte Professor, Dr. *Vinding Kruses* Festforelæsning, og baa-
de før og efter gav den afholdte Universitetslærer en stærk og hjertelig Hyldest.

Professor Vinding Kruse havde paa Studenternes Anmodning indvilket i at holde denne Forelæsning i Anledning af 60-Aars Dagen i Sommer. Det var da ogsaa Studenterne selv, der fyldte Auditoriet. Af ældre Jurister saas bl. a. Højesteretssagførerne Bondo Svane og H. O. Hansen og Overretssagfører, Redaktør H. Sachs.

Paa de indbydende juridiske Studenterorganisationers Vegne bød Juristernes Studenterraadsformand, stud. jur. Christian Nielsen Velkommen, og saa stod Professor Vinding Kruse paa Katederet, omgivet af en stor Blomsterkurv og Buketter med røde og hvide Nelliker, medens alle rejste sig og med langvarigt Bifald hilste Professoren.

Menneskekundskaben og den 6. Sans.

Forelæsningen var stærkt personligt præget. Ud fra egne Erfaringer talte Professor Vinding Kruse til de unge Jurister

om Jura og Juristens Opgaver. Skolen mangler et Fag, der hedder *Menneskekundskab*, sagde han bl. a., og den eneste Videnskab, der virkelig beskæftiger sig med det, er Juraen. Juraen kræver det som en Forudsætning, fordi det, Juristerne skal beskæftige sig med, er *Retsbeskyttelse mod Mennesker*, mod det, der er blevet tilbage i Mennesket af *Vilddyret*.

Ved Siden heraf kræves af Juristen en sjette Sans, Evnen til at slaa ned paa det væsentlige, det relevante blandt alle de foreliggende Kendsgerninger.

De to Egenskaber skal foreligge, for at en Dommer, en Sagfører eller en Lovgiver kan blive betydelig. Professoren nævnte som et Eksempel paa manglende Menneskekundskab Loven af 1857 om fri Næring, der havde givet Spillerum for illoyal Konkurrence og foranlediget utallige Fallitter, fordi man var kommet bort fra det gode i Laugsordningen, *Kravet om den faglige Dygtighed og Broderskabsfølelsen*.

»Hajerne« og »Stræberne«.

— Vi Jurister maa være nøgterne, sagde Professoren videre. Vi kan ikke tvinge Mennesker til at hjælpe hinanden, men hindre dem i at skade hinanden. *Og alligevel er der Typer, det sædvanligt er umuligt at værne sig mod:*

»HAJERNE«,

der ukaldet og umotiveret *sniger sig ind som et nytteløst Mellemed* og tjener Penge paa andres Bekostning, og

»STRÆBERNE«.

Overfor de første fremdrog Professoren Fortalen til Chr. V's Lov, hvis Retfærdighedsbegreb utallige Love siden har bygget paa: at ethvert Menneske skal nøjes med det, der rettelig tilkommer ham, og ikke søge sin Næstes Skade, thi »hvis dette ikke var, da gjordes ej Lov fornøden.«

»Stræberen« er »en Person, der ved Paagaahen og Intriger søger at opnaa en Stilling i Samfundet, hvortil hans Evner og Karakter ikke berettiger«, og imod ham anførtes *Platons Retfærdighedsbegreb* fra »Staten«, at ethvert Men-

neske faar den Stilling og Virksomhed i Samfundet, han har Karakter og Evner til. *Ellers gaar store Værdier tabt.*

Hertil føjede Professoren en tredje Retsgrundsætning, den kanoniske Rets Krav om *justum pretium*, den retfærdige Pris, at enhver faar det Vederlag, han efter sin Indsats har gjort sig fortjent til, og fortsatte:

»En Riddervagt om uselviske Idealer«.

— Retsordenen vil altid være en lille Elites gigantiske Forsøg paa at løfte Mennesket op fra Vilddyrstadiet, faa det til at unklade at skade.

Retsordenen er og maa være de Udvalgtes Riddervagt om Menneskehedens høje Idealer. Ved Godhed skal det bedste i Naturen kaldes frem, men Øvrigheden skal ikke bære Sværdet forgæves. Tab aldrig af Syne de faste Grundregler som Ledestjerner, og ikke Nøgternheden og den praktiske Sans.

Vor Opgave er i os selv og i andre at faa det bedste frem. Bag Retfærdigheden maa der ligge Uselviskhed. Kunde De skabe af Jurister et Broderskab og en Riddervagt om uselviske Idealer, et Broderskab som mellem Dommer og Advokat i engelske Retssale, hvor man i Fællesskab søger at finde Vejen til Sandhed og Retfærdighed, vilde meget være vundet.

Jeg vil ønske det for Dem!

Endnu stærkere og længere end før, gentog Studenterne efter Forelæsningen staaende deres Hyldest. Deres Ordfører takkede Professor Vinding Kruse som Menneske, som den uforlignelige Læremester og som Studenternes Ven.

Han takkede for den store Interesse, Vinding Kruse altid havde vist de studerende, og for hans Lærebøger, der havde bevist, at Jura ikke er kedelig, og sluttede med gode Ønsker for hans Gerning for dansk Ret i Fremtiden.

Som Udtryk for Studenternes Taknemmelighed overrakte derefter et smukt Sølvbæger.

Professor Vinding Kruse takkede hjertelig for den Hyldest, Studenterne havde givet ham, og som var gaaet ham til Hjertet, og sagde derefter:

— Jeg har ofte følt, naar jeg stod overfor Juristskæbner i Forretningslivet: Husk, I haver andet Sted hjemme. Ikke i

Dagen og Vejen, men i hin høje Verden, hvorfra Rettesnoren til Gavn for Menneskeheden udgaar. Der er to Slags Mennesker, de, der ser efter Stenene og ikke snubler, og de, der ser efter Stjernerne og ikke ser Stenene. *Jeg ønsker for Dem, at De ikke glemmer Stjernerne!*

Og saa sluttede den smukke Festlighed med, at Vinding Kruse bad Studenterne raabe et Leve for »vort gamle, hæderkronede og værdige Universitet!« *tc.*

En Mand stod op — og talte. Hans Ord viser, at det er en erfaren Mand, en uhyre klog Mand, som har gennemskuet, hvorledes Forholdene i Virkeligheden er. Der gaar igennem Talen en Understrøm af Kærlighed til »Mennesket«, til det lidende, ufordærvede, misbrugte og udnyttede Menneske, og en dump Vrede mod »Hajerne« og »Stræberne«, som det er saa vanskeligt at komme tillivs her i Landet. Intet Land er nogensinde blevet saa misrøgtet som vort, fordi de politiske Magthavere selv har sat Usaglighed, Udygtighed, Foragt for Kundskaber og Idealer, ja alt, hvad der er ondt, i Højsædet og har ladet »Hajerne« og »Stræberne« komme til Fadet.

Og hvem kan nægte, at der er en Mistillid til Retsvæsenet, som det vil blive vanskeligt at udrydde.

Vi er et glemsomt Folk, vi er et tolerant Folk, som gerne ser bort fra en Plet paa Æren eller to. I Danmark belønnes Frækheden, og Korruptionen lever trygt og uantastet.

Det er ganske uoverkommeligt at nævne blot en ringe Del af de »Affærer«, som er blevet behandlet højst valent af Retsmyndighederne. Det maa være nok at henlede Opmærksomheden paa enkelte Tilfælde, som vil følge.

Endvidere maa det understreges, at Harald Tandrup og Eiler I. Baastrups Bog: »Dagens brændende Spørgsmaal besvarede« indeholder et Kapitel:

Har vi Korrupcion i Danmark?

skrevet af Landsretssagfører Hans Kirkeskov, som besvarer Spørgsmaalet med et »Ja, ubetinget!«, og der er til Dato intet gjort fra de offentlige Myndigheders Side eller fra anden Side for at afkræfte hans Fremstillings Rigtighed. Ligeledes staar Landsretssagfører Hans Kirkeskovs Bog: »Oprørende Kendsgerninger« (Elith Jensen-Sagen kort fortalt, et juridisk

Dokument) *stadig uimodsagt*, og det kan da ikke forbavse nogen, at Tilliden til vort Retsvæsen bliver mindre og mindre og Troen paa gennemført Raaddenskab større og større. Men vi er jo et glemsomt Folk, og saa fortjener vi formentlig ikke bedre, og slet ikke, saa længe vi tolererer, at Folk, som har faaet en Plet, der ikke kan afvaskes paa hæderlig Manér, breder sig i Aktieselskabers Bestyrelser og i det hele taget optræder som offentlige Personligheder.

Hvem husker nu, hvem der sad i Bestyrelsen i den saa misledte Landmandsbank. De Herrer havde dog hævet deres Betaling for et Arbejde, som de med et mildt Ord havde udført meget lidt betryggende eller redeligt.

Hvem husker de latterlige Domme, som blev fældet? Sikkert ingen udover de faa, de yderst faa, »som staaer Ridder-vagt om Uselvskhedens Idealer«, og de tæller ikke med her i Landet, disse Kvæulanter.

Der var en Periode, hvor ogsaa de smaa Banker kom galt af Sted. Der blev straffet haardt nok, men der er ikke lige Ret for alle i Danmark. En anden Storbank gik ned — med Lynets Hast og ret overraskende —, men den Mand, der som ubestridt Førstedirektør havde ført Banken ud paa de dybe Vande, ja, han trak sig stille tilbage til sit Otium med alle sine Millioner i Behold.

Der var ikke Tale om noget Ansvar, heller ikke for Bestyrelsen. Et Lands Retsbevidsthed kan ikke taale altfor mange af den Slags Affærer.

I Dag spørger man sig selv: Hvorfor var Professor Vinding Kruse dog ikke Stats- og Justitsminister, saa var det maaske blevet til, at de gode lo, og de onde græd, og det havde været bedre for os alle.

Skulde nogen i Dag faa Lyst til at se lidt paa »Landmandsbanksagen«, nytter det ikke at bestille »Den ved kgl. Kommission af 21. Sept. 1922 afgivne Beretning om Forholdene i Den Danske Landmandsbank«, thi den er væk, opkøbt, siges det, formodentlig af dem, der dog har en Smule daarlig Samvittighed.

Om denne Undersøgelseskommision skriver Landsretssagfører Hans Kirkeskov i »Dagens brændende Spørgsmaal besvarede«, Side 127:

»For nu at begynde med noget, skal nævnes Landmands-

bankens Sammenbrud, der ramte vort Land i 1922 som en nationaløkonomisk Ulykke, men maaske endnu mere som en ødelæggende Rystelse af Folkets Retsfølelse. Der nedsattes en Undersøgelseskommission, der i Løbet af 5 Fjerdingaar afsluttede Arbejdet med en trykt Beretning paa godt 300 Sider med yderligere 420 Sider Bilag.

Denne Beretning konstaterede Forhold, der burde have foranlediget Anklagemyndigheden til langt videregaaende Undersøgelser og Anklager, end sket er — dette var Borge-rens Opfattelse, og hans Spørgsmaal lod dengang virkelig forundret: Hvordan i Alverden kan dog det passere? Det skulde da vel ikke være — nej, det er umuligt.«

Det virkelig katastrofale ved, at en »Affære af Format« ikke bliver tilstrækkeligt undersøgt til Bunds med alvorlig Afstraffelse af de skyldige og de ansvarlige, er jo ikke, at saa og saa mange af Plutokratiets Spidser ryger i Fængsel eller ikke ryger i Fængsel, men at de »plettede« efter at have rystet sig lidt — ja maaske efter en lille, rask Verdensom-sejling for at styrke de angrebne Nerver — kan fortsætte deres »samfundsnyttige« Indsats i Erhvervslivet, som om intet slemt havde fundet Sted, thi saavel »Hajerne« som »Stræberne« og de fødte »Plutokrater« ved, at Danskerne er et glemsomt og tolerant Folk, og saa er det Synd for Konen og Børnene o.s.v. — Øllebrødsbarmhjertighed og Slaphed er det, naar et Folk ikke kræver Straf for Lovovertrædelser og Forsyndelser mod lønnet Ansvar, og endelig rummer det Faren for nationalt Harikiri. —

»EN JURIST«.

A propos Landmandsbanken og Højesteretssagfører Frits Bülow skrev »Landbo-Værnet« den 7. Maj 1938:

»Strejfflys over dansk Retsvæsen«.

Hr. Højesteretssagfører Bülow i Rampelys.

»Medens Rigsdagsmænd, Ministre og Jurister diskuterer Appelret, og der udsendes Cirkulærer om Afhøringer af Doms mænd, spørger det danske Folk, hvad det er for en forargelig Komedie, der gør dansk Retspleje saa vantreven som en stivsyg Gris.

Folket kræver saglig, upartisk Retsbehandling og uærlige, redelige Mænd som Rettens Vogtere overalt. Det er typisk, at først efter at Folket havde krævet Terndrup-Skandalen undersøgt, og vi her i »Landbo-Værnet« havde gjort os til Talsmænd for dette *selvfølgelige* Krav, vaagnede Myndighederne, saa der i Hast maatte etableres Tjenestemandsførhør og udsendes justitsministerielle Cirkulærer.

Det havde været bedre for dansk Retsvæsens Anseelse, om man havde undgaaet Skandalerne!

Hvordan kan saadan forargelig Retskomedie fremkomme? Det kan det kun, fordi der blandt Rettens Værnere og Vogtere er saa megen Raaddenskab og sammenspist Dækken-overhinden!

Vi har nævnt flere Eksempler, og vi kan nævne under eet, der angaar

Højesteretssagfører, Reservedommer i Højesteret,
Hr. Frits Bülow, fhv. Justitsminister i Ministeriet
Friis.

I Beretningen om Forholdene i Den Danske Landmandsbank afgivet af den ved kgl. Ordre af 21. September 1922

nedsatte Kommission, gives der følgende Karakteristik af Hr. Frits Bülow og hans Virksomhed:

»Siden Slutningen af 1916 har Banken (altsaa Landmandsbanken) fortrinsvis benyttet sig af Højesteretssagfører Bülows Hjælp som fast juridisk Konsulent. *For 1916 beregnede han sig 500 Kr. i Honorar.* Da Direktionen ansaa dette for at være for lidt for den Bistand, den ønskede, overlod han det til Banken selv at fastsætte Honoraret. *For 1917 modtog han derefter 5.000 Kr., for 1918 fik han 30.000, for 1919 og 1920 hvert Aar 50.000 Kr. og for 1921 50.000 foruden 50.000 Kr., der betegnedes som ekstraordinære.*

Honorarerne er i Banken opført paa en særlig Omkostningskonto, der kun indgik i Bøgerne med en samlet Sum. — For 1921 er Honoraret opført paa nævnte Konto i to Poster: 50.538,00 Kr. og 49.462,00 Kr. — Der findes intet opført om Grunden til den betydelige Honorarforøgelse. Selv anfører han, at den vedrørte Landmandsbankens Overtagelse af Svendborgbanken. *Herfor foreligger iøvrigt ingen Holdepunkter, og Beløbets Størrelse tyder ikke derpaa?*

Den af den kgl. nedsatte Kommission her afgivne officielle Karakteristik af Hr. Højesteretssagfører Bülow burde have gjort ham til en død Mand i dansk offentligt Liv, i hvert Tilfælde som Jurist. Thi det, der paa en pæn Maade er sagt i denne Beretning, er jo det samme som at hævde, *at Højesteretssagfører Bülow ikke har talt Sandhed, og Tallene viser iøvrigt ogsaa med tilstrækkelig Tydelighed, at Manden har forstaaet at mele sin egen Kage, bl. a. paa dansk Landbrugs Bekostning.*

Af Betydning ved Bedømmelsen af Hr. Højesteretssagfører Bülow maa man medtage i sin Betragtning, at Hr. Bülow som Justitsminister i det berømmelige tre-Dages-Ministerium Friis i Paasken 1920 sikrede sig selv Stillingen som Reserve-dommer i Højesteret.

Hr. Bülows Forhold til Landmandsbank-Sagen, hvor han spillede en saadan Dobbeltrolle, at det mildest talt var utilbørligt, hans Forbliven som Højesteretssagfører, hans Stilling som Justitsminister i Ministeriet Friis og hans Udnævnelse til Reserve-dommer i Højesteret skal og kan ikke være

med til at skabe Respekt og Agtelse for vort Retsvæsen i de Kredse af Befolkningen, der ikke hører til den sammenspiste Klikke, hvor Hr. Nationalbankdirektør Westy Stephensen, Hr. Frits Bülow, Direktør Benny Dessau, Apotheker Alfred Benzon m. fl. er eller var fremtrædende Medlemmer.

I den før nævnte Kommissionsberetning angaaende Landmandsbanken siges bl. a. om Frits Bülow, at:

»Højesteretssagfører Frits Bülow blev efterhaanden knyttet til adskillige af de Virksomheder, med hvilke Landmandsbanken stod i Forbindelse, og han plejede at medvirke ved de forskellige Forhandlinger og Aftaler, der fandt Sted mellem disse store Institutioner, ofte af stor Rækkevidde og paa kritiske Tidspunkter. Hans Mellekomst ved saadanne Lejligheder bidrog ofte til at fremskaffe et Resultat. — *Men de modstridende Interesser, som han saaledes var kaldet til at varetage, kom derved undertiden tilkort paa den ene eller den anden Side, og i Nedgangstiderne har denne Sammenblanding af Interesser formentlig voldt mere Skade end Gavn.*«

Nogen bedre Karakteristik af Hr. Bülow Virksomhed kan næppe gives, og det er derfor naturligt, *at han ikke anlagde Sag mod »Socialdemokraten« for den ærerørige Overskrift, dette Blad bragte, men i Stedet rejste med Ø.K.s Baad til Østen — for at vende tilbage, da Dønningerne efter Landmandsbank-Skandalen havde lagt sig, og roligt indtage sin Plads i Højesteret, som om intet var sket.*

Naar Krisen saa voldsomt har rystet det danske Samfund og bragt Fortvivlelse og Sorg i tusind og atter tusind Landbohjem, saa skyldes det i ikke ringe Grad, at dansk Landbrug har maattet betale, hvad Folk som Westy Stephensen, Emil Glückstadt, Frits Bülow, Ringberg, Rothe, Plum m. fl. har forødt!

Nogle af Krigstidens Klikkemedlemmer er borte, men adskillige sidder der endnu. — *De maa bort! Før bliver der ikke sunde Tilstande i Danmark med Tillid til Finans og Jura!*«

Samme Blad skrev den 14.5.38 bl. a.:

»Bülow, som var Defensor for I. C. Christensen og Sigurd Berg i Rigsretssagen 1910, blev derefter Justitsminister i Ministeriet Berntsen 1910—13 og blev ved sin Afgang udnævnt til ekstraordinær Højesteretsassessor.

Han havde ved sin Tiltræden betinget sig højeste Ministerpension, 9.000 Kr., samme Pension som fhv. Statsminister Madsen-Mygdal faar. Højesteretssagføreren har altsaa i 27 Aar hævet en Pension paa 9.000 Gange 27 — eller ialt 243.000 Kr.

Bülow var i 1920—24 Landstingsmand, de sidste to Aar Formand.«

Denne Mand, om hvem man altsaa ustraffet kan skrive saa fordømmende og kompromitterende Ord er:

Kommandør af Dannebrog af 1. Grad,

hvilken høje Udmærkelse blev tildelt ham for... ja, for hvad? Det kan formentlig ikke være for hans Indsats i Landmandsbankssagen, medmindre »man« har villet forsøge at rehabiliteere en af de plettede.

Han er Formand for følgende Bestyrelser:

*Assurance-Compagniet Baltica,
De Baltiske Assurandører,
Tivoli,
Mømmark Færge,
Fru Elisabeth Staus Rekreationshjem,*

Næstformand i Bestyrelsen for:

*Det Østasiatiske Industri- og Plantage Kompagni,
og Medlem af Bestyrelserne for:
Det Sønderjydske Kompagni,
C. W. Obel og
Foreningen til Højskolens Fremme i København.*

Slet ikke nogen daarlig »Liste over Ben«, men hvorledes kan alle disse Selskaber i deres Bestyrelse have en Mand, hvem »Social-Demokraten« i sin Tid beskyldte for at *have*

aflagt falsk Forklaring i Retten uden at faa et Sagsanlæg paa Halsen?

Jo, det gaar altsammen i Danmark, og ikke een retfærdig rejser sig og sætter sit Mandat ind paa, at Manden maa rense sig, før han kan genindtræde i sine mange Stillinger.

En Højesteretssagfører, en selvudnævnt ekstraordinær Dommer i Højesteret, kan altsaa lade haant om saa graverende offentlige Angreb. Hr. Højesteretssagføreren er bare stille, Hr. Højesteretssagføreren er tavs, og vi er glemsomme og tolerante, og naar han saa endda ophøjes til Kommandør af 1. Grad, ja saa er det, som om Pletterne svinder lidt, *men det er et optisk Bedrag*, thi Manden er og bliver plettet — i alle retsindiges Øjne.

»EN NATIONALBANKDIREKTØR«.

Som Eksempel paa, hvad Danmark tolererer af Ukyndighed og som Vidnesbyrd paa, hvad der kan skrives mod en enkelt Mand, uden at han føler sig foranlediget til at rense sig, anføres en Artikel, som stod i Ugebladet »Landbo-Værnet« af 26. Februar 1938:

*»Nationalbankdirektør Westy Stephensen har kostet de danske Landbrugere Millioner!«
En Anklage og en Dokumentation.*

»Naar dansk Samfundsøkonomi i Dag staar saa daarligt, at det er muligt at forudsige med Sikkerhed, at Statsbanke-rotten nærmer sig, og naar Landbruget som Helhed staar som et Erhverv, hvis Økonomi ligger i Ruiner, saa skyldes det i første Række ledende Finansmænds Ukyndighed eller Svindel i Tiden fra 1914 til i Dag.

Vi kender ikke Navne paa de, der er ansvarlige for dansk Landbrugs og det danske Samfunds økonomiske Ruin, men vi kender en af Aarsagerne og en af Mændene. Vi kan vende os mod vor førende Bank, Danmarks Nationalbank, hvor det i denne Forbindelse først og fremmest er Direktionens Senior-medlem, Hr. Westy Stephensen, der paakalder sig vor Opmærksomhed.

Det er denne Nationalbankdirektør, Hr. Westy Stephensen, der har det største Ansvar for den Politik, der er ført gennem en lang Aarrække, indtil Hr. Bramsnæs traadte til.

Vi ser da først og fremmest, at Hr. Stephensen i Aarenes Løb har været udsat for en Række saglige, offentlige Angreb, der, hvis de er rigtige, er højst kompromitterende, og at han *kun har haft den Udvej overfor dem at tie stille, at haabe, at Stormen vil drive over.*

Vi er ikke Fagmænd paa de paagældende Omraader, hvor

Angrebene er sat ind, og skal derfor blot ganske objektivt gengive lidt af, hvad der i Aarenes Løb har kunnet siges om Nationalbankdirektør Westy Stephensen *uden Gensvar og Sagsanlæg* — og i den totale Mangel heraf ser vi unægtelig et højst kompromitterende Forhold, der gør, at man med den største Forbløffelse maa se paa, at Stat og Samfund fortsat kan tolerere, at en af de vigtigste økonomiske Poster stadig indehaves af en saadan Mand.

De Forhold, der fremdrages, ligger ganske vist en Del Aar tilbage i Tiden, men vi anser det alligevel for at være af Betydning at oplyse danske Landmænd om, hvorledes man handler med dets timelige Velfærd. Vi vil holde Anklagens Ild levende, ogsaa fordi Virkningerne af det, der dengang fandt Sted, i allerhøjeste Grad er følelige den Dag i Dag. Hvis al den Svindel, der trivedes under Krigen og i de første Efterkrigsaar, var blevet kvalt straks, havde vi ikke haft den økonomiske Krise i Danmark i Dag. Vedrørende Angrebene paa Hr. Nationalbankdirektør Stephensens samfundsmæssige Kvalitet skal vi her fremdrage to Forhold: hans Ansvar for Nationalbankens Forhold til Landmandsbanken og hans Forhold til en bestemt Erhvervsvirksomhed.

Vedrørende Forholdet til Landmandsbanken skrev i Efteraaret 1925 nuværende Departementschef i Landbrugsministeriet Dr. polit. Wilcke i »Berlingske Tidende« en Artikel, der var et voldsomt Angreb paa Hr. Stephensen. Det hedder heri:

»Det var ham, der i sin Tid, efter hvad der almindelig fortælles, trak Nationalbanken ind i de betydelige Engagementer med Landmandsbanken, som medførte den voldsomme Inflation.«

Naar man ved, hvad denne Inflation har kostet det danske Landbrug, saa er det ikke for meget sagt, at Hr. Stephensen har været Danmarks dyreste Mand. Samtidig med en Række Angreb af Lektor, cand. polit. Enevold Sørensen i »Politiken« for 12. Februar 1931, skrev en kendt og navngiven Grosserer et Brev til Bladet, hvori det hedder:

»Jeg synes, De burde have fremdraget den Belaaning af Landmandsbankens Aktier, som i Tiden før Sammenbruddet fandt Sted i Nationalbanken. Det er Dem sikkert ikke ubekendt, at det var ved stadige Belaaninger af opkøbte Aktier, at Landmandsbank-Svikmøllen under Glückstadts Regime blev

holdt gaaende saa længe. Det var dengang ingen Hemmelighed, at *Direktør Westy Stephensen havde Ansvaret for disse Belaaningstransaktioner*, der i Henseende til Skadelighed for Landet meget godt fortjener at placeres ved Siden af det, De fortæller om Egaliseringsfondets Million-Spild.«

Hertil føjer »Politiken« en Beklagelse af, at de Forhold, som Indsenderen rører ved, aldrig er blevet undersøgt af Landmandsbankskommissionen af 1922. *Men hvorfor er de ikke det? Er der noget at skjule? Er der nogen, der skal dækkes?»*

I samme Retning skriver »Danmarks Handels- og Søfartstidende« den 21. Maj 1931 :

»Westy Stephensens Udlaanspolitik i Glückstadt-Perioden bragte Fordærv over mange og rider endnu det danske Samfund som en Mare. Alle Vegne, hvor denne Mand har haft sin Gang, visner den naturlige Frodighed... Det er denne Mand, der tjente sig til en rig Mand som Nationalbankdirektør, samtidig med at han ved sine Fejltagelser ruinerede og ødelagde, hvad der kom indenfor hans Dispositioners Rækkevidde. Det er denne Westy Stephensen, der — jfr. »Politiken — er skamløs nok til at kræve Gageforhøjelse. Tvi, tvi, tvi.«

Paa disse for en Nationalbankdirektør ærerørige og kompromitterende Beskyldninger — medmindre han modbeviser dem — for at være Forudsætningen for et af de skændigste Kapitler i vort Lands Finanshistorie, *har Hr. Stephensen altså aldrig haft et eneste Ord til Forsvar!*

I »Danmarks Handels- og Søfartstidende« skrives den 21. Maj 1931 følgende om det næste Forhold, vi skal berøre. Under Overskriften

Westy Stephensen maa gaa

skriver Bladet bl. a. :

»Rygten fortæller, at et stort Handelsfirma, der driver Islandsforretning som sit Speciale, er i økonomiske Vanskeligheder, ja i Virkeligheden befinder sig under Likvidation. Firmaets Standsning siges at ramme Nationalbanken med et Beløb, der nærmer sig Millionen. Det paagældende Firma har tidligere været i Vanskeligheder og blev sidst rekonstrueret ved Westy Stephensens Hjælp. Det siges, at Westy Stephensen selv satte Penge ind i Firmaet, men rigtignok samtidig satte

sin Søn ind som vordende Kompagnon til Indehaveren af det paagældende Firma. Nationalbanken i Westy Stephensens Skikkelse ydede Kredit. Nu brister ogsaa denne Sæbeboble. De, min Læser, og jeg skal — hvis Historien er sand — igen betale for de Westy Stephensenske Daarskaber. Har Westy Stephensen begaaet en saadan Handling? Vi ved det ikke, men Historien viser, at Westy Stephensen er daarlig anset, at han ikke nyder den Tillid, hans Stilling maa kræve af sin Mand.

Derfor maa Westy Stephensen gaa af som Nationalbankdirektør. Giv ham Pension. Forgyld ham, om I vil. Hæng paa hans mandige hvælvede Bryst Nationens største Orden, lad hans Forfængelighed glæde sig over den høje Titel, men lad ham faa det som Tak, fordi hans klamme Haand for Fremtiden holder op med at fumle med den sunde, men sarte Mechanisme, der hedder Økonomi.«

Hvorledes har Nationalbankens Ledelse kunnet sidde et saadant Angreb paa en af dens Direktører for at misbruge Banken til personlige Formaal overhørig og undlade at dokumentere, at det omtalte Rygte er usandt?

Vi vender os dernæst til de Angreb, der tager Sigte paa at vise, at Hr. Stephensen er uden Kvalifikationer til Besiddelse af sit ansvarsfulde Hverv.

Saaledes har for det første Professor, Dr. polit. Axel Nielsen adskillige Gange trevlet Nationalbankens Krigspolitik op og paavist dens Diletantisme.

At dens Handlinger i en Række Situationer siden da bærer det samme Præg, attesterer en Række fremtrædende Mænd i de følgende Udtalelser.

I Efteraaret 1925, da Spørgsmaalet om den danske Kronens Stabilisering var paa Dagsordenen, skrev saaledes Departementschef, Dr. Wilcke i sin tidligere citerede Artikel i »Berlingske Tidende« :

»Men jeg maa med Sorg bekende, at der endnu sidder en Mand i Direktionen, der bærer et betydeligt Medansvar for hele Valutamisèren, nemlig Direktør Stephensen. Denne Mand synes stadig ikke at have den rette Forstaaelse af sin egen Skyld eller af Valutaøkonomiens indre Sammenhæng.

I »Politiken« for 7. Februar 1931 skriver Universitetslektor Enevold Sørensen under Overskriften :

»En Mand og hans Ansvar«

bl. a. følgende i Anledning af Nationalbankens selvmodsigende Politik i den daværende Renteesituation:

»Hvorfor skjule det længer? Hvorfor ikke give Offentligheden den Forklaring, som den finansielle Inderkreds forlængst har givet sig selv, og som er den eneste rette? Den Mand, som leder Nationalbankens vigtigste Funktioner, er uden den rette Indsigt i de Ting, der er ham betroet. Gang paa Gang har han vist sin Mangel paa Evne til at forstaa Konsekvensen af sine Handlinger og svigtende Forstaaelse af Seddelbankens særlige Pligter og Ansvar: den forhenværende Købmand, Nationalbank-Direktør Westy Stephensen.«

Den 26. Marts 1931 udtaler Kreditforeningsdirektør Callø:

»Det er at gøre Nationalbanken alt for megen Ære at tiltro den en Plan, den var ganske uden Forudsætninger med en senil Finansmand, en vittig Jurist og Fagfolk, der intet forstod af Forholdene.«

Og overfor disse Angreb bragtes Hr. Stephensens Univeralsalmiddel i Anvendelse: Tavshed! Gemt er imidlertid ikke glemte, dertil er de Samfundsinteresser, der knytter sig dertil, for store.

Den 17. Juli 1931 udtaler Professor, Dr. polit. L. V. Birck til Pressen:

»Naar jeg har set den latterlige og foragtelige Maskepolitik i København, og jeg ved, vi lever i en Tid, da alt muligt kan ske, og det uden Varsel — saa gruer jeg for, hvad Nationalbanken kan gøre, saa længe Hr. Stephensen er dens ledende Mand.«

Og i »Politiken« for 30. September 1931 skriver fhv. Finansminister Edvard Brandes:

»Nationalbanken, der utvivlsomt styres af fire Personer, hvis høje Lønning muligvis staar i omvendt Forhold til Hjerternes Omfang, var fuldkommen raadløs.«

»K.U.s Kampblad« skriver i en femspaltet Artikel i August 1937 bl. a.:

»Hr. Stephensens Magtperiode er forbi, men han sidder

endnu i sin høje, glørværdige Stilling som et Bevis paa, at ogsaa det Regime, som Hr. Bramsnæs repræsenterer, igenem at tolerere Hr. Stephensens Tilstedeværelse, tolererer den samfundsskadelige Højfinans, som det er vor Opgave at bekæmpe.«

Ønsker man flere Beviser for Hr. Nationalbankdirektør Stephensens samfundsskadelige Virksomhed, der har kostet dansk Landbrug Millioner af Kroner og jaget mange Landmænd fra Hus og Hjem og jaget Tusinder af Arbejdere ud i Arbejdsløsheden.

Vi har rettet Anklagen mod Hr. Stephensen. Det er ikke et politisk Angreb, men et *sagligt Angreb*.

Dokumentationen viser det. Den stammer fra saa forskellige Blade som »Berlingske Tidende«, »Danmarks Handels- og Søfartstidende«, »Politiken« og »K.U.s Kampblad« og fra saa forskellige Mænd som Edvard Brandes, Professor L. V. Birch, Kreditforeningsdirektør Callø, Universitetslektor Enevold Sørensen, Departementschef, Dr. Wilcke og Professor, Dr. polit. Axel Nielsen.

Hele Forholdet viser, at en bestemt Mand, støttet af en bestemt finansiel Inderkreds, har ødelagt Danmarks Økonomi i Bund og Grund. *Den danske Bonde*, den danske Ungdom maa betale med Slægtleds Sved, Savn og Nød!

Det er paa Tide at sige Stop! Vi vil ikke mere! Vi ejer Nøglen til Danmarks Pengekasse — Eksportværdien, — men vi vil vide, hvorledes og til hvad Pengene bruges! Vi finder os ikke i flere Svindelnumre! Nu vil vi sikre os selv og vore Børns Fremtid. Gennem L. S. vil vi tage Økonomien i vor egen Haand.«

J. A.

Det er denne Mand, der, i Bogen: »Dagens brændende Spørgsmaal besvarede« (Side 139—140), tænkes paa, hvor Landsretssagfører Hans Kirkeskov skriver:

»Der var ogsaa en Sag mellem en kendt Nationalbankdirektør og dennes Svigersøn, der i Realiteten drejede sig om at faa Datteren skilt fra sin Mand. Svigersønnen var Genstand for en utrolig Behandling. Myndighederne slog Kreds om den høje Nationalbankdirektør og lystrede dennes forskellige Vink, hvad enten der var Spørgsmaal om Anholdelse Gang

paa Gang, eller om Forsøg paa Indespærring paa Grundlag af hemmelig Lægeattest eller om at berøve Svigersønnen sine Børn. Man spørger uvilkaarligt: har denne Nationalbankdirektør noget at skjule. Svigersønnen flygtede imidlertid med det yngste Barn til Schweiz, hvor han i ca. 2½ Aar fristede et Liv i Sult og Savn, indtil hans anden Hustru blev alvorligt syg. Saa maatte de rejse hjem, men — uden straks at medtage Barnet, hvorfor baade han og hans syge Hustru blev fængslede. Omsider lykkedes det ham dog at gennemtvinge sin Ret til det yngste Barn.

Men Resultatet var, at Svigersønnen under sit Exil mistede alt, og da han kom hjem, havde ondartet Snak udrettet det fornødne — hans Venner kendte ham ikke mere, hans tidligere Kompagnon og Firmaets Bestyrelse havde forstaaet at udnytte Situationen i fuldeste Omfang og havde ydet den bedste Bistand til at ruinere ham økonomisk ved bl. a. at »købe« hans Aktier til Underpris.

At høre denne Mands Beretning, saaledes som den her er gengivet i meget korte Træk, er en grufuld Oplevelse. En fremtrædende Embedsmand følte Forfærdelse ved Sagens Forløb og har siden udtalt sig til Svigersønnen: »De maa sige vidt og bredt, hvor De vil, at De i intet Tilfælde er blevet behandlet efter Loven.« Det kan derfor heller ikke undre, at det gik denne Mand som andre, der var Genstand for urigtig Behandling, at Myndighederne Gang paa Gang omhyggeligt forhindrede, at han fik Adgang til de afgørende Bevismidler og Modpartsindlæg, der vedrørte hans Sag. Men det skal tilføjes, at Sagen er ikke »henlagt« — han har siden utrætteligt og i Stilhed arbejdet paa at skaffe Beviser til Veje, og dette er lykkedes ham i alvorligt Omfang.«

Stephensen er i Dag dekoreret med flere Ordener, han er saaledes ogsaa Kommandør af Dannebrog af første Grad!

»EN TALE, SOM IKKE BLEV HOLDT«.

Direktør E. I. Baastrups Redegørelse paa den ordinære
Generalforsamling i
BRUHN & BAASTRUP A/S*)

Torsdag den 21. Marts 1935.

»Jeg har ønsket Ordet paa denne Generalforsamling for at give Aktionærerne en Redegørelse. Der er gaaet tilstrækkelig lang Tid siden min Hjemkomst fra Schweiz, saaledes at Bestyrelsen har haft Lejlighed til at gøre den Uret god igen, som den begik, da den i 1931 gav mig Afsked paa graat Papir.

Det er den ærede Generalforsamling bekendt, at jeg er den egentlige Starter af dette Selskab, at jeg har sat de fleste Bestyrelsesmedlemmer ind i dette, Bestyrelsesmedlemmer, som altid paastod, de var mine Venner. Jeg vil gerne for en Ordens Skyld pointere, at jeg fremkommer med denne Redegørelse, fordi jeg ikke ønsker, at Selskabets tidligere Redegørelse skal staa uimodsagt.

Det er *ikke*, fordi jeg vil forsøge at paatvinge mig Selskabet, men for at faa den Oprejsning, som jeg mener, jeg har Krav paa. Nu er mine personlige Forhold i Orden, jeg er i Besiddelse af min fulde Arbejdskraft, hvilket jeg har bevist gennem mit Arbejde efter min Hjemkomst.

Jeg skal nu komme nærmere ind paa Redegørelsen:

I Foraaret 1931 forsøgte man overfor Bestyrelsen at snigløbe mig ved at paastaa, at jeg optraadte forulepende og brutalt overfor Personalet. De 3 Personer, der satte dette Værk i Gang, var min Meddirektør, Hr. Bruhn, Prokurist Scheibel og Assistent Koue.

*) nu Københavns Discontokasse A/S.

Jeg refererer en Erklæring af 6.3.31, som det øvrige Personale tilstillede daværende Formand,

Godsforvalter O. I. Knipschildt:

»Da der paa Bestyrelsesmødet den 5. ds. paa Overrets-sagfører Torps Kontor af Dem er udtalt, at Direktør Baastrups Optræden overfor Personalet var af en forulepende og brutal Art, udtaler vi undertegnede Personale hos Bruhn & Baastrup A/S, at ingen iblandt os har følt sig krænkede eller forulempet ved Direktør Baastrups Optræden. Vi føler os bedrøvet over en saadan Beskyldning imod Direktør Baastrup og forstaar ikke, hvad der har givet Godsforpagteren Anledning til at fremsætte denne. Vi kender Direktør Baastrup som en Mand af klare Ord, en Mand som tildeler en Irettesættelse, naar den er paakrævet, uden bagefter at bære Nag, og en Mand, som heller ikke sparer paa anerkendende Ord. Vi har altid i Direktør Baastrup fundet en imødekommende Chef, der med Velvilje og Forstaaelse har varetaget Personalets Interesser.«

Ærbødigst

sign. A. Hjorth.	L. Petersen.	A. Størling.
Wehman Hansen.	C. A. S. Maaløe.	Jacobsen.
G. Petersen.	A. Hansen.	R. Christensen.«

Dette Forsøg paa at ramme mig gennem Personalet mislykkedes altsaa. Dernæst forsøgte man ved at give mig forskellige Direktiver og affatte en Instruks, hvorigennem man havde fuldstændig Hals- og Haandsret over mig, at tvinge mig til fuldstændig at underkaste mig. Jeg bøjede mig, og ved Skrivelse af 29.5.31 fremsendte jeg Instruksen underskrevet af mig i Overensstemmelse med truffne Aftaler, idet man overfor mig havde stillet som Betingelse for, at min Kontrakt skulde løbe videre, at jeg underskrev den paagældende Instruks inden den 1. Juni samme Aar.

Man var saaledes nødt til at finde nye Udveje for at faa mig ud af Selskabet. Ogsaa dette Forsøg paa at genere mig glippede.

Under mit Ophold i Schweiz hørte jeg, at jeg af saavel min tidligere Sviger-Familie som nogle af Ledelsen af Bruhn & Baastrup A/S blev fremstillet som en sindssyg Mand, og gentagne Gange efter min Hjemkomst er Folk kommet til mig og har fortalt det samme, blandt andre har Direktør Hjorth fortalt mig, at Generalkonsul Bjarne Nielsen ansaa mig for sindssyg.

En Løgn med en halv Times Forspring er umulig at indhente, men jeg vil dog, da jeg er træt af at høre den Slags Beskyldninger, fortælle de ærede Aktionærer, at det ikke er mig, der er gal.

Naar Hr. Bruhn og jeg af og til i Forretningssager kom op at nappes, skyldtes det, at Bruhn, der var spiritistisk interesseret, overfor mig hævdede, at han havde en Skytsaand, der hed Akabul. Denne Akabul var Inder og havde betegnet ham som en »god Guds Dreng«. Bruhn lyttede med Opmærksomhed til, hvad Habakuk, eller hvad han nu hed, raadede ham til, men jeg tvivlede i høj Grad paa Hr. Akabuls bankmæssige Uddannelse og protesterede mod ham som Raadgiver.

Gang paa Gang forsøgte jeg ved indtrængende Samtaler at finde ud af, om Hr. Bruhn var en stor Spøgefugl, eller om han virkelig troede paa Hr. Akabul. Under en saadan indtrængende Samtale faldt Bruhn sammen og kom med følgende Udtalelse: »Medens jeg var i Handelsbanken, led jeg af Tvangstanker, hvorfor jeg ogsaa søgte om Orlov og under denne fik Lægebehandling.«

Senere hen fortalte Bruhn mig i 1930, at han stadigvæk led af frygtelige Tvangstanker, for hvilke han søgte Helbredelse hos Dr. Jørgensen. Denne suggerede ham, noget han fortsatte med ogsaa i 1931, hvad der gjorde mig urolig, men ogsaa i høj Grad overbærende overfor Bruhn. Af og til tabte jeg dog Taalmodigheden og gav ham en forfærdelig Omgang for at faa ham til at tage sig selv i Nakken.

Maaske har jeg ikke altid taget tilstrækkeligt alvorligt paa Spørgsmaalet Akabul efter Bruhns Mening, men min Natur er jo i Virkeligheden gemytlig. Dog taalte jeg ikke, at Bruhn blandede spiritistiske Momenter ind i Selskabets Forretninger, og denne Stejlhed fra min Side gav det første Skaar i hans og mit Venskab.

Jeg overlader trygt til de ærede Aktionærer at afgøre, om denne min Stejlhed bør bebrejdes mig eller ikke. Vort Selskab burde ledes med Aand og Forstand, men ikke ved Raad af Aander.

Min tidligere Meddirektør, Hr. Bruhn, søgte stadig at skabe Splittelse mellem Bestyrelsen og mig, hvorfor han gjorde dette, var mig paa det daværende Tidspunkt ikke klart. At han bag min Ryg allierede sig med mine underordnede — Scheibel og Koue — forekommer mig ikke flatterende. Naar jeg havde Hr. Scheibel imod mig, skyldtes det blandt andet, at jeg havde opdaget, at han bag min Ryg korresponderede med min daværende Hustru, og i det hele taget var illoyal. Jeg havde ventet, at min Meddirektør vilde støtte mig, da jeg gav Scheibel Afsked, men Hr. Bruhn modsatte sig Afskedigelsen. Nu bagefter er jeg klar over, hvorfor Hr. Bruhn modsatte sig denne Afskedigelse, idet han systematisk underminerede min Stilling i Firmaet og havde Brug for Hjælpere. Hr. Scheibel hyppede sine private Kartoffler, idet han ønskede at blive Direktør i Stedet for mig.

Hr. Bruhn stod i stadig Forbindelse med min daværende Hustru, dennes Fader, Nationalbankdirektør Stephensen, og dennes Frue. Jeg er i Stand til at bevise, at Hr. Bruhn har ladet sig bruge som Redskab mod mig af nævnte Personer. Dette er altsaa ikke en tom Paastand fra min Side, men kan bevises ved en eventuel Vidneførelse. Jeg ved, at Hr. Bruhn har mødtes med Fru Nationalbankdirektør Stephensen forskellige Steder i Byen for at drøfte mine Sager.

Jeg appellerer til den ærede Generalforsamling: er det mig, eller er det Hr. Bruhn, der har blandet mit Privatliv og min Virksomhed som Direktør sammen?

Jeg skal videre anføre, at Hr. Bruhn søgte at samle Stemmer ind til Generalforsamlingen for at modarbejde mig: denne Virksomhed var han begyndt paa allerede i Efteraaret 1930, og nu benyttede han mine private Sorger og Ulykker til at give Aktionærene det Indtryk, at Firmaets Prestige led under den Avispolemik — *som uden mit Ønske* — var blevet foraarsaget af min daværende Hustru og dennes Familie. Jeg overlader trøstigt Bedømmelsen af denne Optræden til de ærede Aktionærer. Kan man bebrejde mig, at jeg som Nødværge mod denne Hr. Bruhns Optræden søgte at skaffe Stem-

mer fra de mig venligsindede Aktionærer, blandt andet ved at opkøbe Aktier? Dette er senere bebrejdet mig, men jeg var i en Tvangssituation, som ikke var fremkaldt af mig, men af den Meddirektør, paa hvis Loyalitet jeg fuldtud havde stølet. Den Mand, som jeg engang støttede med alt, hvad jeg ejede, ja endog gjorde Gæld for, fordi jeg vilde afholde ham fra at handle urigtigt overfor den Bank, hvori han var ansat, faldt mig i Ryggen, hvorfor, forstaar jeg til Dato ikke. At Hr. Bruhn først tog imod min Hjælp for saa bagefter at tilbagebetale mig Beløbet og derpaa lod Banken betale for sig, bebrejdede mig kun Sorg.

Paa den d. 12.3.31 afholdte Generalforsamling forsøgte en Storm rejst mod mig, idet Hr. Bruhn brugte sine indsamlede Stemmer, *hvoriblandt ogsaa fandtes min daværende Hustrus Familie*. Stormen blev ledet af Direktør Bruhns personlige Venner, men det lykkedes ikke at faa spændt mig ud som Direktør. Jeg sad altsaa stadig som Meddirektør i Bruhn og Baastrup A/S.

Disse Bruhns Venner var: Sagfører Jørgen Mimer og Grosserer Julius Madsen. Sidstnævnte kendte jeg intet til, og han ikke mig, men hans Udfald imod mig var forbavsende kraftige og hjerteløse, og da jeg sad i Basel, sendte han sit sidste Æselspark efter mig, idet hans Indlæg i Pressen var det eneste af alle de mange i min sørgelige Sag, der forsøgte at sætte mig ned i det almindelige Omdømme herhjemme.

Nu fornylig ser jeg, at han igen har taget sin gamle Virksomhed op paa dette Omraade, idet han er blevet dømt for at have smædet Kontorchef Dinesen. For hvis Regning han *nu* optræder, ved jeg ikke, men at det var Bruhn, der i mit Tilfælde stod bag den Gang, er givet.

Jeg skal herefter kortelig, idet jeg selvfølgelig af den ærede Generalforsamling venter den Indvending, »hvad vedkommer Baastrups Privatliv os«, tillade mig at gøre Rede for den Del af mit Privatliv, som det jo i hvert Fald lader til har haft Interesse tidligere.

I 1931 blev jeg skilt fra min første Hustru, Nationalbankdirektør Westy Stephensens Datter. Det skete paa den Maade, at hun uden Varsel forlod vort Hjem medtagende vore tre Børn, som hun vidste var mit eet og alt. Det lyder som en daarlig Film, men et Faktum er, at der i Stephensens Hjem

var arrangeret Lytteposter paa Telefonledningen samt anbragt Politi, og da jeg, der om Morgenens var gaaet fra mit Hjem uden at vide noget om min Kones Hensigt om at forlade mig medtagende mine Børn, selvfølgelig gik ud hos mine Svigerforældre for at formaa min Kone og Børn til at vende hjem til mig, blev jeg arresteret og taget med paa Politigaarden, idet min Svigerfader havde meddelt Politiet, at jeg var farlig for hans, min Hustrus og mine Børns Liv. Min Hustru og hendes Fader havde overfor Politiet gjort opmærksom paa, at jeg formentlig var i Stand til baade Voldshandlinger og eventuelt ikke veg tilbage for det, der var værre, overfor ham, hende og Børnene. Man veg end ikke tilbage for et Forsøg paa at faa mig tvangsindlagt, men den mødte Læge, Doktor Schmidt, vilde ikke være med til et saadant Overgreb paa mig.

De ærede Aktionærer, som maaske selv er Fædre, vil forstaa, hvad jeg led under hele denne Situation! Hele mit Liv blev forgiftet, det var jo ikke alene min Hustru, jeg havde mistet, men ogsaa mine tre Børn. Er det underligt, at jeg gjorde alt, hvad jeg kunde, for igen at komme i Besiddelse af mine Børn, og saaledes Gang paa Gang med saavel moralsk som juridisk Ret forsøgte blot at faa mine Børn i Tale, som man — stik imod Lovens Ord — holdt afspærret fra mig i Nationalbankdirektørens Villa i Hellerup. Jeg blev Gang paa Gang slæbt op i den offentlige Politiret paa Foranledning af min Kone og dennes Fader, ja man gav mig endog Polititilhold om ikke at nærme mig mine Børn, de Børn, som først en senere Skilsmisdom kunde fjerne fra mit Hjem. Jeg har ingen Skyld i, at jeg Gang paa Gang »kom i Avisen«, og dog bruges dette til ogsaa at slaa min økonomiske Basis væk under mig.

Jeg blev saa skilt fra min Hustru ved Byretsdom, og mine tre Børn blev berøvet mig. Jeg appellerede til Landsretten i Haab om i hvert Fald at faa tilkendt min yngste, lille Datter, som jeg i Mellemtiden havde faaet hjem til mig, idet jeg, hvad der vel menneskeligt set var forstaaeligt, en Dag jeg saa hende i Stephensens Bil, tog hende med mig hjem.

Den 20. September blev der afholdt Bestyrelsesmøde i Firmaet Bruhn & Baastrup. Landsrettens Dom skulde falde den 24. September.

Paa Mødet den 20. September bad jeg om et halvt Aars Orlov, idet jeg gerne vilde have alt det mig overgaaede paa Afstand. Jeg tog ikke i Betænkning at anmode om en saadan Orlov, idet Bestyrelsen selv tidligere, da jeg førte min Kamp i Kongelig-Sø-Sagen, hvad maaske de fleste Aktionærer erindrere, havde tilbudt mig 1 Aars Orlov med fuld Gage, hvilket Tilbud jeg imidlertid ikke modtog. Nu, da jeg anmodede om et halvt Aars Orlov, blev denne mig bevilget, men man forlangt paa Mødet, at jeg skulde underskrive paa 3 Maaneders Opsigelse, og da jeg kæmpede imod dette, eftersom min Opsigelsesfrist var 1 Aar, sagde Direktør Poulsen: »Hvis du ikke underskriver nu, faar du din Opsigelse nu pr. 1. Januar 1932.« Jeg svarede: »Saa underskriver jeg med Glæde, men under Trusel, mine Herrer.«

Man anmodede mig imidlertid om at være til Stede paa Kontoret den 25. September, altsaa Dagen efter Landsrettens Dom. Jeg beklagede, at jeg af private Grunde ikke kunde gøre dette. Grunden var, at jeg frygtede, at min lille Pige skulde blive taget fra mig, og samme Aften, altsaa den 20. September, rejste jeg til Schweiz, og allerede Dagen efter viste det sig, at Fogeden havde Ordre til at afhente min lille Datter. Min Frygt var altsaa velbegrundet.

Inden min Afrejse sendte jeg Bruhn en Meddelelse og skrev, at jeg, saa snart jeg vidste, hvor jeg tog fast Opholdssted, skulde meddele dette. Det er derfor ganske uforstaaeligt for mig, at Bestyrelsen i Redegørelsen af 7.11.31 meddeler Aktionæerne, at de har været nødsaget til at afskedige mig, da de ikke har hørt fra mig, efter at min Ferie paa »14 Dage« var udløbet. Min Ferie var nemlig ikke 14 Dage, men et halvt Aar.

Desuden havde jeg bedt *min* Sagfører, Højesteretssagfører Gamborg, *straks* sætte sig i Forbindelse med Bestyrelsen, hvad han lovede at ville gøre næste Dag.

At man for at tjene Selskabet uvedkommende Interesser bruger det, at jeg ikke mødte den 25. September som en Lydighedsnægtelse fra min Side, er utvivlsomt saavel moralsk som juridisk urigtigt. Det er Bestyrelsen, der har brudt sit Ord til mig, idet jeg, da jeg rejste bort, regnede med, at min Ferie var et halvt Aar. I Stedet for at holde det mig givne Ord om et halvt Aars Ferie, meddelte man mig, at hvis jeg

ikke vendte tilbage, blev jeg afskediget. Hvad andet havde jeg at gøre end at svare, at jeg ikke kunde komme, og at jeg saa mig nødsaget til at tage Konsekvenserne af min Handling. I min vildeste Fantasi tænkte jeg mig ikke, at man vilde smide mig ud af det mig startede Firma paa et saa søgt Grundlag. Jeg var jo i Nød, Bestyrelsen bestod til Dels af de Mennesker, der altid havde fortalt mig, de var mine Venner. Var det underligt, om jeg regnede med Støtte i netop denne fortvivlede Situation?

Jeg vil gerne lige anføre, at Bruhn, som hele Tiden underminerede mig, havde jeg netop, fordi han havde Kone og Børn, søgt at beholde som Direktør til Trods for, at jeg utvivlsomt indenfor den daværende Bestyrelse havde kunnet faa ham afskediget.

Den 12. Februar i Aar ringede jeg Direktør Poulsen op for at meddele ham, at jeg var i Færd med at udarbejde en Regdegørelse. Ved nævnte Lejlighed sagde han, da vi kom ind paa Omtalen af Bruhn: »Du ved jo godt, Baastrup, at du endnu har Venner indenfor Bestyrelsen, og som jeg sagde til dig i sin Tid, 1 Aar før din Afrejse til Schweiz, at havde du den Gang stillet Sagen paa Spidsen og forlangt af os i Bestyrelsen, at vi skulde vælge mellem dig og Bruhn, saa ved du jo godt, hvem der var røget ud.«

Jeg tør maaske derfor rette det Spørgsmaal nu til Bestyrelsen: Hvorfor var man i 1931, naar man tidligere havde holdt paa mig som Direktør, nu saa villig til at sparke mig ud? Et Svar turde være overflødigt.

Paa et Bestyrelsesmøde den 4. Maj 1931 veksledes der mellem Overretssagfører Poul Torp og mig følgende Bemærkninger:

Paa mit Spørgsmaal til Bestyrelsen »Kan nogen her i Selskabet sætte en Finger paa min Ledelse af Forretningen, og kan nogen med Rette kritisere mig som Forretningsmand?« Hertil svarede Torp: »Nej«.

Videre spurgte jeg: »Havde d'Herrer gjort dette Skridt imod mig, dersom jeg fremdeles havde været Bankdirektør Stephensens Svigersøn?« hvorpaa jeg ligeledes af Torp fik følgende Svar: »Næh«.

»Hvad er den egentlige Aarsag?« spurgte jeg. Hertil svarede Torp: »Den egentlige Aarsag er en direkte Følge af den

Udvikling, Deres private Forhold har taget,« hvorefter jeg udbrød: »Tak, mine Herrer, saa synes jeg, at Deres Handling overfor mig er en gemen og fejg Slubbetstreg, og jeg skammer mig paa Deres Vegne. Nu, da De netop burde have slaaet Kreds om Deres Direktør og støttet mig, render De mig en Kniv i Ryggen.«

Naar denne Episode staar saa tydeligt i min Erindring, skyldes det, at jeg umiddelbart efter Mødet bekræftede Samtalen i et Brev til min daværende Sagfører.

At jeg trøstigt tør sige, at man ikke har haft noget at indvende mod min forretningsmæssige Ledelse af Selskabet, viser en Skrivelse, Overretssagfører Torp har tilstillet Johs. M. Furrer, Zürich, hvori blandt andet skrives:

»Es war ein sehr respektabler und tüchtiger Geschäftsmann und hatte grossen Anteil an dem Gedeihen und an der Position der Firma.«

Inden min Afskedigelse havde Bestyrelsen, da jeg sad i Basel, tilskrevet mig, at hvis jeg selv vilde tage min Afsked, vilde man stille et Beløb til Disposition for mig, men selvfølgelig nægtede jeg dette. Jeg sad under de fattigste Forhold og sultede, og dog var der paa et Bestyrelsesmøde vedtaget at sende mig Penge til Jul, idet jeg endnu ikke paa det paagældende Tidspunkt havde faaet den mig tilkommende Gageregulering paa 1500 Kr. for andet Halvaar 1931 tilstillet. Jeg modtog imidlertid ingen Penge, og Grunden var, at man havde læst en Annonce om Start af en privat Forening. Bestyrelsen troede, at jeg skulde betale Annonceudgifterne, og dertil vilde den ikke have, at jeg modtog Penge. Man blandede sig altsaa her i en Sag, der var rent privat og kun vedkom mig.

Jeg blev derefter afskediget. Ikke paa Grund af min Udygtighed som Forretningsmand, eller fordi jeg havde gjort mig skyldig i noget uhæderligt eller ukorrekt som Direktør, men udelukkende under Hensyn til de private Begivenheder i mit Liv, gav man mig min Afsked. Paa en usmagelig Maade blander man her igen mit Privatliv og min Stilling som Direktør sammen.

Da jeg blev afskediget, havde jeg et Tilgodehavende i Firmaet, blandt andet Gage, Tantième og Repræsentationshono-

rar, men jeg modtog ikke noget af disse Beløb, derimod støttede man min Hustru i at foretage Arrest ved Fogedhjælp.

Noget af Beløbet blev brugt til at betale Kursdifferencer for nogle Aktier, som i 1931 var reserveret min daværende Sagfører, Højesteretssagfører Gamborg. Jeg ønskede paa et vist Tidspunkt, at denne indtraadte i Bestyrelsen, og heri indvilgede Overretssagfører Torp paa de Kommitteredes Vegne overfor Gamborg og mig. Disse Aktier købtes af mig hos et Bestyrelsesmedlem, Købmand Bendtsen, Ruds Vedby, og blev for Gamborgs Regning midlertidigt debiteret paa Fondskonto. Dette skete i Foraaret inden Generalforsamlingen 1931.

Da Torps Beslutning skulde stadfæstes af Bestyrelsen, nægtede denne at tage Gamborg, som jeg jo havde Tillid til, ind i Bestyrelsen. Under disse Omstændigheder nægtede Gamborg selvfølgelig at overtage Aktierne. Disse henstod da vedblivende paa Fondskonto og overtoges af Selskabet senere, men til en lavere Kurs. Kursdifferencen, ca. 2600 Kr., debiterede man min Privatkonto. Aktierne blev senere solgt af Selskabet med Fortjeneste, men denne er aldrig blevet mig krediteret. Saa vidt mig bekendt er det første Gang, man har praktiseret en saadan Handlemaade overfor et Selskabs Direktør.

Dette er for mig saa meget mere mærkeligt, som en Spekulationskonto, der for Hr. Bruhns Svoger, Bankdirektøren i Industribanken, Nykøbing F., førte til et Tab paa Kr. 10.000,00, ikke belastedes denne, men Aktieselskabet.

Da jeg var afskediget, ejede jeg i Selskabet ca. Kr. 80.000,00 i Aktier, som jeg havde erhvervet dels ved egen og dels ved min Onkel, Godsejer Ingerslevs Hjælp. Naar sidstnævnte støttede mig, var det, fordi han var forarget over, at Bruhn og nogle Bestyrelsesmedlemmer intrigerede bag min Ryg. Han var flere Gange i Løbet af de sidste to Aar kommet til mig og havde advaret mig kraftigt imod Bruhn og nogle Bestyrelsesmedlemmers Intriger bag min Ryg, idet han sagde: »Bruhn og Bjarne Nielsen med flere pønser kun paa at faa dig ud af Firmaet, jeg stoler ikke paa dem.«

Ogsaa Vilh. A. Bang nævnede han, men jeg kunde ikke tro dette, men hver Gang sagde min Onkel til mig: »Dette er forargeligt, du kan i enhver Henseende disponere over alt,

hvad jeg ejer.« Da han senere ændrede Holdning, undskyldte han sig med, at han handlede under Pres af Bestyrelsen. Hans Motivering var: »Bestyrelsen har lovet at ville holde sammen imod dig, og jeg maa gaa med dem, ellers smider de mig ud, og da jeg er en gammel Mand, tør jeg ikke løbe nogen Risiko med min Formue.«

Af de paagældende Aktier — 80.000 Kr. — havde jeg erhvervet de 70.000 fra Kurs 85 til Pari, men jeg fik senere kun en Kurs, der laa mellem 77 og 85 inclusive Udbytte for det forløbne Aar. Dette var en saa meget mere elendig Kurs, som Udbyttet forfaldt kort Tid efter, og altsaa for Størstedelens Vedkommende kun er Kurs af 74.

Jeg har altsaa ikke alene, trods jeg er Starter af Selskabet og har gjort alt for at konsolidere dette, ikke høstet Frugterne af mit Arbejde, men tværtimod har man taget det Udbytte, som rettelig tilkom mig af mine Værdier.

Det kunde være af Interesse, om jeg paa denne Generalforsamling kunde faa oplyst, hvem der lukrerede paa min Bekostning! Jeg ved positivt, at nogle af Personalet har haft Fordel af denne malpropre Transaktion. Har Direktøren og Bestyrelsen ogsaa?

Naar Bruhn og jeg tidligere var nødt til at overtage Aktierne i vort eget Selskab, vidste Sælgeren altid, at det var os, der købte. Jeg spørger igen, hvem købte disse Aktier?

Jeg skal som et Kuriosum anføre, at Bruhn & Baastrups Vedtægter, der ikke har været forandret siden 1922, er ændret i 1931 — 1932 og 1933. Det kunde jo være interessant at undersøge, hvori nogle af disse Ændringer bestaar.

Som det er gaaet mig i A/S Bruhn & Baastrup, er det gaaet mig i Grundejer-Finansinstituttet, i hvis Bestyrelse flere af Bruhn & Baastrups Bestyrelsesmedlemmer blev indsat. Ogsaa her blev jeg sparket ud, skønt jeg ligeledes var Stifteren og Starteren af Selskabet, og ogsaa her ændrede man Vedtægterne for at kunne holde mig ude.

Jeg skal til Slut anføre en lille Episode, som viser, hvor langt ned man er gaaet i sin Forhaanelse af mig. En Aften efter min Hjemkomst henvendte jeg mig hos Bruhn & Baastrup for at indsætte nogle Hundrede Kroner paa min Konto.

Hr. Scheibel nægtede at modtage Pengene med den Motivering, at han efter nærmere Konference med Direktør

Bruhn skulde meddele, at man ikke ønskede at føre Konto for mig.

Jeg vil nu slutte denne min Redegørelse, idet jeg vil bede de tilstedeværende Aktionærer, som har hørt den, og som formodentlig nu ser noget anderledes paa Sagen, om at være mig behjælpelig i det Oprensningsarbejde, jeg i Øjeblikket kæmper en haard Kamp for.

Det har været afgørende for mig, der nu har faaet Begivenhederne saa meget paa Afstand og føler mig frigjort og afklaret, samtidig med at jeg har begge Hænder fulde af interessant og tilfredsstillende Arbejde, at faa fastslaaet, at jeg ikke er løbet fra min Pligt, men kun rejste bort i *Tillid til Bestyrelsens Tilsagn om et halvt Aars Orlov*.

Denne Orlov kunde jeg med rolig Samvittighed tage, eftersom Firmaet gennem mit mangeaarige Arbejde var konsolideret, og de Angreb paa mit Privatliv, der skete, kunde selvfølgelig ikke, som det har vist sig, løbe Selskabet over Ende. København, i Februar 1935.

Ovenstaaende Tale var bilagt følgende Indlæg:

Da det i den sidste Tid ofte er kommet mig for Øre, at Selskabets Bestyrelse og Direktør, med Hensyn til den Maade, man afskedigede mig paa, undskylder sig med, at man var nødt til at foretage dette Skridt, netop paa den Maade, som man gjorde det, da man jo ikke kunde have en Direktør i Selskabet, som opholdt sig 2 Aar i Udlandet, en Undskyldning som Overretssagfører Torp gentog overfor mig paa »Grundejer-Finansinstitutets« Generalforsamling i Aar, vil jeg her ganske kort skitsere, hvad det egentlig var, der skete dengang, saa meget mere som Højesteretssagfører Gorrisen forleden Dag i »Nyt Dagblad« ganske urigtigt har paastaet: 1) At jeg rejste bort uden Varsel, 2) at man fra Selskabets Side aldrig har blandet sig i mine private Affærer og 3) at man afskedigede mig fra 1. Marts 1932.

Den første Gang man truede mig med Afsked, var i Brev fra Bestyrelsen af 4. Maj 1931, idet man forlangte, at jeg skulde underskrive en fuldkommen haabløs Instruks.

Man skrev: »Saafremt denne ikke underskrives af Dem inden 1. Juni d. A., vil Deres Kontrakt rettidigt blive opsagt, saaledes at Deres Fratrædelse finder Sted 31. December

d. A.« Instruksen blev ændret og senere i rette Tid underkrevet af mig.

Den 4. Oktober modtog jeg i Basel et rent privat Brev, der var dateret d. 29. September. Direktør N. K. Poulsen var Afsender, og han skrev, at jeg skulde være hjemme Mandag den 5. Oktober, idet han truende tilføjede: »Og for din egen Skyld raader jeg dig til at være hjemme til den Tid. Er Forholdene saaledes, at du *ikke kan* være hjemme til Mandag, man Udvalget i alt Fald bede dig meddele bestemt, paa hvilken Dato, du saa vil være hjemme.«

Paa dette Brev svarede jeg straks telegrafisk Poulsen som Privatmand: »Flyttet grundet Valuta — først faaet Brev i Dag — Tak — har jo faaet Ferie — beklager — telegraferer Tid, naar jeg selv ved Besked — tager Konsekvensen — Hilsen Baastrup.

Da jeg saaledes siger, at jeg tager Konsekvensen, hvilket er et Ord, Selskabets Ledelse ofte har benyttet til Selvforsvar, kan man vel ikke paastaa, at jeg paa det Tidspunkt har vidst, at Konsekvensen vil blive Afsked paa graat Papir!

Den 2. Oktober modtog jeg i Ekspresbrev fra en velvillig Sjæl her i Danmark et Udclip af »Dagens Nyheder« fra 1. Oktober, hvori der skrives: »I hans Forretning venter man ham hjem efter endt Ferie.«

Altsaa, man ventede mig hjem efter endt Ferie, nemlig et halvt Aar — — — det sad jeg jo og vidste, idet jeg ikke kunde vide, at Bestyrelsen paa det Tidspunkt vaklede og løb fra sit Ord. Det var jo min Mening i Løbet af dette halve Aar at anbringe min lille Pige i Pleje hos paalidelige Venner i Schweiz, for saa, naar Ferien var forbi, at vende hjem til Forretningen og se at faa en Ordning med Hensyn til Barnet.

Den 4. Oktober 1931 sad jeg i Basel og læste i de danske Blade om, hvad Nationalbankdirektør Stephensen agtede at foretage for at komme i Besiddelse af mit Barn.

Saaledes skrev Berlingske Tidendes Aftenavis af 30. September: »Kommer han, vil man vistnok fra Politiets Side — efter Nationalbankdirektør Stephensens Ønske — anvende Tvang for at faa ham til at opgive den lille Piges Opholdssted og faa ham til at udlevere hende.« Næste Dag skriver samme Blad: »Imidlertid skal den anden Part, Fru Baastrup

og hendes Fader, Nationalbankdirektør Stephensen være besluttet paa — eventuelt ved Hjælp af Politiet — at faa den lille Pige udleveret.«

Nu maatte alle Sejl sættes til — Nationalbankdirektøren vil have sin Vilje, koste hvad det skal, og alle bøjer sig, ogsaa Bestyrelsen i Bruhn & Baastrup A/S.

Derfor gaar det Slag i Slag, og den 16. Oktober modtager jeg et Brev, dateret den 10. Oktober, skrevet af Højesterets-sagfører Gorrison, der paa Bestyrelsens Vegne meddeler mig: »At Direktør Baastrup fra Dags Dato at regne er suspenderet fra sin Stilling, men at Bestyrelsen paa Grund af hans mangeaarige Virksomhed i Selskabet vilde give ham Lejlighed til selv at tage sin Afsked, saafremt han fremsætter Ønsket derom, inden 1. November d. A. —

Fremkommer saadan Ansøgning fra Direktør Baastrup inden nævnte Tidspunkt, vil Bestyrelsen af de ovenfor nævnte Grunde stille sig velvillig overfor Direktør Baastrup med Hensyn til Vilkaarene for hans Afsked, saaledes at man eventuelt vil medvirke til, at Direktør Baastrups Aktionærinteresser bliver udløst, ligesom man ogsaa vil være villig til at understøtte ham i nogen Tid.

Det i sidste Møde nedsatte Udvalg bemyndiges til i paa-kommende Tilfælde at forhandle med Direktør Baastrup om disse Forhold.

De vil af Tilførslen til Protokollen forstaa, at Bestyrelsens Medlemmer er enige om, at der ikke kan være Tale om, at De kan genindtræde i Deres Stilling som Direktør for Selskabet.

Af Hensyn til Deres mangeaarige og — hvad alle var enige om — tidligere fortjenstfulde Virksomhed for Selskabet har Bestyrelsen villet give Dem Lejlighed til at gøre Deres Fra-træden saa lempelig som mulig. Derfor vil man give Dem Anledning til selv at søge Deres Afsked. Saafremt De efterkommer denne Ordning fra Bestyrelsen inden 1. November d. A., vil Bestyrelsen ogsaa stille sig velvillig overfor Dem i den Henseende, at man vil medvirke til, at Deres og Deres Families Aktionærinteresser kan blive udløst, og i den Henseende, at man i nogen Tid vil yde Dem Støtte paa den Maa-de, at man kan tænke sig at indrømme Dem Gage for en kortere eller længere Tid, alt eftersom vi kan blive enige om.

Saafrømt De ikke gør Brug af Bestyrelsens Henstilling til Dem, vil Konsekvensen uvægerligt blive, at De faar Deres Afsked.

Indtil den endelige Afskedigelse foreligger paa den ene eller anden Maade, er De, som De vil forstaa, at betragte som suspenderet, det vil sige, at Deres Funktioner fra og med den 9. ds er ophørt.

Naar De eventuelt kommer tilbage, vil De naturligvis kunne faa Lejlighed til paa Kontoret at hente Deres private Ting, men det maa ske i Nærværelse af et af Bestyrelsens Medlemmer, hvorfor jeg i paakommende Tilfælde beder Dem sætte Dem i Forbindelse med f. Eks. et af Medlemmerne af det tidligere nedsatte Udvalg, der, som det fremgaar af Protokoltilførslen, er bemyndiget til at forhandle med Dem angaaende Vilkaarene for Deres Fratræden.

Jeg skal tilføje, at der naturligvis er foretaget de fornødne Skridt til overfor Trediemand at meddele, at Deres Funktioner for Selskabet er ophørt.«

Jeg havde altsaa faaet min Afsked, og som Paaskud anførte Højesteretssagføreren i samme Brev følgende: »Fredag den 9. ds. har Bestyrelsen afholdt et Bestyrelsesmøde... paa Mødet blev Deres Bortrejse drøftet, og det blev fremhævet, at De saavel overfor Udvalget som overfor Offentligheden havde tilkendegivet, at det var Deres Agt ikke at vende hjem igen, og at De i hvert Fald ikke havde kunnet meddele noget-somhelst om, hvornaar De vilde komme tilbage. Det blev derhos fremhævet, at De selv havde tilkendegivet, at De var fuldkommen klar over, hvad Konsekvensen vilde blive med Hensyn til Deres Stilling ved Bruhn & Baastrup.

Efter disse Forhandlinger vedtog Bestyrelsen følgende, der blev tilført Protokollen, og som jeg skal tillade mig at citere: »Bestyrelsen var efter disse Forhandlinger enige om og vedtog enstemmigt, at Direktør Baastrup paa Grund af Misligholdelse af sin Instruks og sin Kontrakt og paa Grund af det daarlige Samarbejde med Direktør Bruhn ikke kan genindtage sin Stilling i Selskabet.«

Mit Telegram til Poulsen blev altsaa udlagt, som om jeg var klar over, at Konsekvensen blev Afskedigelse paa graat Papir. At dette er urigtigt, ved og vidste Bestyrelsen godt.

At jeg overfor Offentligheden havde tilkendegivet, at det

ikke var min Agt at vende hjem fra Udlandet, er ogsaa urigtigt. Saaledes skriver »B.T.« den 2. Oktober, idet de ringede mig op og tog et Interview med mig: »Jeg vil hellere end gerne hjem for at arbejde, men jeg vil først vide, hvor jeg er henne, hvad der skal ske, inden jeg kommer tilbage, og er jeg først hjemme, kommer den fulde Sandhed aldrig frem.«

Min Kontrakt har jeg aldrig misligholdt. Jeg havde faaet et halvt Aars Ferie og var i min gode Ret til at rejse. Derimod indrømmer jeg, at mit Samarbejde med Bruhn var ulideligt, hvad De ogsaa vil forstaa af den øvrige Redegørelse. Var dette mon udelukkende min Skyld??? Nu bebrejder man mig, at jeg ikke kom hjem, man bruger dette som Selvforsvar, men jeg spørger: »Til hvad Nytte skulde jeg være rejst hjem? — Jeg havde jo ikke een, jeg kunde stole paa, og man havde jo smidt mig ud af alle mine Selskaber!!! Jeg gentager: Og jeg *havde faaet* Ferie et halvt Aar!

Jeg paastaar, at det var Stephensens Vilje, man handlede efter. Havde han været Skomager, var dette næppe sket! Og Bestyrelsen kunde dengang ikke vide, at jeg i to lange frygtelige Aar, hvor jeg sultede, maatte kæmpe, inden det lykkedes mig at beholde mit Barn i Fred. Nej, man afskedigede mig straks og paa falsk Grundlag. Naar derfor Højesteretssagfører Gorrison i »Nyt Dagblad« omkring Midten af Februar meddeler, at Bestyrelsen aldrig har blandet sig i mine private Affærer, er dette urigtigt.

Naar han derfor meddeler, at jeg uden Varsel er rejst bort, er dette ogsaa urigtigt, thi i Brev, dateret 2. September 1931 til Bruhn fra mig, skriver jeg følgende: »Kære Bruhn, hermed meddeler jeg dig, at jeg ikke kommer i Forretningen i Dag, idet jeg gør Brug af den Tilladelse til at holde Ferie foreløbig, og som jeg i Gaar fik af Bestyrelsen. Grete og jeg er rejst en Tur, og saasomt jeg har bestemt mig for, hvor jeg vil opholde mig, skal jeg lade dig tilflyde Meddelelse. Med venlig Hilsen og Tak. Din E. Baastrup.

Naar Hr. Gorrison endvidere siger, at man afskedigede mig fra 1. Marts 1932, er dette ogsaa urigtigt. Man afskedigede mig straks, hvilket turde være bevidst. Senere erfarede jeg, at der blev udbetalt mit Bo nedsat Gage til 1. Marts 1932.

E. I. Baastrup.

Den Tale, som altsaa ikke blev holdt, blev af mig personlig paa selve Generalforsamlingen fordelt til samtlige fremmødte Repræsentanter for Bladene, ligesom ogsaa alle fremmødte Aktionærer og hele Bestyrelsen hver modtog et Eksemplar.

Paa Forlangende gik jeg Ordet — i Henhold til Dagsordenen —, men gentagne Gange blev jeg afbrudt af Højesterets-sagfører Gorrissen, der som Bestyrelsesmedlem var valgt til Dirigent, og efter ganske kort Tids Forløb, da jeg var naaet til Omtalen af det intime Forhold mellem min Meddirektør, C. Bruhn, og hans bundsforvante Aand, Hr. Akabul, blev Ordet mig endelig frataget, idet enhver jo har saa megen Ret, som han har Magt.

Hvad var det da for en mystisk Magt, der stod bag min Meddirektør og Bestyrelsen? — Det var — — Hr. Nationalbankdirektør Westy Stephensen.

Som Læseren vil have set af min Redegørelse, har jeg meget nøje holdt alt det private udenfor, idet dette, som Kipling sagde, »er en anden Historie«, og om denne Historie kommer der senere en Bog.

Enhver vil kunne forstaa min Trang til dengang at fremkomme med denne Redegørelse. Jeg havde jo, bortset fra Offentligheden, ogsaa mine stakkels, smaa Døtre at tænke paa og nærrede, hvad jeg ogsaa gør den Dag i Dag, et brændende Ønske om, at deres Øjne og Hjerter igen maatte vende sig til mig, i hvem de blev opdraget til at se den sindssyge, løgnagtige og kværulerende Mandsperson.

At Nationalbankdirektør Westy Stephensen, Selskabets Bestyrelse, min tidligere Meddirektør, Hr. C. Bruhn, ikke ønskede deres daarlige Behandling af og Opførsel overfor mig publiceret gennem Avisernes Spalter — som derimod saa beredvilligt havde aabnet sig for en total Tilsvining af mig, er jo let forstaaeligt. Yderligere Kommentarer finder jeg derfor overflødige.

»EN FORMAND FOR BESTYRELSEN«.

Kritik af de besiddende Kredse er ikke velset her i Danmark. Et tydeligt Eksempel har vi i Generalkonsul Weimanns Overfald paa Overregistrator H. B. Krenchel paa »De Forenede Papirfabrikker«s Generalforsamling den 19. Marts 1937.

Tænk, Overregistrator Krenchel, som jo blandt andet har udarbejdet den stærkt benyttede »Haandbog i Dansk Aktieret«, havde den Formastelighed i 1937 at udgive en ny Bog: »Aktionærerne og Bestyrelsen«. Denne Bog indeholdt en Kritik af visse Aktieselskabers Form for Aflæggelse af Regnskab og Aarsberetning og en Opfordring til at tage Hensyn til den lille Aktionærs Interesser.

Men der maa ikke kritiseres i Danmark, ikke naar det rammer dem med Kapital og Indflydelse.

Generalkonsul Weimann, som da var Formand for Bestyrelsen i »De Forenede Papirfabrikker«, geraadede i Raseri, og ifølge Berlingske Tidendes Referat af 20.3.37, tog han sig Udløsning paa følgende Maade:

»Paa Generalforsamlingen i Gaar i »De Forenede Papirfabrikker«, paa hvilken Overregistrator H. B. Krenchel efter Indbydelse var til Stede, indtraf en dramatisk Episode.

Efter at Formanden, Generalkonsul W. Weimann, havde aflagt Aarsberetning og Regnskab, og den hertil knyttede Diskussion var afsluttet, tog Formanden paany Ordet for at fremsætte følgende Bemærkninger:

»Men saa i Anledning af Overregistrator et Par Ord endnu, ikke paa Fabrikernes, men — alene paa mine egne Vegne.

Overregistrator synes, — efter at have virket i relativ Ubemærkethed i vistnok omtrent en Snes Aar — nu at have

faaet Luft under Vingerne og at føle sig berettiget til og kompetent til at optræde som indigneret censor morum.

Paa Berettigelsen i saa Henseende skal jeg ikke komme ind, men hans Kompetence vil jeg bestride. Naar Overregistrator i de mange Aar har ladet, hvad han nu beskriver som Uhyrligheder, passere upaataalt, saa har han dokumenteret sin Inkompetence. Og naar han — endda efter modent Overlæg — (tilsyneladende uden Forstaaelse af de ejendommelige Aktieforhold i de engelsktalende Lande) er naaet frem til herhjemme at demagogere med Aktier til den lille Mand paa 10 Kr. Stk., saa svæver han i en Poesiens blaa Uvirkelighed og kan ikke tages alvorligt i en saglig Drøftelse. Blandt andet blev det med den Timeløn, som vi heldigvis efterhaanden er naaet til (jeg siger heldigvis, fordi — udfra min røde Samfundsopfattelse — de af Arbejderne gennem Aarene maalbevidst gennemtvungne, relativt set høje Lønninger og deres gennem disse betingede Levestandard, er et af Nationens bedste Aktiver) dog vist rigelig omstændeligt for Overregistrator 10 Kroners Aktionærer at skulle ud og hæve f. Eks. 10 pCt. Dividende af deres Aktie i »De Forenede Papirfabrikker«.

Med Hensyn til de skammeligt tilsidesatte, ja mishandlede Aktionærer, saa trøster det mig noget, at — fraset nogle periferiske, oplagte Tilfælde — selve de mishandlede i en lang Aarrække ikke har ment at behøve at melde sig, medens de i de periferiske Tilfælde vistnok — og det formodentlig uden større Støtte fra Overregistrator — er kommet rigtig godt igennem.

Med mine Udtalelser i Dag har jeg forøvrigt ikke villet bestride, at Indholdet af mange af de offentliggjorte Aktieselskabsregnskaber er mere end knapt.«

Overregistrator Krenchel rejste sig straks efter og sagde: »Jeg troede, jeg var indbudt til at komme her for at overvære og deltage i en saglig Forhandling, men hvis dette skal være en saglig Forhandling, kan jeg ikke være med. Jeg finder, det er en Uforskommethed at indbyde en Embedsmand til at komme til Stede og behandle ham paa denne Maade, og det kan jeg kun besvare med at gaa min Vej.«

Og dermed forlod Overregistrator Krenchel Generalforsamlings-Lokalet.

At denne urigtige og ubeherskede Opførsel overfor Over-

registrator kostede Generalkonsul Weimann Formandsposten i Selskabet var jo kun naturligt. — Men efter min og sikkert manges Mening altfor billigt sluppet.

Over Døren til det danske Plutokrati staar der den Dag i Dag: »Kritik af os er strengt forbudt!« Hvem ved, maaske det en skønne Dag af d'Herrer Plutokrater gøres strafbart.

BANKTILSYNET.

Jeg beder om Overbærenhed, fordi jeg nu maa fremdrage et Skoleeksempel paa, hvorledes man fra de højeste Myndigheders Side mener at kunne behandle, nej har behandlet, Mennesker, hvis Skæbner og Livslykke afhang af den Grundighed og Retfærdighed, som enhver Borger har Ret til at forvente bliver ham til Del i en alvorlig Nødssituation, naar hans Sag tages op til Prøvelse.

Det er saaledes mig, der beder om Overbærenhed, da den Sag, jeg nu vil fremføre, er min egen Sag, og man kan vel ikke forlange, at den skal have samme Interesse for Dem.

Paa den anden Side har jeg, da det netop er min Sag, haft rig Lejlighed til at konstatere de forfærdelige Følger, Myndighedernes Behandling af denne Sag har haft for mine kære og mig.

Saaledes er min forhenværende Svigerfader, Nationalbankdirektør Stephensens Trusel til min Svoger og min Søster om at ville styrte mig i Afgrunden, nær ved at gaa i Opfyldelse.

Materialet er stort. Dog har jeg forsøgt at begrænse det mest muligt, men den Del deraf, som jeg her bringer, gives in extenso af Hensyn til den nødvendige Dokumentation. — —

Under min Søgen efter en hæderlig og modig Sagfører, som vilde paatage sig min Sag, stødte jeg paa Landsretssagfører N. N., der imidlertid af Grunde, som De vil finde anført i nedenfor citerede Brev, ikke turde paatage sig Opgaven. Jeg vil bede Dem selv drage Konklusionen af hans Brev, der lyder som følger:

København, den 19. Sept. 1935

»Kære Direktør Baastrup.

Da vi første Gang talte sammen om Deres Sag, lovede jeg Dem ærligt at ville sige Dem, om jeg af en eller anden Grund saa mig uegnet til at føre den.

Jeg har nu arbejdet mig gennem Opgørelsen af Deres Skilsmissebo og begynder at blive klar over, hvor Kampen skal føres. Men jeg er samtidig blevet klar over, at jeg ikke kan føre den. Deres Sejr kan nemlig kun naas over Ligene paa Folk, af hvilke jeg foragter en Del, er ligegyldig overfor nogle — men ogsaa over nogle, jeg paa den ene eller anden Maade er afskaaret fra at angribe.

De maa tro mig, eller lade være dermed, men jeg kan sige, at det kribler i mig af Lyst til at antage mig Sagen.

Jeg har overvejet det nøje — og Resultatet er, at jeg maa sige fra.

Men har jeg ikke taget helt fejl af Dem de Par Gange, jeg har talt med Dem, tror jeg, De klarer Sagen — trods alt.

Deres hengivne

(Underskrift).«

I det følgende skal jeg saa gaa over til at citere et Par Breve til Banktilsynet, fra hvem jeg den 9. Januar 1937 fik Svar paa Breve, skrevet og sendt af mig til Banktilsynet den 18. og 19. Marts 1936, altsaa omtrent 10 Maaneder før dettes Svar til mig indløber — en lang, lang Tid for Bestyrelsen i mit gamle Selskab til at »finde paa«. — Man finder ikke Anledning til at foretage videre. — — Man nøjes med at spørge »Tyven«, om han stjæler, og Tyven siger som bekendt altid nej. — C'est tout!

Endvidere skal jeg citere de eneste Breve, jeg har skrevet til Justitsministeriet (under Hr. Steinckes Ministertid), idet jeg her maa indskyde den Bemærkning, at Hr. Steincke aldrig, skønt Brevene var stilet til ham, har set mit Brev af 22. April 1936, da han paa det Tidspunkt var syg og opholdt sig paa Gigtsanatoriet ved Skelskør.

Dette Brev blev nemlig, ene blandt mange andre Henven-

delser til Justitsministeren, af Departementchef Aage Svendsen pillet ud og besvaret to Dage før Hr. Steinckes Tilbagekomst til Justitsministeriet!

Den 18. Marts 1936.

Onsdag.

Til

BANKTILSYNET,

Kongens Nytorv 22, K.

Idet jeg refererer til behagelig Telefonsamtale i Forgaars med Banktilsynets Sekretær, Hr. Hasselbalch, skal jeg hoslagt tillade mig at fremsende Afskrift af min Skrivelse af 16. ds. til Formanden for Bestyrelsen i Københavns Discontokasse, Hr. Overretssagfører Poul Torp, hvad der forhaabentlig er tilstrækkelig Oplysning om dette Tilfælde.

Endvidere vedlægger jeg Afskrift af Landsretssagfører Steen G. Krenckels Brev til mig af 19.9.35. Jeg anmodede i sin Tid Landsretssagfører Krenchel om at gaa min Bobehandling igennem (eftersom min daværende Sagfører, Højesteretssagfører Leif Gamborg, tilskyndet dertil af Nationalbankdirektør Stephensen, helt igennem har behandlet mig og mine Sager paa en for mig ruinerende Maade), men Landsretssagføreren meddelte mig telefonisk, at ihvorvel han ansaa hele denne Behandling, der er blevet mig til Del, for Svindel, kunde han dog ikke tage sig af Sagen grundet paa de Forhold, han stod i til forskellige af de i Sagen implicerede Personer, saaledes som han ogsaa skriver i vedlagte Kopi.

De øvrige Forhold, jeg omtalte i Telefonen for Sekretæren, var i Korthed følgende:

- 1) Under min Kamp i 1930—1931 for at modarbejde det Undermineringsarbejde, som Direktør Bruhn og Bestyrelsen i Bruhn & Baastrup gjorde, forsøgte jeg, ved Opkøb af Aktier, at befæste min Stilling, hvorfor jeg købte en Del Aktier, som jeg paa det daværende Tidspunkt betalte helt op til Pari. En Del af disse Aktier købte jeg af Bestyrelsesmedlem, Købmand P. Bentzen, Ruds Vedby, til Kurs 95. Kr. 15.000 af disse Aktier blev købt for Højesteretssagfører Gamborgs Regning, idet det af Overretssagfører Torp var blevet lovet baade ham og mig, at Bestyrelsen vilde supplere sig med ham.

Da Torp imidlertid paa det Bestyrelsesmøde, hvor dette skulde afgøres, spurgte mig, hvorfor jeg netop ønskede denne Mand ind, svarede jeg, der paa dette Tidspunkt havde fuld Tillid til Gamborg: »Fordi jeg i det mindste maa have eet Menneske, jeg kan stole paa, indenfor Selskabet«, hvorefter man nægtede at tage ham ind, og da jeg senere sad i Schweiz, og Gamborg selvfølgelig ikke vilde overtage Aktierne, naar han ikke samtidig kom ind i Bestyrelsen, afhændede man disse til Selskabet for min Regning, men til langt lavere Kurser, og debiterede mig for Tabet, hvorefter man senere hen selv overtog dem til den billigere Kurs.

- 2) Man undlod at udbetale mig den mig tilkommende Gagerregulering for andet Halvaar 1931, hvilket Beløb jeg heller ikke senere har modtaget.
- 3) Min private Aktiebeholdning overtog man til en skandaløs lav Kurs, idet man undskyldte sig med, at man paa det Tidspunkt ikke kunde opnaa en højere. Under et Besøg, som HRSagf. Gamborg d. 1. Januar 1932 aflagde hos mig i Zürich, lovede han mig at ville drage Omsorg for, at Aktierne blev solgt paa Børsen, da jeg kendte Bruhns Svagheder og Hensigter. Da jeg senere bebrejdede Gamborg, at dette ikke var sket, undskyldte han sig med, at Bruhn havde sagt, at det ikke kunde gøres, men at han underhaanden skulde søge »at hjælpe mig af med« mine Aktier.
- 4) Inden jeg i 1931 rejste til Schweiz med min lille Datter, havde Bestyrelsen tilstaaet mig et halvt Aars Ferie, men paa Forlangende af min daværende Svigerfader, Nationalbankdirektør Stephensen, nægtede man at vedstaa dette, og paastod pludselig, at jeg kun havde faaet 14 Dages Ferie. Da det var mig umuligt at vende hjem før, jeg havde faaet en Ordning med Hensyn til mit Barn, beklagede jeg overfor Bestyrelsen, at jeg ikke kunde komme hjem omgaaende, idet jeg henholdt mig til, at man havde bevilget mig et halvt Aars Ferie, hvorefter jeg fik min Afsked paa graat Papir, og uden nogensinde at sende mig een Øre, lod man mig og mit lille Barn sidde i Schweiz og sulte.

- 5) Da jeg kom hjem og anmodede om en Udskrift af Bestyrelsesprotokollen, blev dette mig nægtet.
- 6) Alle Beløb, der stod eller indgik paa min Konto, sørgede man for, ikke kom mig til Gode, men rekvirerede Kongens Foged, der udbetalte Pengene til min daværende Hustru — jeg skulde jo sultes hjem eller hentes hjem ved Politiets Hjælp, som Hr. Stephensen offentligt udtalte i Dagbladene.

Er det saa underligt, at jeg, der i tre Aar maatte sulte, inden det lykkedes mig at tjene det daglige Brød til mig selv og min lille Datter, som Stifteren og Starteren af Bruhn & Baastrup, føler mig svigtet og meget slet behandlet af de Mænd, jeg derigennem skaffede et Levebrød eller en Bestyrelsespost, af de Mænd, der dels skriftligt og dels mundtligt har maattet erkende, at min Ledelse af Selskabet til enhver Tid har været paalidelig og dygtig. Jeg, og kun jeg, har skabt denne Forretning, og jeg synes, at jeg har et rimeligt Krav paa at blive behandlet ordentlig, i Stedet for paa den forbryderiske Maade, man til egen Fordel har anvendt overfor mig.

Af Angst for at faa Stempleet: Kværulant hæftet paa mig, og fordi jeg kom hjem som en ruineret Mand (jeg rejste fra en mindre Formue og kom hjem til et stort Underskud) saa jeg mig dengang ikke i Stand til at gøre mere ved Sagen, men nu, da Forholdene ligger noget anderledes for mig økonomisk, agter jeg at tage disse og mange andre Spørgsmaal op til fornyet Undersøgelse.

Jeg staar meget gerne til Banktilsynets Disposition med alle yderligere Oplysninger, og vedlægger desuden et Eksempplar af min Redegørelse paa den ordinære Generalforsamling i Bruhn & Baastrup, den 21. Marts 1935. Da jeg imidlertid kun ejer dette ene Eksempplar, beder jeg Dem venligst returnere mig dette saa snart som muligt.

Deres ærbødige

E. I. Baastrup.

Til Banktilsynet,
Kongens Nytorv 22, K.

d. 19. Marts 1936.
Torsdag.

Idet jeg refererer til mit Brev til Banktilsynet af i Gaar, tillader jeg mig til Deres Orientering vedlagt at fremsende Afskrift af et i Dag modtaget Brev fra Formanden for Bestyrelsen i Københavns Discontokasse, Hr. Overretssagfører Poul Torp.

Som De vil se heraf, har Overretssagfører Torp overgivet denne Sag til Bestyrelsens Næstformand, Højesteretsagfører Gorrison, og jeg skal i den Anledning tillade mig at bemærke følgende:

Højesteretsagfører Gorrissen blev, paa Nationalbankdirektør Stephensens Foranledning, indsat i Bruhn & Baastrups Bestyrelse kort før jeg maatte forlade Firmaet, hovedsagelig med det Formaal for Øje, at faa mig ud af Firmaet, da de andre Bestyrelsesmedlemmer trods alt ikke syntes om den Opgave, at skulle give mig Kniven i Ryggen. Man overdrog derfor Rakkerknægtens Hverv til Hr. Gorrissen, og det synes jo altsaa, som om han fortsat er Indehaver af dette ærefulde Embede.

Hr. Gorrissen har ved enhver Lejlighed gjort, hvad han kunde for at skade mig — sidst, da han ved Generalforsamlingen i Bruhn & Baastrup i 1935 foranledigede, at Ordet blev mig frataget, da jeg overfor Selskabets Aktionærer søgte at redegøre for, hvorledes min Sag havde udviklet sig.

Da altsaa Hr. Gorrissen, dels paa Grund af det sene Tidspunkt, han indtraadte i Bestyrelsen, og dels paa Grund af sin Indstilling overfor mig, sandsynligvis hverken kan eller vil give en rigtig Fremstilling af, hvad der er foregaaet mellem Firmaet og mig, henstiller jeg til Banktilsynet ikke at lade sig afspise med Hr. Gorrissens Fremstilling, men forlange at faa forelagt Selskabets Protokoller og øvrige skriftlige Materiale Sagen vedrørende.

I Tilslutning til, hvad jeg i Gaar skrev angaaende Kurstabet paa Gamborgs Aktier, der jo blev debiteret mig, skal jeg tilføje, at dette har fortørnet mig, dels fordi det, saa vidt mig bekendt, aldrig har været Koutume indenfor Bankverden at debitere et Selskabs Direktør for Tab af den Art, og dels fordi (saaledes som De vil kunne se af min Beretning,

som jeg i Gaar tilstillede Dem) det Spekulationstab, som blev paaført Selskabet af Direktør Bruhns Svoger, Direktør Peter Damm i Nykøbing Falster, ikke debiteredes Bruhn, men Selskabet. Imellem mine Papirer har jeg et Brev fra Damm, hvori denne indrømmer dette Forhold. Tillad mig her at gøre Dem opmærksom paa, at jeg ingenlunde har paaført Bruhn & Baastrup noget Tab.

Jeg gentager, hvad jeg skrev i Gaar: at jeg meget gerne staar til Deres Disposition med alle Oplysninger, De maatte ønske. Jeg takker Dem for den venlige Modtagelse, De har givet mig, og forbliver

Deres ærbødige

E. I. Baastrup.

P.S. Dengang jeg sad i Bruhn & Baastrup, havde vi aldrig noget imod at lægge en Kundes Konto frem for ham — men dengang havde vi ganske vist heller ikke noget at skjule. *D.S.*

BANKTILSYNET
Kongens Nytorv 20—22
Telefon C. 5502

Kbhvn. K., d. 9. Jan. 1937.
Journal Nr. B. 228
5 2 6 3.

I Besvarelse af Deres Henvendelse til Banktilsynet af 18. Marts f. A., hvori De redegør for en Række Punkter, paa hvilke De mener, at Ledelsen af det af Dem i sin Tid stiftede Aktieselskab Bruhn & Baastrup, nu Københavns Discontokasse, har forurettet Dem, skal man, efter at man fra Bankens Bestyrelse har indhentet en Redegørelse i Sagen, udtale, at man ikke finder Anledning til herfra at foretage videre.

P. B. V.
(sign.) *J. O. Thygesen.*

»BREVE TIL DAVÆRENDE JUSTITSMINISTER
STEINCKE, M E N — BESVARET AF »TREDIEMAND«.

Hr. Justitsminister K. K. Steincke.

Herved tillader jeg mig høfligst at anmode Dem, Hr. Justitsminister, om at ville gøre nedenstaaende Anmodning til Genstand for Overvejelse.

I Januar Maaned 1931 forlod min daværende Hustru, Gerda, født Stephensen, efter Aftale med sine Forældre, Nationalbankdirektør W. Stephensen og Frue, vort fælles Hjem medtagende vore tre Børn.

Min Hustru havde ikke i mindste Maade givet tilkende overfor mig, at hun agtede at afbryde vort Ægteskab og gav mig først Meddelelse om sine Hensigter ved et Brev, der blev overgivet mig paa mit Kontor, efter at hun var taget fra Hjemmet.

Da mine Svigerforældre, hvem jeg stod ret skarpt overfor, kendte min Kærlighed til Børnene og min Hustru med ret stor Sikkerhed turde regne med, at jeg, der vidste, at Flytningen i Hovedsagen skyldtes Paavirkning fra Familien Stephensens Side, vilde reagere ved pludselig at se mig berøvet hele min Familie, og at denne Reaktion vilde medføre Forløbelse og juridisk ukloge Skridt fra min Side, havde man forud tilrettelagt alt til de mindste Enkeltheder for at blive i Stand til at udnytte enhver Forløbelse til egen Fordel.

Saaledes havde man ved Henvendelse til Politiet faaet stationeret Lyttepost ved Nationalbankdirektørens Telefon, hvorved man, der meget rigtigt regnede med, at jeg straks vilde ringe det stephenske Hjem op, kunde faa opnoteret enhver Ytring, jeg i min første Vrede vilde fremkomme med.

Jeg henviser til medfølgende Afskrift af dengang optagne Politirapporter, der først langt senere er blevet mig bekendt,

hvoraf det vil ses, hvorledes Sagen udviklede sig set fra Politiets Side.

Jeg skal ikke her komme nærmere ind paa, hvad der senere paafulgte, men blot nævne, at jeg med min yngste Datter rejste til Schweiz, hvor vi opholdt os, til jeg i Slutningen af 1933 vendte hjem og, efter at have sluttet Overenskomst angaaende Forældremagten over min Datter, begyndte at oparbejde mig en Stilling.

Under dette Arbejde, der er foregaaet under uhyre Anspændelse fra min Side, idet hele min tidligere Tilværelse var slaaet i Stykker ved min Bortrejse fra Landet, har jeg imidlertid Gang paa Gang hos de Personer, til hvem jeg skulde have forretningsmæssig Tilknytning, modtaget halvt indsvøbte Bemærkninger, der maatte give mig det Indtryk, at de paagældende nærede Betæneligheder ved et nærmere Samarbejde med mig, da min mentale Tilstand vist ikke var, som man kunde ønske sig det, og disse gentagne Hentydninger har givet mig Anledning til at søge til Bunds i Aarsagerne, idet de ikke alene kunde tilskrives den Offentlighed, der var knyttet til mit Navn under min Kamp for at bevare det yngste Barn.

Ved De Undersøgelser jeg i den Anledning foretog, er jeg blevet klar over, at man i 1931 er gaaet langt mere systematisk til Værks imod mig, end jeg dengang drømte om, idet jeg ved Forhøring hos en Række Personer, bl. a. indenfor min Familie, kom til Klarhed over, at man i 1931 havde fremsat en formelig Begæring om at lade mig tvangsindlægge som farlig for mine Omgivelser og ledsaget denne Begæring med en Lægeerklæring og en Samling Udtalelser om mig og mine Forhold, som man bag min Ryg havde indsamlet hos en Række Personer, der havde Interesse i at give Nationalbankdirektøren deres Støtte.

Gennem Landsretssagfører Eiler Pontoppidan rettede jeg derefter Begæring til Politiet om at maatte erholde Udskrift af det mod mig anvendte Materiale, navnlig den paagældende Lægeerklæring, idet jeg mener at have Krav paa at blive bekendt med disse Oplysninger, hvis Virkning Gang paa Gang har været en Hindring for mig i min Forretningsvirksomhed.

Politiet har imidlertid under 19. f. M. endelig og defini-

tivt afslaaet at lade mig blive bekendt med de oven omtalte Dokumenter, men da jeg i Overensstemmelse med hele Aanden i vor Retspleje og Princippet i Loven af 2. Febr. 1866 mener, at jeg har baade moralsk og juridisk Ret til at lære det at kende, som er fremført imod mig og som dog har medført en omend kortvarig Frihedsberøvelse for mig, tillader jeg mig ved Nærværende at henvende mig til Dem, Hr. Justitsminister, som øverste Myndighed i denne Sag, og anmoder om, at Bestemmelsen, hvorefter jeg er nægtet Adgang til Dokumenterne, maa blive ændret derhen, at der gives mig den ønskede Adgang enten til Gennemgang af Sagens Akter eller til at erholde Udskrift af ethvert i Sagen beroende Dokument.

København, den 14. Januar 1936.

Med Ærbødighed

E. I. Baastrup.

d. 2. Marts 1936.

Mandag.

Hr. Justitsminister K. K. Steincke.

Idet jeg refererer til min Skrivelse af 14. Januar, beder jeg Justitsministeren tilstaa mig en Samtale, idet jeg gentager min Anmodning om, at maatte faa Lov til at se de i min ovennævnte Skrivelse omtalte Dokumenter.

I Ærbødighed

E. I. Baastrup.

JUSTITSMINISTERIET

København, den 13. Marts 1936.

Brev Nr. 5496.

Journal 3, K. 1936 Nr. 278.

Hermed 1. Bilag.

I en hertil indsendt Skrivelse har De besværet Dem over, at Københavns Politi har nægtet Dem Adgang til at blive gjort bekendt med de hos Politiet beroende Akter vedrørende nogle af Nationalbankdirektør Stephensen og Deres fraseparerede Hustru mod Dem indgivne Klager.

Foranlediget heraf skal man fremsende Afskrift af en af Politidirektøren i København over Sagen afgiven Erklæring af 7. Februar 1936, som Justitsministeriet kan henholde sig til.

Det tilføjes, at den af Dr. med. Max Schmidt afgivne Lægeerklæring af 23. Januar 1931 gaar ud paa, at De ikke er sindssyg.

(sign.)
Steincke.

Krarpup.

Hr. Direktør Eiler I. Baastrup,
Nygade 3.

Tilbagesendes *Justitsministeriet* under Vedlæggelse af de her beroende Akter vedrørende Direktør Eiler I. Baastrup samt en Pakke Akter, udlaant af Politimesteren i Københavns Amts nordre Birk.

Det fremgaar af Sagen, at Direktør Baastrup, hvis første Hustru Fru Gerda Baastrup, den 22. Januar 1931 havde forladt det fælles Hjem med Ægteparrets 3 Børn og havde taget Ophold hos sin Fader, Nationalbankdirektør Stephensen, samme Dag efter først under Telefonopringninger at have fremsat forskellige Trusler indfandt sig i sidstnævntes Hjem, hvor han optraadte truende, i hvilken Anledning han blev anholdt og ført til Politigaarden. Her blev han undersøgt af Reservelæge, Dr. med. Max Schmidt, som afgav den blandt Akterne værende Erklæring af 23. s. M. Straks efter Undersøgelsen blev Direktøren løsladt mod Løfte om ikke at ville nærme sig sin Hustru, Børn eller Svigerforældre.

Den 13. Februar 1933, da Direktør Baastrup tilfældigt saa to af Børnene i en Motordroske, som holdt ved Langebro, tog han det yngste Barn, Grete, til sig.

Den 28. Februar 1931 blev der givet Klageren Tilhold om ikke paa nogen Maade at forulempe Nationalbankdirektør Stephensen, og den 26. September s. A. blev der af Politimesteren i Københavns Amts nordre Birk rejst Tiltale for Overtrædelse af dette Tilhold, hvilken Tiltale dog senere er hævet.

Den 5. April 1931 gjorde Direktør Baastrup i Rønneholm i

Sverige et mislykket Forsøg paa at sætte sig i Besiddelse af de to ældste Børn.

Ved Østre Landsrets Dom af 29. September 1931 blev Ægteskabet mellem Direktør Baastrup og Fru Gerda Baastrup opløst, og Forældremyndigheden over Ægteparrets 3 Børn tillagdes Hustruen, men umiddelbart forinden Dommen var Direktør Baastrup rejst til Udlandet medtagende det yngste Barn, og det blev senere oplyst, at han opholdt sig i Schweiz.

I Juli 1933 vendte Direktør Baastrup, som imidlertid havde giftet sig paany med sin nuværende Hustru, Fru Edith Baastrup, f. Jørgensen, tilbage her til Landet uden at medtage det yngste Barn. Der blev rejst Sigtelse mod ham for Overtrædelse af Straffelovens § 215, men efter at han den 28. Juli 1933 under et Retsmøde i Københavns Amts nordre Birk var sat under Anholdelse, blev der samme Dag sluttet et Forlig mellem ham og hans første Hustru, hvorefter det yngste Barn paa visse Betingelser kunde forblive hos Faderen, dog saaledes at Moderen ikke gav Afkald paa Forældremyndigheden over Barnet, og efter Forligets Indgaaelse blev han paany løsladt. Straffesagen er ved Rigsadvokatens Skrivelse af 9. August s. A. sluttet uden Tiltale.

Efter Begæring af Fru Gerda Baastrup blev der endelig den 22. Maj 1934 meddelt Direktør Baastrup og hans nuværende Hustru Advarsel i Medfør af Straffelovens § 265 mod at forulempe Fru Gerda Baastrup. Anledningen hertil var, at de i de Perioder, hvor det yngste Barn, Grete, ifølge Forliget skulde opholde sig hos Moderen, generede denne og de ældste Børn ved stadige plagsomme Henvendelser, saavel telefoniske som personlige.

Med Hensyn til det i foranstaaende Andragende anførte bemærkes, at der ikke hertil er indgivet nogen Begæring om Tvangsindlæggelse af Direktør Baastrup som sindssyg og farlig for sig selv eller sine Omgivelser, og at der ikke blandt de herberoende eller de fra Politimesteren i København Amts nordre Birk udlaante Akter forefindes andre Lægeerklæringer end den foran omtalte Erklæring fra Dr. med. Max Schmidt. Dr. med. Otto Aagaard har paa Forespørgsel erklæret, at han aldrig har udstedt nogen lægelig Erklæring om Direktør Baastrup.

Klageren har gennem Landsretssagfører Eiler Pontoppidan fremsat Anmodning om at maatte gennemgaa de ham vedrørende Akter og erholde Afskrift af de Dokumenter, som han maatte have særlig Interesse i, men denne Anmodning har jeg ved Skrivelse af 19. December f. A. afslaaet, idet dog bemærkes, at Klageren har erholdt Afskrift af denne Anmeldelse af 9. Maj 1934, som foranledigede, at der blev givet Klageren og hans Hustru Advarsel i Henhold til Straffelovens § 265, samt at han tidligere har faaet Afskrift af Rapporten af 22. Januar 1931.

Til Begrundelse af mit Standpunkt overfor Klagerens Bægning skal jeg tillade mig at anføre, at det drejer sig om Akter i Straffesager, hvorpaa Loven af 2. Februar 1866 ikke finder Anvendelse, og at Klageren ikke har paavist nogen retslig Interesse i at blive gjort bekendt med de paagældende Akter, hvorved navnlig bemærkes, at den blandt Bilagene værende Erklæring af 23. Januar 1931 fra Dr. med. Max Schmidt er afgivet paa Foranledning af Politiet til Brug i en Efterforsknings sag og følgelig ikke kan tænkes at have været til Hinder for Klageren i hans Forretningsvirksomhed.

Københavns Politikammer, den 7. Februar 1936.

(Navn).

d. 22. April 1936.
Onsdag.

Hr. Justitsminister K. K. Steincke,
Justitsministeriet,
Slotsholmsgade 2.
K.

*ad Justitsministerens Brev Nr. 5496, Journal 3 K. 1936
Nr. 278.*

Med Tak anerkender jeg Modtagelsen af Justitsministerens ovennævnte Skrivelse af 13. Marts, og den dermed fremsendte Afskrift af Politidirektørens Erklæring til Justitsministeren af 7. Februar 1936.

Da Justitsministeren henholder sig til denne Erklæring, skal jeg tillade mig at knytte nogle orienterende Bemærkninger til denne, idet jeg samtidig fremsender et Album (Bilag

1) indeholdende Fotografier af Politiets Papirer vedrørende min Sag, samt diverse Dokumenter.

Politidirektørens Erklæring er til Dels baseret paa Kriminalbetjent Odmars Rapport af 22., 24. og 27. Januar 1931, og er, som Følge heraf misvisende, idet denne Rapport er eensidig og tendentiøs, saaledes som det vil ses af følgende Eksempler:

1. I sit Referat af mine Telefonsamtaler med Nationalbankdirektør Stephensen og dennes Frue, refererer Kriminalbetjent Odmar vel mine Udtalelser korrekt, men undlader at nævne, at jeg blev provokeret til disse ret voldsomme Udtryk af Nationalbankdirektør Stephensen.

Dette vil De ogsaa kunne se af Kriminalbetjentens Rapport af 22. Januar 1931, hvori han skriver: »...Jeg skal her bemærke, at disse af Baastrup fremsatte Udtalelser af mig blev noteret ned paa Stedet under Samtalerne...«

Justitsministeren vil heraf se, at Kriminalbetjent Odmar kun taler om, at han har noteret mine Udtalelser ned, men det havde sandelig ogsaa været af allerstørste Interesse i denne Forbindelse at have haft et Referat af min daværende Svigerfaders Ord. Man faar det Indtryk, at Hr. Odmar har anset det for sin eneste Pligt at »beskytte« Familien Stephensen, og anføre alt, hvad der kunde tale imod mig. Da det hidtil har været min Opfattelse, at det kun er Politiets Opgave at være Retsværner, og ikke, som det her er sket, at være »Beskyttere« med forud indtaget Indstilling *for* den ene og *mod* den anden, uden andet Grundlag end den enes Udtalelse om, at den anden er et farligt Menneske, ser jeg i Kriminalbetjent Odmars Opræden en grov Pligtforømmelse ved denne Lejlighed, og begrundet bl. a. hermed min Paastand om Rapportens Eensidighed og Urigtighed.

Stephensen udtalte f. Eks. i Telefonen, at jeg for Fremtiden ikke havde mere med min Kone og mine Børn at gøre — »de sorterer fra nu af under mig«. Gengivelsen af Bemærkninger af denne Art vilde have forklaret og undskyldt, at jeg, som det hedder i Politi-

direktørens Erklæring (i Strid med Sandheden) »optraadte truende« i Nationalbankdirektørens Hjem, men er altsaa ikke refereret i Rapporten.

2. Som det med al ønskelig Tydelighed fremgaar af Politiets Rapport, har jeg *ikke* i det stephensenske Hjem optraadt truende. Naar Politidirektøren i sin Erklæring paastaar dette, er han ikke alene i Uoverensstemmelse med Sandheden, men ogsaa med Politirapporten. I denne Rapport siges det ganske vist, at jeg forsøgte at forcere Indgangsdøren, men dels er dette ikke rigtigt, og dels kan man vel ikke uden videre omskrive Ønsket om Adgang til Huset, hvad der jo vor den første Betingelse for en fredelig Forhandling, til »truende Adfærd«. Ved dette Begreb forstaar man dog i almindeligt dansk Sprogbrug dette, at man aabenbarer en Hensigt til at tilføje andre Mennesker Overlast. Det fremgaar ikke af Rapporten, at Kriminalbetjent Odmar har konstateret Tilstedeværelsen af en saadan Hensigt hos mig.
3. Rapportens Paastand om, at jeg skulde have forsøgt at forcere Indgangen er usand. Jeg fik overhovedet ikke Løjlighed til at forsøge noget saadant, selv om det havde været min Hensigt. Døren gled op før jeg naaede at ringe eller banke, hvorpaa Kriminalbetjent Odmar (ikke den tilstedeværende Politibetjent) — uden mindste Foranledning fra min Side — kastede sig over mig og behandlede mig ret ublidt. Jeg gjorde ingen Modstand, og Kriminalbetjent Odmar konstaterede, at jeg ingen Vaaben havde paa mig. Da Hr. Odmar meddelte mig, at mine Børn ikke var i Huset, gik jeg — stadig uden at gøre Modstand — med ud i den Bil, i hvilken jeg var kommet, og kørte ned til Politigaarden.

Jeg kan i denne Forbindelse nævne, at jeg senere af mine Børn fik at vide, at de havde været til Stede, men at deres Moder, da de græd, havde skubbet dem ind i et Værelse og laaset Døren. De fortalte mig senere, at baade hun og hendes Forældre havde sagt til dem: »Jeres Fader er blevet sindssyg, og han kommer nu for at myrde os allesammen. Derfor har vi kaldt paa Politiet — jeres Fader har jo lært jer, at Politiet er vore Ven-

ner, og at vi derfor kan stole paa dem. Hvis Politiet tager ham, kan I jo nok forstaa, at det er rigtigt.« Politiet tog mig, og senere sagde en af mine Døtre til mig: »Jamen, Farmand, Politiet tog dig — vi tør ikke være hos dig, vi er bange for dig.«

4. I Politidirektørens Erklæring til Justitsministeren staar der: »...i hvilken Anledning han blev anholdt og ført til Politigaarden...« I Betragtning af, at Politiet Gang paa Gang overfor mig har nægtet at have anholdt mig, idet man har hævdet, at jeg kun blev »hidført«, hvilket Udtryk da ogsaa anvendes i Kriminalbetjent Odmars Rapport, har det glædet mig at se denne Indrømmelse af Usandheden af Politiets tidligere Paastande, idet jeg samtidig konstaterer, at Politiet har gjort sig skyldig i Overtrædelse af Retsplejeloven.

Til Rapporten i al Almindelighed skal jeg bemærke følgende:

Hvis Justitsministeren vil slaa op i vedlagte Album (Bilag 1), vil Justitsministeren bemærke, at Kriminalbetjent Odmars indledningsvis omtaler Nationalbankdirektør Stephensens Frygt for mig: »Comparenten..... nærer ingen Tvivl om, at Baastrup... end ikke vil vige tilbage for Voldshandlinger rettet mod Comparenten, hvem han sikkert vil skyldes for det skete.« Da der heri ligger en Tilkendegivelse af, at jeg skulde anse Stephensen for at bære Skylden for denne Ulykke, skal jeg gerne indrømme, at dette er Tilfældet. Derimod skal jeg fremhæve, at Frygten for Voldshandlinger fra min Side — dengang saavel som baade før og siden — var ganske ubegrundet.

Folk har af og til udtalt deres Undren over, at en almindelig Skilsmisseg kunde give Anledning til et saa voldsomt Røre, og det er da heller ikke nogen almindelig Sag.

Oprindelsen til det Had, Nationalbankdirektør Stephensen nærer til mig, gaar saa langt tilbage som til 1910 — jeg, der, som han sagde, »kun var noget i en Bank«, havde den Dristighed at forlove mig med hans Datter. Jeg har været den Mand imod fra Begyndelsen, og det blev ikke bedre, da han blev Nationalbankdirektør. Gang paa Gang saa jeg, hvilken Undermaaler han var som Bank- og Finansmand, og derfor gjorde jeg ham Gang paa Gang opmærksom paa det urigtige

i mange af hans Transaktioner. Selv nærer jeg ingen Tvivl om, at hans Had kulminerede, da han fik at vide, at en Mand som Professor Birch delte disse mine Anskuelser, og overfor mig udtalte, at han og Højesteretssagfører Fritz Bülow var et Par »slet og ret Nationalsvindlere«.

Da Stephensen frygtede, at jeg skulde bringe min Viden om hans Transaktioner ud til videre Kredse, søgte han, der vidste, at jeg kun kunde rammes gennem mine Børn, at uska-deliggøre mig gennem dem, idet han gav mit ulykkelige Forhold til min Hustru Skylden for Nødvendigheden af hans Indgreb, et Forhold, der hvis vi to — min daværende Hustru og jeg — havde faaet Lov til at være i Fred, vilde have ordnet sig selv til Gavn for vore Børn. Det er mig selv, der har sat mine tidligere Svigerforældre ind i Tingenes Tilstand, idet jeg anmodede dem om at ville tale Fornuft med deres Datter, og derved hjælpe baade hende og mig, og det kan godt være, at jeg ved denne Lejlighed var lidt haard ved Stephensen, hvem jeg stemplede som en Stud i hans Forhold til sine egne Børn, men for Stephensen var der her en Lejlighed til »at give mig Kniven«, hvilket han altsaa gjorde. Justitsministeren vil da ogsaa af Rapporten kunne se, at der ikke fra hans Side er gjort noget Forsøg paa at glatte og udjævne, men at han tværtimod har været saa udæskende som vel muligt, i det Haab, at jeg skulde forløbe mig. Samtidig har han omhyggeligt arrangeret Tilstedeværelsen af Vidner, som han i Forvejen grundigt har præpareret. Et storartet Eksempel herpaa er Kriminalbetjent Odmar. Denne Mand blev det af Stephensen indskærpet, at jeg var uhyre farlig. Dette virkede paa ham som ønsket, og giver sig Udtryk deri, at han paa Forhaand er antagonistisk indstillet overfor mig — han hører kun *mine* eksalterede Bemærkninger i Telefonen, og har ikke saa meget sund Dømmekraft tilbage, at han dels lægger Mærke til, at Stephensen paa den mest raffinerede Maade udæsker mig til disse Udtalelser, dels forstaar, at et Menneske, hvis hele Liv drejer sig om hans Familie, ikke har Sans for at vælge stilfærdige og juridisk korrekte Udtryksformer, naar han med et Slag ser sig berøvet denne. Havde han ventet, at et normalt Menneske i den Situation f. Eks. skulde have udtrykt sin Beklagelse, og saa iøvrigt have fortsat sit Arbejde?

Et andet typisk Eksempel paa, at Stephensens Oplysninger om mig havde sat ham i en sand Panikstemning, er den Omstændighed, at han, som før nævnt, øjeblikkelig ved min Ankomst faldt over mig — saadan handler kun et nervøst Menneske, ikke en uhildet, klarhovedet Politimand.

Justitsministeren vil altsaa se, at Stephensen havde vægtige Bevæggrunde til at søge mig uskadelliggjort, og da han kendte mine stærke Følelser overfor mine Børn — jeg har altid levet *for* mine Børn og *af* mine Forretninger — prøvede han ved at ramme mig gennem disse, at foranledige en saa voldsom Eksplosion fra min Side, at den vilde sandsynliggøre eller bekræfte en af ham samtidig fremsat Paastand om, at jeg var sindssyg. Skulde denne Paastand saa føre til, at jeg enten blev tvangsindlagt eller fik Lov til at gaa omkring med Stemplet »sindssyg« paa mig, var jo Maalet naaet, idet jo saa selvfølgelig alle mine Paastande om Stephensen vilde blive tilskrevet mine mentale Defekter, og skulde der ske det, at jeg virkelig blev sindssyg, vilde dette jo kun være saa meget desto bedre.

Til Justitsministerens Orientering skal jeg tilføje, at jeg Gang paa Gang, til utallige Mennesker, har fremsat mine Paastande om Stephensens Udygtighed i den allerskarpeste Form, men Stephensen har aldrig skønnet det formaalstjelligt at gendrive disse mine Paastande gennem et Sagsanlæg.

Til Belysning af ovenstaaende kan jeg nævne, at da jeg d. 22. Januar 1931 var blevet »hidført« (anholdt) til Politigaarden, udtalte daværende Politiinspektør Thune Jacobsen under Afhøringen af mig, at man havde krævet mig indlagt som Sindssyg, og at man nærmest var tilbøjelig til at gøre dette. Da jeg havde forklaret Politiinspektøren, hvorledes Sagerne stod, skiftede han imidlertid Mening. Noget senere ringede Stephensen og forlangte i ubeherskede Vendinger, at jeg skulde tvangsindlægges som Sindssyg, og Politiinspektøren rakte da Hørerøret hen imod mig, for at jeg selv kunde høre Stephensens Udtalelser, og jeg hørte da, hvorledes han vildt skreg ind i Telefonen: »Jeg kræver ham tvangsindlagt, han er sindssyg« o.s.v. Det endte da ogsaa med, at Politiinspektør Thune Jacobsen maatte give den sygeligt ophidsede Mand en Reprimande. Stephensens Ophidselse vilde jo normalt være ganske uforklarlig, men maa altsaa ses paa Baggrund deraf,

at han saa sin Plan om at faa mig effektivt uskadeliggjort, ødelagt. Til Ødelæggelsen af den tjente ogsaa Politilægen, Dr. med. Max Schmidts Erklæring om, at jeg ikke var sindssyg; hvilket han ogsaa, efter at have undersøgt mig, sagde til mig selv, idet han ledsagede denne Udtalelse med de for mig den Gang meningsløse, men paa Baggrund af ovenstaaende Forklaring let forstaaelige Ord: »Saadan noget faar man ikke mig med til.«

I Anledning af Politidirektørens Erklæring af 7. Februar 1936, skal jeg iøvrigt bemærke følgende:

ad Tiltalen imod mig af 26. September 1931.

Naar denne maatte hæves, skyldes det ganske simpelt, at jeg altid har overholdt det mig af Københavns Politi givne Tilhold af 28. Februar 1931. Det er forøvrigt mærkeligt, og vistnok ogsaa lovstridigt, at et Tilhold som dette gives mig, der er og ogsaa dengang var bosiddende i Nordre Birk, af Københavns Politi og ikke af Nordre Birks.

ad: Forliget mellem min første Hustru og mig af 28. Juli 1933.

Dette Forlig blev jeg »tvunget til at gaa frivilligt med« til. Man satte først mig i Fængsel med Trusel om at ville holde mig der i indtil seks Maaneder. Dette fik mig imidlertid ikke til at fravige mit Standpunkt, men da man derpaa ogsaa arresterede min nuværende Hustru og truede hende med den samme Behandling, maatte jeg kapitulere, ikke mindst da min Hustru ikke er stærk. Dette er Forklaringen paa, hvorfor jeg gik ind paa dette Forlig, der førte til, at mine to ældste Børn mente, at jeg havde svigtet dem, og jeg har saa at sige ikke set dem siden.

ad: »Genering ved« stadige plagsomme Henvendelser, saavel telefoniske som personlige.«

Jeg skal give Justitsministeren et Par Eksempler paa disse plagsomme Henvendelser:

- 1) Da min yngste Datter i Sommer blev meget syg — jeg havde tre Læger til hende, og det saa en Overgang meget alvorligt ud — ringede jeg flere Gange til Moderen,

da jeg ikke turde tage det Ansvar, det vilde være, hvis Barnet skulde gaa hen og dø, uden at jeg havde underrettet Moderen og Søstrene. Takken herfor var den, at min egen Datter truede med at melde mig til Politiet. Resultatet blev dog imidlertid, at Moderen i 10—12 Dage hver Dag kom og saa til Barnet i et Par Timer. Jeg stillede hele mit Hjem til Disposition, idet min nuværende Hustru lukkede sig inde i et Værelse i Stuen, eller forlød Huset, mens min første Hustru opholdt sig hos Barnet paa 1. Sal. Dette er et af Eksemplerne paa, hvorledes jeg i videst mulig Udstrækning har søgt at tage ethvert tænkeligt Hensyn for at undgaa at volde Ufred eller Ubehageligheder, og skønt man Gang paa Gang er gaaet til Politiet med Klager over mig, har jeg dog aldrig, skønt jeg har haft adskillig mere Grund til det, gjort Gengæld.

Som et lille Modstykke kan jeg nævne, at min yngste Datter en Dag, efter at have været hos sin Moder, kom hjem og spurgte, hvad en offentlig Kvinde var.

Paa mit Spørgsmaal om, hvem der havde sagt det, svarede hun: »Det siger de nede hos Stephensens om Mammi« (min nuværende Hustru).

- 2) Da min døende Moder ønskede at tale med min første Hustru, og jeg vidste, at denne var i Sverige med sine Forældre og mine Børn, ringede jeg paa min Moders indtrængende Opfordring til Stephensens Hjem, hvor jeg forsøgte at faa Adressen i Sverige at vide, idet jeg da vilde sende min første Hustru et Telegram med Anmodning om at komme til Moder, men Husassistenten kunde ingen Oplysning give mig. Skønt jeg altsaa dels havde en saadan Anledning til at ringe, at intet normalt Menneske vilde betænke sig paa at se bort fra en Overtrædelse af et Polititilhold, dels ikke forulempede noget Menneske derved, da jeg vidste, at der ingen var hjemme, blev jeg dog af Nationalbankdirektør Stephensens slæbt op i Byretten. Her var det uheldigvis for Stephensens, Dommer Junior, der skulde dømme, og han nægtede pure at gaa med paa Spøgen og tildelte tværtimod Stephensens »en Næse«.

Dette, Hr. Justitsminister, er de »stadige plagsomme Henvendelser«.

ad: Min retslige Interesse i at se Dokumenterne.

Naar Politidirektøren skriver, at jeg ikke har paavist nogen retslig Interesse i at blive gjort bekendt med de paagældende Akter, skal jeg tillade mig at protestere. Man har paa enhver tænkelig Maade søgt at ødelægge mig som Forretningsmand, se min Redegørelse paa Bruhn & Baastrups Generalforsamling i Marts 1935 (Bilag 2), mit Brev til Direktør Tersling af 23. Marts 1936 (Bilag 3), Hr. Leo B. Aagaards Brev til mig af 28. September 1935 (Bilag 4) — man har forsøgt at ruinere mig — se mit Brev til Bruhn & Baastrup af 16. Marts 1936 (Bilag 5), mine Breve til Banktilsynet af 18. og 19. Marts 1936 (Bilag 6 og 7), Afskrift af Landsrets-sagfører Steen G. Krenchels Brev til mig af 19. September 1935 (Bilag 8) — man har forsøgt at ødelægge mit personlige Renommé paa utallige Maader — se f. Eks. Brevene til Grosserer Krogh-Johansen af 26. Februar og 18. Marts 1936 (Bilag 9 og 10), samt Bilagene 2 og 4.

Dette er kun spredte Eksempler, der kunde hentes mange flere.

Naar Politidirektøren i sin Erklæring skriver, at Dr. Max Schmidts Erklæring af 23. Januar 1931 ikke han tænkes at have været til Hinder for Klageren i hans Forretningsvirksomhed, skal jeg bemærke, at jeg er fuldstændig enig med Politidirektøren heri, og at jeg aldrig har hævdet noget saadant. Derimod findes der en Lægeerklæring gaaende ud paa, at jeg er sindssyg, og en Beretning baseret paa mundtlige Udtalelser af et lignende Indhold. Denne Beretning saa jeg ligge indpakket i blaat Papir, da jeg en Dag aflagde Besøg paa Kriminalassistent Andreas Hansens Kontor. Kriminalassistenten indrømmede dette og spurgte: »Vilde De i mit Sted lade Dem se disse Papirer?« hvortil jeg svarede: »Nej, ikke uden Deres Chef, Thune Jacobsens Tilladelse«, og skønt Kriminalassistent Andreas Hansen forlod Lokalet og var borte i ca. 10 Minutter, og jeg saaledes kunde have kikket i Papirerne, lod jeg være. Denne Beretning er skrevet paa Basis af mundtlige Udtalelser af forskellige af mine »Venner«,

som f. Eks. min Fætter, Røntgenlægen Chr. I. Baastrup, Direktør C. Bruhn, o.s.v.

Hvad angaar den af mig omtalte Lægeerklæring, skal jeg blot henvise til Kriminalassistent Andreas Hansens Udtalelse: »Der findes en saadan Lægeerklæring.«

Naar man bestrider, at jeg skulde have nogen Interesse i at se disse Papirer, da de næppe kan have været mig til Hinder i min Forretningsvirksomhed, kan jeg for det første henvise til de ovenfor omtalte Breve etc., og for det andet henstille til Justitsministeren gennem en Henvendelse til ledende Bankfolk herhjemme, der alle som en vil erkende, at jeg er en dygtig Bank- og Finansmand, at konstatere, hvor haabløs en Anmodning fra min Side til d'Herrer om Arbejde, f. Eks. som Direktør for en Bank eller lignende, vilde være. Det Undermineringsarbejde, der hensynsløst og til Bunds er gjort imod mig, gjorde det endog umuligt for mig, da jeg kom hjem, og straks averterede efter Kapital til et nyt Bankierfirma, at rejse saa meget som een Krone.

Til Belysning af den ejendommelige Maade, jeg er blevet behandlet paa, skal jeg tillade mig at anføre følgende:

1. Under denne Sags Behandling har man aldrig bedt om min Fremstilling. Jeg formoder, at dette skyldes den Omstændighed, at man uden videre er gaaet ud fra, at jeg var sindssyg.
2. Jeg nægtede pure at lade mig skille, og dog opnaaede min daværende Hustru Skilsmisse i Løbet af 2½ Maaned.
3. Naar min første Hustru ønskede at appellere en Afgørelse fra en Instans til en anden, og fra anden til tredie, skete det med en for dansk Retspleje højst ualmindelig Fart. Det er saaledes hændt, at en Sag er blevet appelleret fra om Formiddagen til samme Dags Eftermiddag. Er det, Hr. Justitsminister, Tilfældet, naar Landets jævne Borgere har Sager for Retten?
4. I Højesterets Dom af Maj 1931 angaaende den fra Østre Landsret appellerede Kendelse hedder det: »Under Tvi-
sten om Børnenes Udlevering har Moderen *hævdet*, at Skylden for Samlivets Ophævelse paahviler Faderen, og

at det er imod Børnenes Tarv under de foreliggende Forhold at føres tilbage til Faderens Hjem...« Jeg tillader mig at spørge Justitsministeren: Er det Koutume, at man dømmer en Mand paa, hvad en hadefuld Kvinde »hævder«? Det staar intetsteds i Dommen anført, at hun har *godtgjort* Rigtigheden af sin Paastand, og der staar heller ikke noget om, at Højesteret har fundet det sandsynligt, at det var rigtigt, hvad hun »hævder«. Den absolut eneste Motivering for Dommen er den, at min første Hustru har »hævdet« noget. Een af Dommerne i denne Sag afgav da ogsaa dissenterende Votum, netop paa dette Grundlag. Hvis Justitsministeren derpaa spørger: »Jamen, hvorfor optraadte De saa ikke og hævdede det modsatte?« kan jeg kun svare: »Af den simple Grund, at jeg ikke anede, at denne Retsforhandling fandt Sted, og følgelig ikke var til Stede.«

5. Da jeg under en Injuriesag ønskede Politiinspektør Thune Jacobsen og Professor Birck indkaldte som Vidner, blev dette mig nægtet, da det var »Embedsmænd i Funktion«. Dette til Trods for, at de begge havde erklæret sig villige til at møde. Hvorfor ønskede man at faa Sagen belyst saa lidt som muligt?
6. Kontorchef Simonsen fra Børneværnet i Charlottenlund tilsagde mig under min Kamp al mulig Hjælp og Støtte, da han mente, at Retten var paa min Side. Da det kom til Stykket sagde han hovedrystende: »Formanden og Bestyrelsen har sagt, at *Deres* Sag maa vi ikke røre ved.«

Der er i denne Forbindelse andre Ting, jeg kunde nævne, men jeg skal indskrænke mig til med to Eksempler at vise Dem, hvorledes Stephensen formaaede at rekruttere sine Hjælpere endog fra min Vennekreds.

Højesteretssagfører Leif Gamborg:

Gamborg var min Sagfører. Da jeg rejste hjemme fra, stod min Villa mig i 105,000 Kr. Gamborg lod den forfalde i den Grad, at den ikke engang kunde sælges paa Prioriteterne Kr. 33,000. Dette Forhold var Skifteretten klar over, og dens Medhjælper, var paa det rene med, at Gamborg ikke gjorde

de sin Pligt, tilkaldte min nuværende Hustru, der paa mine Vegne afsatte Gamborg. Efter at Boet var gaaet til Skifteretten, hævede Gamborg sit Honorar, Kr. 5.000,00 paa mine Sparekassebøger, mens Skrædderregninger og lignende paa et halvt Hundrede Kroner forblev ubetalte. Da min Onkel, Gods-ejer Ingerslev, bebøjejede ham denne hans Behandling af mit Bo, gav han ham Kr. 1.000,00 for at tie stille. De vedlagte Bilag 5, 6, 7 og 8 tjener iøvrigt til Oplysning om dette Punkt. I 1931 beklagede Gamborg sig til mig over, at hans økonomiske Stilling var slet — han havde et Underskud paa vistnok Kr. 40.000,00. Efter at han havde misrøgtet mine Sager og ruineret mig, med det Resultat, at jeg var ude af Stand til paa en effektiv Maade at rense mig juridisk, da jeg kom hjem, efter at have siddet i to Aar og sultet i Schweiz, var han pludselig blevet i Stand til at købe Højesteretssagfører Liebes Forretning.

Nationalbankdirektør Ove Jepsen.

Denne var min Ungdomsven, og oprindelig Fuldmægtig i Haandværkerbanken. Jeg skaffede ham ind i Privatbanken i København, og da denne Sag var endt, var han, via en Direktørstilling i Bikuben, naaet til Direktørstolen i Nationalbanken. I Mellemtiden var der sket det, at han i Byretten aflagde falsk Vidnesbyrd, der gik imod mig, men i Nationalbankdirektør Stephensens Datters Favør.

Jeg staar ganske uforstaaende overfor Politidirektørens Udtalelse om, at Loven af 2. Februar ikke finder Anvendelse i dette Tilfælde, idet man selv i Justitsministeriet, hvor man dog formentlig maa have Forstand derpaa, har hævdet, at den gør det. Jeg beder derfor venligst Justitsministeren meddele mig, om Politidirektørens Paastand virkelig er rigtig, samt om derfor den mig gennem justitsministerielle Embedsmænd givne Underretning om dette Spørgsmaal er forkert.

Jeg haaber med denne min kortfattede Fremstilling at have bevist, at jeg i allerhøjeste Grad har en retslig Interesse i at faa denne Sag opklaret. Dels fordi den har ødelagt mit Hjem og taget mine Børn fra mig, dels fordi den har været mig til alvorlig Hinder i min Forretningsvirksomhed, er det

for mig af den største Betydning at faa at vide, hvem der har været med til bagfra at slaa mig ned.

Ikke mindst ønsker jeg denne Oprensning, fordi min nuværende Hustru, ødelagt af al den Sorg og Modgang, som vi har været igennem, omsider er bukket under i Kampen for det daglige Brød, saa hun nu ligger dødssyg af Tuberkulose paa Vejlefjord Sanatorium, hvad der for mig, der stadig er uden Livsstilling, af økonomiske Grunde betyder en yderligere Anspændelse af min Arbejdskraft ved Dag og Nat. Jeg ønsker ikke i nogen Maade at hævne mig paa vedkommende Personer, men vil af disse forlange skriftlige Udtalelser, som afkræfter deres tidligere Erklæringer. Jeg ønsker at blive rehabiliteret. Naar jeg ikke tidligere har gjort noget ved Sagen skyldes det, at jeg har frygtet for at faa Stempleet: Kværlant hæftet paa mig, og for at blive betegnet som lidende af Forfølgelsesvanvid. Nu har jeg set en Lysning for dansk Retspleje deri, at netop De blev Justitsminister. Jeg beder derfor Justitsministeren undersøge de af mig fremsatte Klager, og derefter tage saadanne Skridt, som en Konstatring af disses Rigtighed maatte foranledige. Desuden tillader jeg mig at gentage min Anmodning om at blive givet Tilladelse til at se samtlige hos Politiet beroende Akter vedrørende denne Sag.

I Ærbødighed

E. I. Baastrup.

JUSTITSMINISTERIET
København, den 1. Juli 1936

Brev Nr. 14298.
Jour. 3. K. 1936.

Hermed 1 Pakke Bilag.

I Anledning af Deres fornyede Henvendelse i Skrivelse af 22. April 1936, hvori De bl. a. paany anmoder om at maatte blive gjort bekendt med Akterne vedrørende de af Nationalbankdirektør Stephensen og Deres fraseparerede Hustru mod Dem indgivne Klager, skal man, idet man vedlægger Afskrift af en af Politidirektøren i København afgivet Erklæring af 16. Juni 1936, meddele, at Justitsministeriet maa

henholde sig til sin Skrivelse af 13. Marts 1936, hvorefter Andragendet ikke kan imødekommes.

P. M. V.
(sign.) *Aage Svendsen.*

/Colov.

Hr. Direktør Eiler I. Baastrup,
Nygade 3.

Københavns Politi
Politidirektøren.

København V., d. 16. Juni 1936.

Ved Tilbagesendelsen af hoslagte med Justitsministeriets Paategning af 6. Maj d. A. — Jr. 3. K. 1936 Nr. 278 — fremsendte Klage af 22. April d. A. med Bilag fra Direktør Eiler I. Baastrup, skal jeg, idet jeg vedlægger nogle her be-roende Akter, udtale følgende:

I Klagens første Afsnit retter Direktør Baastrup Beskyldninger dels mod Politiet for ved den i Rapporten af 22. Januar 1931 omhandlede Lejlighed at have overskredet sin Kompetence, dels specielt mod Overbetjent Odmar for ved anførte Lejlighed at have gjort sig skyldig i Pligtforsømmelse og have optraadt ukorrekt overfor Klageren.

Det fremgaar af Rapporten, at Direktør Baastrups tidligere Hustru havde forklaret, at Klageren ved tidligere Lejligheder bl. a. havde truet med at ville skyde den, der tog Børnene fra ham, at Direktør Baastrup var i Besiddelse af en Revolver, samt at han under sin sidste Telefonopringning til Nationalbankdirektør Stephensen d. 22. Januar 1931 truede denne paa Livet. Direktør Baastrup erkender at have fremsat de anførte Trusler. Jeg maa saaledes hævde, at der var fuldtud tilstrækkelig Grundlag for de af Politiet truffne Foranstaltninger. Det fremgaar endvidere af Rapporten, at Klageren efter at være blevet forhindret i at trænge ind i Nationalbankdirektør Stephensens Bolig, medfulgte godvillig til Politigaarden for at afgive nærmere Forklaring. Naar jeg i min Erklæring af 7. Februar d. A. har anført, at Klageren blev »anholdt« og ført til Politigaarden, hvori Klageren synes at ville se en Indrømmelse af, at Retsplejelovens Regler er ble-

vet tilsidesat, skyldes det den Betragtning, at Klageren, saafremt han havde nægtet at følge med, utvivlsomt vilde være blevet sat under Anholdelse. Det synes mig i nogen Grad at være en Strid om Ord, hvorvidt Klageren er blevet »anholdt« eller »hidført«, idet det afgørende er, at der i det foreliggende Tilfælde har været tilstrækkeligt Grundlag for at skride til Anholdelse. De af Politiet iøvrigt ved den paagældende Lejlighed foretagne Foranstaltninger, Ransagning og Beslaglæggelse af den i Sagen omhandlede Pistol, er sket med Klagerens udtrykkelige Samtykke.

Med Hensyn til de nærmere Omstændigheder ved Klagerens Trusler mod Nationalbankdirektør Stephensen, hans Forsøg paa at trænge ind i dennes Bolig og Overbetjent Odmars Optraeden overfor Klageren, skal jeg bemærke, at man ikke bagefter paa Grundlag af, hvad der er sket og de Udtalelser, der er faldet, vil kunne foretage en sikker Bedømmelse af den, og allermindst vil Klageren være i Stand til at bedømme den objektivt, hvilket ogsaa fremgaar af Dr. Max Schmidts Erklæring. Der maa i en saadan Situation handles efter Konduite, og hvad angaar Overbetjent Odmar, skal jeg anføre, at jeg anser ham for en endog ualmindelig rolig og besindig Mand og ikke nærer Tvivl om, at han ved den paagældende Lejlighed er optraadt fuldtud korrekt og ikke har foretaget sig andet eller mere, end hvad han maatte anse for absolut nødvendigt for at forebygge Voldshandlinger.

Jeg skal endelig i denne Forbindelse tilføje, at Klageren, saafremt han paa daværende Tidspunkt — i 1931 — mente at have været Genstand for Myndighedsmisbrug fra Politiets Side, burde have fulgt den i Retsplejelovens § 814 anviste Fremgangsmaade ved at indgive Klage desangaaende til Retten.

Hvad angaar det i Klagen pag. 5 angaaende Klagerens Samtale med Kriminalassistent Andreas Hansen anførte, skal bemærkes, at Direktør Baastrup for længere Tid siden mødte hos Kriminalassistenten i Anledning af, at han ønskede sig den Revolver udleveret, som i 1931 var blevet taget i Forvaring. Kriminalassistent Andreas Hansen har overfor mig forklaret, at han ikke kan erindre Enkelthederne i Samtalen med Klageren, men at han husker, at Klageren anmodede ham om at maatte se Sagens Dokumenter, specielt en Lægeattest, som

han forment berøede blandt disse. Kriminalassistenten, som søgte at virke beroligende paa Klageren, der tydeligt gjorde Indtryk af, at han mente at være blevet uretfærdigt behandlet, har muligt i Stedet for at give ham et blankt Afslag, spurgt Klageren, om han i hans Sted vilde lade ham se disse Papirer, men Kriminalassistenten vil anse det for usandsynligt, at han derefter skulde have forladt sit Kontor og ladet Klageren tilbage med Sagens Dokumenter. Kriminalassistenten har erklæret, at han muligt har svaret Klageren, at der fandtes en Lægeattest ved Sagen, men han er sikker paa, at han ikke har opgivet Lægens Navn eller noget vedrørende Attestens Indhold.

Det i Klagens pag. 6 og 7 vedrørende Højesteretssagfører Gamborg og Nationalbankdirektør Jepsen anførte finder jeg ingen Anledning til at indgaa paa, da det er denne Sag ganske uvedkommende, og saafremt Klageren ønsker videre foretaget mod de nævnte, maa han indgive særlig Klage desangaaende paa rette Sted.

Iøvrigt kan jeg henholde mig til min Erklæring af 7. Februar d. A., idet det af Klageren nu anførte ikke giver mig Anledning til at ændre mit Standpunkt med Hensyn til Klagerens Anmodning om at maatte gennemse de ham vedrørende Akter.

(Navn).

Torsdag den 21. November 1940, Klokken 15,45, havde jeg paa Rigsdagen et Møde med forhenværende Justitsminister K. K. Steincke, under hvilket vi drøftede foranstaaende Korrespondance, idet Hr. Steincke havde haft denne til Gennemgang og Undersøgelse nogen Tid i Forvejen. Under Samtalen udtalte Hr. Steincke omtrent ordret følgende:

»Jeg har nu undersøgt Sagen, og er blevet klar over, hvordan den ligger og det viser sig da, at jeg slet ikke var i Ministeriet paa det Tidspunkt, da De har modtaget Svaret fra Departementchef Aage Svendsen. — Sagen er nemlig den, jeg var syg og laa paa Skelskør Gigtsanatorium i et Par Maaneder. Der er det pudsige og mærkelige ved den Maade, Deres Sag er blevet behandlet paa, at denne, *ENE BLANDT MANGE*, er blevet pillet ud 2 DAGE FØR min Tilbagekomst til Ministeriet og dette paa Trods af, at man har maattet søge

netop DET Brev frem blandt en stor Mængde andre. — De forstaar jo nok, Hr. Baastrup, som Justitsminister modtager man i Løbet af et Par Maaneder en uhyre Mængde Henvendelser, saa det var en stor Bunke for mig at komme igennem, da jeg atter begyndte i Ministeriet, idet *det eneste* af de til mig personlig rettede Breve, der, medens jeg var borte, var blevet besvaret, *som sagt var Deres!* — Naar Folk skriver til mig personlig, faar de ALTID Svar fra mig selv, det er noget, jeg *aldrig* i min Ministertid har fraveget. Jeg har saaledes ikke haft den mindste Anelse om Svendsens Svar til Dem, og det er vel tilgiveligt, at jeg under min Sygdom har glemmt Deres Sag. Jeg kan ikke lide, at *man har skyndt sig med at svare Dem 2 Dage, før man vidste, at nu kom jeg, og det, vil jeg indrømme, ser unægtelig meget mærkeligt ud.*«

Er det mon mærkeligt, at ogsaa jeg synes, at denne min Henvendelse ogsaa denne Gang har faaet en urigtig Behandling fra Myndighedernes Side?

Ja — — det er sandt: »Enhver har saa megen Ret, som han har Magt.«

ARBEJDSGIVERMENTALITET CONTRA PERSONALEMENTALITET

Arbejdsgivermentalitet contra Personalementalitet — hedder dette Afsnit, og — — — hvorfor *contra*?

Jo, for det er desværre oftest *contra*, og det er ikke nemt at se, hvorledes det kan blive anderledes. Her skal dog gøres et Forsøg paa at skifte Vind og Vejr lige. Der er nemlig mange Grunde til dette »*contra*«, og den altovervejende er Magtfordelingen, som er saa afgjort i Arbejdsgivernes Favør, selv om det maa indrømmes, at der paa forskellig Maade er givet Love til Beskyttelse af Personalerne, Funktionærerne.

Men hvad nytter »Feri Lov«, »Lærling Lov«, Lov om »Overarbejde«, naar der ikke findes Organer, som kontrollerer, om disse velmente Love til Funktionærernes Beskyttelse overholdes.

Jamen, det er da umuligt, siger den, som tilfældigvis ikke kender en Funktionærfamilie. Lov er da Lov. Nej, Lov er ikke Lov, ikke for alle. —

Hvorfor klages der da ikke? — Ja, hvem tør? — Saa er der da Personaleforeningerne. Ganske rigtigt, men der er det besynderlige ved Personalets Repræsentanter, at ved Mandatets Opnaaelse er det, som om »Gejsten« gaar lidt af. — Det er intet Særsyn, at en Mand vinder sit Mandat ved Aar efter Aar at staa op paa det aarlige Møde og ved en meget agresiv Tale, som viser hans umaadelige Harme mod Direktionen og næsten umaadelige Omsorg for Personalets Ve og Vel, vækker Forsamlingens Opmærksomhed. Tænk, at han tør. Det maa være Manden, som vi skal have ind i Bestyrelsen. Han tør sige fra, han er paa vor Side. Nye Tider vil oprinde med ham som vor Repræsentant. Og saa vælges han omsi-

der, og den store Skuffelse indtræder, thi nu har han naaet, hvad han vilde. Og allerede ved første Forfremmelse, forsvinder Hugtænderne, som skaffede ham Mandatet. Aaret efter kan han godt staa op og tale beklagende, om det yderst prekære, at der i det faglige Blad har staaet en eller anden saglig rigtig Artikel om Personalemisbrug. Saadant maa rigtignok ikke ske oftere, thi det støder Direktionen! Og Hr. Ex-Hugtand fortæller maaske endda — naivt — at han personlig overfor Direktionen har udtrykt sin dybeste Beklagelse over, at den famøse Artikel er fremkommet.

Men, hvis en saadan Artikel er rigtig, skal Personalets Repræsentanter saa sandelig ikke beklage, at den er sluppet gennem Censurens Naaleøje, men snarere sætte ind paa at skaffe bedre Forhold. Og mon man ikke kan være ganske overbevist om Artiklens Rigtighed? Jo, for det er da klart som Solen, at var den overdreven, saa var der ogsaa kommet et sønderlemmende Dementi. Det kan der ikke i dette specielle Tilfælde, selvfølgelig af ganske bestemte Grunde.

Den har nemlig været rigtig! Og nogle af Personalet har lært lidt — blandt andet om manglende Karakterstyrke hos de udvalgte Repræsentanter, hvis fornemste Opgave er og bliver at beskytte de smaa og værgeløse.

Men Hr. Ex-Hugtand er nu engang blevet valgt, og Sløvsindet blandt Personalet er saa stort, at han sikkert bliver genvalgt Aar efter Aar til Tak for sin Faneflugt.

Og Personalet fortjener ikke bedre, naar det tolererer en Mand af den Kaliber som sin Repræsentant. Og hvem smiler Augursmilet? Direktionen, Arbejdsgiveren, som atter har indfanget en kras Modstander ved de gammelkendte og saa sikre Metoder.

Uheldige Ansættelser og Udnævnelser.

Gaar man nogle Aar tilbage, vil man i tidligere Aargange af »Bankbladet« finde Artikler, som behandler disse Emner. Det gør man ikke mere. Det betyder ikke, at der ikke mere sker uheldige Ansættelser og Udnævnelser, men af en eller anden Grund kritiseres der altsaa ikke mere. — Formentlig fordi, det alligevel er haabløst.

Skade, at Direktionerne er afskaaret fra at høre, hvorledes de fleste Udnævnelser kommenteres.

Filialerne vil selvfølgelig altid synes, at det hovedsagelig er de »Ansigter«, som Direktionerne ser omkring sig, som fremmes, og det lader sig ogsaa vanskeligt benægte, at Tendensen er der. Det er maaske ogsaa ret forstaaeligt, eftersom Direktionerne umuligt kan kende alle i en stor Virksomhed, men husk alligevel paa, ærede Direktioner, at der rundt omkring i Filialer og mere skjulte Kontorer sidder dygtige Mennesker, som ogsaa har Krav paa lidt af Naadens Sol.

En dygtig Personalechef kan paa dette Omraade gøre meget til, at Direktionens Opmærksomhed henledes paa de mere skjulte, de flittige, interesserede, som formodentlig ofte gavner Institutionen mere end Favoritterne. Personalechefen kan ogsaa bøde paa Uret, hvor en overordnet bevidst holder en dygtig Mand nede. En middelbegavet Chef vil altid have svært ved at anbefale eller anerkende Dygtighed hos andre, men der maa Personalechefen sætte sin Autoritet ind. — En dygtig Personalechef er Guld værd!

Springavancementer kan kun sætte ondt Blod. Selvfølgelig kan de være berettigede, teoretisk set. I Praksis vil ingen gøre, hvis Direktionerne gør en ukendt, et ubeskrevet Blad, til noget stort, saafremt Spillet's Regler overholdes, det vil sige, at der iagttages en vis Sømmelighed ved Avancementernes Hurtighed og stilles nogenlunde samme Krav som til Resten af Personalet.

Nu ved man jo godt, at selvom en Direktør i sit Personales Øjne er en Gud, er der et mangehovedet Uhyre, en 10 à 12-armet Molok, som hedder Bestyrelsen.

Det vilde være dødsens uretfærdigt af Personalet at midtsamle sin Vrede over de i dets Øjne uretfærdige Ansættelser og Udnævnelser i Direktionens Person. Direktionen kan være ganske uskyldig. Maaske er der af en tidligere Direktion afgivet et Løfte. Maaske kan et af Aktier tynget Bestyrelsesmedlem eller en Blok af Aktionærer gennemtvinge sin Vilje. Der er ogsaa Begrebet »Forbundne Bestyrelser« at tage Hensyn til. Institutionens store Kunder gør maaske ogsaa Krav gældende, hvis en Søn eller en Svigersøn skal placeres lidt godt og slippe nemt til det, andre ikke kan opnaa gennem et Livs Slid og Slæb. — Saaledes er det nu her i Landet. Den

lille, fasttømrede herskende Klike skal nok sørge for sine egne, selv om det skal gaa over andres — figurlig talt — Lig. Det er sikkert der, Hovedansvaret skal lægges.

Man tør vel tro, at Direktionerne gerne forfremmer deres egne Folk, men at der fra Tid til anden lægges Pres paa dem, og derved sker der altid Personalet en Uret.

I disse Tider, hvor faktisk alle Fag kæmper for deres professionelle Interesser, og hvor Samfundet atter maa forlange, at saglig Indsigt og faglig Dygtighed bliver eneste og højeste Trumf, tør det Haab udtales, at det kun, i det Tilfælde, hvor der er Tale om Geni, kan ske, at en Mand, som ikke har gennemgaaet den normale Uddannelse, pludselig ophøjes til Direktør eller noget andet stort.

Dette Haabs Opfyldelse vil ikke kunne skade nogen Institution, ejheller Samfundet, men udelukkende, og egentlig saa retfærdigt, »Fars Sønner«.

Privilegierne maa selvfølgelig nu falde. Samfundet har ikke Raad til, at velbegavede, energiske, unge Mennesker, som har den »Fejl«, at de ikke tilhører Kliken, af Mismod og Mistro opgiver at forberede sig til de betydende Stillinger.

Det er hændt, at unge Mænd, som udover deres normale Uddannelse i en eller anden Institution samtidig har slidt sig til en Embedseksamen, altsaa maa siges at være dobbelt kvalificerede, er blevet spændt ud af den Bane, som de troskyldigt troede stod dem aaben.

Det er ondt. Det er Ondskab at se bort fra en saadan dobbelt Indsats, som har kostet økonomiske Afsavn. Afkald paa alle de smaa Glæder i Dagliglivet, Pres paa hele Familien og saa til Slut — den store Skuffelse. Ønskestillingen besættes med en anden, som har bedre Forbindelser.

Selv om en Direktion selvfølgelig paa ingen Maade skylder Personalet Regnskab for sine Udnævnelser, kan det vel ikke forbavse Direktionen, at det giver Anledning til Skumleri, for ingen tør protestere aabenlyst, hvis en Mand uden de nødvendige Kundskaber udnævnes til en speciel Post, der netop kræver speciel Viden.

Det ser da f. Eks. underligt ud med en Chef for udenlandsk Korrespondance, som ikke er i Stand til i hvert Fald at læse de tre Hovedsprog og saaledes maa stole fuldt og fast paa sine

Korrespondenters Loyalitet og Dygtighed; saadant medfører tilmed en vis Risiko for Foretagendet.

Det samme gælder alle Specialiststillinger. Af en Revisionschef maa man kunne forvente, at han har gennemgaaet en alsidig Revisoruddannelse, inden han ophøjes. Ganske vist er det ret ualmindeligt, at Revisionen, hvor talstærk den end maatte være i Forhold til det øvrige Personale, slaar ned paa noget, før det er for sent, Ulykken sket og Pengene formøblet, men Revision maa der til. Blot skal denne uproduktive Gren af en Virksomhed ikke have Lov at brede sig over alle Grænser. Man kan nemlig ikke leve af en nok saa fin Revision.

Filialbestyrerposter eller lignende skal heller ikke anvendes til Retræte for afdankede Storheder, som har dokumenteret deres Uegnhed paa andre Poster.

Tværtimod bør de besættes med Eliten indenfor Personalet. Det er nemlig Reklame, god og effektiv Reklame for Banken, og Direktionen behøver da ikke at nære Mistillid og udstede Tons af Cirkulærer, hvis Formaal er at stramme Handlefriheden og dermed en Ekspeditions Hurtighed, hvad er særdeles daarlig Reklame.

Et Personale, som gennem Erfaring ved, at et Avancement er betinget af Uddannelse, Kundskaber, Flid og de rent menneskelige Egenskaber, som er mindst lige saa vigtige, vil bestræbe sig paa at kunne opfylde Kravene, og Institutionen vil automatisk faa et glimrende Personale, som bliver en levende, daglig Reklame for Institutionen.

Omvendt vil blot nogle faa helt usaglige Udnævnelser trykke Personalet ned i Mismod, og den saa foragtelige Hørupske Sætning, som har været Landet saa kostbar: »Hvad kan det nytte?«, vil uvægerligt ende med Mistillid til egne Evner, Modpolen til det for en Direktion saa ønskværdige.

Hovedkontor contra Filial.

Af en eller anden mærkelig Grund føler Personalet i Hovedkontoret sig ofte hævet over Filialernes Personale. Selv ganske unge lærer hurtigt at tale à la Hovmester, naar de telefonerer til en Filial. Det er selvfølgelig ikke andet end daarlig Opdragelse og Uvidenhed, men Tendensen er der og kan vist kun betvinges gennem større Udveksling af Perso-

nalet, som derigennem vil lære, at der findes Dygtigheder, Folk med Viden og store Kundskaber — ogsaa i Filialerne, Folk som det er værd at kende, og af hvem man kan lære noget.

Derigennem vil Personalet ogsaa faa Øjnene op for den Ulighed, der raader med Hensyn til Arbejdstid, Arbejdsvilkaar, Arbejdstempo, og nogle vil vel forbavses over, at uhyre stærkt belastede Afdelinger i Hovedkontoret eller Filialer ikke rekompenseres paa en eller anden Maade, f. Eks. ved Udbetaling af 1, 1½ eller 2 Maaneders Gage — alt i Forhold til ydet Ekstra- eller Overarbejde i Sammenligning med 1 normalt Arbejdsaar.

En gennemført Udveksling af Personale vilde ogsaa betyde, at man gør hinandens personlige Bekendtskab, og intet er bedre til at fremme en Sags rigtige og hurtige Løsning.

Arbejdspladsen.

Det er forbavsende, saa lidt der ofte er tænkt paa at skabe de bedst mulige Arbejdsvilkaar for Personalet. Det er selvfølgelig ikke ond Vilje, snarere manglende Omtanke.

Læg f. Eks. Mærke til vore Banker. Som Regel er Personalet henvist til at arbejde i et Lokales Inderste, hvor det maa bruge kunstigt Lys hele Dagen, selv i Sommermaanederne. Det er afgjort ikke sundt, ejheller billigt.

Dagslyset er reserveret til Kunderne, som dog kun opholder sig kortere Tid i Banken. Air-conditioning er vist saa godt som ukendt, skønt Sagkundskaben siger, at Udgiften dertil rigeligt opvejes af den forøgede Arbejdsevne og Arbejdslyst. Enhver, der henimod Lukketid kommer ind i en Bank paa en Regnvejrsdag, hvor Hundreder af Menneskers vaade Tøj har forpestet Luften, vil indrømme, at det ikke kan være sundt, æstetisk eller behageligt at arbejde under de Forhold.

Og det maa forøge Smittefaren over Skranken betydeligt, at Luften ikke renses.

Teknisk Kontor for Personaleforslag.

Enhver af Napoleons Soldater bar som bekendt Marskalstaven i sit Tornyster. Maaske sidder der rundt omkring i Personalerne smaa, upaaagtede Folk med gode Idéer til tek-

niske Forbedringer. Men de kommer ikke frem med dem. Dels mangler de Mod, dels frygter de, at en anden skal hugge Idéen, f. Eks. ved at foranledige den afvist for saa selv ad Aare at lade den genopstaa i forbedret Form — som højeste Vidom.

Der bør derfor i enhver Institution være et Teknisk Kontor for Personaleforslag om Forbedringer eller nye Forhold, som ingen anden har tænkt paa.

Ethvert Forslag skal indgives skriftligt. Det beøhver ikke at være udarbejdet i Detailler, hvad Manden maaske ikke formaar, men han skal saa kunne faa den nødvendige tekniske Hjælp til Videreførelse af Idéen, hvis den er rigtig. Hvis hans Idé er anvendelig, er den samtidig mønsterbeskyttet. Intet Forslag maa, hvad enten det er brugbart eller ej, returneres, men skal indgaa i Arkivet og under alle Omstændigheder opbevares en vis Aarrække.

Det vil være rimeligt, at der ydes et Honorar for Forslaget i Forhold til anvendt Arbejdstid og Anvendelighed.

Jeg er overbevist om, at et saadant Kontor vil lokke mange frem med Forslag, og selv om der maaske bliver run paa det i Begyndelsen, vil Tilgangen af Forslag, sikkert hurtigt regulere sig selv.

Maaske har en eller anden allerede et Forslag til Forbedring af Arbejdsforholdene, specielt Lokalerne, som jeg tidligere har berørt. Der gaar saamænd ingen Ære tabt for den Arkitekt, som faar til Opgave at indrette det ideelle Banklokale eller andet Arbejdsrum, hvis han taler med den lille Mand, som skal arbejde deri, inden hans Planer udarbejdes. Tværtimod vilde en saadan Henvendelse bevise, at Arkitekten er sit Hverv voksen og har Tanke for andet end stilrene Facader.

Et veloplagt Personale, som kan takke det helt rigtigt indrettede Lokale for sin Veloplagthed, er mere værd for Banken end 1000 Neon-Lys Reklame.

»RENTE- OG AAGERLOVGIVNING«.

I gamle Dage var der faste Regler for, hvor store Renter der maatte kræves af Pengelaan. I Danske Lov 5.14.5. siges det saaledes: »Til Rente af Penge, Korn eller andet, maa ej højere tagis end sex af hundrede aarligen«. — I Forordning af 5. Januar 1813, § 21, bestemmes det imidlertid: »Den almindelige Rentefod ved alle Forskrivelser, som lyde paa Sølvværdie, og herefter udstedes, er 4 Procent. Hvor Forpligtelsen derimod lyder paa Navneværdie, er Creditor berettiget til at betinge sig 5 Procent«. — Den sidste Bestemmelse om Ret til at tage 5 Procent Rente af »Laan i Sedler og Tegn« blev dog allerede ophævet ved Placat af 22. November 1820, § 2. Det ses, at Bestemmelsen i gamle Danske Lov ikke er ændret ved nogen af de senere Love, for saa vidt angaar Renter af andet end Penge, saaledes at den gamle Lovbestemmelse stadig er i Kraft for Renter af »Korn, eller andet«.

Ved Lov af 6. April 1855, der kalder sig »Lov, hvorved Rentefoden i visse Tilfælde frigøres og Straffen for Aager forandres m. v.«, bestemtes, at fornævnte Rentefod af 4 Pct. »skal for Fremtiden ikkun være gjældende for Udlaan i faste Ejendomme, hvorimod Rentefoden ved andre Laan skal være fri«, men Indenrigsministeren bemyndiges til at udstede Bevillinger til at svare en højere Rente, indtil 6 pCt., hvilket efterhaanden udviklede sig til en ren Formsag, og siden Lov af 27. Marts 1912 blev givet uden særlig Ansøgning mod Erleggelse af 1,00 Kr.

For Overtrædelse af Lovens Paabud om Rentens Størrelse fastsættes Straf. I Danske Lov 5—14—5 siges der: »Befindis nogen meere at tage, have han forbrudt al Hovedstoelen, hvalfdeelen til Kongen, og halvdeelen til den, der paaklager«, og denne Bestemmelse blev nærmere uddybet i »Forordning

af Umyndiges Credit« af 14. Maj 1754, § 6: »Befindes det, at nogen Creditor har modtaget Forskrivning for højere Summa, end Debitor virkelig til Laans har bekommet og faaet fuldkommen Valuta for, eller at Debitor af den bekomne Capital har betalt og erlagt mere, end den ordentlige efter Loven og Frr. tillade Rente, da (hvad enten saadan kaldes Duceur, Provision, eller hvad andet Navn, det maatte tillægges) skal det dog ansees som ubillig Aager og Rente, og Capitalen ifølge deraf være forfalden $\frac{1}{2}$ til Kongens Fisco og $\frac{1}{2}$ til Angiveren«. Ved Loven af 6. April 1855 blev denne Konfiskationsstraf dog ændret til en Bøde af det fire- til det tyvedobbelte af den ulovligt oppebaarne Fordel.

Det vil af disse gamle Regler ses, at Lovgiveren gennem Tiderne har interesseret sig for Rentens Størrelse og forsøgt at holde den nede ved Forbud og Straf, og medens det siden Loven af 1855 var straffrit at drive Aager med løse Laan, har det stadig haft Lovgiverens særlige Interesse at regulere Renter for Laan i fast Ejendom.

Loven af 1855 var i det store og hele i Kraft lige indtil Loven af 6. December 1933, hvor det i § 1 fastsættes:

»Af Laan mod Sikkerhed i fast Ejendom maa uden Bevilning hverken ydes eller oppebæres højere Rente end 4 pCt. p. a., og fremtidig kan Bevilling ikke meddeles til at svare højere Rente end 5 pCt. p. a. af saadanne Laan.«

og i § 2:

»Den, der i Strid med nærværende Lovs Bestemmelser oppebærer højere Rente end 4 pCt. aarlig af Laan mod Sikkerhed i fast Ejendom, eller som for at omgaa Lovens Bestemmelser tager Forskrivning for et større Beløb end det, der udlaanes, jvf. Bestemmelsen i § 6 i Forordning af 14. Maj 1754, straffes med Bøder. Samme Straf kommer til Anvendelse paa den, der i Strid med nærværende Lov indgaar paa at udrede en aarlig Rente af over 4 pCt. af saadant Laan. Bøderne tilfalder Statskassen«.

Den juridiske Videnskab har længe været enig i at fastslaa det uheldige ved Lovgiverens Behandling af Rentespørgsmaalet.

Det praktiske Liv har sine egne Love, som det er vanskeligt at lave om paa ved saadanne Bødebestemmelser, og en af

disse Love fastslaar, at Penge har samme Tilbøjelighed som Vand til at lejre sig, hvor der er Huller, — hvor Trangen til dem er størst. Jo større Trangen er, des større Vederlag kan der tilbydes Kapitalen for Laanet. Og paa den anden Side maa Kapitalen bedømme Størrelsen af sin Risiko og naturligt kræve et større Vederlag for en risikabel Anbringelse end for en sikker Prioritering.

Lovgivningen har stedsse behandlet Rentespørgsmaalet, som om Renter alene var et Vederlag for Afsavn af Kapitalen, og har undladt at tage i Betragtning, at Renten tillige er et Vederlag til Kreditor for den Risiko, der er forbundet med at yde Laanet, — Risiko for at det ikke kan blive tilbagebetalt ham. Dette er saa meget mere beklageligt, som det netop ved de Laan, hvor Rentefoden stiger op over det tilladte Maximum, er Risikomomentet, der spiller bestemmende ind, og aldrig Afsavnsmomentet. Thi det er logisk givet, at Afsavnsmomentet er dækket af den laveste sædvanlige Rentefod.

Det vil være unødvendigt her at komme nærmere ind paa de forskellige Enkelbetragtninger i Forbindelse med Fortolkningen af Loven af 1933, hvor man i Praksis har søgt at indsnævre Lovens Virkeomraade ved f. Eks. at hævde, at den kun ramte Laan ifølge egentlige Pantebreve og ikke, hvor Laanet f. Eks. var sikret ved Skadeløsbrev, og at Loven ikke heller skulde gælde Laan af mere løs Karakter, men kun Laan af en vis Varighed eller Fasthed, — altsammen Forsøg paa at bortforklare, at Loven ikke kan anvendes efter sin Ordlyd. Det er formentlig ogsaa tilstrækkeligt kun at paapege, at Loven efter sit Indhold endog synes at ramme Folks Køb af Kredit- og Hypothekforeningsobligationer, naar disses effektive Rente overstiger 5 pCt. p. a. Det er jo desværre langt fra første Gang i de senere Aars Lovgivningsarbejde, at Lovenes Udformning er behæftet med aabenbare Mangler saavel ved Hensyn til Klarhed som Gennemførlighed.

Det kan imidlertid om den omtalte Lovbestemmelse siges, at den bør ophæves i sin Helhed, allerede fordi den er i aabenbar Modstrid med Erhvervslivets Praksis og den almindelige Retsopfattelse.

Saa længe det er gældende Ret, at Kapitalen staar frit i Konkurrencen, vil det økonomiske Liv forme sig derefter, saaledes at Udbud og Efterspørgsel bestemmer dens Pris. Saa

længe man opretholder den økonomiske Liberalisme, vil Kapitalens Jagt efter Bytte være bestemmende for, hvor Laanene anbringes, og det uden Hensyn til, om Lovgiveren siger: Fy, I maa ikke faa saa meget!

Det vil være af Interesse at se lidt paa Virkningerne af denne Lov. De kan i alt Fald ikke være imponerende, for der findes vist ikke een Borger i dette Land, der nogensinde har set Loven have Indflydelse paa det økonomiske Liv. Muligt har Loven haft den Virkning at dulme Samvittigheden hos de velmenende Lovgivere i deres Harme over Kapitalens Udbytning af Danmarks Erhvervsliv — man kunde næsten fristes til at haabe, at Loven dog maa have haft bare den Virkning, hvis ikke der stod saa alvorlige Hensyn paa Spil, som det her er Tilfældet.

Loven praktiseres saadan, at Bankerne ganske som hidtil yder Laan mod Pant i fast Ejendom til ganske ubeskaarede Renter — blot saadan, at Sikkerheden gives ved at deponere et Ejerpantebrev i Banken. Saa ordner man Samvittigheden, naar den skrigger op om Lovbrud etc., ved at hævde, at dette ikke er rigtigt, thi Laanet ydes jo ikke mod Sikkerhed i den faste Ejendom, men mod Haandpant i det deponerede Ejerpantebrev, og saadant Dokument er Løsøre, Keine Hexerei — nur Behendigkeit.

Og det praktiske Liv er lige saa praktisk som Bankerne. Man lader Skyldneren udstede et Pantebrev, og saa sælger han det for mindre end Paalydende til Laangiveren. Ogsaa Behendigkeit.

Og efter Loven skal saa Banken og Laangivere og alle de arme Debitorer, som Transaktionerne gaar ud over, straffes med Bøder til den altid slunkne Statskasse. Men her kommer en Mand i Vejen med en Slæde. Det er Politiet, som ikke vil deltage i disse Bødegilder. Her hejser Politiet Stoppesignalet og siger til Lovgiverne omtrent saadan: Vi kan ikke forbyde jer at vedtage Love, hvis Virkninger er uheldige og urimelige, men vi gaar aldrig med til at praktisere dem.

Man stilles her overfor et interessant statsretligt Problem: Hvorledes vil Rigsdagen klare denne Situation? Er det virkelig i sidste Instans Politiet, der træffer Afgørelsen i dette Land? Men det skal ikke være Hensigten at rejse dette Pro-

blem alt for skarpt, thi hvorledes vilde det gaa, hvis Politiet derved blev tvunget til at haandhæve Loven af 1933?

En Side af Sagen er, at Statskassen vilde blive beriget med en Bøderegn, saa Finansministeren vilde tro, han drømte, og det skulde for saa vidt ikke bekymre nogen, thi Lov er Lov. Men man havde vel lidt ondt af Debitorerne, der derved led dobbelt Skade.

Men den anden Side af Sagen var, at Kapitalen vilde trække sig tilbage til et roligt og betrygget Privatliv dèr, hvor den med fuld Sikkerhed kunde opnaa højeste tilladte Rente, og Følgen var da den, at Laansøgerne aldrig kunde opnaa Laan, hvor Sikkerheden ikke var absolut. Det behøver næppe udredes, hvor alvorligt dette vilde indvirke paa Forretningslivet, hvor selv den sundeste Virksomhed i Perioder vil kunne komme til at savne Midler.

Kunde Rentelovene opretholdes i gamle Dage — og det er sandsynligt, at de ikke har virket synderlig stærkt, selv om man dengang honorerede Angiverne for deres Daad — behøver dog ikke heraf at følge, at lignende Bestemmelser stadig er gavnlige for Samfundet. Det økonomiske Liv er undergaaet en saa enorm Udvikling siden dengang og er af langt finere, differentieret Struktur, saaledes at primitive, naive Midler ofte betyder stor Skade. Og saadan er det netop gaaet med disse Lovbestemmelser.

Det bør herved ikke glemmes, at det i Almindelighed ikke er klog Politik at opretholde Lovbud, der er i saadan Modstrid med Samfundets almindelige Opfattelse eller Trang, at de er Genstand for stadige Overtrædelser i det daglige Liv, idet saadant medvirker til at nedbryde Borgernes Respekt for Lovens Befalinger.

*

De her nævnte Lovbud er af rent økonomisk Natur, og Overtrædelser deraf behøver ikke at falde ind under Begrebet Aager, der forudsætter en egentlig Udnyttelse, altsaa en særlig grov Overtrædelse af Bestemmelserne. Her skal gives en kort Oversigt over Lovgivningens Stilling til saadanne grove Misbrug af økonomisk Magt.

I Aftaleloven af 8. Maj 1917, § 31, bestemmes: »Naar no-

gen har udnyttet en andens Nød, Letsind, Enfoldighed, Uerfarenhed eller et mellem dem bestaaende Afhængighedsforhold til at opnaa eller betinge Fordele, som staar i aabenbart Misforhold til, hvad derfor ydes, eller som der ikke skal ydes Vederlag for, er den, der saaledes er udnyttet, ikke bundet ved den af ham afgivne Viljeserklæring«.

Nu kan man jo sige, at enhver Lovregels Værdi afhænger af dens Fortolkning i Praksis, og maalt med Alen er denne Paragraf ikke meget værd. Dagliglivet udviser utallige Eksempler, hvor en menneskelig Bedømmelse af de økonomiske Transaktioner vilde henføre dem under Aftalelovens Regel om Ugyldighed. Folk trækker paa Skuldrene og siger: Tja, den mere kloge narrer den mindre kloge! Eller: det er dyrt at være fattig! Naturligvis kan sligt ikke forhindres, men det er her et Spørgsmaal om at sætte Grænsen efter det praktisk sundeste Skøn, og i saa Henseende burde Grænsen flyttes, saaledes at den selvfølgelig Regel i Aftalelovens § 31 virkelig blev benyttet som et Redskab til at stramme Tøjlerne noget mere, end det sker i dansk Praksis.

Med den borgerlige Straffelov af 15 April 1930, § 282, fik vi for første Gang i dansk Ret en almindelig Regel om Straf for Ager. Den lyder saaledes:

»For Ager straffes den, som udnytter nogens Nød, Enfoldighed, Uerfarenhed eller et overfor ham bestaaende Afhængighedsforhold til i en Retshandel at opnaa eller betinge en Ydelse, der staar i aabenbart Misforhold til Modydelsen, samt den, som efter med Kendskab til Retshandlens Beskaffenhed at have erhvervet et paa en saadan Retshandel grundet Krav, gør dette gældende eller overdrager det til en anden«, og i Lovens § 285 fastsættes Straffen til Hæfte eller med Fængsel indtil 2 Aar.

Men ogsaa her gælder det, at Loven taber i Værdi ved den ringe Anvendelse, der gøres af den i Praksis. Det er i alt Fald en Kendsgerning, at Agerforretningerne florerer den Dag i Dag i uhyggelig Grad.

Det maa imidlertid indrømmes Politiet, at det er en vanskelig Opgave at drage den Grænse, som er flydende selv i de borgerlige Domstoles Praksis, men Loven *har* givet Politiet og Domstolene den Opgave at drage en Grænse for det tilladelige, og saa er det nødvendigt at benytte Reglen overfor

alle forekommende grelle Tilfælde, indtil Praksis kan faa sin Form. Men saa vidt er man end ikke naaet endnu, da Lovbudet næsten ikke finder Anvendelse, — i alt Fald meget sjældent i Forhold til de mange Overtrædelser, Dagliglivet melder om.

Man tænke f. Eks. paa et Tilfælde, hvor en Prioritering er sket mod stort Kurstab, hvis Størrelse er beregnet under Hensyn til Laanets Løbetid. Ofte vil det virke meget grelt, om dette Laan forfalder til Indfrielse med sit fulde Paalydende før den forudsatte Temin som Følge af mere eller mindre tilfældige Omstændigheders Indtræden, eller hvor et Pantebrev er udstedt til Sikkerhed for en Gæld, der er opstaaet ved Udrygtelse eller Aager. Der er ingen Tvivl om, at det vilde have sin gode Virkning, om der statueredes Eksempler paa, hvor Moralens Grænse maa trækkes.

*

Imidlertid tør det sikkert siges, at de forskellige Lovbestemmelser giver Udtryk for fromme Ønsker for døde Øren, og det er et Spørgsmaal, hvor længe disse Tilstande overhovedet lader sig opretholde. Gennem de sidste 15 Aar er Pantegælden i Danmarks faste Ejendomme blevet forøget med 5—6.000 Mill. Kr., og enhver med praktisk Erfaring paa dette Omraade vil let kunne skønne om Rentebyrdernes Betydning for det økonomiske Liv og om Betydningen af, at Renten holdes nede paa det mindst mulige. De senere Aar har da ogsaa være Vidne til en Række af Foranstaltninger eller Forsøg derpaa fra Statsmagtens Side, som alle endte i haabløs Fiasko. Rente og Kurstab formerer sig som sugende Iglar, og Erhvervslivet lider af Blodfattigdom og Afkræftelse.

Her nytter det ikke at give de samme Lovbestemmelser en Opmaling med ny Ord og skønne, fromme Ønsker, der vil være nøjagtig lige saa virkningsløse som alle de gamle.

Vi er stillet overfor et Problem, hvis Løsning kræver Mod og Klarsyn. Er det overhovedet muligt at ordne Rentespørgsmaalet i økonomisk Frihed? Er Kapitalforholdene ved at tage Magten fra os som Følge af Kronemøntens dalende Købekraft, saaledes at vi glider mod Inflation og Ulykke? Og hvorledes vil vi i det hele taget være i Stand til at holde den økonomiske

Balance, naar vor Kronemønt er uden Bassis i Guld eller andet?

Hvis man nu møder op med flere Rentelove og Aagerbestemmelser, er det uforsvarligt Lapværk. Der er mindre end intet at udrette ad den Vej. Med de hittidige Erfaringer kan man snarere befrygte, at de kun vil gøre ondt værre.

*

Svaret maa blive, at Danmark i Dag er tvunget til at gennemføre *Planøkonomi*. Rentespørgsmaalet kan ikke løsrives fra de øvrige store Problemer, men maa tages op til Behandling paa bred Basis, og midt i et fuldstændigt guldforladt Europa skal den danske Krone ikke gøre sig store Illusioner om igen at finde Hvile i sin gamle Gulddækning, — og det er vist kun godt det samme.

Til dem, der i denne Forbindelse rykker frem med Kravet om Frihed, er der kun Medynk tilovers, thi Frihed paa det økonomiske Omraade er af ringe Betydning fremfor Folkets og Erhvervslivets Sundhed.

*

I Erkendelse af, at de danske Lovregler om Rente er saare langt fra at være tilfredsstillende, har Indenrigsministeren givet Tilsagn om en ny Lovgivning paa dette samfundsvigtige Omraade, og den Erkendelse, som ligger til Grund for Tilsagnet, maa hilses med Glæde. Heri vil blande sig Haabet om, at Spørgsmaalets Rækkevidde maa aabne Lovgivernes Øjne for den rette Vej: det økonomiske Liv maa underlægges Samfundets Kontrol gennem en effektiv Planøkonomi. Først da vil Rentespørgsmaalet kunne løses paa virkningsfuld Maade til hele Samfundets Gavn.

»BANKLOVENS § 12, STK. 5«.

Banklovens § 12, Stk. 5 lyder som følger:

»En Bank maa ikke eje fast Ejendom eller have Aktier (Andele) i Ejendomsselskaber til højere samlet bogført Værdi end 20 pCt. af dens Egenkapital, herfra dog undtaget Ejendomme, som en Bank har erhvervet for i disse at drive Bankforretning, ligesom Bankinspektøren under Hensyn til de foreliggende Omstændigheder (derunder i Særdeleshed, at Bankens Besiddelse af de paagældende Ejendomme eller Aktier helt eller delvis skyldes Overtagelse til Fyldestgørelse for Tilgodehavender el. lign. og ikke tager Sigte paa vedvarende Besiddelse) kan tillade Afgivelse fra den nævnte Bestemmelse.«

Bankloven, hvoraf jeg citerer ovenstaaende Paragraf, er af 15. April 1930, Lov No. 122. — Den egentlige Fader til denne Lov var — de mange skandaløse Bankkrak, som enhver husker, da hele Samfundet jo saa at sige kom til at betale derfor.

Og selv om vi ikke var mange, der før i Tiden havde regnet med Muligheden for en alvorlig Kronederoute, saa var vi dog Fagmænd nok, der allerede dengang savnede en mere fornuftig Bestemmelse vedrørende Bankernes Ret til Erhvervelse af fast Ejendom.

I Dag kan alle og enhver se, at her er noget galt i Loven. Det har da ogsaa givet sig Udslag i de Dispositioner, enhver Bankdirektion — ja enhver Direktion i de forskellige Finansinstitutioner med Hensyn til dette Punkt i Loven har foretaget sig.

— Keine Hexerei — nur Behendigkeit. — Man (Banken)

starter et lille Ejendomsaktieselskab med 10.000 eller 50.000 Kr. Aktiekapital. Dette lille Ejendomsaktieselskab erholder som Kunde i Banken en Millionkredit, og nu købes der Ejendomme en gros. Banken er Eneaktionær. — Hvem ejer saa Ejendommene?

— — Se dette kalder jeg for »lovlig Omgaaelse« af Loven, thi man maa ikke dadle den Bankdirektion, der under de nuværende urolige Kroneforhold er klog og forudseende nok til at erhverve Realværdien til sin Bank, tværtimod! Nej, Dadlen tilkommer med Rette Lovgivningsmagten, fordi denne ikke har lyttet til den praktiske, sagkyndige Mands Raad i Tide.

OM SAGFØRERNES STILLING.

Det gav Genlyd Landet over, da Prof., Dr. juris. Vinding Kruse i Fjor karakteriserede Sagførerstandens fornemste Opgave og Pligt som *en Riddervagt om Retfærdigheden i Samfundet*, — Ord, enhver umiddelbart forstod, og som alle kunde tiltræde.

Men skal den danske Sagførerstands Virken ses i Lyset af denne Pligt, hvorledes svarer den da dertil? Det er tungt at maatte sige, at den saa langt fra opfylder denne Pligt, at det rejste Spørgsmaal tværtimod uundgaaeligt maa give Anledning til haard Kritik.

Hvis man betragter Samfundets Stænder som Led i en Helhed, — som Hjul i et Urværk, saa rammer dette Billede Sandheden, for saa vidt hver eneste Borgers Virksomhed rummer en direkte Deltagelse i Samfundets Livsfunktioner, — hvor altsaa hvert eneste Hverv og Arbejde spiller sin Rolle, stor eller lille. Og man vil meget vanskeligt kunne tænke sig noget af disse Led gaa ud af Virksomhed, uden at hele Mekanismen led derunder og maaske endog truedes af Standsning.

Men af alle disse Hjul og Fjedre er nogle af større Betydning end andre derved, at det for Samfundets Trivsel spiller en særlig Rolle, om disse enkelte Faktorer fylder deres Plads godt eller daarligt, fungerer nøjagtigt efter Konstruktørens Plan eller svigter en betydningsfuld Opgave, der betinger Værkets Gang. Det er en almen-menneskelig Trang at faa betroet saadanne betydningsfulde Opgaver i Samfundet, — selve Grundlaget for det, vi kalder sund Ærgerrighed: at maatte indtage en saadan Post, som giver Lejlighed til at udfolde den enkeltes bedste Evner og Kræfter i Samfundets Tjeneste. Og paa Baggrund af den givne Karakteristik af

Sagførernes Pligter vil man derfor straks kunne fastslaa, at Sagførerne netop har faaet betroet Samfundsopgaver af den mest ideelle og vidtrækkende Betydning for Helheden.

Sagføreren er Medborgerens Hjælper og Raadgiver, og normalt kommer han gennem sit daglige Arbejde tæt ind paa Livet af menneskelige Problemer af praktisk talt enhver Art. Først og fremmest gælder Arbejdet naturligvis økonomiske Spørgsmaal, hvor han raadgiver i Klienternes Velfærdsanliggender ofte med direkte Indflydelse paa Dispositionerne. Ligeledes vejleder han sine Klienter i Retsforhold, hvor hans Raad bliver bestemmende for, om Klienter skal blive Part i en Retssag. Og kommer det endelig til Retssag, bliver dennes Udfald i langt de fleste Tilfælde direkte afhængigt af, om han udfører sit Arbejde dygtigt og loyalt, eller hans Evner eller Samvittighedsfuldhed af den ene eller anden Aarsag ikke strækker til overfor Modpartens. Men ofte staar en Sagfører i et saa nært personligt Tillidsforhold til sine Klienter, at hans Raad og Vejledning tillige gælder de mest personlige, ja endog intime Spørgsmaal, hvor der stilles store Krav til hans rent menneskelige Erfaring og Dømmekraft og hans Evne til at vise Indleven i andres Tankegang og Forudsætninger. Og ingen af disse Opgaver, kan løses helt tilfredsstillende uden en vis Hensyntagen til og Forstaaelse af Modparters Stilling til foreliggende Konflikter.

Hvis en Sagfører under sit Arbejde taber Idealet af Syne, saa mister han Balancen, og Hvervet mislykkes for ham — mere eller mindre.

Og her møder vi da den rent menneskelige Maalestok: Hvor maa det ikke i mange Tilfælde være svært at holde den Balance? Mon der i det hele taget findes noget Menneske, der altid kan holde sig oprejst, — for hvem det aldrig svigter, naar Fristelsen melder sig? Nej, naturligvis er det svært, og det er netop i disse Vanskeligheder, Gerningens Ophøjethed viser sig. Derved at Sagføreren Gerning tillige er hans Levebrød, sniger der sig let det forkerte ind i hans Forhold til Arbejdet, — mere eller mindre bevidst — at han selv har sin egen økonomiske Interesse at varetage, nemlig den, at han skal tjene til Livets Ophold for sig og sit Hjem. Egentlig er det altsaa en alvorlig Mangel ved Sagføreren Placering i Samfundet, at han ikke selv er frigjort under Udførelsen af

sit Arbejde. Men denne Mangel kan næppe afhjælpes paa tilfredsstillende Maade, fordi selve Arbejdet i det store og hele drejer sig om økonomiske Interesser, der faktisk har en meget betydningsfuld Virkning som Incitament for enhver, der beskæftiger sig dermed. Ofte har man Tid efter anden hørt Planer om »Andelsjurister« og lign., men der savnes vist med Rette Tiltro til, at saadanne fast ansatte Sagførere i Almindelighed vil kunne røgte deres Hverv med samme Omsorg, som naar egne Interesser driver dem frem i Arbejdet.

Overfør disse Vanskeligheder, der aabenbart uløseligt er forbundet med Sagførernes Gerning kan man ikke undgaa at møde det Synspunkt, at Sagførere jo ogsaa er Mennesker, »kun« er Mennesker, og derfor modtagelige for uheldige Indskydelser og Fristelser ganske som alle andre, — »Der er braadne Kar i alle Lande« — saadant er da i Reglen Udtryk for en smuk Trang til at vise menneskelig Forstaaelse, hvor nogen har svigtet. Men som principiell Betragtning duer det ikke. Det maa forekomme klart, at et Samfund ikke kan have saadanne »almindelige Mennesker« anbragt paa særlig udsatte Poster, og det er derfor naturligt, at de forskellige Krak indenfor Sagførerverdenen maa give Anledning til Overvejelse af Grundene dertil, og hvorledes Gentagelser maatte kunne afværges. Uden at dømme haardt og personligt i de enkelte, foreliggende Tilfælde, hvor der vel altid vil være Plads for rent menneskelig Forstaaelse af den, der rammes af Tragedien, maa man ikke tabe af Syne Samfundets Interesse for det skete.

Der har da ogsaa i de senere Aar været gjort et stort Arbejde for at naa frem til en Løsning af Problemet, — en Afværgelse af de stadig indtrædende Sagførerkrak, der efterhaanden udartede til et Samfundsonde. Resultatet af lange Drøftelser blev, at Sagførerstanden tog Sagen i sin egen Haand og — vistnok væsentlig efter norsk Forbillede — stillede Krav om en Omlægning af Sagførernes Bogføring, saadan at Bøgerne stadig, Dag for Dag udviste Størrelsen af Sagførerens økonomiske Tilsvar overfor Klienterne.

Der kan utvivlsomt siges meget til Fordel for en saadan Ordning, der forøvrigt først skal træde i Kraft fra Udgangen af 1941. Den har den øjensynlige Fordel, at enhver Sagfører saaledes tvinges til daglig gennem sit Bogholderi at have

for Øje, hvor Grænsen mellem »dit og mit« ligger i hans Økonomi. Muligt vil dette i nogle Tilfælde kunne virke gavnligt paa Sagførerens Forvaltning af betroede Midler.

Men Ordningen er behæftet med den væsentlige Mangel, at den kun løser Opgaven halvt — maaske ikke engang halvt — medens den bibringer baade dens Skabere og Samfundet den urigtige Fornemmelse, at nu har man klaret det Spørgsmaal.

Ordningen med Klientkonto vilde endda være nogenlunde, hvis man turde forudsætte, at de Sagførerkrak, der indtræffer, er foraarsaget af mangelfuld Bogføring. Men desværre er dette vist meget tvivlsomt. Enhver Sagfører, der kender sit Ansvar, har dog efter den nuværende Ordning rede paa sin økonomiske Status og følger den gennem Tidernes Vekslen, og med moderne Bogføringsmetoder vil det til enhver Tid være en let Sag at skaffe sig det fornødne Overblik over Virksomhedens Likviditet.

Selv om man ledsager Nyordningen med en vis Kontrol med disse Klientkonti, skal man vist ikke stille for store Forventninger til saadan Kontrolls Effektivitet, thi et Eftersyn stiller i Virkeligheden meget store Krav til Grundighed, om det skal have nogen virkelig Værdi.

Imidlertid er det en sund Betragtning, der har ligget til Grund for Sagførerstandens Forsøg paa selv at finde frem til en Nyordning, og det vil fra et samfundsmæssigt Synspunkt være at ønske, at hele Standen stadig vil betragte det som en fælles Opgave at naa den helt tilfredsstillende Løsning, og at man herved vil tage Opgaven op i hele dens Omfang.

Det er nemlig ikke alene de økonomiske Sammenbrud, der bør forhindres, men det drejer sig i det hele taget om en *Hævelse af Standens Anseelse*.

Ikke saadan at forstaa, at den danske Sagførerstand er af absolut daarlig Kvalitet, nej — der findes mange uangribelige, dygtige Mænd, der efter Anlæg og Mulighed løfter Fanen saa højt, de formaar.

Det er Mindretallet, der svigter — ikke blot økonomisk, *men — i langt alvorligere Grad — moralsk!* Blot en ringe Procentdel Standsfæller af underlødige Kvalitet formaar at sænke Standens Anseelse og at øve stor Skade paa Retsfø-

lelse og — Tryghed. Selv om det forholdsmæssig drejer sig om et Faatal af Sagførere, der i deres Arbejde stadig svigter deres høje Pligt, *betyder det skæbnsvanger Skade eller Odelæggelse for Rækken af Klienter og samtidig et dagligt Tryk paa Befolkningens Retsbevidsthed til Svækkelse af Standens Autoritet.*

Her kan sikkert henvises til en Række Lovbestemmelser, der skulde indeholde et Værn overfor disse uheldige Medlemmer af Standen, men det er overflødigt. *Thi man kan med stor Sikkerhed slaa fast, at disse Bestemmelser fungerer ikke tilfredsstillende.*

Fejlen ved Retstilstanden er formentlig den, at der ikke stilles andre Krav til den vordende Sagfører, end at han foruden en vis juridisk Eksamen opfylder Mindstekravet til borgerlig Kvalitet.

Et Blik paa Sagførerens Gerning gør det indlysende, at at man maa stille ganske andre Krav til en Mand, der ønsker at bære Sagførerbetegnelsen. Det er ikke nok at kunne Paragrafferne — det er knap nok det vigtigste. Og det er heller ikke nok, at han er en stabil Økonom, end sige Forretningsmand, der dokumenterer at kunne forvalte og tilsvare. Han maa tillige være af en saadan *moralsk Standard*, at han tør betros Klientens Vejledning.

Det er ikke let at finde den Maalestok, der her kan anvendes. Men det lod sig vel gøre at finde Udvej for en praktisk Fremgangsmaade ved Bedømmelsen. Og det er næppe tvivlsomt, at selve dette: at rejse Krav om Beviser for saadan kvalificeret Egnethed, vilde have forskaanet Sagførerstanden for i Dag at tælle saa og saa mange uværdige.

Sagførerstandens eget Initiativ bør fra Samfundets Side mødes med den Paaskønnelse, at der gives Standen Adgang til selv at foretage Udvælgelsen af Tilgang til Standen efter visse Grundregler paa Betingelse af, at Sagførerstanden kollektivt hæfter overfor Samfundet for dens Medlemmers Virksomhed.

Herved vilde saadanne Betingelser blive opfyldt, som vilde muliggøre, at Sagførerstanden ogsaa hæftede for den enkelte Sagførers Økonomi, hvilket lod sig praktisere gennem en gensidig Kautions- og Ansvarsforsikring, der dækkede alle Tab, der tilføjedes Klienter af en praktiserende Sagfører. Det vil-

de da blive et indre Anliggende, efter hvilke Proportioner disse Forsikringspræmier skulde paahvile Standens Medlemmer.

Det er udenfor Diskussion, at en saadan Ordning vilde betyde en meget værdifuld Garanti overfor Samfundet, der vilde nyde Gavn af en Betyggelse og Stabilisering af en betydningsfuld Faktor i Samfundslivet. Og for Standen som Helhed vilde det give en haardt tiltrængt Sanering og en øget Autoritet, der vilde være til Gavn for alle Standens Medlemmer, Naturligvis maatte man forudsætte en kollegial Justits, der opretholdt Kravet om personlig Kvalitet overfor alle de Opgaver, Sagførerhvervet byder dets Udøvere.

Sluttelig skal nævnes Sagførerstandens Forhold til Samfundets Organer, hvor der ogsaa kan siges et og andet imod de nuværende Tilstande.

Naar der gennem de senere Aar har kunnet rejses en saadan almindelig og vægtig Kritik mod Retsudøvelsen her i Landet, falder et stort Medansvar for disse Fejl paa Sagførerstanden. Ikke blot mellem Borgerne indbyrdes, men ogsaa i Borgernes Forhold til Myndigheder og Statsmagt er det Sagførernes Pligt at være Retfærdighedens Riddervagt, og naar Forholdene giver Anledning til udbredt Utryghed og Misfornøjelse, maa det i stort Omfang falde tilbage paa Sagførerne, der har tilsidesat denne Pligt.

Ligesom Diskussionen har kredset om Dommerstandens grundlovshjemlede Uafhængighed og om Anklagemyndighedens manglende Uafhængighed, bør man se det naturlige i Kravet om, at den tredie Faktor i Retsplejen, Sagførerne, gøres saa vidt uafhængige i deres Forhold til Statsmagt og Myndigheder, at de i Konflikter med disse kan varetage Retfærdighedens Interesse uden Skelen til høj eller lav. Og man burde i saa Henseende begynde med at ophæve Beskikkelsen af særlige Sagførere som Forsvarere, men overlade enhver tiltalt frit at vælge den Sagfører, han ønsker beskikket til at bistaa sig.

Det bør i vore Dage være Statens Opgave at fremme Borgernes Standsbevidsthed, fordi dette fører til Højnelse af Standen som Helhed, og særlig vigtigt maa dette forekomme at være, naar Talen er om den Stand, der skal udgøre Retfærdighedens Riddervagt i vort Land.

»LIDT OM DANMARKS ØKONOMISKE STILLING«.

Siden den franske Revolution og Napoleonstidens Tidsalder har man aldrig i hele Verden — og dermed ogsaa i vort Land — oplevet et Aarsskifte, som i højere Grad har staaet i Revolutionens, Oprørets og den fuldstændige Omskabelses Tegn — paa snart sagt alle Omraader.

I Brand, Baal og Kup er en gammel Verden ved at gaa under og en ny ved at fødes, hvis Former og Indhold vil sætte sig Præg paa en helt ny historisk Epoke. Den gamle Tids voldsomme Død skyldes imidlertid ikke saa meget selve Krigens Magtsprog; denne er ikke Aarsagen til, at det gamle gaar under, men kun den ydre Anledning til, at det uundgaaelige sker just nu, saavist som det er det indre Forfald og Degenerationen, der har oplyst det gamle og skabt Forudsætningerne for det nye; uanset Krigen vilde denne Proces være kommet før eller senere; den er Udtryk for selve Livets Dynamik og for Nødvendigheden af stadig Fornyelse, saafremt den hvide Race ikke skal gaa ind i en skæbnesvanger Forfaldsperiode.

Vi skal i denne Artikel begrænse os til at se Økonomien under denne Synsvinkel og ydermere fortrinsvis holde os til vort eget Lands Forhold.

Hvad karakteriserer paa de forskellige økonomiske Omraader Udviklingen mellem de to Verdenskrige, Situationen i Dag og den kommende Tid?

Med Hensyn til

Varebeholdningerne

har vor dygtige Købmandsstand og vore Erhvervsdrivende sørget for, at vi paa adskillige Omraader har ligget med ret

store Lagre, som vi hidtil har kunnet tære paa. Der er imidlertid ikke Tvivl om, at det svinder saa stærkt i mange af disse Lagre, at det Tidspunkt, hvor det er slut med dem, kan forudses med deraf følgende Forøgelse af Arbejdsløsheden og Nedgang i Omsætningen.

Naar mange Lagre er sluppet op eller kan forudses at slippe op i nær Fremtid, bærer Valutacentralen Skylden herfor, idet Valutacentralen forhindrede, at Købmændene i rette Tid kunde faa de Varebeholdninger frem, som de ønskede, og Regeringen kan ikke undskylde sig med, at Krigen kom saa uventet, at der ikke var Tid til at træffe Forberedelser. I 1938 og 1939 regnede de forstandige blandt os med dens Komme som noget, der som logisk Følge af Versaillestraktanten maatte komme meget snart.

1939 forøgede Sverige da ogsaa sin Import med 20 pCt. og Norge sin med 14 pCt. for i Tide at faa de størst mulige Tilførsler frem — mod Danmarks 4 pCt.!

Da Krigen brød ud den 1. September 1939, maatte det være en nærliggende Tanke, at man da gjorde sig særlige Anstrebninger for at faa de flest mulige Varer hjem, inden Forholdene blev endnu værre og maaske helt umuliggjorde Tilførsler.

Men nej! Regeringen udstedte sine Betalingsforbud, forhindrede Indførsel af den Benzin, der endnu kunde faas i Efteraaret 1939, etc.

Om Kul- og Kokssituationen skrev »Politiken« da ogsaa den 10. Februar 1940:

»Nu savner vi haardt de 100,000 Tons Koks eller mere, der gik fra os i November og December, og som vi kunde have sikret os, hvis vi rette Tid havde sat Tilførselsspørgsmaalet over alle andre.«

Regeringens Undskyldning for dens Unladelessynder var manglende Valuta, men man havde jo imidlertid Guld, og en Del af dette havde det vel nok været naturligt at bruge, da dets Opgave netop er at være Reserve i vanskelige Situationer. Regeringen blev imidlertid stædigt ved sit, og heri ligger en stor Del af Aarsagen til, at vi nu sidder i det, som vi gør det.

Erhvervs- og Handelspolitiken.

At det anglofile Demokrati havde fastholdt en erhvervs- og handelspolitisk Linie, som maatte give Bagslag, har ogsaa i høj Grad medvirket til vor i Dag vanskelige Situation.

Hele Landbrugsproduktionen var baseret paa oversøiske Tilførsler af Oliekager, som maatte svigte i Tilfælde af Krig, og som man ydermere i det lange Løb ikke kunde regne med at have Raad til at købe i en Fremtid, hvor det enkelte Land eller Storrummet (som det altsaa nu bliver) i højere Grad vilde blive Økonomibasis, og hvor den fri Valuta vilde blive mindre end før. Trods utallige Raad fra forudseende Mænd gjorde Regeringen imidlertid overmaade lidt for at fremme en anden Struktur for det danske Landbrug gennem forøget Selvforsyning med Raastoffer, specielt Foder, der kunde have reddet os væsentligt bedre gennem Situationen, end det nu sker, og ogsaa skabt en holdbar Basis for Landbrugets Fremtid.

Heri ligger Hovedaarsagen til, at vor Landbrugseksport i denne Tid gaar meget tilbage og at Besætningerne reduceres saa stærkt med deraf følgende Forringelse af Landets Økonomi, og dette er bl. a. Skyld i, at vi nu møder den nye europæiske Økonomiordning uforberedt paa et saa vigtigt Omraade.

Nøjagtigt det samme kan siges om Landbrugsproduktionens Retning. Den tog alle Dage først og fremmest Sigte paa det engelske Marked, paa hvilket de Priser, der kunde opnaas, blev ringere og ringere og til slut ganske urentable! De utilfredsstillende Aftaler, der blev truffet med England kort før den 9. April 1940, var imidlertid ikke blot øjeblikbestemte, men Konsekvensen af mange Aars Imperiepolitik, som man fra dansk Side ikke havde villet se i Øjnene og forandre; havde man nemlig gjort det, havde man sørget for en Produktionspolitik i Landbruget, der havde flere Streng paa Buen, saaledes at der bl. a. var blevet dyrket Spindehør, Oliehør, Tobak og mange andre Produkter, der vilde have været til uvurderlig Nytte for os i den nuværende Situation saavel som i det kommende Europa. Man forsøgte nu i sidste Øjeblik at genoprette det forsømte, men en ny Erhvervsstruktur kan naturligvis ikke gennemføres i Løbet af 0,0.

Landbruget.

Dette Erhverv opnaar for Tiden saadanne Priser, at det efter mange Aars Forløb atter kan betale sig at være Landbruger. Aarsagen hertil er, at Tyskland giver vor Landbrugs-eksport hæderlige Priser, hvad dansk Landbrug igennem en lang Aarrække ikke har været i Stand til at opnaa paa sit hidtidige Hovedmarked. Glæden herved bliver dog ret kortvarig, idet selv de høje Priser ikke vil være i Stand til at opveje de Tab, der følger af den Produktionstilbagegang, som foran er omtalt, og som for en stor Del skyldes Demokratiets forkerte Erhvervspolitik.

Sammen med Arbejdsløshedstallene er iøvrigt Landbrugets Forrentningsprocenter, Formueformindskelse og Gældsforøgelse de mest slaaende Udtryk for, hvorledes den danske Økonomiledelse i de sidste 20 Aar har været forfejlet.

Forrentningsprocenten af Handelsværdien har varieret saaledes:

1918—19:	8,3 pCt.,	1919—20:	7,4 pCt.,
1920—21:	5,8 pCt.,	1921—22:	0,9 pCt.,
1922—23:	4,5 pCt.,	1923—24:	6,1 pCt.,
1924—25:	6,4 pCt.,	1925—26:	1,2 pCt.,
1926—27:	1,1 pCt.,	1927—28:	1,5 pCt.,
1928—29:	4,9 pCt.,	1929—30:	4,3 pCt.,
1930—31:	0,5 pCt.,	1931—32:	÷0,4 pCt.,
1932—33:	2,3 pCt.,	1933—34:	2,9 pCt.,
1934—35:	3,1 pCt.,	1935—36:	3,5 pCt.,
1936—37:	1,9 pCt.,	1937—38:	3,6 pCt.,
1938—39:	3,3 pCt.,	1939—40:	3,9 pCt.

Landbrugets Prioritetsgæld er fra 1927 til 1937 steget med over 1 Milliard Kr. eller med 36 pCt., saaledes at Prioritetsgælden er 74,7 og Gældsprocenten 81,4. En Trediedel af samtlige Landbrugsejendomme har en Gæld, der er større end Panteværdien.

Mon ikke Statsministeren har Uret, naar han siger, at der ikke trænges til Genrejsning!

Byggeriet.

Paa dette Omraade gælder, at den til Opnaaelse af Rentabilitet nødvendige Husleje for Nybyggeri har været stadig stigende. For privat Byggeri fra 14,00 pr. m² pr. 1. April 1939, der er en vanskeligt opnaelig Husleje, til 23,15 Kr. pr. 1. April 1940 og 22,48 Kr. pr. 1. Juni 1940, som er Husleje, der slet ikke kan opnaas. Paa Grund af stigende Omkostninger, Skatter, høje Renter etc. kan privat Byggeri altsaa ikke mere betale sig, og dette var allerede Situationen inden Krigens Udbrud i 1939.

Nu standser Byggeriet som bekendt helt. Mange Lejligheder vil iøvrigt ogsaa komme til at staa tomme, da de senere Aars Nybyggeri trods alle de sociale Betegnelser, det har udtrykt sig med, har været et Luksusbyggeri, hvis Husleje den lille Mand ikke kan betale.

Renten.

Medens man i Sverige i mange Aar har holdt en Rentefod paa et Par Procent og i Tyskland paa omkring 4½ pCt., har Danmark i en Aarrække ligget væsentlig højere, og dette Forhold har hæmmet ikke mindst Landbrug og Byggeri betydeligt.

I de forløbne Aar skulde en dygtig Politik paa dette Omraade have bragt os konjunkturbestemte Obligationer, Konvertering og Fjernelse af Usikkerheden ved Prioritering af Nybyggeriet. En Indsats er forsøgt af Regeringen paa de to sidste Omraader, men med oplagte Fiaskoer som Resultat.

Til Dato har man fuldstændig overset Betydningen af Indførelsen af »Den værdifaste Obligation«, fordi man ikke forstaar den eller maaske er bange for de Afsløringer, dens Indførelse faar til Følge.

Skatterne.

Disse er jo under Demokratiet steget til det formidable.

Fra 91,9 Mill. Kr. pr. Aar i 1895—99 via 162,6 Mill. Kr. pr. Aar i 1910—11, 1914—15 naaede Skatter og Afgifter i 1938—39 1 Milliard Kroner = 25 pCt. af Nationalindtægten, og 1940—41 utvivlsomt 1200 Mill. Kr. af en formindsket Na-

tionalindtægt. Denne Politik's hæmmende Indflydelse paa Erhvervslivet er indlysende.

Specielt for Landbruget er der Grund til at føle sig brøstholden over Skattepolitikken, da det i direkte Skatter procentuelt betaler dobbelt saa meget som andre Erhverv. Uanset om Indtægterne stiger eller falder og maaske bliver negative, rokkes dog ikke dermed Ejendomsskatterne. At et saa forældet Skattesystem ikke forlængst er bragt til Ophør, er ufatteligt.

Socialpolitik og Arbejdsløshed.

Paa dette Omraade er der især Grund til at hæfte sig ved de Resultater af hele den førte Politik, som fremgaar af Antallet af Medborgere, der paa den ene eller anden Maade er undergivet Socialforsorg; dette var inden den nuværende Krig ca. 430.000 Hovedpersoner, d.s.v. 23 pCt. af alle Familieforsørgere 1.845.844, og Udgifterne var $\frac{1}{4}$ Milliard Kr., d.v.s $\frac{1}{7}$ af Landets samlede skattepligtige Indtægter.

Til det specielle Tal for arbejdsløse, som ultimo Oktober 1940 var 108.000 (Arbejdsløshedsprocent 19,1), maa naturligvis føjes Antallet af de danske Arbejdere i Tyskland: ca 20.000, for at man kan danne sig et Indtryk af Demokratiet's manglende Evne til at skabe Beskæftigelse.

At dette Tal vil stige voldsomt i Januar Kvartal 1941, er aabenbart for enhver. Det vil da blot fuldende den Demokratiets Æra paa Arbejdsløshedsbekæmpelsens Omraade, der kan karakteriseres ved følgende Arbejdsløshedsprocenter: 1921—30 mellem 11 pCt. og 22 pCt., 1931—38 mellem 17,9 pCt. og 31,7 pCt.

I Modsætning hertil har vi i Tyskland været Vidne til Arbejdsløshedens fuldstændige Overvindelse, fordi man der har fulgt de nationalsocialistiske Principper.

Den danske Regering har i Forholdet til disse ført en fuldstændig Sludrepolitik, samtidig med at dens rent praktiske Dygtighed til at beherske de tidligere omtalte Omraader af Erhvervslivet har svigtet.

Pengepolitik.

At Regeringen ikke har vist Evner til at bekæmpe Inflationen og Prisstigningerne, er desværre alt for aabenbart.

At de nødvendige Forhøjelser af Eksport til og fra Tyskland udløser Importprisernes en Del uheldige Virkninger for Tiden, beror først og fremmest paa vor egen Uforberedthed gennem den økonomiske Politik, der hidtil er ført i Landet.

Konklusion.

Dansk økonomisk Politiks Sammenbrud skrider altsaa rask fremad, saaledes at Statsbankerotten nu ikke ligger udenfor Mulighedernes Grænse.

Dette Sammenbrud er Udtryk for praktisk Udygtighed og Kortsynethed i de sidste 10 Aar samt i principiel Henseende Udtryk for den Maade, hvorpaa liberale og marxistiske Tanker under Socialdemokratiets Ledelse har forenet sig paa en selvmodsigende, tilfældig og principløs Maade i Tidsrummet mellem de to Verdenskrige.

Aaret 1940 er det sidste, hvor Klassekampens System faar Lov til at maltraktere Danmark.

Med 1941 vil en ny Tidsalder, en historisk Fornyelse af epokegørende Omfang gaa ind i Verden og i vort Land — *hvis vi da selv kender vor Besøgelsestid.*

TANKER OM DANMARKS FREMTID

Danmark er som bekendt et af de Lande, der i Dag har den højeste Levefod. Aarsagerne hertil er mangfoldige, men skyldes ikke mindst en Del af Befolkningens intellektuelle Stade, som bl. a. muliggør Kvalitetsproduktion af saavel Landbrugs- som Industriefrembringelser samt en betydelig Vareudveksling, baade med andre Lande og indenfor Landets egne Grænser.

Til Illustration heraf kan nævnes, at for faglærte Arbejdere i Hovedstaden var den nominelle Løn i 1872 904 Kr. og i 1938 4.670 Kr.; naar Hensyn tages til Prisniveauet, vil dette sige en Forøgelse af Købeevnen med $1\frac{1}{2}$ Gang saa meget som i 1872. Paa nogenlunde tilsvarende Maade er det gaaet med andre Klassers Levefod. Det er ikke uden Forbindelse hermed, at Danmark er det Land i Europa, der har den største Varehandel med Udlandet pr. Indbygger.

Dette Billede er dog langt fra fuldstændigt til Illustration af Danmarks økonomiske Stilling.

I de sidste Aartier er nemlig to meget store Befolkningsdele blevet Stedbørn, nemlig vort Hovederhverv Landbruget og den Del af Arbejderne, der ikke kan finde Beskæftigelse.

Landbruget, ved hvilket næsten en Trediedel af Befolkningen er beskæftiget, har i de senere Aar haft meget lave Forrentningsprocenter — omkring ca. 3 pCt.

Endvidere er Landbrugernes skattepligtige Formue 1927 —36 faldet fra 2860 Mill. Kr. til 2025 Mill. Kr., og deres Behæftelser er i de 10 Aar steget faa 2032,1 Mill. Kr. til 4432,7 Mill. Kr.

Arbejdsløshedsprocenten har svinget saaledes: Fra 1921—1930 mellem 11 pCt. og 22 pCt. og fra 1931—38 mellem 17,9 pCt. og 31,7 pCt.

Hertil kommer, at hvis disse meget væsentlige Skavanker ikke havde gjort sig gældende i den danske Økonomi, vilde Indtægter og Lefevod naturligvis ogsaa have været endnu større for alle andre end Landbrugere og Arbejdsløse, da Virkningerne af god Beskæftigelse og gode Indtægter jo forplanter sig til andre Dele af Samfundet.

At den danske Befolkning kan have en høj Lefevod samtidig med at saa grundlæggende Strukturfejl som en permanent Landbrugskrise og en permanent stor Arbejdsløshed har været uudryddelige, hænger bl. a. sammen med, at dens banebrydende Egenskaber paa kulturelle og erhvervsmæssige Felter, hvor det drejer sig om Dygtighed hos Individet og i den enkelte Bedrift, ikke følges af Sindenes og Samfundsorganisationens hurtige Tilpasning til nye Tider; den danske Befolkning er altsaa m. H. t. politisk Udvikling ret langt tilbage i Europa — nu som tidligere; der er dog ikke Fare for, at den ikke skal vinde med. Tiden og Udviklingen vil kræve sin Ret ogsaa i Danmarks Politik.

Som Udtryk for Danskerne som individuelle Foregangsmænd kan i Flæng nævnes mange Eksempler: paa Medicinens Omraade Niels Finsen, paa Sprogforskningens Rasmus Rask og Vilhelm Thomsen, paa Fysikens Niels Bohr, paa den arktiske Forsknings Knud Rasmussen, paa Litteraturens H. C. Andersen, paa Elektroteknikens H. C. Ørsted, paa Radiofoniens Valdemar Poulsen etc. Paa Erhvervslivets Omraade har danske Ingeniører og Forretningsmænd skabt Om sætning og brudt nye Baner over hele Verden: Det Store Nordiske Telegraf Selskab (Tietgen og Suenson), Østasiatisk Kompagni (H. N. Andersen), Burmeister & Wain's Maskin- og Skibsbyggeri A/S, og de store Ingeniørfirmaer og en Række danske Kvalitetsindustrier (Ja — es war einmal!). Mere kendt end noget andet paa Erhvervslivets Omraade er dog vel nok den danske Produktion af forædlede Landbrugsprodukter, og paa Folkeoplysningens Omraade har endelig Grundtvigs Højskoler været Mønster for mange Lande. Militært har Danmark i Kraft af sin Lidenhed vel ikke ydet Stordaad i mange Aartier, men som Kvalitetssoldater i Klasse med Europas bedste kan Danmarks Befalingsmænd og Menige uden Tøven indregistreres, hvilket Aand og Holdning hos de danske Tropper i den 9. Aprils Morgentimer beviser.

Imidlertid gælder det ogsaa om, at Individualitet ikke gaar over Gevind og udarter, saaledes at Hensynet til Helheden tilsidesættes. Hensyn til Selv'et kan tages i saa vidt Omfang, at dets Karakter slappes og fører til overdreven Opelskelse af Selv'ets Rettigheder fremfor dets Pligter. Endelig kan Hensyn til national Individualisme opelskes saa stærkt, at den ikke kan forenes med Hensynet til det europæiske Fællesskab i Europas forenede Stater.

Det vil blive Danmarks Opgave i den kommende Tid indenfor sine Grænser at skabe den ny Tids Forening af personlig og national Individualisme med Forpligtelsen overfor Helhedens Vel — den nationale som den europæiske Helhed. Dette har det imidlertid skortet en Del paa i den danske Nation, men den levende Forstaaelse heraf er i disse Tider ogsaa ved at gennemtrænge den. Sent kommer den med, men ikke for sent. I Løbet af kort Tid vil den intelligente Dansker føle det som en naturlig Ting baade at være national og at være en god Europæer i det nye Europa.

For Danmark vil det altsaa dreje sig om i Fremtiden at skabe Fællesskabets Aand paa den nye Tids Grundlag indenfor Nationens Rammer til Opnaaelse af politisk og erhvervs-mæssig Effektivitet bl. a. i den nationale Økonomi, og det vil dreje sig om at indpasse Landet paa loyal Maade i den nye Europaordning til Opnaaelse af de store Fordele, der vil være forbundet hermed, og som nødvendigvis maa medføre større Indflydelse fra den Nation, der som Tyskland har 90 Millioner Indbyggere, fra hvem den nye Tids Idéer er udgaaet — og som i Virkeligheden har kæmpet og kæmper for os alle paa Kontinentet — end fra den Nation, der som Danmark har 4 Millioner Indbyggere.

Tilsvarende vil det naturligvis i høj Grad gælde om for Tyskland at forene Hensynet til den europæiske Helhed med det Hensyn til den danske Nations Fædrelandsfølelse og nationale Ære, som alene vil gøre Livet værd at leve for den.

Danskerne kunde maaske i Dag være kommet til at staa paa Skillevejen. Det er nu Gud ske Lov umuligt, da de efter det nye Tysklands hele Holdning kun kan komme til at føle sig som lykkelige Medarbejdere ved Skabelsen af et nyt Danmark og et nyt Europa i Broderskabsfølelse til Tyskland og de øvrige nordiske Lande.

I det nye Europa vil Danmark stille sine individuelle Resultater paa Aandslivets og Erhvervslivets Omraade til dettes Raadighed (som Tyskland sine), og Tyskland vil stille sine Resultater paa Folkefællesskabspolitikens og den økonomiske Organisations Omraade til Danmarks Raadighed, og en frugtbar Vekselvirkning vil kunne og bør opstaa heraf.

En væsentlig Del af Tysklands Succes beror paa, at Hitler har givet det tyske Folk en ny Mentalitet, ført det fra Hensynet til Selv'et til Hensynet til Helheden og Fællesskabet, saaledes at dette ikke alene er tænkt med Hovedet, *men ogsaa følt med Hjertet*. En logisk Konsekvens heraf er den politiske Organisation af Helhedspolitikken gennem den antiparlamentariske Styreform, der er folkelig i en langt dybere og sandere Forstand end de demokratisk-parlamentariske.

Skal Tyskland og Danmark og andre Lande kunne arbejde i Takt med hinanden til Opnaaelse af den størst mulige Effektivitet og det rette Brodersind, vil Danmark blive nødt til at likvidere sin hidtidige Styreform og sine gamle politiske Ledere og erstatte dem med en af Særinteresserne uafhængig Statsledelse af Nationens bedste Mænd med store Beføjelser og stor Handlekraft, hvorved Parti- og Klassekampen likvideres, og hvorved visse Kredses Animositet mod Tyskland og det nye Europa henvises til Skammekrogen ved de paa-gældende Personers Fjernelse.

Dette vil nu ske rent automatisk i den nærmeste Fremtid, — og det vilde iøvrigt under alle Forhold være sket i Løbet af f. Eks. 10 Aar. Disse Maaneders udenrigspolitiske Begivenheder bevirker blot, at det nu i Stedet for sker meget hurtigt.

At denne Udvikling under alle Forhold vilde have været sket i Danmark, er der intet mærkeligt i, da de aandeligt og økonomisk rigtige Styreformer og Retninger meget langt tilbage i Tiden har været almén-europæiske Foreteelser, der nogenlunde samtidigt har sejret i Danmark som i Tyskland og andre Lande, fordi Udviklingslinierne i den civiliserede Verdens samvirkende og gensidigt udvekslende Nationer nødvendigvis maa være nogenlunde parallelle. Dette gælder Feudalvæsenet, Enevælden, Demokratiet, Parlamentarismen, Merkantilismen, Liberalismen, Marxismen og vil naturligvis ogsaa komme til at gælde den antiparlamentariske Styreform

samt den Erhvervsplanlægning og Pengepolitik, som Dr. Schacht i vore Dages Europa har været banebrydende for. Den baade nationale og europæiske Nødvendighed for en saadan Systemforandring i hvert Land fremgaar af, at Systemerne i vor Tidsalder ikke alene skifter i Tyskland og Italien, men ogsaa at de er skiftet eller skifter i de besejrede Lande. Det er naturligvis en urimelig Tanke, at Danmark næsten alene skulde blive liggende tilbage i Europa som det sidste Rudiment fra den franske Revolution, hængende om Arbejdsformer og Personer, der vil være som Fortidslevninger i det nye Europa. At Systemforandringer for at blive levedygtige og sande ikke skal gennemføres ved slaviske Kopier, men i Overensstemmelse med de forskellige Nationers Egenart, siger sig selv.

Det gælder imidlertid for Danmark som for andre Lande om ikke at forveksle sin nationale Egenart med forældede politiske Former, der intet som helst har med dansk Egenart at gøre. Naturligvis har Parti- og Klassekampen, hvis System behersker os, og et parlamentarisk Styresæt, som i høj Grad er præget af internationale Forbilleder, intet som helst at gøre med dansk Sind og Karakter. Tænk f. Eks. paa, at i Kongeriget Danmarks 1000-aarige Historie som selvstændigt Rige har Parlamentarismen, d.v.s. den ikke-lovfæstede Stats-skik, at Kongen vælger et Ministerium i Overensstemmelse med Folketingets Flertal, kun været gældende i 39 Aar. Paa-stande om, at Parlamentarismen er det eneste System, der passer til dansk Tankegang, kan kun tjene som Argument — og altsaa tilmed et daarligt Argument — i den politiske Agitation mod Nyorienteringen. Ogsaa om de nu aflivede Styreformer og aandelige og økonomiske Bevægelser: Katolicisme, Adelsvælde, Enevælde, Nationalliberalisme, Liberadisme, Marxisme, er blevet hævdet, at disse var det egentlig danske — Paa-stande, som ved hvert eneste historiske Vendepunkt er blevet gjort til Skamme af Kendsgerningerne, og saaledes vil det naturligvis ogsaa gaa nu.

Alle i Danmark — ogsaa de gamle Partier — erkender i Dag, at store politiske Forandringer er nødvendige. Kernen i Spørgsmaalet er alene: skal disse gennemføres af nye Mænd, der har Kvalifikationerne og Karakteren i Orden, og som forstaar den ny Tid, i Samarbejde med de Mænd, der har levet

og kæmpet for denne nye Tid, — eller skal Forandringerne gennemføres af gamle Mænd, der ikke har Kvalifikationerne og Karakteren i Orden, og som har levet og kæmpet for det modsatte af det, der nu skal gennemføres, men som nu — i sidste Øjeblik — søger at omforme det gamle paa en ny Maade ved Lapperier — og som, tror de, ved at skifte Klæder, kan erhverve sig en ny vaskeægte Indstilling? Der kan ikke være Tvivl om, at den sidste Løsning i den Grad er Udtryk for et depraveret Standpunkt, at den totalt mangler Livets Ret og Kraft og derfor ogsaa nu hurtigt vil bukke under.

Hvorledes alle sagkyndige danske iøvrigt er enige om, at der intet er i Vejen for at afskaffe Arbejdsløsheden i Danmark, idet Aarsagerne udelukkende er af politisk Natur, fremgaar af praktisk talt alle de økonomiske Publikationer, der er udkommet i Danmark i en Aarrække.

*

Forudsætningen for en økonomisk Reorganisation i Danmark er som sagt, at der finder et Systemskifte Sted, hvorved der gives en ny Regering Handlekraft, Uafhængighed samt Evne og Vilje til at skære igennem Særinteresserne.

Naar denne Forudsætning er tilvejebragt, vil der intet være i Vejen for, at der kan gennemføres en dansk Økonomiordning, hvorved de økonomiske Problemer løses, og hvorved Velstanden stiger.

Paa dette Tidspunkt, disse Linier skrives, er det ikke muligt med Sikkerhed at sige, hvordan det kan gennemføres i Detailler, da overmaade meget vil afhænge af den kommende Europaordning og Danmarks Placering i denne, men det er givet, at en kraftig Udvikling af Samhandelen, Indførelse af et europæisk Clearing-System, fast Valutaordning etc. vil komme til at betyde Fremgang for alle Stater.

Paa den Basis, der derved fremkommer, bliver det en dansk Opgave at udvikle Hjemmemarkedsforsyningen og Samhandelen — Forholdet mellem Selvforsyning, bl. a. ved Erstatningsvarer, og Afhængigheden af udenlandske Tilførsler — paa en saadan Maade og i et saadant Omfang, at den mest rationelle og effektive Ordning fremkommer.

I nøje Tilslutning hertil vil der intet være i Vejen for — med Mønster i Dr. Schachts økonomiske Politik — at gennemføre Retningslinier, som løser Beskæftigelsesproblemet ved at udvide Kreditten paa Basis af Skatkammerveksler el. lign., og saaledes at Priser og Lønninger ved Lov holdes stabile. En af Hovedfejlene ved den hidtidige Fremgangsmaade har været, at der ikke blev sat en Stopper for Svømmellen af stigende Priser og Lønninger, naar en Beskæftigelsesfremgang begyndte.

En anden af den hidtidige Økonomiordnings Fejl har været, at Foranstaltningerne paa de forskellige Omraader ikke har virket i samme Retning, men tværtimod i forskellige Retninger, fordi de har været dirigeret af forskellige, indbyrdes uoverensstemmende Særinteresser. Dette gælder f. Eks. Lønpolitiken. Denne maa i Fremtiden — sammen med de øvrige økonomiske Midler — tage Sigte paa paa konstruktiv Maade at afskaffe Arbejdsløsheden og skabe Beskæftigelsesfremgang. Den hidtidige Form for Fastsættelse af Lønnen har taget Sigte paa at gennemføre de Lønsatser, der kunde forventes at faa størst Tilslutning hos Arbejdere og Arbejdsgivere, men ikke den sagligt rigtige Løn for Erhvervslivet og for Beskæftigelsespolitikens Formaal.

I Tilslutning til denne Politik maa Arbejdsmarkedet reguleres, og den vil iøvrigt skabe Forudsætninger for Nedsættelse af Renten og Beherskelse af Obligationsmarkedet paa en ganske anderledes Maade end i Øjeblikket. De nuværende »stive« Kredit- og Hypothekforeninger skal afløses af Statskreditanstalter og en effektiv Gældssanering finde Sted efter det af mig foreslaaede Diagonalprincip, saaledes at alle 1ste Prioriteter nedskæres med 15 pCt., alle 2den Prioriteter med 15 pCt., alle 3die Prioriteter med 25 pCt., alle 4de Prioriteter med 30 pCt., alle 5te Prioriteter med 40 pCt., alle 6te Prioriteter og derover med 100 pCt., idet dog alt, hvad der ligger over 100 pCt. Behæftelse afskrives med 100 pCt.

Derved opnaas, at Smerterne fordeles retfærdigt paa alle i Samfundet, og yderligere opnaas et fornuftigt Værn for de forsikrede, Sparekasser, Banker etc.

Til Gennemførelse af den nye Økonomiordning kræves flere nye Institutioner som f. Eks. en Clearingsbank, en ny national Kreditbank, en ny Arbejdsfordelingscentral, nye sociale

Institutioner og — sidst, men ikke mindst — Prioritetssystemet omlagt paa værdifast Basis, hvilket skal nærmere omtales i denne Artikels sidste Afsnit.

Meningen med værdifaste Obligationer er, at deres paalydende Værdi, udtrykt i Kroner, og dermed deres faste Rente, udtrykt i Kroner, skal variere i Overensstemmelse med et egnet Pristal, saaledes at disse varierende Kronebeløb altid udtrykker den samme Vareværdi.

Det siger sig selv, at overordentlig store Uretfærdigheder er knyttet til et svingende Prisniveau. I nogle Tilfælde gaar det ud over Debitorerne, hvis Skyld — i Varer regnet — kan stige, alene fordi Prisniveauet synker, og i andre Tilfælde gaar det ud over Kreditorerne, hvis Tilgodehavender, i Varer regnet, kan falde, alene fordi Prisniveauet stiger — alt-saa i begge Tilfælde ganske uden at de interesserede Parter har nogen som helst Indflydelse paa deres Gældsmellemværenders Svingninger, som er fuldstændig tilfældige i Forhold til de oprindeligt indgaaede Aftalers Indhold.

Det vil her føre for vidt at komme ind paa Detailler, hvorledes Tanken kan praktiseres; der skal blot henvises til, at jeg i Samarbejde med den unge, dygtige Nationaløkonom, Sekretær, cand. polit. Jack Westergaard har udsendt to Bøger om Emnet: »Værdifaste Obligationer — Det Baastrupske System« (J. D. Qvist & Co. 1937) og »Landbrugsgælden — i Relation til det Baastrupske System for Værdifasthed« (J. D. Qvist & Co. 1938), og at Landsretssagfører Hans Kirkeskov paa en meget dygtig og fortræffelig Maade har skrevet en Bog derom: »Realfinans. Værdifast Kapitalanbringelse« (Aschehoug 1939). Ikke mindst maa der lægges Vægt paa den værdifaste Tankes Kombination med Bankvæsenet i Form af Realbanken, som staar fast uanset Møntens Svingninger; den er nærmere omtalt i Landsretssagfører Kirkeskovs Bog.

Enhver kan sikkert indse det socialt retfærdige og hensigtsmæssige i, at alle Ejendomsbesiddere under skiftende Konjunkturer kommer til at erlægge Renter og Afdrag i Overensstemmelse med Vareværdierne, og enhver kan sikkert ligeledes se det retfærdige i, at inflationistiske Bevægelser ikke medfører, at Livsforsikringer, Legater, Reserver, Sparepenge etc. helt eller delvis mister deres Værdi p. Gr. af stigende Prisniveau.

Tanken i Værdifastheden falder sammen med en af den nationalsocialistiske Økonomis Grundtanker: at Penge ikke har Værdi i sig selv, og at de virkelige Værdier, hvortil Ejendomsretten bør være knyttet, er Varerne, de reale Kapitalværdier i Form af Huse, Jord, Maskiner etc., saaledes at Pengene følgelig kun — i Overensstemmelse med deres egentlige Formaal — betragtes som Omsætningsmiddel, som Repræsentanter for Kapitalværdier og ikke som selve Kapitalen.

Der kan tænkes rejst den Indvending mod værdifaste Obligationer, at Klausulen om Værdifasthed er unødvendig under et System, hvorefter Priser og Lønninger holdes stabile, idet Værdifasthed netop opnaas herved.

Dette er for saa vidt rigtigt, men for det første er jo selv den tyske Økonomi med dens Regulering af Priser og Lønninger, for derved at undgaa Inflation ved Kreditudvidelse, foregaaet ved en naturlig, moderat Stigning af Niveaue, og for det andet vil Klausulen om Værdifasthed under alle Forhold give Pengemarkedet Stabilitet og Sikkerhed ved at knytte Obligationerne til den egentlige Økonomibasis: Vareværdierne, idet der herved ydes en Garanti mod uforudseelige Udviklingslinier paa det pengepolitiske Omraade i en usikker Fremtid, som ingen tør spaa om.

Tanken om Værdifasthed har medført megen Diskussion i Danmark, og de første Pristalspantebreve efter det nye System er indført. Det er en af de nye Tanker i Tiden, som efter min Mening ikke kan undgaa at komme til at præge den kommende Udvikling.

*

Som Konklusion af disse Tanker om Danmarks Fremtid — politisk og økonomisk — vil jeg til Slut udtrykke Haabet om, at de to — evigt forbundne — Nabolande Tyskland og Danmark m. H. t. deres indbyrdes Forhold vil kende deres Besørgelsestid i den allernærmeste Fremtid, thi det er visselig nu, at Retningslinierne for en uoverskuelig Aarrække fastlægges; det vil derfor være til ubodelig Skade, hvis Forholdet mellem de to Lande ikke finder sin endelige Form nu paa en virkelig holdbar Maade, der kan blive begge Nationer til Ære.

»EPILOG«.

Det er et meget mørkt Billede, jeg har stillet frem til offentlig Beskuelse. Desværre er Forholdene saaledes, som jeg har fremstillet dem. Ganske vist har Statsminister Stauning til en undrende Offentlighed udtalt, at der ikke var noget at genrejse i dette Land. Det kan umuligt være Statsministerens alvorlige Mening. Han kan ikke være uvidende om mange af de Forhold, jeg har behandlet i denne Bog, og omend man altid kan diskutere sig syg, uden at naa et Resultat, paa mange Omraader, saa lader Grænsen mellem Sandhed og Usandhed — mellem Ret og Uret — mellem Korruption og Hæderlighed sig dog trække med relativ Nemhed, hvis blot den uvildige Dommer maa komme til at give sit Besyv med.

Ja, men har vi da Korruption i Danmark?

»Ja, ubetinget!« skriver Landsretssagfører Hans Kirkeskov i »Dagens brændende Spørgsmaal besvarede«, og over ca. 20 Sider nævner han en Række mere eller mindre celebre Afførere, som ikke har fundet nogen helt betryggende Afslutning ved de forskellige Domstole.

Landsretssagføreren hævder endvidere, at Korruptionen begynder i Samfundets øverste Lag, en Opfattelse, som ikke afkræftes af nærværende Bog, og til de øverste Lag maa medregnes Officererne indenfor Partipolitiken.

Den uomtvistelige Kendsgerning, at Landsretssagføreren ikke er blevet draget til Ansvar for sit haarde Angreb, ligesom Bogen stadig kan købes frit, beviser, at der maa være nogle, som har en daarlig Samvittighed og ikke er interesset i, at der bliver rodet op i Affærerne, thi det kunde jo være, at Landsretssagføreren havde endog meget fine Kort paa Haanden.

Kun et enkelt Blad har anmeldt Bogen »Dagens brændende Spørgsmaal besvarede«!!!

Naar man ser, hvilke Bøger der ellers trofast anmeldes, i en lang Række Blade endda, skønt de paa Baggrund af Tidens Alvor ofte kan karakteriseres som intetsigende, kan man ikke frigøre sig for den Tanke, at det altsaa er muligt at undertrykke en Bog, som af den ene eller den anden Grund ikke passer Magthaverne, gennem Pressen. Hvis Bogen ikke er saglig rigtig, kunde man vel finde Ekspertes, som kunde vise det, men nej — kun den store Tavshed!

Dette er ikke Reklame for Harald Tandrup's og min Bog »Dagens brændende Spørgsmaal besvarede«, thi for det første er den saa godt som udsolgt, og for det andet ligger det mig fjernt at ville misbruge Læserens Tillid, men jeg nævner den som et yderligere Bevis paa, at »there is something rotten in the state of Denmark«, for tænk blot hvilken Lækkerbid-sken den maa være for den offentlige Anklager, hvis han kan finde et eller andet Sted at rette sin anklagende Pegefinger imod!

Men Bogen synes altsaa at være saglig, rigtig og sandfærdig! — Hele Landet over lyder der — uanset Statsministeren — et Raab om Genrejsning.

Desværre er der stor Uenighed om dette Ords Betydning. Nogle mener dermed, at vi blot skal vende tilbage til Forholdene før hin skæbnesvangre 9. April 1940, men det vil ikke ske. Lavinen har været i Skred de sidste 30 Aar, og den, der forstaar at læse Tal, kan ikke være i Tvivl om, hvorhen det bar med os alle — ganske uundgaeligt med det Misregimente, som det saakaldte demokratiske Styre efterhaanden har udviklet sig til. — De Tilstande vil og maa ikke komme igen!!

Allerede i 1908 talte Professor L. V. Birck om »Genoprejsning«, for ogsaa da var Danmark ude for beskæmmende Oplevelser, og fastslog, at det første Maal maatte være at faa de Folk bort, som ikke havde været paa deres Plads, og som havde Medskyld, og det syge maatte bort, skæres bort med en haard Haand.

De Ord har aldrig passet bedre end i Dag, og gid vi kunde komme derhen, at alt det syge, det raadne, det betændte i Samfundet kunde bortamputeres af en kraftig Haand.

Og jeg gentager Mottoets, Professor Bircks Udtalelse:

»Endvidere maa vi lære den Ting at være lidt mindre elskværdige, overbærende i vor Bedømmelse af ringe Karakterer, saaledes at Folk, der er absolutte Hædersmænd, nægte at omgaas Folk, der egentlig have en tarvelig Karakter.«

Denne Bog er skrevet i den dybeste Kærlighed til mit Land og Folk, og der maatte en Revser til, thi Danmark sover stadig. De har selv Gang paa Gang oplevet at overvære sønderlemmende Kritik af de Forhold, som jeg har angrebet i denne Bog, men det er altid i sluttede Kredse og medfører selvfølgelig ingen Ændringer i de bestaaende Forhold. Ikke mange har Lyst til at devovere sig og kalde en Hest en Hest, og det er ikke saa mærkeligt, naar man tænker paa, hvor ilde set enhver Kritik, hvor sagligt den end fremsættes, er her i Landet, og hvor afhængige næsten alle er af de stærkeres For-godtbefindende. Det er forbundet med, ja jeg kan godt sige Livsfare, at kritisere Magthaverne, det økonomiske og det politiske Plutokrati.

Jeg ved, at Tusinder af Landsmænd vil give mig Ret i min Kritik, i hvert Tilfælde i deres Lønkammer.

Maaske vil andre Tusinder sige: »Med hvilken Ret tiltager Baastrup sig Rollen som Samfundsrevser?« »Er han ikke Kværuleant?«

Nej, igennem ti Aar har jeg arbejdet, produceret og stridt. Gennem disse 10 Aar er det kun gaaet ud over mine Kære og mig, *men nu stander Landet i Vaade*, og jeg maa tale. Sandheden om Plutokratiet, Toppen i Samfundet, maa frem, hvad det end maa koste. Danmark maa ruskes op, inden endnu værre Ulykker end de allerede konstaterede vælter over os alle.

Den Behandling, der fra Myndighedernes Side er blevet budt mig, kan naar som helst ramme *Dem*, hvis De er saa uheldig at have en tilpas mægtig Modstander, som formaar at bøje Retten og sætte sig udenfor *Loven*.

Det maa ikke forbavse *Dem*, at jeg har talt saa meget om mine egne Forhold, thi dem kender jeg naturnødvendigt nu engang bedst, og de danner for saa vidt et Skoleeksempel. Ikke at jeg mener, at jeg er den eneste, som er blevet en mægtig Modstanders Offer. Der er jo nok af Eksempler paa andre mishandlede Skæbner, men som sagt udtaler man sig med størst Vægt om sine egne Erfaringer.

Nej, for Landets, for mine Landsmænds Skyld fremkommer denne Bog.

Billedet er mørkt, men er der da slet ingen Lyspunkter? Jo, heldigvis. Det danske Folk er i sin Rod sundt og godt, men det er ikke tilstrækkelig vaagent og heller ikke tilstrækkelig oplyst.

Nu tager De Dem til Hovedet, thi bliver det ikke ustandseligt indpisket i Befolkningen, at vi er noget saa oplyste, noget saa kultiverede? Jo, det bliver det, men jeg vil hævde, at det er en skæbnesvanger Misforstaaelse, hvis Folket virkelig lader dette lulle det ind — i den trygge Bevidsthed, at alt jo saa er saare godt. Thi det er det slet ikke, — der mangler meget!

Ved en Prøve, der blev foretaget med 1200 danske Soldater, viste det sig, at kun 8 pCt. fik Topbetegnelsen »meget flink«. Det maa dog ikke forstaaes anderledes, end at selv disse første Klasses unge Mænd havde 22 Stavefejl i et Diktat paa 48 Ord, der betegnes som *højest barnligt*.

Af de andre fik 20 pCt. Betegnelsen »flink«.		
38 pCt.	»	»middel«.
28 pCt.	»	»ringe«.
6 pCt.	»	»særdeles ringe«.

Hvem tør herefter paaberaabe sig vor høje Oplysning og vidt besungne Kultur?

I Betragtning af at Folkeskolevæsenet koster os ca. 40 Mill. Kroner om Aaret, er det forstaaeligt, at Magthaverne maa lovsynge deres Indsats paa det Omraade, men man maa have Lov til at kvalificere Resultatet i den mest elementære Disciplin, Modersmaalets rette Behandling, som

»særdeles ringe«.

Men selvfølgelig er der som sagt Lyspunkter. Der findes i vor Fortid saa mange storartede, gode, danske Mænd, hvis Liv og Indsats vi bør tage til Forbillede. Hvor havde vi været i Dag uden en f. Eks C. F. Tietgen, eller andre store Mænd, hvoraf adskillige er nævnt her i Bogen?

Og i vore Dage kan jeg nævne en Mand som Direktør Poul Andersen, der overtog Ledelsen af Privatbanken, da ukyndige

Hænder ansvarsløst — og *ansvarsfrit* — havde kørt Tietgens gamle Bank i Grøften.

Gennem maalbevidst Konsolidering har Direktør Poul Andersen genrejst Bankens Renommé. Under en kyndig Mands Ledelse genopstod den som Fugl Fønix, og det store Personale, som troede sig dømt til økonomisk Undergang, takker i Dag i deres Inderste *ham*, Redningsmanden. Men ogsaa Bankens Kunder kan dirigere en Tak samme Vej. Det vilde have været en Landskatastrofe, om Banken skulde have likvideret. Alt for meget vilde være blevet slaaet i Stykker. Som Ringe i Vandet vilde Ulykkerne have spredt sig over hele Samfundet, gennem de store Foretagender til den lille Mand.

Med Direktør Poul Andersen ved Roret vil Banken kunne modstaa enhver Samfundskrise, som det ligger indenfor menneskelig Magt at besværges.

Desuden er Direktør Poul Andersen kendt for den venlige og forstaaende Maade, hvormed han modtager den store som den lille Mand, Kunden som Personalet, fra den højeste til den laveste. — —

— — Ogsaa Direktør O. Hedegaard i Københavns Handelsbank hører til Eliten, de ypperste Mænd i Danmark. Han er Manden, der i sin daglige Virken praktiserer den redelige Metode, i alt søger han Sandheden, han erkender Sandheden, og han er Manden, der tør sige Sandheden.

Han har en forunderlig Evne til at kunne finde de mest værdifulde Medarbejdere. Man mærker det saa tydeligt paa den glimrende Service, man som Kunde faar netop i den Bank.

Det var just derfor, at man bad Direktør Olaf Hedegaard om at holde Rustalen ved Handelshøjskolens Rusfest den 28. Oktober 1939, en Tale, som jeg ikke vil forholde mine Læsere at opleve.

Direktør Hedegaard sagde ved denne Lejlighed :

»Det har været mig en stor Glæde at have modtaget en Opfordring til at tale til Russerne ved denne Lejlighed. I en mørk Tid varmer det mit Hjerte at se ud over saa megen frisk og energisk Ungdom, der giver vort Land Løfte om gode og dygtige Borgere i kommende Aar.

I Skyggen af de vældige Begivenheder, vi oplever, til vor Lykke kun som Iagttagere fra en fredelig Plet, er det glædeligt at se, hvor mange der her har besluttet sig til at tage Kampen op med den dunkle Fremtid i Erkendelsen af, at hvad man i Ungdommen nemmer, man ej i Alderdommen glemmer.

Ser Tiden, vi nu er inde i, end dybt alvorlig ud, og kan Udsigterne for Fremtiden faa en eller anden til at fortvivle, saa søg at glæde Dem over, at De i Modsætning til mange af Deres jævnaldrende i andre Lande frit kan dygtiggøre Dem i Deres unge Aar her paa Skolen til senere at kunne udføre et nyttigt Arbejde for Dem selv og ogsaa for Deres Land i Fredens Tjeneste. Vi tror og haaber alle, at vi her i Norden maa blive forskaanede for Krigens Gru og Rædsler inden for vore egne Grænser, og selvom en Tid som denne ikke kan gaa sporløst hen over de Erhverv, som De fremtidig agter at vi Deres Kræfter, saa ved vi dog, at der igen vil komme Fredens Aar, hvor Genopbygningen af det, der nu lægges øde, baade ude og herhjemme vil kræve strengt og maalbevidst Arbejde af os alle, ogsaa af Dem, mine unge Damer og Herrer. Der er en Mening med alting her i Livet, selvom det til Tider kan synes vanskeligt at forstaa det; der er ogsaa en Mening med, at De er til, og Opgaverne kommer ogsaa til Dem; hvilke, ligger endnu skjult i Fremtidens Skød, men at Opgaverne vil melde sig, og Kravene om deres Løsning trænge sig paa, ja, det ved vi, og derfor er det ogsaa Deres Pligt at dygtiggøre Dem til at kunne udføre paa bedst mulig Maade det Arbejde i Samfundets Tjeneste, der lægges paa Deres Skuldre.

Ungdommen repræsenterer den Fremtid, der engang skal dømme dem, der har Ansvaret for Udviklingen siden Verdenskrigen, men denne Ungdom skal engang ogsaa selv vise, at den har lært af det, den har set og kommer til at se.

Jeg skal ikke komme nærmere ind paa selve Studierne; enhver af Dem har sikkert gennemset Læreanstaltens »Studievejledning« og dannet Dem et Begreb om Hensigten med Handelshøjskolens Oprettelse. Naar De i denne smukke Bygning med dens pragtfulde Klasseværelser og Auditorier tilige ser, under hvilke gode ydre Forhold De skal indtage Deres Lærdom, forstaaer De, hvilken Betydning Danmarks Handelsstand i Dag tillægger den unge Handelsmands teoretiske

Viden og Kunnen, og hvis De engang giver Dem Tid til at se Navnene paa Tavlen i Skolens Forhal, vil De ogsaa forstaa, at der bag disse Firmanavne findes Navnene paa Fortidens og Nutidens store Købmænd, der med fremragende Købmandsskab forbandt aktiv Interesse for Handelsstandens Dygtiggørelse, og hvis Indsats i vort Lands Erhvervsliv bør tjene Dem til Forbillede.

Den skyldige Taknemmelighed over de gode Læreforhold, som her er givet Dem, kan De bedst vise ved at udnytte de Aar, De har for Dem her paa Skolen; Skolen vil vejlede Dem, ja, paa alle Maader hjælpe Dem til Rette ved at afgrænse det daglige Pensum, der skal læres, saa enhver, der vil, kan absorbere det; men for at Studiet kan bringe det rette Resultat, kræves der derudover en personlig Indsats, eller om man vil personlig Forskning, altsaa en Udbygning af den enkeltes Vilje og Evne til selvstændigt at fordybe sig i Stoffet i det Omfang, det er beskaaret den enkelte at kunne gøre det.

Naturligvis er De, mine unge Damer og Herrer, fuldstændig klare over, at naar De nu gaar ind til et krævende Studium her paa Handelshøjskolen, saa drejer det sig ikke blot om gennem Undervisningen og den derpaa følgende Eksamen at erhverve et Middel, en Etikette, der giver Adgang til dette eller hint. De forstaa, at Studiet her paa Handelshøjskolen, paa den handelsvidenskabelige Læreanstalt, ikke blot sigter paa at meddele Dem en bestemt Kundskabsmasse, for hvilken Eksamensbeviset skal tjene Dem som en Attest, men udover Lærestoffet kommer som det ikke mindre vigtige, at De paa en Læreanstalt som denne skal tilegne Dem den *redelige Metode*, d.v.s. i Problemernes brogede Mangfoldighed at efterforske den strengt logiske Aarsagssammenhæng, at søge Sandheden og kun Sandheden. Det skal ikke være Deres Maal at lære at kunne argumentere for en bestemt Opfattelse eller et bestemt Standpunkt. De skal lære at ville *søge* Sandheden, at kunne finde Sandheden, at ville erkende Sandheden og at turde *sige* Sandheden, og samtidig skal De glæde Dem over, at De har den Lykke at leve i et Land, hvor Tanke og Tale er fri.

Men selv naar De engang fuldtud har erhvervet Dem de forlangte positive Kundskaber i Deres Fag og tilegnet Dem en redelig Metodes logiske Tankegang og rene Hensigt, vil

jeg dog gerne lægge Dem paa Sinde, at selvom man efter fuldendt Studium føler sig i Besiddelse af udstrakt Viden og grundig Metode kombineret med Evne til at udtrykke sig klart og præcist skriftligt og mundtligt, saa har Deres Studier her paa Handelshøjskolen kun givet det rigtige Resultat, hvis det, naar De forlader Højskolen, netop gennem Deres Studier er blevet Dem klart, at der ikke gives nogen afsluttet Viden, men kun Veje til at opdage, hvor meget De i Virkeligheden ikke ved. Selv de grundigste aarelange Studier kan kun dække et saare begrænset Felt, og De hædrer Dem selv og Deres Skole ved aldrig at lade det faa Udseende af, at De mener, at man gennem et Studium har slugt Alverdens ubetingede Visdom.

Men, hvis De ude i Livet skulde møde Fortidens klippefaste Tro paa, at Erhvervslivet ikke er tjent med »Teori«, og at Praksis og kun Praksis giver den bedste Leder og den bedste Medhjælper, saa hæv De kun Deres Hoved og vis Deres Vaabenskjold. Hvad er Teori andet end Hjernegymnastik med andres møjsommeligt erhvervede og dyrekøbte Erfaringer? Hvad er Børne- og Ugdumsopdragelse andet end dette, at man ved en rationel Undervisning lader de unge i Løbet af en Snes Aar gennemgaa den samme Udvikling, som for Menneskeheden har taget Aartusinder? Og ganske paa samme Maade nyder Erhvervslivets unge gennem deres »Teori« godt af Generationers Erfaringer. Ofte formuleres Spørgsmaalet »Teori eller Praksis«; det er selvfølgelig meningsløst; det maa hedde »Teori og Praksis«. Selvfølgelig skal man have lært sit Haandværk, før man begynder at kritisere, men den, der til den nødvendige Praksis medfører en grundig Teori, er selvfølgelig, alt andet lige, den mest værdifulde Medarbejder. Og den, der har gennemført et krævende Studium her paa Lærestalten, har Lov at være stolt af sin Indsats og stolt af den Skole, der har uddannet ham.

Dog lyt til andres Viden og lær af andres Erfaringer; det er netop det, De gør her paa Lærestalten, hvor De under Studiet i koncentreret Form faar Belæring om tidligere Generationers Erfaringer gennem Aarhundreder; senere maa De imidlertid bygge paa Deres egne Erfaringer, og dem faar De ikke gennem Teorien, men kun i det praktiske Liv.

Teori er ikke nok, Praksis skal netop skaffe den Erfaring,

som gør, at man i det givne Øjeblik kan træffe den rigtige Beslutning efter den praktiske Erfaring, man har samlet sig. Det kan ikke nytte, at man skal til at slaa op i Lærebøgerne og finde Fremgangsmaaden; baade Teorien og den praktiske Erfaring skal ligge sammensmeltet i Underbevidstheden: Teorien har man taget i sin Tjeneste som et Middel til hurtigst og mest smertefrit og med de billigste Lærepenge at høste de rigtige Erfaringer.

Ikke blot bør De uden den praktiske Erfaring selv være forsigtig og holde Dem tilbage; men ogsaa den, der beskæftiger Dem, viser Dem størst Retfærdighed ved ikke uden den fornødne praktiske Skoling efter det teoretiske Studium at lade Dem komme ud, hvor det er vanskeligt at bunde.

Jeg talte før om den mest værdifulde *Medarbejder*. Men Handelshøjskolen sætter sig som bekendt som Maal at dygtiggøre Dem til *ledende* Stillinger inden for Erhvervslivet. Imidlertid, alle kan jo ikke blive Generaler. Og ingen gør sig dog Skyld i den Misforstaaelse, at alle Skolens Studerende nødvendigvis maa opnaa ledende Stillinger, saalidt som at det skulde være en Undtagelse at kunne opnaa ledende Stillinger i Erhvervslivet uden forudgaaende Studium paa Handelshøjskolen. Forudsætningen for at opnaa en ledende Stilling er, som vi alle ved, ikke blot Teori og Praxis, men tillige visse Evner og Egenskaber, som vel kan opøves og uddybes, men som man i sidste Instans nu engang enten har eller ikke har. Paa den unges allerførste Trin paa Løbebanen spørger man vel hyppigst efter Flid og Nøjagtighed og en vis Sirlighed kombineret med en rimelig Hurtighed i Arbejdet. Af den noget ældre forlanger man større Omtanke, Ideer, Kombinationsevne og Initiativ. Ikke mindre vigtige er Karakteregenskaber som Udholdenhed og Maadehold — baade i Modgang og Medgang. Selve det at kunne sit Haandværk og kunne henvise til en Eksamen er ikke nok. Det er ikke Etiketten, man skal have Vederlag for, men dette, at man som Følge af sin Eksamen har udviklet sig saaledes, at man yder mere og er nyttigere i sin Gerning end Manden uden Eksamen. Eksamen er ikke en Veksel, som Arbejdsgiveren værsgo har at indfri pr. kontant og helst straks. Nej, Studiet er den dygtiges Hjælpemiddel til at blive endnu dygtigere. Og hvordan Deres Løbebane end bliver, skulde Studietiden, rigtig anvendt, under

alle Omstændigheder være Dem en Kilde til indre Berigelse og en Spore til fortsat personlig Udvikling.

Maa jeg i denne Forbindelse give Dem et Raad. Hold aldrig helt op med at læse. Ikke blot bør De under Deres egentlige Studietid her ved Handelshøjskolen aldrig helt forsømme Humaniora; selv om De aldrig saa meget skulde føle Dem fristet til at lade Studierne opsluge Dem ganske, saa følg alligevel med i den Tid, hvori De lever, ogsaa uden for Deres egentlige Fag, saa meget som Forholdene paa nogen Maade tillader det. Og naar Deres egentlige Studium her ved Læreanstalten engang er tilendebragt, betragt det saa ikke som en endelig afslutning. Luk ikke Døren i Laas bag Dem. Tænk paa, at Udviklingen ikke standser den Dag, De forlader Deres gamle Skole her, og at De ved baade under og efter Deres Studieaar at følge med i Deres Tid og i Deres Fag ikke blot vil underbygge Deres Karriere, men ogsaa udvikle Deres Personlighed.

Overhovedet vil De, naar den Dag engang kommer, hvor De skal forlade Skolen og overføre det lærte paa Livets praktiske Forhold, opdage, at det, De har tilegnet Dem af Viden og Lærdom her paa Skolen, kun er et godt og forsvarligt Fundament at bygge videre paa og ikke et færdigt Monument eller færdigt Bygningsværk; Tiden vil vise Dem, at De Aar for Aar kommer ud for en stadig skarpere Konkurrence, og vil De hævde Dem, maa De bruge Deres Lærdom og Energi og aldrig slappe af. Tro ikke paa, at nogle Mennesker kun har Held med sig her i Livet og andre Uheld; De maa ikke tro stærkere paa Forudbestemmelsen, end at De altid er klar over, at af alle forlanges der en Indsats. De er for en stor Del selv Herre over, hvorledes Livet skal forme sig for Dem; brug Deres Forstand og tag Deres Beslutninger efter nøje Overvejelse og husk, at gjort Gerning staar ikke til at ændre, og at det spildte Minut aldrig kan indhentes.

Der er for Dem alle, hvilken Livsstilling De end vælger, Chancer her i Livet, naar De blot forstaar at se dem og gribe dem; men dertil kræves, at De lever Livet med aabne Øjne og søger at tilegne Dem saa megen teoretisk og praktisk Viden som overhovedet muligt; ingen er paa Forhaand bestemt til socialt at skulle naa op i de højeste Stillinger, og ingen paa Forhaand bestemt til det modsatte; har man Evner, og

har man Viljen til at lære, er enhver for en stor Del sin egen Lykkes Smed, og Heldet spiller kun en underordnet Rolle. Sæt Dem et Maal og tab det aldrig af Syne, og sæt det ikke højere, end det for hver især af Dem kan være opnaeligt; men har De naaet Maalet, saa sæt Dem straks et nyt; Livet bliver først tomt, indholdsløst og uden Værdi, naar man intet har at kæmpe for længere. Nogle af Dem vil maaske ikke naa det Maal, De sætter Dem, nogle vil lide Skuffelser paa Vejen fremefter; men lad aldrig Skuffelsen slaa Dem ud, prøv, om der saa ikke kan være Tilfredsstillelse for Dem paa anden Vis her i Livet, og husk, at Livets sande Værd ikke maales ved den sociale Position, man indtager, men ved den Betydning, man som Menneske opnaar i sit Forhold til andre, og ved de Glæder, man kan tilføre andre.

For Dem alle vil jeg saa haabe, at Ungdommens sunde og naturlige Optimisme og Tro paa Fremtidens Muligheder heller ikke vil svigte Dem, unge Russer af 1939, men vil følge Dem i Aarene her paa Skolen og i Aarene, der følger efter i praktisk Virke. Lev ikke i Nuet, men tænk ogsaa paa Dagene, der kommer; gaar det maaske engang tilsyneladende trægt for Dem, saa tab ikke Modet, tro paa Dem selv og og Deres Fremtid og husk paa Ingemann's smukke Ord fra Holger Danskes Sange:

Se frem, men ej tilbage;
 hvad Sjælen attraar,
 maaske dog engang
 under Solen du naar.

Nu skal jeg ikke længere trætte Dem med dystre og alvorlige Ord, De sidder sikkert alle og længes efter at naa til det mere skæmtsomme paa Programmet, og det skal De ogsaa. Det er Ungdommens Ret at nyde ogsaa Livets Goder, bliv ikke noget Hængehoved, dyrk Sport, gaa i Teatret, i Biografen, til Dans, ud i Naturen, men husk altid, at Fornøjelserne aldrig er Maalet her i Livet, men kun Midlet til at bevare og udvikle Kræfterne for at kunne opnaa de alvorligere Maal.

Maa jeg saa til Slut ønske Dem, mine unge Damer og Herrer, til Lykke med det Studium, De har valgt, og ønske Dem al mulig Held paa Deres fremtidige Løbebane, i Studere-

kammeret og paa Arbejdspladsen, og maa jeg bede den øvrige Forsamling om deres Tilslutning, naar jeg nu udbringer et Leve for Aarets Russer.

Russerne af 1939 leve!«

Hvad der her er sagt er helt igennem rigtigt og gælder ikke alene for de unge, men ogsaa for os andre. Og det staar saa klart og rent, at det er overflødigt at kommentere noget.

Talen giver Manden.

At det er svært at gaa den Vej, Direktør Hedegaard anviser, er en kendt Sag.

»Den Vej er lang og trang, og de er faa, som gaa den.«
— I et Dagblad fandt jeg saaledes — følgende Hjertesuk af Hr. Relie:

Gode Raad.

Forleden holdt Bankdirektør O. Hedegaard fra Handelsbanken ved Rusfesten paa den handelsvidenskabelige Lærestanstalt en meget smuk Rustale til de Unge, i hvilken Direktøren slog et drabeligt Slag for den redelige Metode, d.v.s. »I Problemernes brogede Mangfoldighed at efterforske den strengt logiske Sammenhæng, at sige Sandheden og kun Sandheden.

Direktøren udtalte, at der er en Mening med alting her i Livet. Det er ogsaa noget, jeg altid plejer at opmuntre de Mennesker med, der ofte i nedtrykt Sindstilstand søger Trøst og Vejledning hos mig, men det er til Tider forbandet vanskeligt at udelukke den Stemme, der af og til i svære Stunder hvisker til én: »Nej, du — det hele er tilfældigt! — Tilfældigt, at du blev til, tilfældigt, at du blev Bank- og Finansmand o.s.v.«

Men saa husker man Maalet, man har sat sig, og kæmper videre.

Kæmper, mens man søger, som Bankdirektøren sagde, og finder Sandheden! — Javel — at Verden af idag, vist mere end forhen, er opfyldt af maskerede Mennesker, der alle »synes at være«, men ikke *er det*, de giver sig ud for.

Har man først fundet Sandheden, og har man saa Modet,

som Bankdirektøren sagde det, til at sige, den, saa vé den Mand, der gør dette, dersom Sandheden af idag er den: at Samfundsspidserne, herunder endog enkelte forhenværende Nationalbankdirektører, er kalkede Grave! — Som et Kobbelt Hundefald da alle disse højt dekorerede Skeletter raslende over den dygtige og modige Mand; han skal slaas ned, thi sæt Sandheden om hver især kom frem! — Uden Blusel gaar det Mand og Mand imellem, at denne formastelige er en sindsygt Person, og man lyver ham alt muligt uhumsk paa privat, idet man ved Hjælp af Mammon skaffer sig falske Beviser.

Men Bankdirektøren har Ret; det vilde være Synd, stor Synd, fra en saadan Talerstol som den, der staar i den handelsvidenskabelige Lærestalt, at fortælle de Unge Sandheden! — Lad dem tro paa Livets Skønhed og paa, at Sandheden altid sejrer til sidst — og saa — er Sandheden dog den, at dette er Løgn!

Og dog — maaske den sejrer, naar Blodet engang er løbet af Legemet — tja, saa har man jo ogsaa selv megen Glæde deraf! —

Men én Trøst findes dog; thi naar man, inden Døden indhenter én, at bygge sit Værk færdigt, at overlade Eftertiden positive Resultater af alt sit Slid og Møje og disse Resultater i sig selv indebærer: Fordele, Forbedringer, mere Lykke og mere Sandhed og Renhed for Menneskene, — ja, saa har éns Liv ikke været helt forgæves, og man har i hvert Fald faaet — *en lykkelig Død!*

Og, Direktør Hedegaard, kan et Menneske saa naa mere her i Livet? Mon der er mange af de nulevende ringlende og ranglende, dekorerede Herrer, der kan dø lykkelige? — Jeg tvivler!

Dette er den anden Side af Medaillen. Man kan lægge Beviser paa Bordet, og det er ikke rart at se slige Beviser — men nu sidder d'Herrer engang paa Flæsket, og saa maa der tages Hensyn. — Man tier, man ser ikke gerne i den Retning, hvor den modige og sanddru Mand lagde Beviserne frem. — Jo, Livet har visse ubehagelige Sider! —

Faa »store« Mænd har i Virkeligheden opdaget, at de ved saare lidt, og »store« Mænd er ofte saa »store«, at de sandelig helt er fri for Medarbejdere, som Bankdirektøren sagde det i sit Foredrag, med: Omtanke, Idéer, Kombinationsevne

og Initiativ; thi sæt det saa blev opdaget, hvor »store« de i Virkeligheden er.

Hvorfor skriver jeg dette? Jeg ved jo, at Bankdirektør O. Hedegaard er en stor Mand. — Maaske er det bare et Hjertesuk og intet andet. I mit Hjerte giver jeg ham Ret; thi ogsaa jeg har engang drømt om Renhed og Sandhed, og tror paa det Menneske, der sagde: »Den Vej er trang, og den Vej er lang, og de er faa, der gaar den«, og ogsaa jeg vil betale Prisen for — — — nye, bedre og renere Tider for Land og Folk, og nu, hvor vi gaar en ny Tid i Møde, maa man haabe, at denne nye Tid vil forstaa at vurdere Menneskene paa en anden og bedre Maade, saa det ikke blive Ordener og Tegnebøger, men *det*, der ligger betydeligt længere inde, der er afgørende for Menneskets Placering i Samfundet.

Heller ikke jeg opgiver Kampen eller slipper mit Maal af Syne.

Relie.

At det ikke kun er i de københavnske Storbanker, store Mænd findes, vil enhver, der kender Direktør G. Jacobsen, Fyens Disconto Kasse i Odense, give mig Ret i. —

Direktør Jacobsen, denne all-round uddannede Bankekspert, som gennem sit dygtige og trofaste Arbejde for Banken har svunget sig op til at blive dennes administrerende Direktør, er kendt over hele Landet for sin Indsigt og Forstaaelse af sine Medmennesker, og det er ikke noget Tilfælde, at Fyens Disconto Kasse er Provinsens bedst ledede og største Finansinstitution, ejheller at man netop i sin Tid valgte Direktør Jacobsen som Etatsraad Høegs værdige Arvtager. —

•

Medens Bogtrykkeren arbejder med Manuskriptet til denne Bog, ser jeg i »Berlingske Tidende« for den 25. Februar 1941 en Artikel af Skibsreder A. P. Møller, hvori Skibsrederen omtaler Lønsatserne, Arbejdsløsheden, Skatterne og den svigtende Samfundsøkonomi m. m.

Jeg vil ikke forholde Læserne af denne Bog at stifte Bekendtskab med Hr. Møllers Artikel, i hvilken han ligeud siger, at det er taabeligt ikke at ville erkende, at vi Danskere

kan lære overordentlig meget af det Tyskland, »som tonede frem i Aarene før Krigens Udbrud«.

Under Titlen »Skruen uden Ende« skriver han:

Dette har den sidste halve Snes Aar før Krigen været Kendetegnet for dansk Samfundsliv med Lediggangens voksende Demoralisation som Følgesvend. Ud fra det Kendskab til konstruktive Erhvervsforhold, som et Livs intensivt Arbejde har givet mig, er det min bestemte Overbevisning, at Arbejdsløsheden i Danmark, der har været en voksende Kræftskade for vort Folk, i alt væsentligt var *selvforskyldt*. Den havde sin Rod i fejlagtig Bedømmelse af økonomiske Forhold, derunder navnlig Modviljen mod at erkende, at Ottawa-Ordningen (1932) med et Slag maatte gøre Danmark fattigere og logisk maatte tvinge det til et beskednere Løn- og Leveniveau. Den havde endvidere sin Rod i fejlagtig og nedbrydende Sociallovgivning og i den ustandselige Stræben efter højere Lønsatser med dertil svarende almen Fordyrelse, højere Skatter og Forringelse af det Kvantum Arbejde, der kunde skaffes hjem udefra, eller Danske i Hjemlandet kunde give hverandre. Man *vilde* ikke se, at et for højt Leve- og Lønniveau er en Forbandelse, ikke en Velsignelse.

Med det, der skete den 9. April, ændredes Danmarks Forhold. Forsvaret havde i en Aarrække været totalt forsømt, og Landet blev besat. Det var at haabe, at Regeringen, i hvert Fald paa det økonomiske Omraade, vilde sadle om, men det skete ikke, og en af de første Ting, Regeringen foretog sig, var at fastsætte unaturligt høje Kornpriser. Forholdet m. H. t. Kornpriserne har været:

I Tiden før Krigens Udbrud kunde Korn indkøbes fra oversøiske Pladser og hjembringes til Danmark til følgende Priser:

cif dansk Havn

Rug	ca. Kr. 10,50 pr. 100 kg
Byg	ca. Kr. 11,50 pr. 100 kg
Hvede	ca. Kr. 10,75 pr. 100 kg

Under Krigen, før 9. April, frembød Korntilførslen mange Vanskeligheder. Fremmede Skibe var næsten ikke at faa, og danske Skibe maatte gøre lange Omveje, var udsat for Op-

hold i krigsførende Havne, maatte betale indtil 4½-dobbelt Hyre, maatte udføre lange Ballastrejser og maatte betale høje Krigsforsikringspræmier, ikke alene for Rejsen hjem med Last, men ogsaa for Udrejsen uden Last. For Ladningen maatte ogsaa betales Krigsforsikringspræmie. Resultatet blev omtrent følgende Priser:

	cif dansk Havn
Rug	Kr. 21,25 pr. 100 kg
Byg	Kr. 21,50 pr. 100 kg
Hvede	Kr. 24,50 pr. 100 kg

Med den 9. April blev Danmark et afskaaret Land, og jeg havde personlig ventet, at Regeringen under disse Forhold vilde sætte den danske Kornpris noget lavere end den Krigspris, hvortil fremmed Korn kunde hjemføres før Afspærringen. Landbrugsministeren gik imidlertid den modsatte Vej og fastsatte ved Kornordningen 1940—41 den 17. Juli 1940 rene Belejningspriser, nemlig:

Frit leveret hos Møller, Købmand eller nærmeste Jernbanestation el. Havn

Rug	Kr. 29,00 pr. 100 kg
Byg	Kr. 25,00 pr. 100 kg
Hvede	Kr. 28,00 pr. 100 kg

For Hvede er dette henimod det firedobbelte af den Pris, oversøiske Kornavlere omtrent samtidig opnaaede f. o. b. Eksporthavn; for de andre Kornsorter formentlig noget lignende.

Denne Disposition fra Regeringens Side var skæbnesvanger, thi den har dannet Hovedgrundlaget for den Fordyrelse, som siden har fundet Sted. En Regering, der selv gik i Spidsen med at forhøje Priserne, kunde naturligvis ikke med Kraft og Held hindre Prisstigninger, og saadanne er da ogsaa indtraadt paa mange Omraader. Man har igen drejet paa Skruen uden Ende!

Arbejdsløsheden her i Landet er enorm, og den er langt større, end Statistikken viser, fordi mange arbejder paa indskrænket Tid. En Del holdes ogsaa i tilsyneladende Beskæf-

tigelse af rent humane Grunde, skønt der ikke er noget egentligt Arbejde for dem. Nu staar vi igen overfor Problemet Lønforhøjelser, og fra Arbejderside stilles Krav om en kraftig Forhøjelse af Sætserne. Forligsinstitutionen har i en Aarrække haft et forkert Grundlag at arbejde paa, idet den ikke har haft Pligt til at tage Ting som almene Fordyrelser, voksende Arbejdsløshed o. lign. med i Betragtning. Institutionen har som Regel kun set paa ét, Forlig, uanset Virkningen, og dens Virksomhed gennem Aarene har da efter min Mening været skadelig for Landet.

Den 13. September 1940 vedtoges en ny Lov om disse Forhold, der i Stedet for den tidligere Forligsinstitution skabte et Arbejds- og Forligsnævn. Med den mærkelige Despekt for Folkestyrets Opgaver og Prestige, der er saa mange Eksempler paa, jagedes dette vigtige Lovforslag — der slet ikke hastede — igennem paa utilbørlig Vis. Som en Røst i Ørkenen søgte jeg at naa Folketingets Udvalg og derefter Landstingets Udvalg med en Advarsel, men i den Huj og Hast, hvormed Forslaget jagedes igennem, kom jeg for sent. Jeg stillede da Tingenes Medlemmer min Advarsel, men naturligvis forgæves. Loven kom lige saa lidt som den tidligere Lov om Forligsinstitutionen til at indeholde nødvendige Bestemmelser om, at det før en eventuel Niveauhævning nøje maa undersøges og alvorligt overvejes, om Niveauhævningen ikke vil have landsskadelige Følger i Retning af almen Fordyrelse, øget Arbejdsløshed eller Opretholdelse af den bestaaende Arbejdsløshed.

At det nye Nævn vil træde i den tidligere Forligsinstitutions Spor, er jeg ikke i Tvivl om, og nærværende Advarsel er da sikkert en Røst i Ørkenen. Imidlertid skal det fra erhvervskyndig Side dog siges, at det sikreste Middel til at forøge Arbejdsløshed og til at hindre, at indskrænket Arbejdstid bliver fuld Arbejdstid, er Højnelse af Lønsætserne. De Forhøjelser, vi nu formodentlig staar overfor, vil ej alene virke alment fordyrende paa næsten alt, men de vil have til Følge, at der efterhaanden her i Landet bliver betænkelig lidt andet Arbejde end det, det Offentlige, mere eller mindre gavnløst, lader udføre, og det, som direkte eller indirekte udføres for Besættelsesmagten. Landets Pengevæsen og dets økonomiske Modstandsevne vil blive yderligere undergravet.

Man sammenligner nødig Mennesker med Varer, men ligesom enhver Købmand eller Fabrikant ved, at han ikke med Held kan skride til Prisforhøjelser, samtidig med at han har et overvættets stort Lager, han ikke kan finde Afsætning for, vil enhver, der har Indsigt i disse Forhold, vide, at det samme gælder Arbejdskraft. Det sikreste Middel til ikke at faa ledige Hænder i Arbejde er at gøre Arbejde dyrere. Man kan have ondt af Arbejder- og Funktionærstanden, fordi den Stigning i Prisniveauet, vor Regering saa kortsynet gav Stødet til den 17. Juli 1940, gør dens Forhold ringere, men man gør kun Standen og Landet yderligere Skade ved at forhøje Løn-satserne.

Det vilde være taabeligt ikke at erkende, at der var over-ordentlig meget at lære af det Tyskland, som tonede frem i Aarene før Krigens Udbrud. Dernede overvandt man paa forbavsende faa Aar Arbejdsløsheden, og det er en Fejl at tro, at det udelukkende skyldtes kunstige Midler og Befolkningens Anvendelse som Soldater og til Rustninger. Et af Hovedmidlerne var almindelig sund Fornuft, nemlig en alvorlig Indsats for at hindre, at Lønniveauet og dermed Prisniveauet skulde stige. Den forstandige Betragtning, der laa til Grund herfor, har vi ikke villet erkende i det Decennium, der gik forud for den 9. April, og det er sørgeligt, at vi end ikke nu vil drage denne Lære af det Land, i hvis Vold Danmark nu er. Før eller senere maa denne Lære nemmes, og hverken Danmark, det danske Folk eller den danske Arbejder- og Funktionærstand vil vinde noget ved at skyde Tidspunktet ud.

*

Til Slut som Illustration en lille Oplevelse:

For vel 3 Aar siden blev jeg nogen Tid alene i Kupéen i et langsomt Tog nede i Mellemtyskland, og jeg fik derved Lejlighed til en af de Samtaler med jævne Folk, jeg gerne søger. Konduktøren var en ca. 50-aarig Mand af den pligt-tro Type, som er Tysklands Styrke, og der udspandt sig omtrent følgende Samtale:

Jeg: Naa! I Tyskland gaar det jo godt!

Konduktøren, eftertænksomt og langsomt: Ja! Det gaar jo ganske godt, men det kunde være noget billigere at leve.

Jeg: Naa! Siger De det! Men hvad tjener da en Mand som De?

Konduktøren: Det burde jeg vel ikke sige, men jeg tjener (han nævnte et beskedent Tal) og — med Eftertanke ved hvert Ord — se, det kan jo være ganske godt, thi dette her med Lønforhøjelse hjælper jo ingenting, for saa bliver alting straks dyrere. Men jeg vilde ønske, at det var lidt billigere at leve.

Det slog mig, at denne jævne, tyske Tjenestemand, Frontkæmper 1914—1918, som jeg fandt ud af, lidt tung og knap nok i Stand til at tale Højtysk, her paa sin jævne Vis ramte Sømmet paa Hovedet i et Spørgsmaal, som mange klogere har set fejl paa. En lignende Indsigt hos den jævne Mand *kan* pletvis findes i Danmark, men den er ikke almindelig; og den synes slet ikke at findes hos danske Fagforeningsledere; ikke altid hos danske Arbejdsgivere, kun sjældent hos danske Politikere og ikke hos de Mænd, der i de senere Aar har haft Ansvar for Landets Styre.

*

Overfor det store Ansvar, man nu staar overfor, bør man erindre det gamle Ord: Lediggang er Roden til alt ondt! Lediggang er tillige den bedste Jordbund for Kommunisme.

A. P. Møller.

Ser man saaledes Landet efter i sin Søgen efter store Mænd — Lyspunkter — finder man mange gode, kvalificerede Mænd. Imidlertid er det jo saaledes, at alle virkelig store Mænd som bekendt ogsaa er beskedne Mænd, og de her nævnte, som alle de andre, hører til de stille i Landet.

Vedbliver denne Kategori af Danmarks Sønner, nu, da Landet stander i Vaade, at leve saa tilbageholdt, kan dette blive skæbnesvanger for Danmarks Fremtid. —

Maatte gamle og unge forstaa, hvorfor denne Bog er skrevet — og skrevet netop nu — thi

Danmarks Skæbnetime er inde!